Hesperus

For Fædrenelandet og Litteraturen. Udgivet af K.L. Rahbek. 1819-23. Bind 1-8.

Skanningen (affotograferingen) er udført efter et eksemplar fra Gentofte Bibliotekerne.

Hesperus. 1819-23. Vol. 3

Hesperus.

For

Fædrenelandet og Litteraturen.

Udgivet

af

K. L. Rahbek,

Prof., Theaterdirekteur og Ridder af Dannebrog.

Tredie Bind.

Første — Siette Hæfte.

Kiøbenhavn 1820.

Trykt paa Hofboghandler Beekens Forlag,

hos Bernhard Schlesinger.

Indhold.

Første Hæfte.

Andet Hæfte.

Side

Tredie Hæfte.

Fierde Hæfte.

Femte Hæfte.

Siette Hæfte.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Tredie Binds

første Hæfte.

Om Grækernes og Romernes Forelæsninger.

(Af Hr. Hofraad Ridder Reinhard i Altona).

De Gamle — thi til dem maa vi dog stedse igien gaae tilbage, naar vi ville fremstille Mønstre af ethvert Slags — de Gamle lode heller ikke den Kunst ulært og uopmuntret, som i vore Dage ikke synes at gjælde stort mere, end f. Ex. at kaste et Senepskorn giennem et Naaleøie, den Kunst at læse. Saaledes

kunde det i det mindste have Udseende, naar vi ville dømme efter det, at man anvender saa liden Flid derpaa, at man overalt giør saalidet deraf, og at Antallet er saa lidet af dem, der virkelig forstaae den. Dette er unægteligt. Men det torde dog vel være uretfærdigt at paastaae, at man ikke sætter Priis paa denne Kunst, eller rettere, at man ikke savner den ugierne! Og hvor savner man den ikke? Hvo er ingensinde — være sig ved Foden af en Prædikestoel eller et Catheder, i de lærdes Forsamlinger, eller i elegante Cirkler — blevet plaget ved Forelæsning? Hvo har ikke hørt det skiønneste Værk myrdet af sin egen Forfatters eller af Fremmedes Mund? Hvo er ingensinde blevet kold, naar i Tingene laae Alt, hvad der maatte røre ham? Hvo har ikke tit gabt, hvor han skulde leet? Hvo er derimod, skiøndt siældnere, aldrig rystet ved udvordes Veltalenheds hele Kraft, selv da, naar en saadan Virkning næsten ene herved kunde frembringes? — Det torde synes overflødigt, om man vilde bevise denne Kunsts Vigtighed, og dog maatte dette med Hensyn til alle borgerlige Stænder og Forhold kunne lade sig giøre. Men, Overtydningen derom eengang almindelig forudsat, hvoraf kommer det da, at denne vigtige og elskværdige Kunst saa lidet øves, og saa høistsiælden bringes til nogen

Fuldkommenhed? er den saa tung? — eller fattes den kun Opfordring, Leilighed, Løn? — Lad den være tung! Desmere Flid, og Umage, mener jeg, skulde man anvende paa den. Men det er en Kunst, der ikke umiddelbar hører til Livsophold og Nødtørft; ogsaa regnes den af saare mange blandt de Færdigheder, som enhver alt troer at bringe med, naar han kommer til Verden. Disse vilde da lee, naar man forestilte dem Sagen, som vanskelig, eller vel endog vilde give dem Regler derfor. De ere komne meget let dertil, og uden alt Regelværk. — At denne Kunst fattes Opmuntring, skulde man neppe troe, naar man seer, at i Tydskland ordenlig drives en Handtering dermed. Men Tydskeren, der gior Alting for Penge, seer, og hører gierne ogsaa Alting for Penge, og deraf følger egenlig slet intet. Forelæserkunsten er hos os at ansee, som en bequem Maneer at tigge sig igiennem Verden. De store landstrygende Declamatorer og Declamatricer, for det meeste uden alle Begreber om Kunsten, og uden Talenter til den, have hidtil kun bidraget til at fornedre den, giøre den væmmelig, latterlig, og foragtelig. Omstreifere fra Hoiskolen, forulykkede Comedianter og Musikanter, og løse Fruentimmer have strax fra

Begyndelsen af bragt den saavidt, som den først mod Slutningen, i sin dybeste Fornedrelses Tid kom hos Romerne.

Naar jeg anfører noget Lidet, ikke stort mindre, end hvad man omtrent veed derom, angaaende Grækernes og Romernes Forelæsninger, saa skeer det først for at vise, hvor vigtig de ansaae denne Færdighed at være, og dernæst for at opgive deres Behandlingsmaade, og de Midler, de anvendte til dens Udvannelse.

Grækerne, siger Bahrdt 1) hvis Dom i Ting, der angaae Smagen, maa være os over Alt, have giort en egen Kunst af Declamationen. Deres Rhapsodister lode dem høre, som andre Virtuoser. Nogle indskrænkede dem til enkelte Digtere. Aristoteles omtaler en Rhapsodist, der har skrevet om det sørgeliges Declamation. Plato siger, at Begeistring er ligesaa fornøden for Rhapsodisten, som for Digteren 2).

---

1) Versuch über die Beredsamkeit Halle 1780. S. 192.

2) Sammestedes hedder det: "Hvor afstikkende fra hine Tider ere vore, da man endog mellem de lærde finder faa, der engang kunne læse taalelig. — Og hvor synderligt, at hos Nationer, der have ophøiet Ro-

Inddelingen af Grækernes episke Digte i Rhapsodier eller Sange, var sikkert kun til Forelæsernes Beqvemmelighed, og man har fulgt dem deri, ogsaa hvor man ikke mere læser fore.

Men vi vide om de offentlige Forelæsningers Beskaffenhed og Indretning hos Grækerne ikke saa noiagtig og omstændelig Besteed, som om de romerske, der skyldte de græske deres Oprindelse. Foruden det, der er os bekiændt om Rhapsodisterne, maa vi fornemmelig gaae tilbage til deres hellige Veddekampe ‛ιεροι αγωνες. Herved forstaaer man de olympiske, pythiske, nemæiske, og istmiske. Seirherrerne hedde derfore ‛ιερονικαι, eller i Særdeleshed ‛ολυμπιονικαι, πυθιονικαι o. s. v. Blandt Væddestridene vare ogsaa lærde, og ved de pythiske Lege, især ogsaa poetiske. Qvintilian siger, at Forelæserne bragte ikke blot deres egne, men ogsaa fremmede Arbeider paa Kamppladsen. Deres Belønning var en Vedbendekrands, eller og kronedes de med Laurbær eller Myrter. Desu-

---

ligionen selv til en Gienstand for den offentlige Veltalenhed, en Kunst, der sikkerlig i sig forener alle de skiønne Kunsters Magt over de menneskelige Hierter, er bleven ubekiendt, og næsten blot forviist inden Skuepladsens Grændser."

den blev, som Pollux 3) siger, dem tildeelt Æresopladser, Foræringer, Tak, Frugter, Korn, Giæsteret, Purpur, ærefuldt Forsæde, Ret at lade sig sætte Kaabberbilledstøtter, Toldfrihed o. s. fr. I de tidligste Dage var Lonnen en Buk, og de Qvad, hvormed man stred om denne Priis fik deraf Navn, og siden Skikkelse af Tragedier. Vi vide, hvor ærefulde disse Veddekampe vare, og hvor høit man agtede Seirvinderne i dem. Oldtidens største Skribenter forelagde her Publikum deres Værker. Herodot erhvervede her sin Histories ni Bøger Musernes Navne. Sophocles og Euripides beilede her til Melpomenes Krands. Philemon, en Lystspildigter, og Alexis døde af Glæde over at have seiret.

Desuden læste Grækerne ogsaa i mindre Samqvem deres Digteres, Taleres og Historieskriveres Værker. I deres Odeer kiæmpede Læseren om Prisen med Digteren. Der gaves de, hvis eneste Studium det var at læse Digtere fore, lade sig offentlig høre, og beundre. Helte og Statsmænd krydrede deres socratiske Maaltider, naar de i Minervas og Gratiernes Arme udhvilede fra deres Arbeider, med at nyde deres Digteres og Taleres Skiønheder.

3) Onomast. liber. VIII.

Kiærligheden til denne Kunst gik tilligemed Kunsten over fra Grækerne til Romerne 4). Offentlige Forelæsninger og formelige Væddekampe kom vel først senere i Brug hos disse. Men man kan meget vel skiælne Privatøvelserne af dette Slags. Man kaldte dem Recitationes. De ældre Digtere indførte dem formodenlig først efter græske Mønstre. Valerius Maximus 5) omtaler et Selskab i Julius Cæsars Tid, hvoraf den gamle Digter Accius var Medlem. Martial og Ovid 6) tale ogsaa derom. I Begyndelsen forelæste man kun poetiske Arbeider. Siden toge ogsaa Talere og Historieskrivere Deel deri.

Privatforelæsningerne havde fornemmelig til Hensigt, at samle og nytte lærde Venners critiske Domme over Arbeiderne. Man forelæste disse enten i sit eget Huus, eller paa et andet aftalt Sted, og blot for Venner. Man anmærkede, dadlede, veiede, forbedrede. Saaledes underkastede Augustus selv det prøvende Venskab sine lærde Arbeider, blandt Andet

4) Jævnf. Von dem Vorlesungen der Römer Von C. A. H(eumann). I neuen Erweiterungen der Erkenntniß und des Vergnügens. 17 Stück Frankfurt und Leipzig 1754 S. 359.

5) 37, 11.

6) Trist. V, 4.

ſine Rescripta Bruto de Catone. Plinius udſtillede først her ſin Lovtale over Trajan, og ſine andre Arbeider. I øvrigt havde disſe Privatforelæsninger intet udmærkende i deres Udvordes, og ſtemte for det meſte overeens med de offenlige, kun at hine fattedes alt det Bram, der var forbundet med disſe, og at de virkelig ſtiftede mere Nytte. Vil man, kan man her ogſaa regne Anagnoſterne med, der ved Giæſtebud og Gilder maatte forelæſe lærde Arbeider.

De offentlige Forelæsninger indførtes af Aſinius Pollio, en berømt Taler, og Virgils Ven, under Auguſts Regiering, af hvem han var en Yndling; Tilhørerne bleve i Forveien indbudne dertil, og det ſaavel mundtlig, ſom ved Kort (per codicillos eller per libellos) hvorhos man betiente ſig af mange Midler for at faae Auditorium fyldt. Man valgte dertil baade ſine egne og fremmede Huſe. Hvo ikke havde Plads i ſit Huus, udbad ſig det hos en Ven, eller leiede det tillige med det fornødne Bohave hos Folk, der vilde have Fordeel deraf. Disſe Høreſale vare efter de romerſke Skuepladſes Maade amphitheatralſk forhøiede. Men man gav ikke enhver uden Forſkiel Adgang dertil, og ſatte derfor Vagt derved. De offentlige Steder vare Templerne, iſær Apollotemplet, Athenæum, Capitolium, Forum. Desu-

den holdt man offentlige Forelæsninger i Platanskovene, vel og i Badene. Overalt kunde man regne paa et anseeligt Publikum. De lærde, Keiserne, Statsmænd og Feldherrer, ogsaa lærde Fruentimmer vare mellem Tilhørerne. Tilhørerinderne sad da bag et Forhæng adskilte fra Mændene.

Forelæserne beilede paa alle Maader til Tilhørernes Bifald. Persius 7) giver os et Billed deraf. De pyntede og friserte sig saa smukt som muligt, prydede sig med kostbare Ringe og nye Klæder, søgte ved allehaande Kunster og Gurgelvand at giøre deres Stemme angenem, ogsaa vante de dem til behagelige Bevægelser og Gebærder. Under Fortalen blev de meest siddende; ved Afhandlingen selv stod de op, for desmere levende at kunne fremstille Affecten. Rige Læsere greb endnu til andre Midler for at skaffe sig Bifald. De gav Foræringer og Giæstebud. Horats taler om dette Kunstgreb i Brevet til Pisonerne. En vis Varus, som Philostrat taler om, laante de Lærde Penge, og gav dem Renterne efter, naar de yttrede ham deres Bifald ved hans Øvelser. Man leiede egne Folk dertil, som man ogsaa overlod sine Venner. Gemeenlig brugte man hertil de Frigivne 8).

---

7) Sat. 1. 15.

8) Plinii ep. liber. II, 14. Plinius fortæller følgende Anecdote om en saadan Forelæsning. En

Man gav paa forskiellige Maader sit Bifald tilkiende, for det meste ved Tilraab: det sædvanligste var καλῶς, σοφῶς! Martial 9) anfører endnu andre

Effoete, graviter, cito, neqviter,
euge, beate.

Da man ikke kunde forlange af alle Tilskuere, at de skulde vide, hvilke Steder der fortiente Bifald, fik man En stillet midt i Forsamlingen, der ved smukke Steder altid maatte give et Tegn. Denne kaldtes μεσοχόρος, og saa snart han begyndte, stemte hele Auditoriet i. Man gientog Tilraabet ved hver Affatning og hver skion Periode, og Skribenterne maatte ofte bede Tilhørerne om Stilhed. Derimod blev de fortvivlede, naar man ikke offrede dem Virak efter Ønske. Det larmende Bifald kom Talerne meget tilpas, naar de gik istaa. Man skreeg saalænge, til de kom paa Glid igien. Anaxandrides 11) en

fornem Romer Passienus Paulus begyndte en Forelæsning med de Ord Prisce! jubes. Nu stod en vis Javolenus Priscus, hans Ven, og der var mellem Tilhørerne, frem, og svarte offentlig: ego vero non jubeo; dette vakte almindelig Latter.

9) Ep. II, 27.

10) Plin. Ep. libr. II, 14.

11) S. Bayle.

comisk Digter fra Camire paa Rhodus, sendte ligefrem sine Digte til Urtekræmmerne, at svøbe Peber og Krydder i, naar de ikke havde behaget Folket. Svidas fortæller om ham, at han eengang begav sig til Hest i Hørefalen, og fremsagde en Deel af sit Digt fra Hesten.

Bifaldet yttrede sig ogsaa paa endnu andre Maader. Man stod op, man løftede Hænderne i Veiret, man klappede 12), man kyste Skribenten 13), man tildeelte ham de høieste Lovtaler, Navn efter Guderne og Oldtidens meest berømte Mænd. Man lykønskede ham og hans. Mumlen og Taushed var Tegn til Mishag. — Keiserne og de største romerske Skribente læste saaledes offenlig. Af Keiserne Domitian, Claudius, August, Nero o. A. af Skribenter Silius, Plinius, Ovid o. fl.

Ved disse Recitationer var egenlig ingen Belønninger at vinde. Der gaves dog midlertid nogle, som der var udsat visse Priser for, nemlig de, der holdtes ved de offenlige Væddespil. Dise vare ind-

12) Martial Lib. X. 10.

13) ——— tunc basia captas Mart. 1, 4.
At circum pulpita nostra
Et steriles cathedras basia sola crepant
Mart. I. 77.

rettede efter de græske. Man indførte dem først i Aaret 813 U. C., og kaldte dem Neroniæ. En Senator fik ved Lodkastning Opsynet ved disse Spil. Der var egne Priser for Seirvinderne i at brydes, ride, i Musik, og i at forelæse latinske Taler og Digte, og Nero vandt første Gang Prisen i sidste Classe selv. Domitian anordnede Aar 839 ligesaadanne Væddekampe til Ære for Jupiter Capitolinus; de skulde høitideligholdes hvert fierde Aar, og han førte selv Forsædet derved, og gav selv Seirherren en Krands af Egeløv til Belønning. Foruden denne Fest høitideligholdt Domitian næsten aarlig Minervas fem Dages Fest (Qvinqvatria Minervæ) hvormed ligeledes Væddekampe af Digtere og Talere vare forbundne. Seirherrerne fik en Guldkrone, og denne Belønning blev endnu snare forhøiet. Disse Forelæsninger varte tit meget længe. Plinius læste sin Lovtale over Trajan to Dage efter hinanden, og siger, hans Venner havde forlangt, han endnu skulde blive ved tredie Dag. En anden Gang læste han syv Timer i Rad, og mange giorde vel endnu længere deraf. Mange vare rigtig nok meget uforskammede dermed 14), især unge Skribenter, og blandt disse

14) Martial III, 18 II, 6.

fornemmelig Digterne, som Horats 15) saa bittert beklager sig over.

Tilsidst bleve de offenlige Forelæsninger foragtelige i Rom som i Grækenland. At give Bifald blev en Finantsspeculation, og at faae Bifald, tilkiøbs for Penge. Plinius siger 16)

Scito enim pessime dicere, qui laudabitur maxime.

De to Ravne.

(See Minstrelsy of the Scottish Border).

Jeg gik mig udi Engen; et Træ i Engen stod;
Og derpaa sad to Ravne, der tørsted efter Blod.
Da hørte jeg den Ene, som til den anden qvad:
Hvor stille vi vor Hunger? hvor finde vi vor Brad?

Gjensvarede den Anden, jeg gjennem Luften foer,
Da saae jeg bag et Gjærde, paa snebedækte Jord,

---

15) Ad. Pis. 474.
16) Ep. 14. Libr. II.

En slagen Ridder ligge; ukjendt hans Skiæbne er;
Dog kiender den hans Dogge, hans Høg, hans Hustrue kiær.

Hans Høg forfølger Duen udi den grønne Lund;
og efter Hinden jager nu hans trofaste Hund:
Hans fagre Hustru fængsler en anden Kjærlighed,
Og derfor kan vi æde den lækkre Brad i Fred.

Afsted! jeg piller Kjødet af hans snehvide Been.
Afsted! jeg vil udhakke hans klare Diesteen.
Og af de gyldne Lokker, der flagre om hans Kind,
Vi bygge os et Rede høit i den grønne Lind.

Vel savnes han af Gammel, vel savnes han af Ung,
Men ingen det skal vide, hvor Skiæbnen var ham tung;
Naar Kiødet er afpillet, naar Øjets Grav er reen,
Skal Vinterstormen smuldre til Støv de nøgne Been.

Fr. Schaldemose.

Tordenveiret.

Lynet knittrer,
Torden ruller, og den Svage sittrer,
Som ei kiender Herrens Miskundhed,
Som ei veed, at han, der Lynet tænder,

Selv mens Lynet flammer, naadigt sender
Sin Velsignelse til Jorden ned.

Kraftløs nikker
Lillien paa sin Stilk, og Qvæget slikker
Efter Morgendug den nøgne Jord:
Herren ynkes; Tordenveiret bruser;
Regnen styrter ned fra Himlens Sluser,
Og det lædskes, som paa Jorden boer.

Ja, den samme
Er vor Gud, naar, fulgt af Lynets Flamme,
Over os hans Torden ruller hen;
Og naar Solen venligt fra hans Himmel
Smiler Varme til den glade Vrimmel,
Som med rørte Hierter hilse den.

Derfor prise
Du, min Siel! den Mægtige, den Vise,
Som Naturen sine Love gav,
Ham, som under Tordnens Jubelsange
Mætter med Velsignelse de Mange,
Der befolke Jord og Luft og Hav.

Fr. Schaldemose.

Til Hr. Professor Nyerup om nogle poetiske Anekdota.

I fierde Bind af vor Digtekunstens Historie, har du, kiæreste Ven, omtalt den Samling af Wilhelms Worms Vers, som findes paa Universitetsbibliotheket blandt Rostgaardiana, og som oprindelig af vor udødelige Luxdorph var foranstaltet for en anden den Tids Ynder af dansk Poesie, den berømte Poul Løwenørn, og tilsendt ham med den latinske Dedication paa Vers, der findes aftrykt i Carmina. Dette selvsamme Luxdorph-Løwenørnske Exemplar har jeg været saa lykkelig fra den nu berømte Løwenørn, hin patriotiske Videnskabs Ynders værdige Sønnesøn, at faae tillaans, og kan du da, i Følge den gamle Adam, som endnu er i os, let giette, at det allerførste, jeg deri søgte, var det Vers til Cancelliraad Kreyer og Frøken Judicher, som, jeg hos dig saae, Censuren havde formenet ham at trykke:

Da Trykkerpressen havde nylig faaet den Nykke,
  At den for Løn og Bøn af Stedet ikke gaaer,
  Om Imprimatur ei paa Bladet foran staaer,
For dette høi Latin han spared ingen Møje,
Men de Høilærde var til Ordet ei at bøje;

Dog veed han ei hvorfor? døm Læser med Forstand,
Om der er noget i, som Trykken hindre kan.

Da jeg nu med mine Venner i Kieler Beiträge anseer det som saare nyttigt, at see, hvad man paa visse Steder, og til visse Tider ikke har maattet trykke, om man end ikke er saa lykkelig som de, eller som Mad. Stael i hin navnkundige Fortale, med Censors egne Ord at kunne oplyse, hvorfor sligt paa den Tid ikke har maattet trykkes, har jeg ikke kunnet modstaae den Fristelse, her at lade selve Verset aftrykke, saameget mere, som det letteligt torde være det heldigste, der er kommet fra Wilhelm Worms Pen, og det, endog uden alt for strængt Hensyn paa den Tid, det skreves i, maa kunne læses med Fornøielse. At den foregivne Oversættelse af tydsk er en Maske, for at betage Censor mulige Skrupler, kan neppe kaldes i Tvivl; i det ringeste har jeg ikke i Fløgel eller Blankenburg kundet opdage nogen tydsk Satiriker eller Satire fra 1696.

Translatum e Germanico
efter det Exemplar, som er trykt til Lybek 1696
fremsendt paa Cancelliraad Kreyers, og Frøken
Judichers Brullupsdag d. 5 Maj 1734,
oversat og forbedret af en indfød Dansk.

Hvad større Dristighed, end sig en Hustru tage
Og spinde paa det Aag, hvori man selv skal drage?
Hin Rommere ei nær saa dristig var og blind,
Der fôr med sporet Hest i Afgrunds Mørkhed ind.
Hvo som paa Fred og Ro veed rettelig at skiønne,
Og vil et møisomt Liv med nogen Lise lønne,
Han gifte sig jo ei, men sky den Ægtestand,
Der sætter Fred og Ro paa Paveviis i Band.
Den lykkeligste Mand har ei saa god en Mage,
Han har jo daglig Sorg og ikkun tvende Dage.
Der tegnes kan med Rødt, den ene, naar han hør,
At Bruden skal tilsengs, den anden: naar hun døer.
For een livsalig Nat man har vel Skokke Plager.
Og onde Dage fleer, skiøndt man ei altid klager.
Ja er der noget Godt udi den Ægtestand,
Da er det, at man tit kan blive Enkemand.
Vel Snese Gange maa den Vise sig betænke,
For han indlader sig i Ægtebaand og Lænke.
Saasnart han kuns har sagt et ubetænsomt Ja,
Kan siden tusend Nei ei hielpe ham derfra.
Han reise, hvor han vil, i friest Luft og Felde,
Hans Frihed hiemme dog blev under Konens Vælde;
Han eengang bundet er til Laaret af sin Brud,
Saa fængsles Mod og Lyst, og Frihed jages ud.

Alene Døden kan os denne Last betage;
Saa længe vi end er i vore Frierdage,
Er Kierligheden fri, og Elskov sukkersød,
Saa snart vi kaldes Mand, er Mhiurt i vort Brød.
Har en en arrig Trold, og edderblændet Qvinde,
I Sengekammeret sin Text han faaer at finde.
I Kiøkkenet er Røg, i Stuen Kneps hun slaaer
Og Mester Erik flux med ham paa Loftet gaaer.
Men skiænker Lykken ham en from og kiælen Kone,
Han kommer aldrig ud for denne Klynketone:
Ak Siæl! jeg har saa Ondt udi min store Taa!
Er det min egen Mand, der ud fra mig vil gaae?
Er en beriget med en Hustrue, der har Penge,
Isteden for en Mand, hun regner ham blandt Drenge,
Ja femten Friere af bedre Art end han,
I Næsen kaster ham, og hun er ene Mand.
Men taer han fattig Mø, da græder først hans Lomme,
Og Heste bides helst, naar Krybberne er tomme.
Ja har hun Midler selv; hun pukker paa sin Tro,
At hun har Deel og Lod udi den halve Bo.
Har en i Blinde faaet en deilig glat Mandinde,
Han Hiortetakker skal udi sin Caffe finde,

Og har den Engel end forsvoret Hahnreispil,
Dog frygtes for den Laas, enhver har Noglen til
Er En bebyrdet med en heslig Gribbenille,
Saa falder han til Synd, og for sin Torst at stille
Gaar til sin Naboes Brynd, hvor da det stiaalne Vand
Ham ved hans Velfærd tit til Boder skille kan.
Er Fruen modig, stolt og af de franske Moder,
Da gaaer der Skiepper Guld til Klæder, Stads, og Moder,
Og inden at hun faaer sin Dragt i Lave sat,
Er Kiokkenet besøgt af sulten Hund og Kat.
Er hun en Fyldeso, og drikker bort sin Ære,
I Tide Manden sig om Jerenbrev maae være.
Han knap sig vender ud, før Flasken kommer frem,
Dog Flasken er i Smug, saasnart han kommer hiem.
Er hun en Lækkertand, det skal paa Manden skorte,
Hvad som for hendes Skyld i Biegens bliver borte.
Naar hun sig spækker med Rhinskviin og Sukkerbrød,
Maa Staklen takke for tyndt Øl og mager Grød.
Er hun en lystig Geist, en Spøg- og Vildelappe,
Han skal, hvor travlt han har, sig lade kyse, klappe;
Det Embedsansigt vil hun have flux omvendt,
Thi Latter, Spil, og Spøg er Fruens Element.

Men er hun melancholsk, hun stedse suremuler,
Afsides for sig selv som Honsetyv hun skiuler.
Vil han da med et Skiemt forlyste hendes Sind,
Saa ryger Eddikke ham slux i Næsen ind.
Er hun en giærrig Aand, skal Mand og Folk
til Senge
Naar Hons de flyver op, thi Lyset koster Penge;
At Varme er usund, og Vinen føder Steen,
Af Smør man Galde faaer, af Caffe svage Been.
Er Fruen peen og net, Gud trøste den, der flytter
En skiden Saale frem paa Gulvet, eller spytter,
Om for sin Sundheds Skyld man smøger lidt Tobak,
Saa skieldes man for Sviin, og Borgerstuepak.
Er hun et skident Dg, da tænk, hvorvel det smager,
At kysse paa den Haand, der uden Ophor rager
I et og andet Hul, hvor vel det lugte maa,
At klappe paa det Laar, som Drækket borknes paa.
Er hun en aaben Mund, hun dover hver Mands
Dre,
Endog i Drømme skal det Snakketøi sig røre.
Og vil du, at hun skal for Tungen holde Tand,
Da mag, at Soldet først kan holde tæt for Vand.
Hvad om hun skinsyg er, og plages med den Grille,
At Manden andensteds skal hendes Leeg forspille,

Strax vanker Diet med, i hvor han gaaer og staaer,
Og seer han mildt til een, saa kiæmmes ham hans Haar.
Er hun af kloge Hans, der kan i Bøger læse,
Da kastes hvert et Ord den stakkels Mand i Næse,
Han taler som en Nar, han dømmer, som en Sot,
Hvad selv hun bringer frem, er ene klogt og godt.
Mener hun ret en Gaas, da staar han som et Hare,
Naar hun i Selskab skal kun paa et Spørgsmaal svare;
Thi i et Ja og Nei, God Dag, saamegen Tak,
Samt hvad behager Dem? bestaaer al hendes Snak.
En Glut paa femten Aar til Rangen knap er kommen,
For hendes Stammebog hun bratter ud af Lommen,
For en Visite man heel tit forgiæves gaaer,
Thi Fruen er kiørt ud, skiøndt hun for Vinduet staaer.
En anden længe har den Rang, som hende giver
Fri Adgang overalt, og dog hun hiemme bliver;
Thi skiøndt hun uden Børn selvanden ikkun er,
Saa har hun dog saa travlt, som Muus i Barselfær.
Men hvad! vel femten Slags jeg kunde end opregne,
Hvis Feil fornøden var til Varsel at optegne.

Men see! jeg veed min Løn for dette lumpne Skrift;
Skam faaer jeg, om ei før, saa, naar jeg bliver gift.
Thi det Ulykken er, man forud veed sin Skiæbne,
Og dog er intet til, der kan vort Hjerte væbne
Mod dette Smigrekiøn; vi giftes skal og vil!
Velan! Fornuften bort, saa slumpe vi dog til.
Men nu, min Hud er haard, et Slags jeg om vil røre
Et Slags, hvis blotte Navn man skrækkes ved at høre.
Tør jeg og nævne det? tøv, Pen! og giv dig Frist.
Jeg mener — tys! stig frem! jeg meen en Pietist.
Den Mand maa blive gal, der har en hellig Kone,
(Skinhellig at forstaae) der slaar paa denne Tone,
At hun fuldkommen er, udvalgt, og uden Synd,
Og eet af hendes Suk har hele Kirkens Fynd.
Hun ene ved sin Bøn kan Himlen saa regiere,
At uden Arbeid skal sig hendes Brød formere;
Hun Naadens Midler nu ei mere har behov,
Og hendes Aand har faaet fra Kiød og Blod Forlov,
Om Kiødet synder end, det Aanden ei anfægter,
Paa Adams syndig Sæd ei meer Naturen slægter,
Hun selv er Præst, og vil sig regne samme Magt
I Embedet, som i Guds Tienere er lagt.
Thi gaaer det derpaa løs, hun Manden kan omvende,
Og giøre aandelig, ja lige from med hende.

Den kiødelige Mand det aandelige Speil,
For Dine have skal, at kiænde sine Feil.
Hver anden Stund han skal paa sine Knæ nedfalde,
Og Himmelen med Bøn, og Hiertesuk paakalde.
At han for Syndens Skyld først reent fortvivle maa,
Og siden, uden Synd, som Christus selv, bestaae;
Naar han ad Aftenstund vil Seng og Hvile søge,
Da er det, Fruens Aand begynder først at spøge,
Han skal med hende ud; men hvor saa sildig hen?
Der hvor hver Søster har en Broder til sin Ven.
Hen i Forsamlingen, hvid Kiærlighed dem kalder,
Hvor Aanden over dem at prædikke nedfalder,
Hvor Andagts hellig Ild skal prøve Kiød og Aand,
Men hvor Lars Kudsk og fandt sin Frues Hosebaand.
Saa dum ei Manden er, han mærker jo de Streger,
Og seer, at Fanden selv i Blinde for dem leger.
Thi lister han sig fra det skiændig Giækkeri,
Og for at have Fred, lader Fruen gaae sin Sti.
Hvad Fred? han daglig maa dog høre denne Stemme,
At han er plat fordømt, og Helved er hans Hiemme,
Da jeg som kiænder ham, tør sige aabenbar,
At fremfor hende han sin Gud i Hiertet har,
Men hvor skal Manden hen, naar nu han faaer at mærke,
At Kiødet er endnu i disse fromme Særke?

At Aanden hindrer ei, jo Fruen extragaar,
　At hellig Kiærlighed jo fremmed Kiød attraar.
Af alle disse Slags leed selv, hvo dig behager,
Men viid, at du est gal, om du en Hustru tager,
　Om du din Frihed vil forbytte, est du blind,
　Og giør du dig til Træl, est du jo fra dit Sind.
Vi vente end derpaa, ja før den Tid skal komme,
Da for en artig Qvind man Syv skal finde Fromme.
　Om mangen ærlig Mand man just paa Pulsen tog,
　Det mærkedes maaskee, den efter Huuskors slog.
Vi see saa mangen een med Hovedet at hænge,
Hvorfor? fordi han Een for mange har i Senge,
　Den, der tilforen gav en Klogt for hvert et Ord
　Seer ud, som om han nys kom af den sorte Jord.
Den, der tilforne gik saa nipper som en Dukke,
Saa pyntet, at han var et Mønster blandt de Smukke,
　Ham hænger Strompen om, det sidder paa hans Krop
　Som om i Morges han af Mørket var staaet op.
O see dig for min Ven! at giftes er ei Baade,
Men eenlig Stand er god; dog — hvad vil jeg dig raade,
　Jeg veed, hvert Ord er sandt, og Skiemt i dette Skrift,
　Men veed ei selv, hvor snart jeg er til Halsen gift.

Her forandres i det for mig liggende Exemplar Skriften, og da det foregaaende er skrevet med en meget ziirlig dansk Haand, er det følgende ikke mindre zirlig skrevet med latinske Bogstaver; udentvivl for at tilkiændegive, at det foregaaende var det egenlige Translatum ex germanico, men det følgende kun som en Envoi dertil, som og denne Begyndelse giver tilkiænde;

— — Beskrives Ægtestand saa fæl i andre Lande
Saa prise vi vort Held, at vi er danske fød,
Da Ægteskab hos os trods andensteds er sød.
Lyksalig Dannemark! hvor Dydens Døttre findes
I hele Skokketal, og hvor man daglig mindes,
At der er Engle til endog paa denne Jord,
Og hvo dem finde vil, skal søge dem i Nord,
Lyksaligt Land! hvor man saa godt som kan i Blinde
En Mage vælge sig, og dog sin Regning finde.
Thi Fromhed, Dyd, Forstand, Tugt, Huuslighed især,
Dansk Fruentimmers Tegn og visse Hiemgift er.
Sandt nok, som Mennesker, de har vel deres Lyder,
Men Lyden skiules fast af Sneese Engledyder,
Maaskee ei heller blev den Feil bekiændt, om han
Var Mand som det sig bør, og brugte sin Forstand.

Som den var ikke værd at drikke Luud og Lage,
Der for en Flues Skyld vil Vinen ikke smage,
Saa har og mangen en fortient sin egen Vee,
Naar han i Kikkerten vil hver en Flue see.

O si omnia sic dixisset, vil du udentvivl sige her: da kunde han ikke blot leet ad Antonii Sværd, men og ad Censors Veto; vist nok; men skulde og en Censor af Grams Betænkelighed, saaledes som vi af Brevet til Moltke hos Høst lære den at kiænde, have seet igiennem Fingrene med Følgende:

Var Brødet kun saa rundt for danske Sønner skaaren,
Som dem af Dydens Æt Mandinder nok er baaren,
Man saae vel tusind Par i Lykkens Eng at gaae,
Som Brød- og Mage-løs nu maa tilbagestaae.
Men Landets egne Børn paa Lallerne skal sue,
Der dog, som tiest til Bestilling kunde due,
Det giør, man stikker i saa dyb en Suppe, at
Man siden aldrig faaer en rolig Time fat.
Naar man saaledes gaaer, og Aarene bortdriver,
Saa ruster Nemmet og udmattet Hiernen bliver.
I Sindet er man syg, og Skindet tviner hen,
Lyksalig den, der først kan blive Jord igien!
Dog hvad? vor Skiæbne lod sig ei ved Klynken bøie
Jeg ikkun sige vil, at ingen see saa nøie

Paa en forældet Mø, der ugift hen maa gaae,
Og tænke, at hun ei for Feil en Mand kan faae.
Nei! Een og Anden kan for hende Godhed bære,
Men hvor er det, hvormed han hende skal ernære...

Dog — jeg er villig til at indrømme dig, at endog uden Hensyn enten til ovenstaaende, eller til det ustridig vel fescenninske, hvormed selve Verset sluttedes, Udfaldene mod Pietisteriet, hvorved, som du meget rigtig anmærker, Forf. ikke har synderlig anbefalet sig hos visse, var nok til at fælde det. Sikkert det er hertil, Forf. sigter, naar han ved at undersøge,

Om der er noget i, som Trykken hindre kan,
siger: Jeg giætter mig da frem, Vi leve paa de Tider,
At Folk en morsom Geist og Klogt ei gierne lider;
At Vers af Moden er, og den er kun et Drog,
Der spilder Tiden paa den frugtesløse Bog.
Hvad giælder om mit Vers af Phænixberg var skrevet,
Det uden stor Disput var approberet blevet.
Thi er det da min Feil, jeg ei kan finde paa
De Lærdes Poesie...

Hvo den H o i l æ r d e var, som ikke var at bøie til hiint Naadesord, eller med Per Degn at tale,

hvo det Aar var Imprimatur, maa jeg overlade til dig med dine udstrakte litterariske Kundskaber, og dine rige Kilder, at undersøge. Cujus generis han var, og til hvilken af de otte Ting Nomen, pronomen, verbum, Principium, Conjugatio, Declinatio, Interjectio han efter samme Peers Paastand kunde være at henføre, vil muligen det følgende bringe dig paa Spor af, hvor det hedder: (for at passere Censur)

jeg burde rimet saa:

"O kunde jeg mig nu paa Pindi Top opsvinge,
Og Pegasus tillod mig Sæde bag sin Vinge
  At ride Sporenstregs hen til Parnassum op,
  Hvor Musæ selv beboe den lærde Biergetop,
Hvor kunstig skulde jeg da om Hr. Kreyer rime,
Og Frøken Judichær, som just i denne Time
  Har sluttet Ægteskab, og svort hinanden Tro,
  Hvorved al deres Tid passere skal i Ro.
Men Pegasus halter, og Heliconis Kilde
Samt Hippocrenes Strøm til mig ei flyde vilde,
  Thi kan min Pena ei frembringe noget Godt,
  At det for Vording jo og Thura er en Spot.

At bemældte Imprimatur ikke har været at henføre til de sjældne Ting, som kaldes Principium, synes temmelig ustridigt; efter det, der siges

om Bording og Thura, torde han kanskee have været et nomen, og det et magnum nomen i sin Tid, mulig vel og et uskyldigt Pronomen, som et eller andet Magnum Nomen sendte i sit Sted; som et Verbum kiænde vi ham i det mindste ei, altsaa ikke heller, som en Conjugatio; jeg skulde altsaa hælde til den Hypothese, at han var en blot Declinatio, om ikke vel allersnarest en slet og ret Interjectio, der tilkiændegav en Sindslidelse, som her har været af dem, hvormed man (hvo nu i øvrigt denne man var) gav en Afsky tilkiænde: bort væk, pak dig, ih fy! eller o fy! hvorom see videre hos vor gamle Jacob Baden.

I næste Hæfte haaber jeg fra samme Kilde den Fornøielse at meddele dig et Par interessante Anekdota af en anden Natur.

Din

K. R.

Sang ved Kongens og den kongelige Familles Ankomst paa Skydebanen den 3. August.

Vort Samfund dig velkommen byder
O Konge, Fader, Ven!
Hver trofast Borgers Siæl sig fryder,
At see dig her igien.
Og høi og vældig Jubellyd
Forkynder alles Fryd.

Hil dig, som Himlen os har givet
Til Moder for vort Land.
Vor Dronning! du som blidner Livet
For Konge, Fader, Mand,
Os kiær som Fredrik Eiegod,
Maria Dannebod!

Med Danas elskte Caroline
Du adler Dagens Fryd,
Vort Samfunds Dronning, Vilhelmine,
Som hun vord Slægtens Pryd!
Liig yndig Rosenknop du staaer,
Nær ved din Ungdoms Vaar.

Her deelte Danas Konger Glæder
Med Danas Borger fro,
O Fædre! det var Eders Hæder
At være Kongen tro.
Glad sværger Eders Æt den Ed,
At gaae i Eders Fied.

Th. Thaarup.

Tale

holden i Anledning af Kongens Fødselsdag 1820
ved det kielske Universitet.
Af Hr. Prof. Dahlmann.

Bevar Kongen, Almægtige! og lad de fromme Ønsker, der i Dag opsendes, alle opfyldes Kongen, og Riget til Bedste.

De, der ville, at enhver sørgelig Erindring skal være borte fra en lykkelig og glædelig Dag, ville vist nok finde Medhold hos de Allerfleste. Disse følge nemlig den almindelige Menings Letsind, og den

vidtsvævende Lyst, at tage sig en glad Dag, og mene, at det, der synes at passe efter Tidens nuværende Leilighed til Privatlivets Kaar, ikke passer saa for det offenlige. At paa en elsket Fyrstes Fødselsfest, der er for hele Folket en ligesaa mærkelig, som glædelig Dag, Glæden ene bør høres, de lykønskendes Lovsange lyde, Folkeskarer med Støi stimle sammen til en Tales Klingklang, skiøndt med lønligt Hiertesaar, er ikke min Overbeviisning. Bort med Forvarslernes mørke Lære! Lader os vove at lette vore Hierter ved frimodig at vedgaae vor store nye dybt indgravede Smerte; og lad os bringe denne glade Dags Festlighed den Hylding, at vi baade ere sandru, og i det vi allermeest ere saa, dog lide paa, vi vil beholde nogen Trøst, Glæde, Tillid tilovers.

Hvad en Oldtids Skribent har sagt: Mennesket er i daglig Fare for Mennesket, det er nylig truffet os. Stormen truer, før den stiger; Bygninger brage, før de indstyrte; Røg gaaer for Brand; men pludselig kommer Fordærv fra Mennesket, og dølges des omhyggeligere, jo nærmere den er. Vi havde hørt af vore Forfædre, at mellem alle Tydsklands Indretninger ikke

letteligfandtes nogen ædlere og mere national end den academiske; enhver af os havde med Glæde havt Academierne meget at takke, og vi, der vare satte til Lærere ved disse, ansaae dette for en hæderlig Bestilling, blot vi vare den værdige selv. Vor Tillid forøgedes ved en beundringsværdig Væddestrid af Fyrsterne, der enten stadfæstede de gamle Academier, eller der varigen grundlagde nye; endelig betoges os al Bekymring, da de Tydske efter langvarig Tvedragt traadde i Forbund paa ny, og ligesom paa selve den bedre Tids Dortrin, i Forbundsdagens første Møde, vore Universiteters Berømmelse forkyndtes, som et glimrende Mindesmærke af Tydsklands Modenhed; ikke at tale om, at i selve den høitidelige Forbundsact (18 Art.) Forhaabning blev givet, at med første det, der rører Academierne allernærmest, Trykkefriheds Ret i Tydskland skulde forkyndes.

Men see! pludselig kom vi til det allermeest modsatte. Med eet skeede en saadan Forvandling og Omskiftelse af vore Anliggender, at vi foruden andet haardt og græsseligt, gives ved at læse, at neppe fire Aar senere under samme høieste Forsamlings Autoritet proclameredes Universiteterne, som saa pludselig udartede, at der nu ikke kan være Tale om Videnskabernes frugtbare Høst, men om at brænde og fælde

den fordærvelige Rost, og den geile Jords onde Ukrud. Men, som I selv vide, hverken tør jeg indlade mig paa dette uvedkommende Sted i disse Tings hele Omfang, som Eftertiden vil bedømme, skiøndt det er en Deel vanskeligere at fortie end at berøre dem, heller ikke vil jeg nægte, at jeg just derfor har vovet at paatage mig den mig hæderlig tilbudne Forretning at tale offenlig, fordi jeg troede, man efter muligste Evne burde vogte sig, at Taushed ikke skulde synes en Tilstaaelse, og fordi jeg troede noget herom var at fremføre, der baade ikke var denne Høitids Dag uvedkommende, og der især kunde synes henhørende under mit academiske Fag.

Thi — for intet at dølge, det første jeg læste 20de Septembers Forhandlinger, begyndte jeg strax at see mig om, og overveie hos mig selv, hvad deri var fremstilt, som man kunde bygge paa, for i Fremtiden med frit Mod og reen Sandhedskiærlighed, at foredrage Nationernes Historie, og kundgiere Politikens Lærdom, og dog være vis paa ogsaa at ansees for en god Borger, som jeg stedse havde tragtet efter at være. Jeg søgte Bistand af nogen sikker og ikke tvetydig Norm, som jeg kunde dybt indpræge mig for at rette mine forrige Vildfarelser, og endelig komme

i Besiddelse af den rette og rettroende Historie og Politik, som jeg uden Ærens Fortabelse i Fremtiden kunde foredrage, saa fremt dette ellers kunde skee. Derfor giennemgranskede, ja læste og læste jeg atter, det i de offenlige Blade i November bekiændtgiorte Skrift, eller Brev til de kongelige preussiske Gesandte fra H. Ex. Grev Bernstorf, der ikke blot tilstaaer, men vedgaaer at billige og have tilraadet de seneste Decreter mod Academierne. Thi jeg syntes, at jeg ikke handlede uden Føie, naar jeg haabede, lettere at opdage, hvad jeg havde at flye eller følge, ved Hielp af et Skrift, der ikke bar et Decrets Medusehoved, men var af det overtalende demonstrative Slags. Men hvor aldeles intet jeg ubrettede, og hvor hele dette mit Arbeid mod Formodning faldt ud til Intet, vil det ikke være mig usømmeligt her aabenlyst at vedstaae, og kortelig at forklare; heller ikke kan jeg troe, at den høibaarne Forf. vil misbillige dette, da han upaatvilelig bifalder hvad Ancillon nylig har sagt, at Theoriens Vildfarelser bør rettes ved Theorie, og da han ikke vil følge hin lave Siæles Maade, at hade, hvem man har fornærmet. Thi han er en Søn af hin store Fader, hvem Danmark begræder, de omliggende Nationer høiagte, af den retsindige, den retfærdige, den kloge, den vise, den sandhedskiærligste

Statsstyrer, Jorden har seet, til hvis Berømmelse Fædrelandet har utallige Ting at sige, hvem Universiteterne prise, at han hverken som Yngling har foragtet den academiske Underviisning, eller som Mand tænkt uden hæderlig om den, at han ikke forsmaaede de Lærdes Omgang, da han selv var saa lærd, at han venligen optog deres afvigende Meninger med den Sindsblidhed, hvem intet var mere fremmed end at bagvaske dem, som han ikke ved Sandheds Magt havde kunnet overvinde.

Men, ærede Tilhørere, bærer over med Ord, der, berøvede Talens fine Pryd, som jeg af Naturen ikke er voxen, og mellem Middelalderens Skurretoner daglig, kunde jeg næsten sige, bliver mindre gunstig, ikke ere behagelige af Indhold, roses af ingen, blot ved Tidernes Barskhed undskyldes. Lykkelige vare Videnskabernes Dyrkere, lykkelige Academierne, hvis de i det mindste nød nogen Deel af det Held, som fordum i saadan Overflod tilstrømmede dem, der traadde ind i den krigeriske Ridderorden. Efter Ridderslaget, Krigerbælte, gyldne Sporer, et helligt Løfte, daglig at høre en Messe og saa videre*) .... Saa lykkelige

*) Her er følgende udeladt, som aldeles uoversætteligt Ecce jam dubitare nefas erat, te navitium equitem, tot esse excellentiis insignem, quot litteris

vare de. Men hvor langt er vi Videnskabsdyrkeres kummerfulde Stilling fra al saadan pludselig Forbedring; vi søge Sandhed ved Videnskaberne, hvo staaer os inde for, vi have fundet den? Hvad Tegn, hvad har Finderen som Løsen. Ilde er det ustridigt, at man ikke kan bære det Sande omkring som et funklende Sværd, og en Guldkiæde. Ikke er det nu at undre over, at Mænd, der ere overmodige af deres medfødde Aand, ringeagte hint seendrægtige Slags Lærdom, der er sysselsat med langvarig Undersøgelse, og ifølge sin Natur aldrig kan komme til Ende. Vi troe vist nok at sige Noget, og ikke bygge paa en ubetydelig Hiemmel, naar vi sige: Vi søge det, som, skiøndt det ikke er adlet, dog er hæderligt i sig selv, og som vi med Føie paastaae, af Naturen at være priseligt, om det end prises af ingen. Hine svare: Sandere end Sandhed er, hvad der behager den mægtige; og de have utalliges Bifald.

Hvorledes skulde midlertid nogen troe, hvis det ikke var offenlig skeet, at Academierne, for hvilke Alt beroer paa Almeenfred, skulde besøres for i Løndom at pønse paa Uroligheder?

---

vox miles scribitur, esse scilicet Magnanimum, Ingenuum, Largi fluum, Egregium, Strenuum. K. R.

Dobbelt er denne Forbrydelse, den ene i Handlinger, den anden i Ord og Lærdom. Den første, i Handlinger, ligesom den paadrager den Skyldige den fortiente Straf, saaledes paadrager den Bagvaskeren uudeblivelig Skiændsel. Men hvad hin skiændige Forbrydelse angaaer, at have krænket Rigets og Lovenes Majestet og Ret, da vilde det være en Rasendes Færd, at vælte denne paa samtlige Academiers samfulde Corporationer; om de enkelte Anklagede ville de nu paa Slottet i Maynz nedsatte Commissarier afsige Dom. Midlertid, indtil det modsatte er stadfæstet ved Dom, vil det være tilladt at mindes et Sagn, der ved høist ulyksalige Tider fordum var navnkundigt: Majestetsforbrydelse er en særdeles og mageløs Forbrydelse hos dem, der ere frie for Brøde! Ogsaa vil det være tilladt at paastaae, at de academiske Lærere i Almindelighed i usminket Kiærlighed til Fyrste og Fædreland ikke staae tilbage for Nogen, end ikke for dem, der altid have været langt borte fra den academiske Pol, og hastigen have svinget dem op i det diplomatiske Livs reene Æther.

Den anden Forbrydelse er videre udstrakt, og smerter os endog derfor med Rette, da vi nu ikke med noget sikkert Beviis kunne undflye den eengang opkomne Mistanke. Vist nok synes ovenanførte Brev

at aabne os en Udvei, da det ligesom henfører Anklagen under visse Hovedstykker, saa det er Haab vi kunne frelses, naar vi læmpe os efter disse i at gienkalde vor politiske Lære. Saa vidt jeg seer, er det tre Ting, vi have syndet imod: Monarkie, Aristokratie, det Gamle.

De academiske Lærere beskyldes for, de ved et naturligt Valgslægtskab, som Chemikerne kalde det, drages til saadanne politiske Systemer, der ryste Monarchiets Grundvolde, og lede til fri republikansk Form. Mod denne Beskyldning vil jeg ikke indvende, hvad dog er Sandhed, at jeg, som dog er forpligtet at anvende en Deel af min videnskabelige Fritid, paa at giennemgaae dette Slags Skrifter, næsten ikke er bleven nogen Tilbøielighed til denne Frihedsform vaer hos nærværende Old. Dette ene vil jeg sige, som vil være tilstrækkeligt, at man paa det bestemteste maa nægte, at, om end alle Professorers Skrifter vare opfyldte, alle deres Læresale gienlød, af Monarkiets Roes, nogen derfor med Føie kunde være af den Mening, at det kunde være Fyrsterne Borgen paa, at de vare dem og Fyrsteregimentet velsindede. Meget mere vilde Professorerne give Beviis paa deres Vankundighed, naar de antog, at hele det samfulde Statssamfund indbefattedes under

Monarkiets Princip alene, og da de udskiæmmede den hellige Kongeværdighed, ved at forblande den med Despotie, vilde de vække den Mistanke, at der under lumpen Smiger yttret med forfængeligt Ordbram, laae noget andet forborgent, der ingenlunde sigtede til Fyrstevældens Fremtarv alene. Man erindres Jesuiterne, som kunstigere end nogen anden have forklaret og forkyndet Enevoldsregieringens Principer. I det tridentinske Concilium lærte Lainez, Ordenens General, at Kirken var ikke fød af Frihed men af Trældom, og var Træl af selve sin Natur: at derfor Biskopperne, hvilket da var hans Diemed, ingen Rettigheder havde, og at Kirken ene af den Aarsag kaldtes ufeilbar, fordi Paven ikke kunde feile. Samme Lærdom have Ordenens Brødre ikke taget i Betænkning, ved lignende Kunstgreb at overføre paa Fyrstens Rettigheder over Folkene, naar Omstændigheder krævede det. Man skulde ansee dem for ypperlige Borgere og ene fuldeligen værdige fra Lærestolen at forkynde de guddommelige og menneskelige Rettigheder. Men de selvsamme ere i afskyeligt Minde for Pavers, og de ypperste Fyrsters Snigmord; men de samme bluedes ikke, da det syntes at tilfredsstille deres umættelige Begierlighed, at udsprede den ulyksalige Lære om Kongemord blandt Nationerne, i det de

ved deres Censur approberede Marianas Bog; og paa selvsamme Tid forfulgte de det parisiske Universitet, som de paa mange Maader bagvaskede, da de nemlig stræbte at indtrænge deres egen velgiørende Underviisning i dets Sted. Saa farligt, skadeligt, skiændigt er alt Forvidtgaaende, og intet strider mere mod den usminkede Dyd end Partimennesters væderstyggelige Bestræbelse, til Brøde, og til Trods og Had mod Kongedømmet, at fordreie hin ædle Frihedskiærlighed, som er eet med Kiærlighed til Lovene, og alle Dyder og Alt, hvad Godt er. Ja! saalænge Europa har noget af sin gamle Kraft igien, vil man forkaste i hvert Old det alt forvidtgaaende, beler Filmerne, Wandalinerne, og deres Folgesvende; selve Hobbfeers vrange Skarpsind vil dadles; men Algernon Sidneis frie Manddom være berømmelig endog mellem dem, der ikke ere enige med Skribenten, og med evig Roes vil det ophøies, hvad Cornelius de Witt under Pinslerne fremsagde Iustum et tenacem.

Jeg for min Deel, som om intet andet, dog sikkerlig i det mindste har holdt mig reen for Smiger, tør med Sandhed tilstaae, at jeg ikke kiender, eller kan tænke mig nogen Statsform, der bedre stemmer overeens med Borgerfrihed og oprigtig Gudsdyrkelse, og sand Almeensikkerhed, og hele vort Aarhundredes

Land, end et vel ordnet og læmpet Monarkie; og om endog deri fattedes noget i Indretningens Fuldkommenhed, var det dog at sætte meget over en hver anden Form; men dog gaaer jeg ikke saavidt, at jeg skulde prise Athen lykkelig, der fra sit gamle Demokratie, og vel næste Okhlokratie er overgaaet under Tyrkernes ædle Monarkie; heller ikke vil jeg ansee det for Udaad, hvis nogen af Hiertet ønsker, at Tydsklands fire frie Rigsstæder, disse Danguernes Levninger, længe maae nyde den Frihed ubeskaaret, de ved saa mange Fortienester have erhvervet. Ja! end ikke det tør man sige: at den Mand, der anseer den for den bedste Statsforfatning, der er fri uden Fyrste, derfor vil være mindre tro mod den Fyrste, han har hyldet; thi Dyd og Lov og Troskab roses i enhver Regieringsform; den Mand derimod, der vil have Bondens usle Trældom, som maaskee var at tilgive fordums Dage, ogsaa forplantet nutildags, ville ustridig alle Velsindede ønske forviist langt bort fra Statens Roer, om han endog førte Monarkiet idelig i Munden. Thi hvad du finder at dadle hos hin, er maaskee en Vildfarelse i hans Omdømme, og hvo kan sige sig derfor fri? hvad du hos denne savner, er Menneskelighed; thi han bryder paa Menneskesamfundets Ret.

Den anden Forbrydelse, at den academiske Underviisning fornærmer Aristokratiet, synes saa meget mere i Gierningen at haves for Øie, jo mindre den ytres i Ord. Med denne blandes den tredie Hovedpunkt, Foragt for det Gamle, og Higen efter det Ny. Den, der dadler disse to Ting og henfører det til Dommene om de offentlige Anliggender (thi hvor til skulde det ellers henføres) svare vi en — dog ikke ubetydelig Ting. Der er ingen af dem, som nu ere Europas Magthavere, der vil fuldkommen det Gamle; de vil ikke engang det, som ingenlunde kan kaldes forældet; ingen, det jeg veed, vil have Polen, Venedig, Genua i deres gamle Forfatning igien, ingen have Tydsklands Keiser, saa mange Fristæder, saa mange Fyrster tilbage; et sikkert Beviis, at den, der roser ene det Gamle, meget afviger fra de Mægtige! Men hvad? naar nu det, som nu kaldes gammelt, og Tingenes faste Orden, virkelig er nyt og nys indført, da er det jo klart, at den, der beskylder de Lærde for, at de vil og rose det Nye, og ikke for Noget andet, enten siger ingen Ting, eller mod sin Villie roser dem, han heller vilde anklage, eller ligefrem anklager sig selv, som en Gracchus, der klager over Oprør. Men, vi ville lade det gaae forbi; i Almindelighed er det ikke større Brøde at ville det

Nye, hvis det Gamle er forældet, end det Gamle, naar det kan bevises, at det Nye vilde være tienligere, og kunde indføres med Almeengavn. Thi det synes dens Kald, der forestaaer Staten, at han nøie skal kiende Tingenes nærværende Tilstand, og grant undersøge de trykkende Onder, og da overlægge ved sig selv, om der er Lægedom for dette Onde; thi ikke alle Sygdomme kunne læges, hverken hos Mennesker eller Stater: Naar hiin midlertid har giort det, og besluttet at bringe Lægedom, vil han aldrig undgaae Navn af en Nyhedsven; thi den giør ligesaavel noget Nyt, som vælger, hvad Tiden fordum gav, og den senere forkastede, som den, der udtænkte, hvad hidtil aldrig er seet. Især vogte sig den, der vil grundfæste Aristokratiet paa dets Ælde, at han ikke beraaber sig paa Aar, der ikke ere ham gunstigere, end hans Modstandere; thi naar han fremfører en fiern Oldtid, der allerede er bestraalet af hele Aristokratiets Soel, vil den anden komme med en endnu ældre, og som derfor, hvis vi skulle troe ham, ikke var mindre lykkelig, hvori endnu intet Aristokratie var. Saaledes spildes Tiden med tom Ordtvist. Sikkerlig, at undersøge og med et upartisk og ved Sagkyndighed vel dannet Omdømme forklare, eller hvis man var i den Stilling, ved Exemplet vise, hvilken Aristokra-

tiets Form baade nu omstunder er Kongedømmet tienlig, og hvorvidt den er det tienlig, vilde sandelig være et en høistretsindig og retskaffen Mand værdigt Foretagende, der vilde berigtige den Deel af Politiken, som nu forvirret af Vrede, og Partiskhed, og forkeerte Formeninger, sysselsætter i disse Tider Gemytterne meest. Men vilde nogen tilsidesætte hint til Samdrægtighed høist gavnlige Arbeid, og med dictatorisk Lyn paanødte os en Lære om den kongelige Majestet, der maatte staae og falde med Aristokratiets Fremskridt, og det saa, at disse to Ting skulde blot synes forskiellige af Navn, eet i Gierning, da var det baade vrang Lære, og Falskneri, da han som Ordsproget siger, vilde slaae to Fluer med eet Smæk; skiøndt man maa tilstaae, at Frankrigs Hendrik den fierde foretrak en mildere Fortolkning. Til ham kom, efter Sullys Beretning, Hertugen af Montpensier at forelægge ham et høist ypperligt Forslag, saafremt det ellers er sandt, at Aristokratie og Oldtid ere Kongedømmets sikkerste Støtter; i modsat Tilfælde høist skadeligt. Han roser sig af, at have opfundet en Maade, hvorved Kongen stedse uden Bekostning vil have en stor vel forsynet, og med grovt Styts tilstrækkelig udrustet Krigshær tilrede. Og hvorledes? han forlanger ikke Andet, end at alle Rigets Præ-

fecturer skal forvandles til Lehn, og som i gammel Tid med Lehnæret overdrages Præfecterne, under den Betingelse, at Præfecterne igien ved at skabe mindre Forlehninger til Vasaller, der skulle væbne dem paa egen Bekostning, skulle tilveiebringe en stor Hær, der da altid vilde være til Kongens Tieneste. Ved dette smukke Paafund — u b l u kalder Selly det — der vilde tilbagebringe Carolingernes og Capetingernes ikke Monarkie men Anarkie, tog Kong Henrik saaledes til Orde: Ven og Frænde! jeg troer, du er ikke ret klog!" Et saare sandt Ord af denne gode og hoist umistænksomme Konge; thi intet fordunkler, og ligesom løver Forstanden til den Grad, som udartet Aristokraties Hovmod, der er sig selv Dyd, Fædreland, det hoieste Væsen, der i uaflabelig Beundring af sig selv efter en Narcisses forfængelige Glæder iler ubegrædt en Narcisses Undergang imøde.

Hvis vi ikke her aldeles ere paa Vildspor — hvad mine ærede Tilhørere maa bedømme — synes mig, at vi ere komne saavidt, at vi see, vi ikke have opnaaet, hvad vi havde ønsket at have hin Skrivelses hoiædle Forf. at takke, da vi ikke havde giort mindste Fremskridt end ikke til at kiende Skyggen af vor Forbrydelse, end sige, hvad der vilde været den bedste Medi-

ein, vi skulde have lært noget bedre. Thi hvad Lære vi sigtes for enten at bekiænde eller ikke at bekiænde, er Altsammen saa tvetydigt og ubestemt, at det er let, at dreie det, hvorhen man vil. Lad os da vente, at vi sættes under en noget mere bestemt Anklage, eller rettere lad os ikke vente, heller ikke formode, at det vil skee, at Universiteternes Hæder reent skal forvanskes, da de snart ville gaae tilgrunde, hvis de ikke ere ligesaa rene for Mistanke som for Brøde. Lad os dog heller ikke agte det ringe, saa faare lidet det end torde være, hvad med noget Skin af Ret kunde siges mod os; heller ikke tage i Betænkning at følge den hellige Læres Formaning, at Alt, hvad der giør os Ondt, er givet os til Forbedring. Sandelig al den Forsikring, vi have at give, og vort Forløfte om vor Lære, sees og skal sees i vor Sandhedskiærlighed og ivrige Dyrkelse af Videnskaberne, og i den Ustraffelighed, som, naar den bevises i Levnet og Forhold, ikke vil savne den kongelige Tillid, eller fordre Borgenskaber, der ikke stemme med Videnskabernes Natur. Men da der engang har viist sig saa megen Bagvaskelse af vor Hæder, saamegen ond Villie, ville vi undersøge, randsage med fordoblet Omsorg Alt, hvad der skal udgaae fra os; vi ville foretrække, som vi og hidtil have foretrukket, ikke at være nye, for ikke at

være eenfoldig; vi ville i at undersøge Tingenes Aarsag, og ligesom deres Forudsætninger, og hele denne de første Begrebers Lære, hvor Eenfoldighed frygter, Falskhed lader, som den frygtede Ulæmpe, flye alle usædvanlige Ting og Udtryk, saavitt det lader sig giøre; vi ville ikke lægge Dølgsmaal paa de menneskelige Aandsævners sandelig indskrænkede Omfang; men de simple Normer for det sande, frie, og gode, som vi i Hiertet og Levnet ikke mindre end i Videnskaber bekiænde, skulle vi med saadan Standhaftighed haandhæve, at vi ville ansee deris Varetægt at være os ligesaa nær, som vor Haand eller Fod. Vi ville endnu vove mere: Med Taushed ville vi taale vore Forfølgere, saalænge de ere at taale; men stille de dem saaledes i vor Vei, at vi ikke kunne synes at have angrebet dem, men at være stødte paa dem imod vor Villie, skulle vi ikke istemme Ladhedens gamle Vise: at det aldrig er saa godt at gaae ud, det jo var bedre at blive hiemme.

Eder, brave academiske Medborgere, til hvem Fædrelandet sætter stort Haab, eder, som leve under den opgaaende Soel, ligesom vi under den alt høitstegne, eller alt dalende, eder aabnes en vid Mark at giøre Eder vel fortiente af det Almindelige. Troe I, at

have Eders academiske Lærere noget at takke, ville I nu yde dem Tak; thi Eder skulle de have til Forfægtere og Forsvarere. Thi ved Eders Samdrægtighed, Retsind, Fædrelandskiærlighed, Ærbødighed for Lovene, og ved den driftige Videnskabernes Dyrkelse, hvorfor I ved Tydsklands Universiteter ere i hæderligt Ord, vil det aabenbares, hvad for Lærdomme i af Christianalbertinas Lærere have faaet.

Intet hæsligt at sige og see berøre vort Doctrin!

Heller ikke seer jeg blot hen til det, som, vi stole paa, ikke vil rammme Eder. Foragter ikke dens Ord, som vel ei er høit til Aars, men dog af Erfaring kiender Livets Afvexlinger.

Bringer Tiden et Offer, og I ville undgaae endog det, som uskyldigt i sig selv, nu kan være til Skade. Lader Eder ikke skuffe af et falsk Haab, I der snart med yderste Aands Anspænding og rask Forventning af en günstig Lykke skulle vove Eder ud paa Livets Hav! Men Eder vente de overhængende Tiders svare Storme; ikke milde Aar forestaae. Held den uforsagte Kiæmper! strider, seirer, hvis Lykken saa vil. Men hvordan saa Udfaldet bliver, da holder fast paa det, som de Vise bifalde, det kalde Lyksalighedens Held i, hvad hæderligt er. Ved at holde fast

efter Vøne paa Lyksalighedens bedste Deel, det som hæderligt er, ville I bevare Trøst i Modgang, og Hæder.

At vi skulle vise os saadanne, og ved vor Retskaffenhed seire over den hoist urolige Tid, dertil opmuntrer baade Tingen os selv, og opfordrer os den Ærefrygt, vi skylde vor Konge, til hvem paa dette Sted ikke den os overdragne Lykønskningstales Orden, men Sandhedens jævne Strøm, og en taknemmelig Erindring fører os tilbage. Det er tilfulde bekræftet, men det fryder at mindes, hvorledes det er skeet, at i saa mørke Omstændigheder vi tildeels dog glædes, og at der findes noget, som opmuntrer os, ikke blot at være roligere, men endog modige. Neppe var Sørgebudskabet om saamange Ubehageligheder, der hang over Universiteterne, udgaaet, der satte os i yderste Frygt, at snart Lovene selv skulde række det Sværd, hvormed Universiteterne skulde aflives, før Universitetets Fædre enedes at bønfalde Fædrelandets Fader, at han vilde bifalde, at Universitetet Christianalbertina maatte finde Frelse i sin Skyldfrihed; dette skeede ved et fyndigt Skrift, affattet af en høianseelig Mand *), dette Universitets Lys, der efter at have

*) Det være Udgiveren af Hesperus tilladt, som den her omhandlede Mand, at nævne sine danske Læsere,

givet saamange ypperlige Beviser paa sin Aand og Lærdom, ikke vil fortryde at have givet dette paa sit Sind og Hierte; og hvis dette var offenligt, hvor mange Ord kunde da jeg i Dag ei have sparet? Vore sonlige Bønner fandt Bønhørelse, og fik ufortøvet et Svar fra vor Allernaadigste Konge, der umodsigelig bevidnede, at Lærernes utrættede Bestræbelser for at giøre dem fortiente af Universitetet ved Videnskaber, og fremme det i Kundskab og Sæder, ligesom tilforn ogsaa nu fandtes at fortiene allernaadigste Bifald. Ligesom dette Kongeord noget lindrede vor Sinds Uro og Bekymring, saaledes var dette os til stor Fortrøstning paa den Sorgedag, hvorpaa vi Holstenere ved Europas snigende Onde, mistede Skrivefrihed. Det var os, siger jeg, til Fortrøstning, da det baade er en stor Ting at have været brødefri, og at have godtgiort sin Uskyld for en eiegod Fyrste; og da det selv giver os fast Tillid til, at vi imod Fædrelandets Fa-

en af sine ældste og kiæreste Venner, E. R. August Wilhelm Cramer, en Mand lige udmærket ved Lærdom, Aand, og Hierte, og hos hvem Kiærlighed til Konge, Fædreland, Ret, Sandhed og Borgerfrihed ere i en ligesaa ubrødelig som harmonisk Forening.

K. L. Rahbek.

ders Villie ere komne til denne Ulykke, og at den ikke vil vare; thi ikke kan det skee, at hin ilde mistænksomme Bagvaskelse af Sandhed, der forviser Geniet til Rasphuus, hader Fortieneste og Videnskab, længe kan bedaare og blænde det forbittrede Europa. Mere vil jeg ikke sige, thi det maatte være en Hykler, og ikke den, der førte Ordet fra dette Sted, der vilde dølge Saaret, og fragaae, at Videnskaberne end ikke en Tid af fem Aar kunne uden smerteligt Tab for Videnskaber og Borgerværd forurettes.

Men ligesom vi ikke have lindret vore smertelig Følelser ved tomme Smiggrerier, men, som det anstaaer Mænd, ved Standhaftighedens Tillid, saaledes lad os paa denne glade festlige Dag muntre vort Sind ved at hæfte vort Øie paa den Samdrægtigheds og Landefreds Lykke, som vi ved Guds Naade have bevaret uforstyrret. Og bør vi da ikke taknemmelige erkiende, at vi, saameget mildere end andre, ere trufne af de seneste Gienvordigheder, at de fleste, og det ikke uden Føie, endog finde os at misunde? Vor Konge har Tillid til sit Folk; dette er det, hvoraf vi giøre os til, dette er det, hvorpaa den, der bedømmer Tingen rigtig, vil finde vort Haab og Forsikringer om vort Vel bygget. Staf-

tede paa denne faste Grundvold, vedbliver vi frei-
dige at forrette vort Lærerembede, heller ikke kalde vi
ængstlige det Ord tilbage, der alt vil over vor Læbe;
thi Speider, Angiver staaer ikke om os, heller ikke
bevogtes saa nøie Lærernes Underviisning, som vi
selv vange og sørge for ikke at fremføre Noget, som ved
vor Forseelse — thi med Forsæt vilde ingen giøre
det — kunde være vor elskede Konge, vort Fædre-
land, og vore Medborgere til Skade; heller ikke vil
det nogensinde skee, at den ædle Mand, ligesaa ud-
mærket ved sin Aand og sin dybe Lærdom, som ved
sine Æresposter, og sine Fortienester af Fædrelandet,
der nylig har modtaget Curatelet over vort Universi-
tet, vil dømme anderledes derom. At den kongelige
Beskiærmelse, der bringer hele Corpus academuum
Held ved at bevilge Lærefrihed, ogsaa udbreder sig til
Sikkerhed for Alle, derved frydes vi daglig; thi som
vi aande frit, saa leve vi ubevogtede, reise paa Lan-
det, og udaf Landet, og ingen Inqvisitor forsker om
Aarsagerne. De lærdes Sammenkomster møde uden
Mistanke, vi lide paa Brevseglets Hellighed, og ikke
komme de Tider tilbage, da det blev en De Thous
Ulykke at have indgaaet nøie Venskabsbaand med den
store Scaliger. Skal jeg omtale, at ingen hertillands
ved natligt Indbrud berøvedes sine Papirer og litte-

rariske Samlinger, at ingen ved pludselig Vold er kastet i Fængsel, og venter sin Dom; at Alt kort sagt er saaledes, at om nogen hos os mumler Eventyr om indenlands Sammenrottelser, og fordrer Dionysii Øre, vil han ikke paadrage sig vor Vrede, end ikke vor Foragt, men blot udlees af den ringeste Almue til Straf. Ikke vil jeg videre tilføie eet Ord. Thi ikke var jeg værd, at tale vor Konges Mildhed, Retfærd, og Viisdom til Berømmelse, hvis jeg kunde troe, at burde henregne med til hans Roes, at der hos denne eiegode Fyrste var nogen Forskiel paa en Borger, og paa den, der beviisligen og efter egen Bekiændelse var skyldig i en Forbrydelse.

Men Fremtiden Tingenes upartiske Dommerinde vil efter Fortieneste prise det Væld, hvoraf vore Fortrøstninger flød, den ret kongelige Tryghed og Tillid, bygget paa Gud, Rigernes sandeste og eneste Værn. Bevar os, o vor gode Konge! (bedre Hædersnavn veed jeg ikke) bevar alle Medborgere, bevar vort Academie dette Sindelag. Vi fordre ikke Forbrydelsers Straffrihed, ikke at noget skadeligt skal oversees; men naar noget omløber uden Hiemmel, eller finder saa begierlig en Hører, at han vil den Anklagedes Undergang, ikke hans Dom, da bede vi at dennes Pøbelord: jeg har hørt, udspeidet,

erfaret af opsnappede Breve, ikke maa fælde uskyldige Borgere, ikke vort skyldfri Universitet. Thi en utrolig Tillid i denne vor Bøn er os indpræget ved det, som, saa længe os undes Liv, aldrig vil gaae os af Minde, og som din Dag, din kiærkomne Fødselsfest, aarlig kalder os glade i Minde:

Siette Fredriks Rige staaer ved Folkets Kiærlighed til Kongen, Kongens Trofasthed mod Folket.

Lad os da med fromme Læber ofre fromme Bønner. Gud, alle Tings høieste Styrer bevare vor allernaadigste Konge, vor allerhuldeste Beskiærmer, bevare vor allernaadigste Dronning hans Gemahlinde, med det hele høikongelige Huus. Han gunstig bevare saa mange Kongers Arvethrone, og lade Fædrelandets Fader længe nyde sine Lande i Fred og i Ro. Han skiænke og bevare Kongen et trofast, kiækt, frit, og ædelt Folk. Han give Almeenfred, befrie Gemytterne fra Tvedragts indgroede Onder, og siden det ikke er dødelige forundet at attraae ublandet Lyksalighed, lade han os saaledes bevare Liv, og Legem, og Eiendom, at vi over dem sætte Fædreland, Sandhed, og Dydernes Moder, den høistonkelige Retfærd.

Himno patriotico del Riego.

(sunget af den Division, der under Commando af Don Raphael del Riego marscherede ud fra Isla Leon for at gienreise Spaniens Frihed).

(udaf Brem. Z. No. 205).

Soldados, la patria
Nos llama a la lid.
Iuremos pér ella
Vencer o morir.

Chor.

Vort Fædreland, Krigsmænd!
Os kalder til Hjelp,
Op! tilsværger hende:
Til Seir eller Død!

Saa muntre og raske
Saa modige, stærke,
Enstemmige, Kampen
Vi qvæde en Sang.
Og Verden skal studse
Ved Spaniers Sange
Og i os beundre
Tro Sønner af Cid.

Vort Fædreland, Krigsmænd!
Os kalder til Kamp.
Op, tilsværger hende:
Til Seir eller Død!
Vi Sværdene svinge
Dog skuer hist Trællen,
Hvor skamfuld undviger
Han tappre Mænds Blik!
Snart Skarerne skulle,
Som Luftrøg henveires,
De hævnende Sværde
Med Iil at nedslye.

Vort Fædreland, Krigsmænd rc.

Hvor har man vel skuet
Saa stort og saa ædelt?
Hvor glimred vel Dage
Saa herligt af Mod,
Som de, da vi Alle
Af Ilden optændtes?
Riego opblussed
Af Fædrelands Ild.

Vort Fædreland, Krigsmænd rc.

Anføreren Ære,
Og Ære den Første,

Der gløbende voved
Den Kamp at bestaae;
Vort Fædreland sukker
Men hører vor Stemme,
Og seer sine Qvaler
I Fryd at forgaae.

Vort Fædreland, Krigsmænd
Os kalder til Kamp
Op tilsværger hende
Til Seir eller Død!

Vi hørte det lyde
Det Opkald til Frihed!
Og strax alle Dødstvivl
Saa snarlig svandt hen.
Vi brøde de Lænker,
De Skiændselens Vidner;
I Skiændsel at leve
Er værre end Død.

Vort Fædreland, Krigsmænd rc.

Vel bryde vi Lænker,
Vee over den Slave
Der diærv under Øie
Os vover at see,

Fri er vi fra Lænker,
Som Mænd vi og vide
Med Mod og med Styrke
Vor Fiende at slaae.

Vort Fædreland, Krigsmænd rc.

Til Vaaben alt kaldes;
Og kun disse Vaaben
Er stærke at straffe
Vor Fiende saa fræk.
Forbrydere! zittrer,
O zittrer Tyranner!
Soldaterne svinge
Alt Landsen med Mod:

Vort Fædreland, Krigsmænd!

Alt kalder Trompeten
Med klingrende Tone,
Kanoner alt brøle
Udbredende Død.
Mars fyrig alt kalder
De Tappre, de Kiække;
Til Hiertet han taler
Hos ædleste Folk.

Vort Fædreland, Krigsmænd rc.

De komme! Mænd! griber
De seirende Vaaben,
Dog skuer, hvor rædde
De feige undflye!
Op! iler! fri evig
Den frie vil være,
Og straffer i Støvet
Dumdristige Træl.

Vort Fædreland, Krigsmænd!
Os kalder til Strid;
Op! tilsværger hende
Til Seir eller Død.

K. N.

Thattr om Egil Vendelbo eller Egil den Onde *).

(Udaf Hr. Etatsraad Thorlacii Program sidst afvigte Kongens Fødselsfest).

---

1) Egil hedde en Mand, Broder til Asbiorn Prude. Han boede i Vendelskoga i Jylland. Han var meget kiæk, men ikke meget god. Kong Knud den rige satte ham til Landværge i den nordlige Deel af Jylland, der var meest udsat for Nordmændenes Overfald. Kongerne vare usamdrægtige, og mange rige Mænds Sønner laae paa Viking om Sommeren, saa der blev hærget vidt og bredt langs Søkysterne. Kristendommen var endnu ung og svag rundt om i de nordlige Lande, og de fleeste af Almuen kunde man kalde halve Hedninger; Afgudsbillederne og

---

*) Uden i mindste Maade at ville kiænde i Striden mellem den islandske Litteraturs Duumvirer E. R. Thorlacius, og Prof. E. E. Müller i det nysudkomne sidste Bind af hans indholdsrige Sagabibliothek, om denne Fortællings Ælde og Ægthed, anseer jeg det, begge sige til Ros for dens Indhold og Foredrag, nok til at torde haabe, den paa dansk vil læses med Interesse.

K. R.

Templerne vare vel ødelagte, men dog offrede mange af de ældre til deres Guder i Løndom. De Geistlige vare meget uvennesalige og fattige; thi de fleste fandt deres Skriftemaal og Paalæg tunge at bære, især da man intet fik derfor; thi deres Forjættelse om Lyksalighed i det andet Liv fandt mange usikker. For disse og andre Uleiligheders Skyld var det Ondt for de Geistlige at samle Noget, og Kongernes store Udgifter giorde det vanskeligt for dem at understøtte Geistligheden, og vedligeholde Kirkerne. Derfor leed Præsterne megen Haan og Modstand af Landalmuen, der kiændte disses Armod og Nød i fremmede Lande.

2) I Vendelskaga i Jylland boede da onde og troløse Folk, der i alle Ting vare værre end andre Folk dertillands, Egil var længe deres Formand. Da Magnus hin gode i Norge kom til Kongedømmet i Danmark, vare Jyderne de, som først tilsagde ham Hyldest og Lydighed. Egil fra Vendelskaga tilbød sig at følge Kong Magnus til Norge, og blive hans Mand. Kongen vidste alt om Egil, at han var af stor Slægt, og selv en betydelig Mand; det var da let, at udvirke for ham, og gav han Egil tree Skibe, at befale over. Svend, en Søn af Ulf Jarl, som Kong Knud lod dræbe, var da ved Kong Magni Hof, og i stor Naade hos ham. Kong Mag-

nus gav ham Jarlenavn, og overdrog ham hele Danmark at forestaae. Egil blev tilbage hos Magnus i stor Yndest. Siden opkom det Rygte, at Svend Ulfsen havde ladet sig give Kongenavn, og laae for Jyllands Kyster med en Flaabe, at holde de Norske borte, hvis de vilde giøre Angreb der.

3) Om Kongerne Magnus, Svends og Haralds Stridigheder kan man see i Sagaerne; og blev det her for vidtløftigt at omtale, vedkommer ei heller denne Sag. Dette blev Udfaldet paa Magnuses og Svends Stridigheder, at Magnus nogle Gange vandt Seir, og Kong Svend veeg ud af Landet. Kong Magnus uddeelte Herrederne til sine Mænd, og satte Hovdinger over Syslerne. Kong Harald Broder til Kong Oluf den hellige paa mødrene Side førte Nordmændenes Flaabe, men Kong Magnus laae med hele Landhæren ved Søer i Siælland. Med Kong Magnus var den Tid disse Krigshovedsmænd: Einar Tambeskiælver Kongens Fosterfader og Raadgiver, Einar Herse i Nummedalen, Orm Jarl, Hakon Ivarson, Svend fra Lyrgia, og Sighvat Skiald. Med Kong Harald paa Skibene vare følgende: Find Arneson, der havde været med Kong Oluf den hellige paa Stiklestad; Svend og Einar Fluge, Sønner af

Harek fra Tiotte, Haldor Snorreson fra Island, Ulf Staller og Egil fra Vendelskaga.

4) Da Folkene nu laae rede, sendte Kongen sin Hirdmand Asmund Grankelsen til Kong Harald, og indbød ham med alle Høvedsmændene til et prægtigt Giæstebud paa Landet. Det var da Folks Mening, at Kong Magnus skulde ville fratage sin Frænde Kong Harald det Rige, han havde givet ham i Norge, og give ham Danmark at raade for paa Vilkaar, at han skulde være hans Underkonge, og yde ham Skat. Asmund Grankelsen bragte Kong Harald frimodigen Kong Magnuses Budskab. Harald Konge tog koldt derimod, og sagde, Floden vilde være uden Anførsel, naar han og Høvdingerne vare borte, medens Folk samledes fra alle Øer og Fjordtunger, og Svend Thronheiler paa den anden Side af Sundet havde en udsøgt Hær af Danmarks bedste Folk, med Understøttelse af Sverrigs Konge, og var rede til Overfald, naar Leilighed gaves, og vi dem aldeles ulige i fremmed Land uden Skibe, og ikke saa samdrægtige indbyrdes, som vi burde være. Einar Fluga sagde: det er klart som Dagen, at her er Sviig under, thi Kong Magnus er rænkefuld, og hans Sendebud ond og løgnagtig; mindes du ikke, Konge, at Asmund dræbte Harek fra Tjotte min Fader og din Frænde

under Freden? maaskee er eder, Herre, tiltænkt samme Lod, eller dog saa tunge Kaar at I kunne aldrig forvinde dem. Find Arnesen sagde: aldrig mon Kong Magnus svige sin Frænde, og er der meget Godt ved Asmund, og hverken er det Falskhed eller Løgn, han farer med; og var der nogen Skyld ved Harek, hvorfor Asmund dræbte ham, heller ikke var han da forligt med Kong Magnus. Mit Raad er, at du modtager din Frændes Indbydelse, og følger den mægtigere; derved vil eders Venskab blive bedre og bedre, og efter Kong Magnuses Afgang vil du blive Konge baade her og i Norge; og er ikke Svend Jarl saa hurtig rede, at han kan angribe os paa et Døgn.

Egil af Vendelskaga sagde: Dit Ord, Finn, er vel talt; men med liden Klogskab talte du dog; snildere torde det Raad være, at afslaae Indbydelsen, og see, hvor det bærer hen. Da sagde Kong Harald med tungt Sind: nu har jeg nogen Tid hørt paa eders Tale, som er af to Meninger. Einar mener, at Kong Magnus ikke vil giøre nogen Forskiæl paa mig, og paa hans Fader; men langt være det fra mig at troe, at Kong Magnus skulde have Niddingsdaad for imod mig. Finn Arnesen viser sin Velvillie heri som i Andet, at han vil forlige os Frænder, og forekomme Tvedragt; men eet er at troe alle

vel, og det andet, at vogte sig for at forlade Middelveien. Jeg veed, hvem alt dette kommer fra, og det er Einar Tambeskiælver, Kong Magnuses Fosterfader, han vil være den ypperste Mand i Norge, og over mig. Men at du Egil ægger mig at gaae i Strid mod Kong Magnus, det er et slet Raad, saalænge jeg ei haver mere Magt og Styrke end Trediedelen af Landet, som er Opland, og Sydervigen; giv mig et andet bedre Raad, saa jeg kan beholde min Anseelse uskadt for Kong Magnus, og kue Tambeskiælvers Overmod, og dog ikke være nødsaget at kiæmpe med Overmagt. Egil taug længe; endelig talede han saaledes:

5) Visil hed min Fader, og var Jarl over Vestgöthland i Harald Gormsons og Svend Saumæsafotis Dage. Asbiorn kaldet Prude, der blev dræbt af Jetten Bruse, og jeg vare hans Sønner. Da min Fader døde i Kong Knud den riges tidlige Dage fik jeg tillige med hans Arvedeel ogsaa Bestyrelsen af dette Herred. Jeg var med Kong Knud i alle hans Hærfærd, ligesaa med hans Søn Haardeknud, og var begge Konger kiær, og fik store Forlehninger af dem, og sad længe paa mine Eiendomme i Jylland. Svend Søn af Ulf Thorkilsson Jarl havde bemestret sig

Riget i Danmark; han var mig ond, thi jeg havde længe sagt Kong Knud den rige, at han skulde vogte sig for Fadrens Ulf Jarls Vold; og det blev tilsidst hans Død. Siden bekom mine Raad Svend selv ilde; paa mit Raad blev han udelukt fra Kong Knuds Hof; han blev da en stor Søviking, og havde Tilhold i Sverrig. Det skeede nu, at Magnus Oluf den Helliges Søn fik Riget i Danmark, Svend Ulfsøn fulgte da hans Hær, og gik ham tilhaande; siden fik han hele Danmark til Lehn af sin Konge, og fik Jarls Navn. Striden med Venderne paa Lerskovshede er eder alle bekiændt. Der fulgte Svend med Dboernes Bannere Kong Magnus, men jeg og Thorkel Geiser, Søn af Thorkel Jarl den høie, vare Jydernes Høvdinge. Svend Jarl og hans Mænd skaante dem den Dag; men Nordmænd og Jyder kiæmpede meget mandelig. Der fandt paa een Dag femten tusind hedenske Mænd, men vi savnede i Alt tolv hundrede. Dog vare de fleste overblevne af Kong Magnuses Hær saarede og trætte; og da det gik ud paa Høsten tog Kong Magnus hiem fra Danmark. Svend Jarl blev tilbage at vogte Riget. Det syntes mig ikke tienligt at bygge under hans Vinger, og udsætte mig for slet Behandling. Af den Aarsag fulgte jeg Kong Magnus til Norge. Kort efter opda-

gedes Svends Forehavender, og at Svend havde ranet min Eiendom for gammelt Fiendskab. Jeg fulgte da paa ny Kong Magnus syd paa til Danmark, og var nogen Tid Anfører for dem, der havde fulgt Kong Magnus fra Jylland. Der nævnes i Fortællingen to Brødre, Klerker begge, den ene hedde Rupert, den anden Adelbrecht, han var Svends Hofbiskop. De vare fra Sydlandene komne til Danmark, og havde meget forværret min Forstaaelse med Svend, og ikke bagtalt mig lidet. Jeg angreb da deres Huus, lod dem føre ud, og hænge i en Galge, og Kirken brænde til Kul, og ranede alt Godset. Det fandt Kong Magnus et stort Vidunder, og uden Exempel, men jeg syntes, jeg havde hævnet min Skade, og agtede jeg mindre paa Kongens Vrede end paa min Hæder. Siden var der ikke megen Forstaaelse mellem os, og da jeg var leed af Kongens Ugunst, forlangte jeg Lehn i Norge, siden jeg ikke kunde sidde i min Arvedeel i Fred for Svends Vold. Kongen optog det vel i Begyndelsen; men siden paastod han, at de Danske ikke vare ætbaarne til Befalingsmænd i Norge, og sagde, han havde givet mig for megen Magt i hænde, til at underkue Christendommen. Dette fandt jeg ilde sagt, og ikke efter min Fortieneste; gav jeg mig siden i Edvits Følge, Konge,

og er du mig velsindet; og maa du selv bedst dømme, hvad bedst er, den saa kalte hellige Tro, eller Tappethed og Høimodighed.

6) Kong Harald svarede paa hans Tale, og sagde: Alt for lang har du været i at fortælle dit Levnet; du er en meget kiæk Mand, og jeg lider dig vel; men nu skal andet til end at more Folk med behagelige Fortællinger; jeg har æsket dit Raad om det, Øieblikkets Tarv kræver. Egil sagde: neppe kan jeg give dig fuldgode Raad, der selv kaldes den forstandigste Mand; men høre kan du paa min Tale. Kort herfra paa Landet i et Skovrød boer en Mand ved Navn Toke, han er Svend Ulfsons Fosterfader. Han har en stor og skiøn Hest i Forvaring, der hedder Høifod. Denne Hest gav Kol Jarl den Hedning til Sverrigs Konge, og han gav siden sin Frænde Svend den til Seierspant. Det tør staae vel mellem eder Frænder, naar du med Magt tager denne kostelige Hest, og sender din Frænde Kong Magnus; da vil noget hans Sind bøies imod dig; men ikke skal du nu give dig i hans Hænder, da han har dig ganske i sin Magt, det er bedst altid at være sin egen.

7) Alle Haralds Mænd, Find Arnesen undtagen, bifaldt Egils Tale. Kong Harald lod da en let

Skude giøre seilbar, og besatte den med tredive af hans Mænd. Egil af Vendelskaga var deres Anførere. De gik i Land langt fra Havn, og tog en Gienstsi til Skoven. Egil kiændte Veien, og traf strax Toke. Samtalen var kort, thi han nægtede haardnakket at give Hesten Hoifod fra sig, uden der kom Bud derom fra Kong Svend. Egil lod ham da lede ud, og halshugge, og gik han uforsagt i sin Død. Derpaa tog Haralds Mænd Hesten Hoifod, og Alt andet af Værdi derfra, droge saa til deres Konge, og bragte ham Hesten. Han takkede dem, som de fortiente. Harald Konge sagde da til Asmund Grankelsøn: Du skal bringe Kong Magnus min Frænde min Helsen, og overgive ham denne Hest, som jeg sender ham i Vennegave. Siig ham tillige fra mig, at jeg ikke denne Gang kan komme til ham, da vi hver Time kan vente Ufred, siden Svend, som staaer ham efter Kongedømmet, er i Skaane med en talrig Hær. Ikke uudslaaer jeg mig for den Reise, Kongen indbyder mig til, naar bedre Færd gives, og ingen selvsat Konge er mere i Landet. Helst vilde jeg, at vi Frænder i god Mag kunde samles, og forøge hinandens Hæder. Siig og Kong Magnus, at saa længe han er paa Thronen, vil jeg oprigtig yde ham den Ærbødighed, som sømmer os begge: men ikke

vil jeg lystre Bondesønner, om de endog have faaet Forleninger eller andre Værdigheder i Norge. Saaledes endte Kongen sin Tale.

8) Asmund kom til Land, og drog strax hen til Kong Magnus, og bragte ham Hesten Høifod med Kong Haralds Helsen; han berettede og om Haralds Mænds Tale, især om Egils fra Vendelskoga, og Finn Arnesens velvillige Raad. Kong Magnus sagde: visselig var mig for længe siden Finn Arnesens Retsindighed og gode Villie bekiændt; og vi foer bedre, hvis der var flere slige om Kong Harald; men han vinder ikke ved slige Mænd, som Egil er; og lidet behager mig den Gave, som Harald sender mig, thi den var Svends, og ikke Haralds; men jeg kiænder tilforn mig til liden Baade disse to Venners Tænkemaade; det er Vikings Uskik at gaae frem paa Røverviis, og dræbe gamle Folk; men Høvdingssæd er at skaane enhver i Landet, som de agte at eie; ikke vil det lykkes Harald at faae Herredømmet over Danmark ved Kiv allene, og Fornærmelse mod anseelige Mænd. Jeg tykkes at vide, at jeg og mine maa være ilde beførte hos Harald; og seer jeg nu det Raad, der gavner os alle bedst, og vel sømmer vort Venskab. Jeg vil sætte mig paa Hesten Høifod, og med faa Mænd ride til min Frænde Harald, og byde ham

Bod, hvis Noget er skeet af mig eller mine Venner ham imod; da skal ingen komme os mellem, naar vi to tales selv ved; men Harald min Frænde er saa ædel, at han aldrig vil begaae Niddingsdaad mod mig eller dem, mig følge. Til Ledsagere udvælger jeg mig Einar Tambeskiælver, og Asmund Grankelson. Einar sagde: ulysten er jeg, Herre! til at drage did med dig; thi jeg veed, at Kong Harald din Frænde har ond Hu til mig, fordi jeg ikke synes om, at en Underkonge giør sig til en stor Overherre; dog mener jeg, det vil blive her, som oftest skeer efter det gamle Sagn: at, vægtigt er Herrens Ord.

9) Derpaa steeg Kongen og hans Følge paa deres Heste, og reed længe langs Søkysten. Deres Vei gik igiennem en lang og stor Skov. Som de reed nu igiennem Skoven, løb en Hiort tvertover Veien forbi Kongens Hest; i det samme klang i Skoven en Buestreng høit; en Piil foer ind i Siden paa Kongens Hest. Hesten fornam et svært Saar, og blev som rasende, løb saa stærk; som Fugl kan flyve, og det var, som Ild brændte ud af Næsen paa ham. Kongen fik ikke Magt med Hesten, og vilde springe bag af, men Foden hang fast i Stigbøilen, han kunde ikke hielpe sig, og Hesten slæbte Kongen ynke-

lig om i Skoven. Det varte langt ud paa Dagen, at Kongens Følge stræbte at ride Hesten op, men fik ham ikke indhentet. Tilsidst kastede Asmund Grankelson sig i Veien for Hesten, og traf ham i Brystet med sit Kastespyd. Hesten faldt da død om i en dyb og lang Grøvt, og Kongen under den. Følget kom nu hurtig til, og slæbte Hesten op fra Kongen. Kongen havde da faaet sit Banesaar, og kunde ikke tale, og havde meget dybe Saar. Nu var gode Raad dyre; Følget besluttede da at bringe Kongen tilbage til Leiren. Der de kom did, var endnu tredie Deelen af Natten igien. Man anvendte nu alle Lindringsmidler, og Kongen kom sig saa vidt, at han fik sit Mæle, og bad nu at hente Præster i hans Venners Nærværelse. De drog da strax efter Osfur Kongens Hofpræst; ved hans Komme samledes strax alle Kongens Raad.

10) Da sagde Kongen: nu er saa kommet, som mig bares for, at ilde udfaldt onde Mænds Raad. Jeg seer, at dette var Egil af Vendelskagas, men ikke Harald min Frændes Raad, at bringe mig den Hest, hvis Ejer var tilkoglet Seier. Ikke havde jeg forskyldt deslige Fiendskab af Egil, da jeg har skiænket ham mange Udaad; dette vil vorde min Død. Er det nu min Villie, at Harald Frænde efter mig tages

til Konge over all Norge; thi han er vor næste Frænde af dem, der ere arvebaarne til Riget, han har og Evne til at styre Land og Folk, og jeg under ham at nyde Alt med Held. Men hvad Svend Ulfsøn angaaer, da vider, at jeg med de indfødde Hovdingers Samtykke var kaaret til Danneriget Konge ved Hardeknuds Afgang. Svend blev da min Mand; og fandt jeg det ikke sømmeligt at byde ham mindre end Navn af Jarl i det Land, han var rette Arving til. Det er nu saa kommet, at Gud maa have tiltænkt ham og hans Afkom Herredømmet over disse Riger, indtil fierne Tider; og ikke vil det lykkes Harald min Frænde at kiæmpe mod Skiæbnen, og underlægge sig kongebaarne Hovdinges Arvedeel, der ikke have forbrudt noget mod ham. Jeg vil da sende Svend Jarl Budskab, at jeg giver ham hele Danmark efter min Død; tillige beder jeg ham at hædre mine Venner og Paarørende; thi ikke tør Harald min Frænde spare dem, der hidtil have været hans Modstandere. Hertil udnævner jeg min Halvbroder Thorer fra Stige i Guldbrandsdalen. Saa sluttede Kong Magnus sin Tale; og fik han nu al præstelig Bistand, og opgav kort efter sin Aand. Det er Alles Ord, at ingen Norges Konge er død sine Mænd til saa stor Sorg, som Kong Magnus den Gode.

11) Saasnart Kong Magnuses Død spurgtes ned til Skibene, gik Kong Harald i Land med opstillet Hær. Da gik alle Kong Magnuses Mænd under Kong Haralds Mærke, og svore ham Troskabs Eed. Nu vilde Harald opsøge Svend, og hærge paa Sverrig; men de fleste Nordmænd talte hans Overmod imod; og var Einar Tambeskiælver, som oftere, Bøndernes Ordfører. Da saae Kong Harald sig nødsaget skiøndt mod sin Villie at føre al sin Hær fra Danmark hiem til Norge. Kong Magnuses Liig bragtes til Nideros, og jordedes med megen Hæder.

12) Samme Dag, som Kong Harald seilede ud af Danmarks Havne, var Svend, Harek af Tiotttøs Søn, Egil af Vendelskaga, og tree andre Mænd et Sted, hvor Skoven var røddet. Da kom Asmund Grankelson til. Der taltes kun lidet; thi Svend mindedes gammelt Fiendskab, da Asmund havde dræbt Harek. De kom først i Ordstrid; derpaa angreb de Asmund med Vaaben. Det faldt saaledes ud, at Asmund blev alle deres Banemand. Siden drog han hen til Kong Svend, der gav Asmund alle de Eiendomme i Jylland, som Egil fra Vendelskaga havde havt. Thorer af Stige bragte Kong Svend Kong Magnuses sidste Ord, og blev hos ham

i god Anseelse, medens Kong Harald levede. I Kong Olufs Dage drog han igien til Norge, og blev der hængt i den høieste Galge.

K. R.

Skuepladsen.

Fortegnelse over de i Vinteren 1819 — 20 paa den kongelige danske Skueplads opførte Skue- og Syngespil, samt hvortit hvert er opført.

Skuespil.

o) Munterheds Triumph	9	Gange.
Hakon Jarl	1	—
Rosamunde	2	—
Maleren og Ligene	1	—
Forførelsens Offer	1	—
Menneskehed og Anger	1	—
Den afbrudte Reise	1	—
o Klosteret	3	—

De i denne Saison første Gang opførte Skuespil findes betegnede med Kors.

Hververne	1	Gang.
De to Grenaderer	2	—
* Brevet fra Cadix	3	—
Palnatoke	1	—
Henrik den fierdes Ungdom	2	—
Dyveke	1	—
Spilleren	2	—
Kandestøberen	1	—
Lottra	3	—
Bonden som Dommer	2	—
Adolf og Luise	1	—
Intermezzet	2	—
* Hvilken er Bruden	7	—
Nabobben	1	—
7000 Rigsdaler	2	—
Figaros Giftemaal	2	—
Johanna Montfaucon	2	—
Enken	1	—
Zigeunerinden	1	—
Hagbarth og Signe	2	—
Den døve	1	—
Selim	1	—
Landsbytheatret	2	—
Jacob von Tybo	2	—
Besøget	2	—
Epigrammet	1	—
Gulddaasen	2	—

Stundesløse	2	Gange.
Dövstumme	3	—
De lystige Passagerer	1	—
Jeppe paa Bierget	2	—
Korsridderne	2	—
Han blander sig i Alt	1	—
Elise Werner	1	—
Borgemesterfamilien	2	—
Herman von Unna	1	—
Myndlingerne	1	—
Machbeth	1	—
Axel og Waldborg	2	—
Barselstuen	1	—
Fridolin	1	—
Rollas Død	2	—
* Pillegrimen	2	—
Medbeilerne	1	—

Skuespil i 2 og 1 Act.

Den unge hidsige Kone	2	—
Skillerummet	1	—
* Educationsraaden	5	—
Rastdagen	1	—
* Den lige Vei	3	—
Den vovelige Prøve	1	—
Den lille Hyrdedreng	1	—
Ildprøven	2	—

De Sandsesløse	2	Gange.
Silkestigen	1	—
Paadigtede Godskab	2	—
Pudserlige Arvinger	2	—
Vertshuset	1	—
Virtuosen No. 2	1	—
Ja eller Nei	2	—
Gevinsten i Classelotteriet	1	—
Rochesters Forviisning	2	—
Tvungne Giftermaal	2	—
Spradebassen	2	—
Det tilmurede Vindue	1	—

Syngespil.

Viinhøsten	1	—
* Ser Rosenbrude	6	—
Paul og Virgime	1	—
Nonnerne	3	—
Deodata	2	—
Alexis	1	—
Azemia	1	—
Kierlighed uden Strømper	1	—
Savoyarderne	2	—
Arrestanten	3	—
* Rodhætten	6	—
Skatten	2	—
Cendrillon	3	—

Stakket Dands	1	Gang.
Joconde	5	—
Fruentimmerhaderen	1	—
Califen i Bagdad	1	—
Renaud d'Ast	1	—
Ungdom og Gålskab	3	—
En Times Ægteskab	1	—
Zemire og Azor	1	—
Sovedrikken	3	—
* Michel Angelo	4	—
Don Juan	1	—
Den ny Jordegodseier	3	—
Slottet Montenero	1	—
To Ord	1	—
Høstgildet	5	—
* Sargino	4	—
Den dybe Sorg	1	—
Fanchon	3	—
Dragedukken	3	—
Røverborgen	4	—
Peters Bryllup	2	—
* Elisa	4	—
Jeannot og Colin	3	—
Adolph og Clara	2	—
Bødkeren	1	—
Apothekeren og Doctoren	1	—

Bilag til historisk Artikel.

Oversyn over Begivenhederne i Neapel i de første Dage af Julii 1820, ved Generallieutenant Pignatelli Strongoli.

(Udaf Brem. Zeit. No. 226 og 27).

Alt har Efterretningen om den i Kongeriget Neapel saa lykkelig begyndte, de velsignelserigeste Resultater lovende Revolution paa Rygtets Vinger giennemløbet hele Europa. I faa Øieblikke vil man og erfare overalt, at den er endt hurtigere, og med større Fordeel for vor Nation, end man torde haabe. Men de Retskafne i alle Lande, Vennerne af Folkefrihedens hellige Grundsætninger og de forskiellige Nationers politiske Uafhængighed, ere begiærlige efter at kiende de nærmere Omstændigheder, for at bespare de Bagvaskelser, som Fienderne af alle Nationers Frihed kunne udbrede imod os. Og da vi indtil 9. Julii vare alt for sysselsatte med at fuldbringe vort Værk, saa kunne vi først i Dag gribe Pennen, for høist flygtig at optegne et Afrids af Maanedens ni første Dages Historie, hvori vi høstede Frugterne af den menneskelige Aands Fremskridt og saamange af lang Ulykke ledsagede Catastropher i de sidste Aar af 18de

og de første 20 Aar af 19 Aarhundrede. Historien vil fortælle, hvad Fremskridt de philosophiske Videnskaber have giort blandt os, og hvorledes mange berømte Mænd have bidraget til at oplyse Nationen om dens ufortabelige Rettigheder, den vil fortælle, hvorledes nogle af disse bleve Offre for de ugunstige Tidsomstændigheder, og de endnu meget mægtige Fordomme, og hvorledes selve deres Ulykke har hiulpet til at modne den Frugt, som Begyndelsen af 19de Aarhundrede bar i sit Skiød. Vi ville kun kaste et Blik paa de sidste Aar, der foregik den for os lykkelige Epoke. Da Napoleons store Rige opløste sig i de forskiellige Stater, hvori forhen den større Deel af Europa var deelt, blev især af *) Frimurerne og Carbonari **) giort ikke faa Forsøg, for at faae en Constitution af Joachim Murat; men de vare fructesløse, og drege i nogle Provindser af Riget store Ulykker efter sig. Da siden Murat uheldig vilde

*) At det ikke er som Frimurere, Frimurerne kan have taget Deel i disse Begivenheder, veed enhver, der kiender noget til Frimureriet.

K. R.

**) Om Carbonarierne see dette Maanedsskrift f. 20 Sept. og Oct.

K. R.

begynde Krig mod de større Magter, for at hielpe sin Svoger, der havde gienerobret Frankrig, blev Nationen en ligegyldig Tilskuerinde af dette overilede Foretagende.

Efter at Kongeriget var vendt tilbage under Bourbonnernes Dynasti, vilde en Minister i det hele Rige anordne Sbirrebander, for at udføre en Statsstreeg mod Vennerne af de liberale Ideer, hvoriblandt han talte alle dem, der i de sidste ti Aar havde tient Staten. Dette var det første Oieblik, hvor man kunde opdage den sunde Deel af Nationens Caracter og den sande offenlige Mening. Alle retskafne Mænd bleve Frimurere eller Carbonari, eller Venner af disse Selskaber, der offenlig viiste dem rede at bekiæmpe en Minister, der i Fredens Skiød væbnede Borgere mod Borgere. Kong Ferdinand raadet af Ministrene Medici og Tomasi, blev med rette forbittret over en saa overraskende Fremgangsmaade; ogsaa forandredes alt 1816 Regieringens Gang, den blev mild og tolerant. Midlertid giennemtrængte den electriske Strøm stedse mere alle det politiske Legems Aarer; det liberale Parti styrkede og befæstede sig bestandig. Havde Ministrene Medici og Tomasi med den Velgierning, i Aaret 1816 at have forebygget Blodsudgydelse, vidst at fortiene den Ære, at blive Nationallykkens Grundere, havde

de bedre kiændt den Nation, de regierede, havde d tilraadet at tilbyde den en Constitution; Rigets Vise havde havt Tid at lade den komme til Modenhed. Virkelig viiste Frankrigs, Hollands, Bayerns, Badens, Würtenbergs, Weimars Exempel dem den til Kongens og de europæiske Magters Mening svarende Vei. Men til Ulykke kiændte de os ikke, og det giør deres Dømmekraft ingen Ære, at de holdt os for en Nation, der ved Smigrerier, Undtagelseslove, og Bestikkelser var at lede. Ligesaalidet giør den Overtydning dem Ære, at vor politiske Uafhængighed kun var at grunde ved de andre Magters indbyrdes Skinsyge, og at vi ingen Regieringsform kunne taale, der ikke blev os givet af hin eller denne store Potentat.

Den spanske Revolutions gunstige Fremgang og dens lykkelige Udfald vakte i det nye Aars Vaar Kappelyst i vore Hierter. Man besluttede, ikke at blive tilbage, og ogsaa paa vor Side at fuldbringe Betryggelsen af Nationens ufortabelige Rettigheder paa urokkelige Grundlæg. Af alle Forstandige hørte man, at, saalet det vilde være, at formaae Souverainen til at deeltage i det hellige Værk, og saa sikre vi kunde være, at see Armeen, som dets stærkeste Støtte, saa tungt vilde det være, ogsaa i saa kort Tid at bringe den fuldkomneste Constitution istand. „Forhandlin-

gerne om dens Grundlæg, vilde røve os den Tid, vi ene maatte anvende paa, at sætte os i en saa imponerende Forsvarsstand, at vi ikke behøvede at frygte noget udvortes Angreb.

Derfor indskiød den viseste og det Ønske, at Fyrsten maatte antage samme Constitution, der regierer Folket under Sceptret af denne Dynasties anden Green. Inden kort Tid var det Nationens almindelige Ønske. Mod Enden af Maj samlede Kongen talrige Tropper i Leiren ved Sessa. Corpsene af forskiellige Vaabenarter erkiændte snart, at de alle vare besiælede af samme Aand, som den øvrige Nation aandede. Alle Hærens Lemmer meddeelte hinanden deres dybe Fortrydelse over at see sig underkastede General Nugents militaire Dictatur, da han mer Magt som General en Chef i begge Sicilier, i Fredstider ogsaa forenede Krigsministerens. Alle beklagede dem over Hærens uendelig slette Organisation, og især over at det franske Militairreglement, der alt for adskillige Aar siden ved vise Forandringer var giort passende for Neapel, var hævet; og ikke erstattet ved andet end ved tusende indbyrdes modsigende Circulairer; endelig og, at i 5 Aar i militair Henseende intet kom ud, undtagen Bataillonsskolen, og en latterlig Instrux for Skarpskytterne. Med Begyndelsen-

af Junii erkiændte Regieringen Gemytternes Stemning af forskiellige Yttringer; men Ministrene troede ved Strænghed at kunne kue den almeene Ild.

De tog feil; thi just denne Strænghed var det Løsen, hvorpaa Lieutn. Morelli og Silvati med 150 Mand af Rytterregimentet Bourbon drog til Monteforte, 6 Miglie fra Avellino, fulgte af Hr. Minichini, der var i Spidsen af 200 Possessionater fra Nola. Paa denne Efterretning erklærede Oberstlieutenant de Conciliis, Chef for Staben under General Pepe, der commanderede i Provindserne Avellino og Capitanata, i Overeensstemmelse med Civil- og Militair-Autoriteterne i Avellino sig for Constitutionens Sag, og kaldte Nationalgarderne, eller Milicen til Vaaben. Inden kort Tid ilte de 3000 Mand stærke til de dem anviiste Poster; til dem stødte 500 Mand Linietropper, som laae i Avellino. Et Opraab til Landstorm gik til Provindsens øvrige Beboere; de kappedes i Redebonhed med Landeværnet; under Anførsel af de anseeligste Jordeiere besatte de hele den irpiniske Bjergkiæde. Snarbud sendtes til de øvrige Provindser; Alle faldt til den almeene Sag, og lovede dem til at staae dem bi, der først havde reist sig.

Regieringen greb mod Slutningen af Junii blandt andre Forholdsregler ogsaa til den, at bort-

kaldte General Guillielmo Pepe fra Commandoen i Provindserne Principato ultra, og Capitanata, da han var under Mistanke for at begunstige det liberale Parti. Ministrene, der endnu ikke vare overtydede om Muligheden af, at Nationen kunde reise sig til at forsvare sine Rettigheder, sendte mod Hovedsammelpladsen General Carrascosa med 5000 Linietropper, og General Nunziante med 2300 Mand til Salerno, hvorfra han detacherede General Campana til Solofra. Efter nogle ubetydelige Skiærmydsler mærkede Campana, at hele Biergegnen reiste sig imod ham, han drog sig derfor tilbage til San Severino, og da han paa ny angrebes af Nationalhæren, til Salerno, hvorfra han med Nunziante brød op til Nocerra. Salerno fulgte derpaa Avellinos Exempel, og største Delen af Nunziantes Tropper gik over til Modpartiet. Nu kom den femte Juli, hvilken Dag G. L. Pepe brød op fra Neapel med Dragonerregimentet, og ad Sideveie drog den constitutionelle Hær imøde for at støde dertil. Efter Foreningen modtog han Overbefalingen.

Kongen, blev, efter at han den 6te havde lovet, inden 8 Dage at give Grundlæggene af en Constitution, paa ny syg, og besluttede at overdrage Regieringen over begge Sicilier til sin Søn og Thronar-

ving, Prindsen af Calabrien. Samme Dags Aften holdt Prindsen et overordenligt Statsraad, hvortil han kaldte Fyrsten af Cassero, Generalerne Karascosa, Pignatelli Fyrst Strongoli, Filangieri *); Colletta, og Marchese di Gallo. I dette Raad erklærede Prindsen frimodig, det havde stedse været hans Mening, at i vore Tider en europæisk Nation ikke vel kunde regieres uden paa en constitutionel Maade; derpaa gav han enhver den Tilladelse at tale reent ud af Hiertet. Da stod en af Raadene op, at sige H. K. H.: Skiøndt **) Giannonernes, ***) Gravinaer-

*) Om denne Ædling — sin Faders Billede høist liig, og som han elsket af Nationen, see Fru Fr. Bruns 1818 udgivne Sitten und Landschaftsstudien aus Neapel, (dansk Minerva Febr. 1816) hvor der gives en høistindtagende Skildring af den heroiske Yngling.

**) Pietro Giannone, en af Tænkefrihedens ædelste Forfægtere og Martyrer, efter sin Død hædret af selve Siciliernes nuværende Konge: som en saa berømt Mand, hvis Lige Italien i 18de Aarhundrede ikke havde frembragt, og der forfulgtes for det Mod den Oprigtighed og Lærdom, hvormed han havde forfægtet Kongerigets Rettighed (mod den rom. Stol).

***) En ikke mindre fortient Lovkyndig end Litterator fra forr. Aarhundrede.

nes, Filangieriernes*) Land, det Land, hvor en Melchior**) Delfico levede, og hine store Mænds Skole stod i sin Kraft, ikke havde Mangel paa Lovgivere, der vare istand til at affatte den bedst mulige Constitution, var der dog gyldige Grunde, der hos Alle maatte vække det Ønske, saasnart som muligt at see den almene Urolighedstilstand endt, for at kunne især sysselsætte sig med Rigets Forsvar. I denne Tingenes Stilling syntes den bedste Udvei, og tillige den, der var meest skikket at sætte Prindsens Redelighed i klareste Lys, at være den, at antage Spaniens Constitution med Forbehold af de Forandringer, den

---

*) Saavel om denne Udødeliges Fortienester, som Skiæbner er Rummet her for kort til at udbrede sig; Undertegnede vil altsaa blot af ovenanførte Fr. Brunske Breve udskrive: at da han ved det forræderske Brud af den nelsonske Capitulation, med saa mange andre af hans Fædrelands Ædle, opofredes qvindelig Hævngierrighed, udbrød Ferdinand den fierde: „Saa har jeg tabt mit Haab." Landets Haab — tilføier nysnævnte ædle Forfatterinde — var da og hans.

**) Dronning Carolines ikke holdte Amnestie — hedder det ligeledes i nysanførte Breve — har bortrevet Landets Blomster — men glæd dig! din Melchiore Delfico lever i høi Ære.

paa constitutionel Maade forsamlede Nationalrepræsentation deri vilde foretage. Prindsen besiælet af eneste Fædrelandskiærlighed befalede strax at føre hans Samtykke i Nationalønsket til Protocolls, og overdrog Fyrsten af Strongoli at bringe det som et sikkert Freds- og Samdrægtigheds Pant til Leiren; med et lignende Hverv sendte han Gen. Colletta til Salerno.

K. R.

(Slutn. følger).

Historie.

En saadan Mængde og Forskiellighed af paafaldende, og overraskende Begivenheder og Varsler omspænder i nærværende Øieblik den politiske Jagttager, at han neppe veed, hvorhen han især, eller først skal vende sit Øie, især da hvert Øieblik synes eet eller andet Sted at medføre en uventet Forandring i, hvad man hidtil ansaae for Tingenes Stilling. Saaledes begyndte man allerede halv om halv at smigre sig med, at den forargelige Stridighed i England skulde, om ikke ganske bortfalde, dog i det mindste tage en fredeligere Vending, saameget mere, som ikke blot den i Britannien endnu mere end noget andetsteds saa betyd-

delige, og især mere end noget andet Sted hædrede, offenlige Stemme, alt mere og mere bestemt syntes at erklære sig om end ikke aldeles ubetinget til Fordeel for Dronningen, saa dog i det mindste imod den af Ministeriet mod hende brugte Fremgangsmaade. Et dybt Indtryk — som et engelsk Ugeblad the Times udtrykker sig — giorde saaledes et høist ædelt Brev, Patrioten Russels værdige Ætling og Navne i Anledning af Dronningens Sag tilskrev Philantropen Wilberforce, der allerede eengang i denne Sag har villet fremstaae, som Fredsmægler, for at meddele ham et Udkast til en Petition til Kongen, hvor denne anraabes, at givk Befaling til Parlamentets Prorogation, og saaledes ganske giøre Ende paa den over Dronningen svævende Fremgangsmaade. "Den Act, hedder det i selv Petitionen — der er foreslaaet for at vanære Dronningen — er ikke nødvendig for Staten, derimod — for at bruge Underhusets Ord (i Adressen til Dronningen) tilintetgiør den Parlamentets Haab, nedværdiger Kronens Ære, skader Rigets vigtigste Anliggender." Ikke mindre frimodig erklærer han sig i Brevet til Wilberforce:" Den fremtidige Historieskriver — siger han — vil spørge; om det var Ret, at sætte Englands Vel, den Forfatning, hvoraf det er stolt, dets Magt som Nation paa Spil,

for Udfaldet af en Undersøgelse, hvorledes Prindsessen af Wallis har fort sig op paa Bredden af Comosøen." Vel indrømmede ovenanførte Blad selv, at det ikke var rimeligt dette Lord Russels Forslag, om det endog understøttedes af Wilberforce, vilde frembringe den ønskede Virkning, da Ministeriet — som Lord Grey alt tidlig anmærkede — havde giort et Skridt, hvorfra det ikke kan træde tilbage uden Skam, ligesom det ikke kan gaae frem uden Fare; men at det var en vigtig Pundsteen, kastet i den antiministerielle Vægtskaal, var ikke at miskiænde. Ogsaa ymtede man bestandig om Udsættelse af Sagen, saameget mere, som Dronningens første Talsmand den ædle Brougham, bebudedes at møde som Advocat ved en Ret uden for London d. 19de August, og altsaa syntes vis paa, at Dronningens Sag ikke begyndte paa den bestemte 17de. Tillige fortaltes, at Dronningen havde tilskrevet Kongen et Brev, hvoraf man, om ikke haabede, dog ønskede gunstige Følger; Kongen havde vel sendt det uaabnet til Lord Liverpool; midlertid vilde man vide, at Underhandlinger i denne Anledning vare begyndte. Uventet medbragte Tidenderne selve dette Brev, der i Bladet Times var blevet meddeelt, og — uden at vove at forudsige noget om dets Følger — kan man dog

med yderste Visshed forudsætte, at det ikke kan føre til Fred og Forliig, da Dronningen, i det hun i de kraftigste Udtryk paaanker det mod hende brugte Fremfærd, tillige giør saadanne Indsigelser mod begge Huses Ret til at dømme hende, der synes at maatte give Sagens hele Natur og Behandling en aldeles ny og forskiellig Vending.

Midlertid har Sagen, som sagdes udsat, taget sin Begyndelse. Kun een eneste af de tilsagte Lorder er undblevet uden at anmælde Forfald. Hertugen af Sussex har undskyldt sig, som Kongens Nærbeslægtede, hvilket vel antoges, men Hertugen af York stod op for at erklære, at skiøndt han havde lige Grund, troede han den dog ikke tilstrækkelig i en saadan Sag. Vi giemme Fortællingen om de videre Forhandlinger, til vi i næste Hæfte kunne meddele dem samlede, og nøies med af Lord Russels ovenomtalte Petition (som Rummet nøder at giemme til næste Hæfte) at anføre følgende Ord: at, hvis Dronningen skulde frikiendes, ingen kan sige, hvor høit hendes Triumph vilde stige, hvis hun dømmes, vil en Almeenfølelse af Forbittrelse giennemstrømme Nationen."

I Henseende til Revolutionen i Neapel er i det foregaaende leveret en Beretning, der i Følge sin Form kan holdes i det mindste for halvofficiel. I et

andet Lys fremstilles naturligviis den hele Begivenhed især i østerrigske Blade, og er der en betydelig østerrigsk Hær beordret til Italien, deels for at forebygge lignende Optrin i Lombardiet og Kirkestaten, hvor man ikke skal være uden Urolighed, deels og for — sige tydske Aviser — at være ved Haanden, hvis et mægtigt Parti i Neapel skulde prøve en Contrarevolution, og have Tidenderne tillige berettet, at General Carascosa skal have udgivet en Forsvarsplan i Tilfælde af fremmed Angreb.

I Palermo er ved Rygtet om Forandringerne i Neapel udbrudt et frygteligt Oprør, ledsaget af et skrækkeligt Blodbad, hvor saavel Tropperne, som de formeente kongeligsindede ere grusomt opoffrede. Midlertid skal efter tree blodige Dage Erkebispen havde bragt Rolighed tilbage, og en Junta have overtaget Regieringen. I Siciliens øvrige Stæder skal derimod være Rolighed, og Forandringen i Neapel optaget med Glæde. I de tvende i det neapolitanske indsluttede pavelige Smaabyer Benevent og Portecorvo har været Opstand af lignende Natur, men da Neapel har afslaaet dem Understøttelse, maae de vende tilbage under det pavelige Herredom.

Ogsaa i Spanien, havde Ultrabladene meget travelt med, at forkynde en Contrarevolution, som dog

blot bestod i nogle ubetydelige og snart nedkuede Uroligheder paa den portugisiske Grændse. Ogsaa mangler der naturligviis i Rigets Indre ikke paa hierarkiske og aristokratiske Misfornøiede, men der, siger et engelsk Blad — til Ære for Spaniens Constitution ikke have vovet at reise deres Hoved. Ogsaa har man, Cortes til Ære, anmærket, at mellem alle der hidtil fremkomne Forslag, dog ingen endnu har ymtet om et Overhuus.

Fremdeles meddele Aviserne tvende — efter Forlydende af den bekiændte Statsminister Capo d'Istria forfattede Erklæringer fra det russiske Hof om Forandringerne i Spanien, hvormed de fem forenede Magter ikke kunde være tilfreds. Paa Forespørgsel i denne Anledning i det engelske Overhuus har midlertid Lord Liverpool erklæret, at der ingen Anledning i det forefaldne var til Ufred mellem England og Spanien.

Særdeles lægger man Mærke til, at Hertugen af Cambridge, der gaaer til Tydskland skal have et egenhændigt Brev fra Kongen med til den østerrigske Keiser. K. R.

Den 28de August 1820.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Tredie Binds andet Hæfte.

Epilog *).

Ved Magisterpromotionen i Lund den 22. Junii 1820 af Promotor (Prof. Tegnèr).

Den glade Fest, den Laurusfest er sluttet.
Til Sødskendes, Forældres elskte Kreds

*) Den Interesse, hvormed Udg. læste et Fragment af dette vakre Poem i nyeste Skilderie, har ikke tilladt ham at hvile, før han kom i Besiddelse af det Hele, som han da ikke kunde modstaae Fristelsen at fordanske, da han ikke nylig har fundet mere Sandhed smukkere sagt paa kortere Rum.

K. R.

Der Maaneder, der Dage, Timer talte,
Med Længsel ventede og kiære Yngling
Tilbagevender nu en dannet Mand
Med Mesterbrevet og med Seierskrandsen.
Betydningsfuld bør Festen være Eder
I Laurbærkrandsle, ny Indviede.
I ringe Billeder det Høieste
I Dag forbigik eders glade Øie.
Det er hos Mennesket det Herlige,
At det kan fatte Tingens indre Væsen,
Ei hvad den synes, men hvad den betyder.
Og Virkligheden, hvor vort Øie seer,
Er kun Symbolet af et Høiere.
Parnasset Tinde have I besteget,
De solbestraalte Menneskhedens Høider;
Thi høiere ei stiger Mennesket,
End det af Videnskab og Kunst ledsages.
Før stod Parnasset i en hedensk Verden,
Og om dets Tvillingtinde dansede
I evigt Solskin ungdomsfriske Guder,
Men ved dets Fod laae Verdens Middelpunkt,
Apollostaden *) med sit Viisdomstempel.

*) Delphi antoges af Grækerne for Jordens Middelpunkt. Der var den castaliske Kilde og det pythiske Orakel. Forf. Anm.

Indskydelsen, den guddomssendte, havde
Sin Kilde der, og af Orakelhulen,
Den mørke Skiæbnes Aandestemmer stege
Fra Jordens Inderste til Dagen sendte.
Nu staaer Parnasset i den christne Kirke,
Men viet, helliget, forædlet, lutret,
Thi i dets Nærhed Himlens Under tydes,
Og Lammets hvide Fane overskygget
Med Englevinger gamle Guddomsbierg;
Og Orglens Toner bruse derudover,
Det store Orgels Billed, Ingen seer,
Hvis Sølverpiber gaae igiennem Verden,
Og til hvis Toner spillede af Gud
Naturens Hierte slaaer, og Sphærer dandse.
En Lauruskrands I hented fra Parnasset,
Bevarer den, og glemmer ei dens Aner.
Fra Phœbus stammer den, fra Lysets Guddom.
Thi Idealet under Daphnes Skygge
For Guden flyede, som det flyer endnu
For Viisdommens, og Sangens Ven paa Jorden,
Han følger aandeløs den flygtende
Den elskede udover Bierg og Dale,
Med Lyren i sin Arm, og Aftenvinden
Slog et Adagio i dens Sølverstrænge,

Og Gudens Sukke svarede dertil;
Og alt Forfølgeren er hende nær,
Hans Aandedrag alt brænder hendes Skuldre,
Hans Arme aabnes alt at favne hende;
Til Zeus hun bad da med udstrakte Hænder:
Mistunde dig, o giv mig ei til Priis
For Snillets Gud, ei saadan, som jeg er,
Lad du ham gribe mig! forvandle før,
Som selv du vil, den levende Gestalt.
Og see! paa eengang, (underfuldt at høre)
De spæde Fødder groede fast i Jorden,
Det smækkre Liv sig reiste til en Stamme,
Til Grene breddes de udstrakte Hænder,
Og Haaret susede som Løv i Vinden.
Mørt trykte Phæbus den forvandlede
Ind til sit Bryst, endnu var Træet varmt,
Og under Barken Hiertet slog endnu.
En Qvist han brød sig af nyfødde Laurus,
Og flettede den ind i gyldne Lokker,
Og bar den stedse til sin Elskovs Tegn.
Og fra den Stund (det Sagas Mening er)
Ei Phæbi Sønner naae det høiest skiønne,
Det høiest sande; det undviger dem,
Og naar det standser, er det alt forvandlet,
En ringere Natur, en falden Engel;

Den rette Engel over Stierner boer.
Men af den faldnes Ansigt giennemskinne
Af himmelsk Herkomst end de høie Træk,
Og Daphnes Hierte banker under Barken.
Bevarer derfor eders Lauruskrands,
Thi den betegner Eders Maal i Livet.
Betragter Krandsen som en Fæstensring,
Den til de høire Magter vier Eder;
De Evige, som udi Lyset boe,
Og nu sit Tegn paa Eders Pande fæsted!
Men Tegnet er ei Sagen, Veien er
Endnu ei Maalet, det langt borte staaer.
Hvad Dagens Hovmod kalder Mesterbrevet,
Ak! det er jo kun eders Fæstebrev,
En Pantforskrivning af jert hele Væsen
Til Lysets, Sandheds Tieneste. I Dag
I hendes Adelsfane have svoret.
Thi Menneskhedens Adel samler hun,
Og ingen Ufri under hende kiæmper.
En stormig Tid, en vild, modtager Eder,
En vældig Valplads, mindre ei, end Jorden.
Det raadne Gamle, det umodne Ny
Med blind Forbittrelse om Verden kiæmpe.
Hvor Striden hælder, veed ei Mennesket,
Dens Lodder veies paa de skiulte Vægte,

Der hænge bævrende imellem Stierner;
Men Lysets Ven veed vel sin Plads i Striden.
Der siges, Solen daler, Dagen graaner,
Velan! saa kiæmper under Aftenrøden;
Der Dag er nok endnu at vinde Slaget.
Troer ei, hvad Modløsheden Eder hviidsker:
At Striden er for høi for Eders Evner,
Og vel foruden Eder kiæmpes ud.
Hvad Menneskhedens Herlige har søgt
Sit hele skiønne rige Liv igiennem,
Vel er det værdt at søges af os Alle.
O det er skiønt at slutte sig til dem,
Om og kun som den ringeste, den sidste.
Men for de høie Magter over Sky,
Er intet ringe, intet stort herneden.
Hærføreren ei Slaget ene vinder,
De dybe Rader vinde det for ham;
Ved Menneskkræfter virker Verdensaanden,
Og af det spredde ringe sammenføier
Med kunsterfarne Hænder han det store.
Thi lad os til hans Lyshav villig bringe
Vor ringe Gnist, og til hans Guddomskræfter
Vor Manddomskraft. — Thi det er Kraft og Klarhed
Som Phøbus fordrer af de krandsede.
Den samme Gud, som Dagens Fakkel tændte,

Var ogsaa Guden med det gyldne Sværd,
Med Sølverbuen, som nedlagde Python.
Selvstændig Kraft er Mandens første Dyd.
Fast skal han stande, som en Herkulsstøtte,
Paa Kiollen lænet, svøbt i Løvehuden.
Det løse Vaklende, den blinde Lettro
Er i de unge Siæle Dagens Kræft,
Den æder Tanken bort af Hiernens Kamre,
Og Mod og Styrke af det frie Bryst.
Enhver ei blive kan en Genius,
Paa sikre Vinger stigende mod Lyset,
Men hvo, som vil, kan prøve, før han dømmer,
Kun fatte selv den Sandhed, han besværger,
Kan føle selv det Skiønne, han beundrer.
Heelt vist i Tankens stille Verdenshav
End ligge mange ubekiændte Øer,
Og mangen Stierne speiles der kanskee,
Af Forskeroiet hidtil ei opdaget.
Kan du ei pløie selv de dybe Bølger,
Du lytte villig til de Vises Stemmer;
De Vidtbereistes, der med sikre Tegn
Tilbagevende fra de nye Lande.
Men agt du ei paa Dagens Skipperløgne:
Der komme over Hav. En skrydsom Slægt
Med skingr Markskrigertone, mystisk Mine

Gaaer om iblandt os, og fortæller Sagn
Om aldrig hørte Ting, de har erfaret,
Om Verdens Gaade løst af dem omsider,
Og om de Vises Steen, de have fundet.
De blinde Daarer; udi Knappen paa
Alfaders Scepter sidder Vises Steen,
Og Menneskhænder bryde den ei løs.
Forgiæves mane de den høie Sandhed
Med mørk Besværgningsformular; det mørke
Hun just ei taaler, thi hun boer i Lyset.
I Phœbi Verden, Videnskab og Digt,
Er Alting klart, klar straaler Phœbi Sol,
Klar var hans Kilde, den castaliske.
Hvad du ei klart kan sige, veed du ei,
Med Tanken Ordet fødes paa vor Læbe,
Det dunkelt sagte er det dunkelt tænkte.
Den sande Viisdom ligner Diamanten,
En størknet Draabe udaf Himmellyset.
Jo reenere, jo mere værd den skattes,
Jo mere lyser Dagen og igiennem.
De Gamle byggte Sandheden et Tempel
En skiøn Rotunda, let, som Himlens Hvælving,
Og Lyset trængte ind fra alle Kanter
Udi den aabne Rund, og Himlens Vind
Melodisk spøgte i dens Pillerskove.

Nu bygger man et Babelstaarn i Stræben,
En tung barbarisk Bygning, Mørket tiger
Igiennem snævre Vindvesglugger ud.
Til Himlen skulde Taarnet naae, men hidtil
Det dog ved Sprogforvirringen er standset.
I Digtets Rige er det som i Tankens,
Alt Digt er giennemsigtigt. Af Krystal
Dets Stad er bygget, Lyset tusendobbelt
Tilbagestraaler fra Speilmurene.
Men paa dets Gader vandre op og ned
Olympens uforgiænglige Gestalter
Af Straaler væbede, og Rosenduft,
Ei findes Plet paa deres Guddomslemmer,
Og Himlens Stierner giennemskinne dem.
Som Lyn alt aandrigt træffer; det er Barn
Af Øieblikket; men igiennem Sekler
Gaaer Øieblikket af dets Virkende.
Tro ei, det mørke er betydningsfuldt;
Just det betydningsfulde er det klare.
Betydningen liig Speilets Billed er,
Den er ei til, naar intet Øie seer den.
I mange Straaler bryder sig det Skiønne
For Mandens Syn; til alle Sider seer
Det rige Lys med Janusansigt hen.
Den høie Kunst saa riig som Lyset er,

En mægtig Polygon dens Tempelbygning,
Hver Farve taaler den, kun Mørket ei,
Hvor Mørket findes, der har Kunsten feilet,
Og Solen, Himlens Genius, er dalet.
Thi leve Lyset! spredes det af Eder
I Fædrehiemmet, i det kiære Land,
Hvor Barndomsvenner boe, og Fædre hvile —
Fred over deres Støv! — et Mindets Land,
En stor Samtavle er det høie Norden.
Hvorhen vi see, staaer en Erindring for os;
I Heltes Aske groe de svenske Skove,
Om Eventyr fra fordum synger Bølgen,
Og Nordens Himmel skrives fuld hver Aften,
Med gyldne Runer om de store Døde.
Der skuer Vasa til sit frelste Folk.
Linnee seer ned til sine Blomster alle,
Og Kellgreens Øie søger end sit Land,
Saa ofte Stiernesangen han istemmer.
Fortørner ei de Vældige deroppe,
De himmelklare. Seeren har seet dem,
Betænksomt rystende det vise Hoved,
Ad Tidens Tegn, ad hine Feberdrømme,
Der spøgede i kiærnfriskt Nord, ad Taagen,
Der lagte sig om fordumsklare Himmel.
Men Nordenvinden er ei død endnu,

I Frastand hører jeg dens Vingers Slag,
Det vifter Smitten bort fra Bierg og Dale,
Og feier Stiernehvælvet atter reent,
Og Nordens Siæle klarnes med dens Himmel.
Med dette Haab, jeg hiemforløver Eder,
I ædle Ynglinge! I Lysets Svorne!
Det eviges Apostler udi Norden.
I Fædrelandets Navn, i Menneskhedens
Jeg over Eder lyser disses Fred.
Gaaer ud, forkynder Evangelium,
Det Sandes Evangelium, det Skiønnes,
Det glade Budskab fra den bedre Verden,
Hvor Alt er Guddomsfred og Himmelklarhed.
Og naar eengang, det gielde Eder Alle!
Halvsekularisk Strid I giennnemstreed
For Lysets Sag, naar I Guldbryllupsfesten
Med Sandhed rede er at helligholde,
Og Evighedens Skiælsteen, Gravens Skrænt
Som Brudeskammel er behængt med Blomster!
Velkomne da, I sølverhaarede,
I Phœbi Svaner! o velkomne atter!
Til samme Tempel, I i Dag betræde,
Til samme Laurus, uhenvisnet end,
Men blot et halvt Aarhundred modnere.
Ak! ikke jeg modtager Eder da;

Forstummet længesiden er min Stemme,
Og dette Hierte, som nu slaaer saa varmt,
Er Støv, og over det en venlig Stamme
I Vinden ryster sine grønne Lokker.
Men Aanden — haaber jeg — seer ned endnu
Til Jorden, til de velbekiændte Stæder,
Hvor Toget skrider over Lundegaard
I Templet op at hente sine Krandse.
Og sagte mellem sig de Gamle tale,
Om svundne Dage, deres Ungdomsdrømme,
Og rundt om dem en Slægt endnu ufød
Ærbødig lytter til de vise Stemmer.
End eengang jeg ved Eders Fest da frydes.

K. R.

Om Kiels Universitet
i Aaret 1819,
efter Prof. Twestens Krönike i Kieler Beiträge.

Ved at meddele i Juni Hæfte et Udtog af den for enhver Fædrelandets og Videnskabelighedens redelige Ven interessante Skildring af Søsteruniversitetet Kiels nærværende Tilstand, forbeholdt Udg. af Hesperus sig i et følgende Hæfte og fra samme Kilde at forelægge Beretning om, hvorledes det hæderværdige kielske Consistorium ved tvende høist modsatte Anledninger redelig blev de priselige Grundsætninger tro, vi i nysanførte Beretning have lært at kiende og ære.

Den første Anledning var det i en Række af Aar forehavte Anlæg af et Søbad i Kiels Havn, ved den yndige Düsternbrookskov, hvor ogsaa allerede en liden saadan Anstalt var indrettet. Da i ovennævnte Aar et Actiesamfund dannede sig, og Indbydelser bekiendtgiordes i offentlige Blade, at bringe en Badeindretning af større Omfang i Stand, fandt det academiske Consistorium det sin Pligt, at varetage Universitetets Tarv, og som den det paaliggende Omsorg for den studerende Ungdoms Bedste krævede, uden Til-

bageholb udlabe sig om dette Anliggende i en Forestilling til vedkommende Cancellie.

Consistoriet var langtfra at misbillige, om man stræbte, i det fornævnte Søbad at faae en hensigtspassende indrettet Sundhetsanstalt, eller at misunde Staden Kiel den Fordeel, den ved forøget Besøg af Fremmede mulig kunde faae. Dens Betænkelighed henvendtes altsaa ingenlunde mod de Indretninger, der ikke havde andet Formaal, end at giøre Brugen af Badet gavnligere og bedre for Syge. Men dersom Hensigten var ved et ny Anlæg, og ved Indretninger, der pleie at foranstaltes ikke for deres Skyld, der indfinde dem, igien at ophielpe og styrke deres Sundhed, men snarere for det Efterslæng, der har ganske anden Formaal, at giøre Kiel til et behageligt Badested i dette Ords sædvanlige Betydning; maatte mod Bynæringens mulige Fordeel dog Universitetets Fordeel lægges i Vægtskaalen, da det ligger i Tingens Natur, at et som Universitetsby begunstiget Sted ikke kan giøre Fordring paa nogen offentlig Anstalt, som dermed staaer i Modsigelse.

Uden at see hen paa de oekonomiske Uleiligheder, der ved en større Fordyring af Levnetsmidler, Bopæl og andre Fornødenheder — hvilke samtlig alt i Kiel ere desuden meget dyre — ville foraarsages, for-

tiente de Følger, som en i det store anlagt, og til den Ende med Privilegier paa ellers forbudne offentlige Forlystelser udstyret Badeanstalt maatte have paa den studerende Ungdoms Flid og Caracter, ombyggelig at tages i Overveielse. Desuden tilbyder Staden Kiel med sine mange aarlige Markeder, og af mange andre Grunde, der deels ere at søge i Landets Næringsdrift, deels deri, at Byen i lang Tid har været Landsherrernes Hofleir, den studerende Ungdom saamange Tillokkelser til Forlystelser, at fra Academiets Side en Formindskelse af disse heller var at ønske, men en Forøgelse maatte være høist skadelig. Desuden er Hænget til Forlystelser paa dette Universitet kun alt for stort, og at modarbeide dette, er ikke blot det academiske Polities, men selve Statens Sag; i det næsten alle Landets geistlige og verdslige Embedsmænd her tilbringe den største Deel af deres academiske Løbebane, og Studentlivets herskende Aand efter Tingenes Gang ikke strax forsvinder med Afgangen fra Universitetet; men Staten maa det ligge Magt paa, at den tilkommende Embedsmand ikke faaer Anførsel til engang at tilsidesætte Kaldspligter, og alvorlige Studier for Forlystelser.

Men den Indflydelse, offentlige Forlystelsers Forøgelse vilde udøve, er større og skadeligere ved en

Stad, der uagtet sine Markeder og Badeanstalter dog vilde den største Deel af Aaret være og blive en liden Landstad, end i hine større Universitetsstæder, Kiøbenhavn, Berlin, o. s. v., hvor det der het vilde være Undtagelse fra den sædvanlige Levemaade, er dagligt, og hvor den Studerende snart bliver vaer, at han ikke kan giøre sligt med. Consistoriet maatte derfor ønske, at Planen for den nye Badeindretning i Kiel, maatte indskrænkes til det i Begrebet om en Lægeanstalt for Syge liggende Omfang, og at man ikke maatte lægge an paa her at grunde et nyt Dobberan. Især troede Consistorium at maatte giøre opmærksom paa de Uleiligheder, Bevilgning af Hasardspil og offenlige Skuespil under Badetiden vilde have for de Studerendes Flid og oconomiske Forfatning. — Ogsaa blev ved allerhøieste Resolution det ansøgte Privilegium paa Hasardspil Badeanstalten ikke tildeelt, og i Henseende til Skuespil Consistoriet forbeholdet den hidtil udøvede Rettighed at tilstaae Bevilling dertil.

Saa vigtig end denne Sag; og saa priselig Consistoriets Adfærd derved maa forekomme hver den, der veed at sætte Priis paa Vanskeligheden af, at drage vedbørlig Omsorg for at bortrødde de Fristelser,

ker kunde blive farlige for den studerende Ungdoms Sæder og Flid, kan det dog paa ingen Maade komme i Sammenligning med den følgende Prøve, hvorpaa disse Universitetets Fædre ved Forbundsdagens bekiændte Erklæringer og Decreter Tydsklands Universiteter angaaende bleve satte. Det var — som Forf. meget rigtig erindrer — blevet Samvittighedssag for de Universiteter, der turde sige dem selv, at de ikke havde siddet til det Billede, Præsidialgesandten udkastede af de tydske Universiteters Pluralitet, at see deres krænkede gode Navn igien oprettet for Hvermands Dine; som det blev hver enkelt Lærer, der havde holdt sit Hoved og sit Hierte sin Tale og sin Pen rene for hin Fordærvelse, en hellig Pligt ikke blot for sin Personligheds, men sit Embedes og sin Virksomheds Skyld, at søge en Retfærdiggiørelse, uden hvilken denne ikke kan bestaae, eller bære Frugter.

Ledet af disse Følelser og Betragtninger vendte det academiske Consistorium sig i Overeensstemmelse og Forening med Universitetets samtlige Lærere, til vor faderlige Monarks Throne, og nedlagde i hans Hænder den Erklæring *): at de til hver Tid havde været sindede og stræbt, efter deres Pligt at have

*) S. f. H. S. 51.

Universitetets velgrundede Roes, dets oprindelige Caracter, og dets Formaal for Øie i Tale og Skrift, at de selv, ikke tomme Drømme, og høiere Viisdoms Indbildskhed gunstige, stedse ved Ord og Daab havde søgt at indskyde den dem betroede Ungdom Kiærlighed og Agtelse for den bestaaende lovlige Orden, og Utilbøielighed til lovstridig, egenmægtig Bedømmelse deraf, eller formastelige Foretagender, hvorved Staternes nuværende Forfatning og indre Fred fiendtlig sattes i Vove; at de stedse havde lagt Vind paa, kun at udbrede saadanne Grundsætninger og saadanne Lærdomme, der efter deres inderligste Overbeviisning vare Videnskaberne, det offenlige Levnet, Familievelfærden, Staternes Fasthed, og Statsborgernes personlige Sikkerhed gavnlige; at hvo endog iblandt dem paa sit Kalds Veie i videnskabelig Tale eller Skrift havde udladt sig om Sporgsmaader, der greb ind i den almindelige eller særdeles Statsrets Lærdomme, i Regenternes og Nationernes gienfidige Pligter og Rettigheder, havde giort det i patriotisk Sindelag, efter Indsigt, Samvittighed, og Overbeviisning, for at angribe Misbrug eller opdage Fordomme og Vildfarelser, altsaa med de sandelig kongelige evig uforglemmelige Ord for Øine, der i Danmar-

Kongens Stater helligede Presfefriheb, det befaler ham til denne Ret, og opfordrer ham til denne Pligt. — Tillige holdt Consistoriet sig for pligtigt, med Hensyn til den dets Opsyn Veiledning og Dannelse betroede Ungdom at aflægge det Vidnesbyrd — at efter hvad det er bekiændt, ingen af denne her paa Stædet er indtaget af Bitterhed, Ringeagt eller Uvillie mod den selskabelige Orden, ingen deriblandt har ladet sig misbruge til Redskaber for eventyrlige politiske Planer, og formastelige Foretagender; men allermindst nogen deraf taget Deel i Gierninger, der besudle det tydske Navn. — For Sandheden af denne eenstemmige Erklæring og dette Vidnesbyrd, troede Cons., talte vel høit nok den i H. M. Stater almindelig rodfæstede Fædrelandskiærlighed og Vedhængenhed ved Kongens allerhelligste Person, den indre Fred, der selv i de farefuldeste Storme udenfra aldrig havde vaklet, Tænkemaaden hos Landets Embedsmænd, af hvilke en betydelig Deel havde faaet sin Dannelse ved herværende Læreanstalt, Profess. egen offenlig bekiændte Levnet og Forhold, den academiske Ungdoms Sædelighed aldrig formørket ved politiske og kun siælden ved disciplinariske Uordener; men skulde Alt dette ikke tale høit nok, da erklærede de dem med

Glæde beredde, villig at underkaste dem enhver endog den strængeste Prøvelse af deres Giøren og Lader. Men i Følge deraf troede de og, giennemtrængte af Sandhed Pligt og Ære med Tillid for en ligesaa retfærdig som elsket Monarks Throne at maatte og at torde bringe den allerunderdanigste men tillige indstændigste Bøn, at H. k. M. allernaadigst vilde behage, ved offenlig Bekiændtgiørelse allernaadigst at erklære Allerhøistsammes Tilfredshed med det derværende Landsuniversitet, med Lærernes og de lærendes Sindelag og Stræben ved samme, saavel med Hensyn til Videnskabernes Cultur, som den selskabelige Orden, den indre Statsfreds, og Statsborgernes personlige Sikkerheds Opretholdelse.

Denne Consistoriets ædle og grundede Selvtillid, hvormed den havde henvendt sin allerunderdanigste Forestilling til en retfærdig og faderlig Monark, skuffedes ikke. Giennem Universitetets Curator, Geheimeconferenceraad Brockdorf lod han Universitetet under 13. Mai forsikre om sin Tilfredshed ved et Reskript, der — efter Forf. Formening — af nogle, der var ubekiændte med Anledningen, ikke skal ganske være blevet forstaaet, skiøndt det efter Undertegnedes Mening ikke lettelig kan forstaaes anderledes, end det i sin Nyhed i nærværende Tidskrift blev fortolket, som

et hæderligt Vidnesbyrd givet det kielske Universitet om fuldkommen Reenhed fra al Deeltagelse i Alt, hvad med eller uden Føie lagdes andre Universiteter til Last*). Vi ville til denne vor Menings ydermere Stadfæstelse aftrykke Reskriptet: "Os er det academiske Consistorii Forestilling ved vort Universitet i Kiel af 26 f. M. tillige med Indholdet af den ved Dig ved Indsendingen deraf d. 2 dennes aflagte Beretning ved vort Cancellie allerunderdanigst foredraget. Hvad Vi alt hidtil med allerhøieste Velbehag have bemærket, at dette Universitets offentlige Lærere med Held bestræbe dem at udbrede videnskabelig Cultur mellem de der studerende, samt at vedligeholde Ro, Lovlighed og Orden mellem disse, derpaa have Vi i din Beretning gierne fundet Stadfæstelse; Vi vente og med Tillid, at de ved Universitetet ansatte Lærere stedse ville retfærdiggiøre den Tiltro, hvormed de studerende Ynglinges Dannelse er dem overdraget. Herom har du at underrette det academiske Consistorium, og i Vort Navn at tilkiendegive dem Vor allerhøieste Tilfredshed med de herværende academiske Læreres Bestræbelser."

Ogsaa paa Consistoriets opkastede Betænkeligheder i Henseende til de strænge Forbundsdags Beslut-

*) S. Hesperus for Oct. 1819, S. 380.

ninger Relegationen angaaende, blev taget allernaadigst Hensyn.

Endelig troede Consistoriet og at burde tilføie et Bekymrings men og et Forhaabnings-ord angaaende hin klartglimrende Steen i Danmarks Krone, hiin i 50 Aar bestaaende Tale og Skrive - frihed, hyldet af alle Nationeres Tunger, der i Naborevolutioners stormfulde Tider, som under et begyndende Verdensdespoties ødelæggende Meteor, i Folkets Sindelag, og den gjensidige Tillid mellem de Regierende og de Regierte har udholdt Prøven; og det saa meget mere, jo mere, der just ligger dem, hos hvem Eed, Embede, og Samvittighed føre Pennen, hvis Ære og Virksomhed mere end hos nogen anden beroer paa Forfatterskabet, Lag paa, ikke at underkaste deres nødvendige Virksomheds og en maaskee mangeaarig Omsorgs Fostre, en alt ved sit Embedes Ansvarlighed tranghiertet bleven Censors vilkaarlige Bedømmelse, for maaskee at see dem overgivne til en evig Nat, eller, forvan-

skede i Ting og Ord, til et vanskabende Lys. Og om man end ikke vilde see paa Følgerne for Videnskab og Kunst i Almindelighed, men vel paa hvert enkelt Medlems nødvendige Interesse for det, der er en trivsom litterarisk Virksomheds Betingelse, da var alt den Standsning, den Forstyrrelse, den Hindring, der truede at reise sig for hvert Programs, hver Inaugural Disputatses Fremkomme Grund nok for Consistorium til heller ikke at forbigaae denne Punkt.

Da nu ved Forordningen af 9 Nov. 1819 ogsaa for Hertugdømmerne Holsteen og Lauenborg anordnedes en Censur, troede Consistorium med al sin Smerte over Tabet af et Gode, der havde været Landets Stolthed, og fornemmelig maatte ligge det paa Hierte, dog i Forordningen selv at læse den trøstelige Forsikring*), at ikke skeet eller befrygtet Misbrug af fri Tankemeddelings Ret fra deres Side, men en uden for liggende Anledning havde medført den i Sammenligning med andre Censurlove milde Indskrænkning af hin

*) Ogsaa her glæder Undertegnede sig ved, at have i nysanførte Hæfte af dette Tidskrift lagt selvsamme Synsmaade for Dagen.

K. R.

Net, at der følgelig er Haab, saasnart hine udvordes Anledninger ville tillade det, ikke blot at see samme igien ophævet, og Forbundsdagens Beslutninger ikke skiærpede, men meget mere erfare al dermed forenes lig Formildelse. En saadan erkiændte Consistoriet navnlig i den Bestemmelse, der underkastede alle under Universitetets Autoritet i et af de døde Sprog udkommende Afhandlinger og Skrifter ikkun Universitetets Rectors Censur. Men det troede just derfor heller ikke at maatte tilbageholde det efter dets Formening velmotiverede Ønske, deels at torde giøre et andet Brug af den alt vederfarne Gunst, deels og at opnaae en større, som den hannoverske Regiering med Hensyn paa Gøttingen ikke havde fundet stridende med Forbundsdags Beslutningerne. Dette dobbelte, eller paa en vis Maade tredobbelte Ønske fremsatte Consistoriet i en i Dec. til Cancelliet indgivet Forestilling.

Af de under Universitetets Autoritet udkommende Afhandlinger ere de fleste Dissertationer for at opnaae academiske Værdigheder, og saadanne Skrifter, der desuden for at faae det Facultets Samtykke, under hvis Autoritet de skulde udkomme, maa underkastes den daværende Decani Bedømmelse. Da denne altsaa dog engang maa paatage sig Giennemsynet, der

for den ved saamange heterogene Forretninger adspredte og hindrede Rector maa være meget møisomt, og naar han hører til et andet Facultet, ogsaa vanskeligt, saa ønskede Consistorium, at med Hensyn til dette Slags Skrifter Censuren maatte medoverdrages Decanerne.

Men i Henseende til de Skrifter, der i Consistoriets eller et Facultets Navn forfattedes af en offenlig Lærer ved Universitetet, navnligen altsaa Programmet til at anmælde H. M. Fødselsfest, ønskede Consistoriet, at Censuren deraf maatte overlades Forfatterne selv, og troede i sig selv deri ikke at udbede sig mere, end dem virkelig allerede var tilstaaet; thi da Rectoratet vexler af mellem alle Consistoriets Medlemmer, var det Rectoren skiænkede Fortroende skiænket til alle; og hvem man som Rector kunde overlade Censuren af hans Collegers Skrift, hvorfor skulde man ikke og tiltroe ham en rigtig og samvittighedsfuld Dom over, hvad han selv skrev? Følgende vare de Grunde, der bestemte Consistorium til dette Ønske og denne Bøn.

Først var det (og det troede Consistorium ikke at torde fordølge en Regiering, der alt længe havde givet et desværre kun forlidet efterlignet Mønster paa Agtelse for hensigtløs udsagt Sandhed, og liberal

værdig Behandling af de Undersaatter, der finde dem kaldede at udsige den) det Modbydelige, det for deres Følelse havde, at see et Skrift, der med den Bevidsthed at mene Videnskaben og Fædrelandet det troligt, sædvanlig er forfattet for at udtrykke tro Undersaatters Følelser paa Landsfadrens Fødselsfest, nu bagefter dog behandlet som mistænkeligt for en uretlig ufædrelandsk Tendents. Thi dette er i Gierningen, hvad der skeer ved enhver Censur, den være saa mild, som den vil; det ligger i dens Væsen, ikke i dens Udøvelse; enhver Censur vender den gamle Retsregel om, at det maa giælde for godt og retligt, hvorom det modsatte ikke er beviist, den sætter forud, at Skriebenten ikke kan holdes for god og retlig, uden man har øiensynlig overbeviist sig derom. Lad maaskee i Lande, hvor Censuren er en gammel Skik, selv dem, der i hvert andet Tilfælde vilde finde deres Ære dybt saaret ved en saa krænkende Mistro, betragte Censuren med andre Øine, det var kun et Exempel mere paa den Erfaring, hvorledes Vane bestemmer et Menneskes Dom! har den ikke kunnet udvirke, at man engang selv i Livegenskabet ikke saae noget Uværdigt? Anderledes maa den føle, der har den Lykke at leve under en Regiering, der alt længe er kommet en fremskredet Culturs Fordringer imøde.

En anden Betænkeligheds Grund laae just i det, hvori Cons. fra en anden Side betragtet taknemmeligt erkiændte den Formildelse, som derved skulde være os tilstaaet; deri, at det var en Collega, som Forordn. henviiste et saadant Skrifts Censur til. Thi Collega, syntes det, træder til Collega som hans Censor, i et Forhold, der ubehageligt i sig selv, i sine Følger endog truer at blive forstyrrende og uhældbringende for det collegialske Venskab. Den naturlige Forskiellighed i forskiellige Mænds Synsmaader om det, der i mange Tilfælde er og ikke er hensigtpassende at sige, maa nødvendig fremtræde tiere og skarpere, naar den ene med en Censors mistænksom-eensidige Øie opdager Anstødelighed, hvor ingen Upartisk havde formodet den; den anden med den Mands æggede Følelse, der finder sig fornærmet ved ucollegialsk Misbrug af en forhadt Forrettighed, nægter Censor det, hvori han gierne vilde give efter for Vennen. Skulde vi gierne udsætte os for slige Frictioner, der true at tilintetgiøre det skiønne Collegialitets Forhold, vi fremfor saamange andre Universiteter rose os af?

Disse Ønsker og Vønner kunde Consistoriet indskrænke sig til, naar det blot tog i Betragtning, hvad der angaaer Embedspligt i strængere Betydning, naar det kun saae paa den snævre Kreds af litterarisk Virk-

somhed, hvori academiske Leiligh-dsskrifter bevæge sig. Hensyn paa Univ. Stilling i en videre Kreds, paa dets Pligter i Henseende til Videnskaber, og Fædrelandets Hæder overhovedet, drev det til en anden Von.

Ogsaa i slige Lande, hvor strænge Censurindretninger bestod, vare Universiteterne hyppig befriede fra Censur, enten, fordi man meente, at det, Universiteterne efter deres Natur gaae stedse ud paa, Videnskabernes Fremme, hverken vil være Staten betænkelig eller farlig; eller fordi man troede, at, naar de, hvis Kald er Ret og Sandhed, ikke torde forudsættes at være Ret og Sandhed tro, den Censor torde være vanskelig at finde, man fuldkommen kunde troe; eller og fordi man indsaae, at saa nødvendigt og gavnligt et aarvaagent Politi i mange Ting tør være, dog netop Universiteternes litteraire og videnskabelige Stræben ulægelig derved maatte lammes.

Ogsaa Gøttingen har paa denne Maade al sin Tid været undtaget fra de i de hannoverske Lande bestaaende Censurlove. Vi havde erfaret, at ogsaa dets Censurfrihed bestandig var forblevet ukrænket. Havde vor Regiering, som den hannoverske, blot havt bestaaende Censurlove at indskiærpe paa ny, den vilde sikkerlig ligesaalidet have tilbagetaget den dette til-

staaede Fritagelse. Torde vi ikke haabe, at den af den Aarsag, at den tilforn havde været liberalere, nu ikke skulde ville behandle os med mindre Godhed? eller skulle vi ikke troe at fortiene, hvad der var tilstaaet Andre? skulle vi være nødsagede at tænke ringere om vor Redelighed, vor Iver for det Rette, Sande, Gode?

Disse Betragtninger, hvis Vægt forstærkedes ved de sidste Beviser paa vor faderlige Regierings Tiltro og Mildhed, syntes at giøre Consistoriet det til en Æres og Pligts Sag, at anholde om samme Forret, som navnligen Universitetet i Gøttingen nød, den Forret, at Universitetets offenlige Lærere nød Censurfrihed.

Blandt de Grunde, hvormed denne Bøn lod sig understøtte, fremhævede Consistoriet kun Videnskabens Interesse, fordi denne Interesse er selve Universitetets. "Videnskabelige Skabninger, ligesom Kunstens, trives kun ved fri Lyst og uhæmmet Drift. Men hvo gad endnu lystvandre, og gaae nogen anden Vei, end den allernødvendigste, naar der var sat ham en Opsynsmand, som ved hvert Fied og Trin traadde ham snart mistænksom speidende, snart hindrende, og tilbagevisende imøde? Vist nok er Regieringens Villie blot, at Censor skal nægte det, der er

imod Fædrelandets Love, og farligt for Staternes Ro, sit Samtykke. Men hvis der ellers Noget Sligt, da er Censur blandt de Indretninger, som naar de eengang ere besluttede, ikke mere staae i den Besluttendes Haand, men gaae deres egen ved Tingenes Natur bestemte, den oprindelige Hensigt maaskee meget modsatte Gang. Det ligger i Tingenes Natur, at ingen Censor betragter et Skrift fra den rette Synspunkt, fordi han ikke betragter det upartisk; at den, der søger Anstødeligheder, ikke vil mangle at finde dem; Diet maa vænne sig til et falsk Lys, som tilsidst holdes for Gienstandens sande; ingen Farve viser sig mere reen giennem det farvede Glas. Det ligger i Tingenes Natur, at ingen Censor i Verden, naar Valget er mellem det, der kan være et Skrift skadeligt, en Skribent ømsindtligt, og det, hvorom han befrygter, at det kan tildrage ham Mishag og Ansvarlighed (og hvad befrygter han maaskee ikke?) vil foredrage Skribentens Interesse for — ikke Statens — men sin Personligheds indbildte Interesse. Det kunde jo fortænkes ham, hvo veed, hvorfor eller af hvem? hvad bekymrer ham det Værk, som han ikke har undfanget i Kiærlighed, ikke med Flid og Anspænding bragt for Lyset?"

"Kommer dertil nu med Tiden det ikke udeblivende dtillende Had og Modvillie mod de modstræbende Skribenter — hvo vilde, naar han betænker alt dette i Forveien, ikke heller i Dieblikket lade hver Plan falde til et Skrift, der har saa meget ubehageligt i sit Følge?"

Tale
ved Concerten i Fredriks tydske Kirke
den 22. Junii 1820
til Bedste for Bombe-Bøssen.

Mild Himlen gav en følsom Sjæl
Saa vel til Arme som til Rige,
O det er sødt at gjøre vel,
Og stort at savnes af sin Lige;
Og intet Marmor-Monument
Er bedre meent, er meer fortjent.

En værdigere og mere passende Indledning kunde jeg vel neppe vælge eller finde til de faje men velmeente Ord, jeg ved denne Leilighed har at fremføre, end dette en ædel Digters rørende Udsagn. De ere hel-

ligede Velgjørenheden, hine skiønne Linier, og Velgjørenheden skal ogsaa min korte Tale være helliget. I hvad Anledning jeg her fremstaaer for at holde denne Tale, for hvilket Anliggende det blev mig overdraget at være Ordfører, er Eder alle vitterligt: Mig er det hædrende og glædeligt, at kunne opfylde ædle Medborgeres Ønske, saaledes som en god Villie, men en indskrænket Evne tillader det.

Og hvad er da vel egentlig hin Velgjørenhed, vi tale om, hvad forstaaer vi vel, naar vi nævne den? I Sandhed! jeg behøver neppe andet, for at besvare dette Spørgsmaal, end at henvise Eder til de Erfaringer, I selv maaae have prøvet paa eders kortere eller længere Vandring herneden. Thi hvo skulde vel den være blandt Eder, der aldrig modtog Erkjendtlighedens rørte Haandtryk for udøvet Velvillie? hvo skulde den være, som aldrig saae sit Venskab, sin ømme Deeltagelse, sin Stræben at lindre Andres Nød, lønnet med den stille Glædestaare i den lindredes opklarede Øie? hvo skulde den være, der aldrig hørde det inderlige Suk fra et dybt bevæget Hjerte: "Gud velsigne min Velgjører i Tid og Evighed!" Nej! fremmed ubekjendt er du ikke iblandt os, milde, himmelske Velgjørenhed; skjøndt du desværre heller ikke er saa almin-

delig, saa uindskrænket herskende, som den kunde og burde være! O, hvor adler, hvor ophøster du det Menneske, i hvis Bryst du boer, hvor elskeligt gjør du hans Liv; hvor skiønne, hvor velsignede hans Dage! du trykker Præget af den Alforbarmendes ophøjede Billede paa den svage dødeliges Sjæl og hæver ham op til Rang med Kjerlighedens himmelske Aander, du bærer Glæde og Haab eller Lindring og Husvalelser i din højre Haand, og medens du forsøder Fryden og byder Kummeren vige, medens du letter Byrderne, som trykke den Ulykkeliges Skuldre, og jevner hans tunge Vei; medens du huld og blid tørrer Taaren af den Grædendes Øie og aander Mod i hans ængstede Sind; o, da udbreder du tillige i din fromme Yndlings Barm hin salige, unævnelige Fornemmelse, der alt herneden er en Forsmag paa, hvad der engang bier ham i Fredens og Kjerlighedens bedre Land.

Men i det vi saaledes skildre og prise Velgjørenheden, indsee vi tillige, at den ikke er, eller kan være noget blot ufrivilligt hos os; ikke en heftig men stakket Flyvehede; ikke en Følelse, der ofte svinder ligesaa hurtig og pludselig, som den opkom; ikke en Drivt, der handler i Fleng og vanker i Blinde; men at den ledsaget af

Overlæg, styret af Fornuft, maae vorde ejendommelig hos os; en skiøn, varig Egenskab i vort Væsen, der, om den end ikke stedse oplives af stærke, levende Følelser, dog altid støtter sig paa rigtige Grundsætninger, og ledet af disse, yttrer sin Indflydelse.

Bør altsaa vor Velgiørenhed end være almindelig, og omfatte enhver Gjenstand, til hvilken den kan strække sig; bør Ingen, i hvo han end er, være udelukt fra dens Virkninger; bør vi ogsaa deri stræbe at ligne den Alkjerlige i Himmelen, der lader sin Sol opgaae over Onde som over Gode, og lader regne paa den Uretfærdiges Ager, som paa den Retfærdiges; Saa meget føle vi dog snart, at vor Evne er svag og vor Virkekreds indskrænket; at der gives Mennesker som ere og maae være os nærmere end andre, Mennesker, der i Følge det Forhold, de staae i til os og vi til dem, i Følge den mere umiddelbare Berørelse, der gjensidig finder Sted mellem os, have som en friere Adgang til vort Hjerte, et helligere Krav paa dets virksomme Deeltagelse.

Saaledes kalde jo Blodets og Venskabets Røst med dobbelt Vælde til os; saaledes synes ikke blot det Land, vi fødtes i, ikke blot det Samfund,

blant hvis Lemmer vi tælle os, men selv den Stand til hvilken vi høre; selv de fælles Sysler, Anliggender, Forretninger, ja vel endog Byrder og Besværligheder, denne Stand fører med sig; saaledes synes alt dette, med særegne, underfulde Baand at fængsle os.

Og monne det ikke bør sig saa at være? Ja, er Fædrelandskjerlighed ikke et tomt Navn, er Borgersind ikke en Lyd, som rører Øret alene, er hin broderlige Aand, der i det den forener, som i en uopløselig Kjæde, alle Fædrenelandets Børn, af forskiællig Alder og forskiællige Kaar, til eet stort omfattende Maal, Almeen Lyksalighed, dog gjør de særegne Sysler og Idræt, enhver varetager, til de kiæreste for ham, som den gjør de Flere, der dele deslige Sysler, til særdeles Gjenstande for hans Omhu, er denne velgjørende Aand, der saa ganske er det modsatte af hin fordervelige Parti-Aand, som kun arbejder paa at forstyrre det Heles Vel, for at mætte sin egen Rovelyst eller Forfængelighed; o! er den ikke, denne gode Aand, et blot Hjernespind, et Foster af Uvidenhed, Fordom, eller ophidset Fantasie; sandelig, da anvises ogsaa vor Velgiørenhed den

nøjere, den mere bestemte og særegne Kreds, den fornemmelig har at virke i.

Ja Eder er det især, som have saaledes Krav paa vor Bistand, paa vor uegennyttige Hjelp, I, som delede fælles Sysler, fælles Møje og Arbeide med os, men som ingen Løn høstede af dette Arbeide, intet Held af den ufortrødne Møje; og nu saae de onde Dage komme og Aarene tiltage, om hvilke det hedder "de behage os ikke."

Eder er det især, som vorde dobbelt ømme, dobbelt hellige Gienstande for vor broderlige Understøttelse; I der oplivede af Haabet, omsvævede af dets blide Billeder, vandrede glade og freidige ud paa den Bane, der aabnede sig for Eder, og som ogsaa vi selv heldigen havde betraadt, eller dog levende kjendte; ak! men som saae eders Haab skuffet, saae Fare, Kummer og Besvær gjøre denne Bane tung for Eder, saae Lykken, der vinkede med et forræderisk Smil, troløs vende Eder Ryggen; saae intet uden Mangel og Trang og en glædeløs Alder vente Eder, naar Eders Ungdoms og Mandsdoms Kraft var langsom fortæret under gjentagne voldsomme Anstrængelser, og en mørk Aften omsider sørgelig afløste den stormfulde Dag. Men hvorle-

des skal da vor Velgjørenhed her egentligen vise sig? Hvilket Maal bør den da især have for Øie? Er det maaskee nok at række en sparsom Gave til de Ulykkelige, for at lette, eller rettere sagt, at dulme deres øjeblikkelige Nød? Er det nok at bidrage til, at de i nogle faa Timer, berusede maaskee i vild Lystighed, glemme deres Savn og deres Sorger for snart igjen desbittrere og smerteligere at føle disses Vægt? Er det nok at byde den Lidende være glad i Dag, uden at sørge for, at han ogsaa kan være det i Morgen? Ak! og dog er desværre! en saadan Hjelp ikke sjælden den eneste, det enkelte Menneske har nogenlunde i sin Magt, den eneste, han, endog med den bedste Villie, med de inderligste Ønsker for sine mindre lykkelige Brødre, seer sig i stand til at yde.

Men da, naar ikke blot een eller tvende; ikke blot denne eller hin, men Flere, Mange lægge Haand paa det veldædige Arbejde; da, naar ædel Kappelyst vaagner i Hundredes, i Tusindes Barm, til, ved en større eller mindre Skjærv, at lindre Nøden, der trykker, Mangelen, der luer, Sorgerne, der omspænde de bøjede Medborgere, ja sandelig! da og da allene kan der virkes for mere end Øjeblikket, mere end for nogle flygtige Dage; For

hele Livet kan der virkes og gavnes; Grundvolden kan da lægges til et nøjsomt tarveligt Held for de Mange, der før maatte savne alt; til et skjærmende Ly for de Mange, der, med halvnøgne Legemer maatte kjæmpe med Storm og Regn; til et roligt Leje for de Mange, der huusvilde midt i en folkerig Stad, eensomme, midt under Sværmen paa de larmende Gader, trætte, afmægtige, vansmægtende ved rige Medborgeres Dør, ofte havde intet, hvortil de kunne helde det matte Hoved.

Det var et saadant Øjemed, hin Indretning bleb helliget, jeg før nævnde; og som det bliver Pligt for mig end nærmere et Øjeblik at omtale. For at lette fattige afslægs Sømænds tunge Kaar: For at sikkre nogle af dem et roligt Opholdssted i den tilstundende Alderdom; for at lade dem, selv med et udslidt Legeme, ved værkbrudte Lemmer, mindes glade den Tid, da det var deres stolte Kald:

at sable dristig Havet op
Og ei for Faren blegne,
Men ride rask paa Bølgens Top
I Trav og susende Gallop,
Til Klodens fjerne Egne!

Ja, for saaledes at bidrage til at lindre disse braves Skjæbner og oplive og styrke deres Mod, var

det en Mand, der selv hørde til Søemænds og Søe-krigeres hædrende Stad, fik noget særdeles i Sinde. I mange Aar havde han deelt Arbejde og Møje med brave Kamerader, tilfulde havde han lært at kjende ja at elske det stolte, urolige Element, der ofte lod hans Blik tabe sig i det uendelige, bød ham hilse saa mange af Jordklodens fjerne Kyster, dets Bølger og Storme, dets Farer og Besværligheder, men selv saae og følde han ogsaa ofte, hvor sørgelig en Lod saa mangen kjæk og duelig Søemand maatte høje, der uden Formue, uden Udsigt til at erhverve den, ofte uden Sundhed og Førlighed nu var nødt til at vansmægte i Land. Og derfor søgde han, paa en særegen Maade og ved et sjældent Middel, at vække virksom Deeltagelse, saavel hos dem, hvis Stilling og Evne tillade dem at staae ulykkelige Kammerater bi, som hos dem, der uden at have vandret samme Bane, dog havde Hu og Hierte for brave uheldige Medborgere, for Fædrenelandets kiække, men lidende Børn.

En Bombe-Bøsse blev indrettet, i hvilken hver Skiærv, et ærligt Hjerte og en broderlig Haand vilde nedlægge, skulde bevares, indtil det Indkomne, forøget efterhaanden ved lovlig Rente, maatte omsi-

der vorde tilstrækkeligt til at opfylde den tilsigtede Bestemmelse.

En Bombe-Bøsse! hvor usædvanligt, og tillige hvor betydningsfuldt! Døden maatte vorde som en Kilde til Livet, det Mordeeredskab, der indsluttede Undergang i sin hule skumle Favn forvandledes til et trygt, et sikkert Gjemme for Velsignelse. Ja, sand og kraftig, som den tillige synes profetisk, er den Indskrivt, hvormed Bombe-Bøssen i sit bjærve Sprog hilser enhver Søemand, selv den, der har libet tilovers, med den Indbydelse til at nedlægge sin ringe men velmeente Skiærv.

Af Bombers Ild Iert Huus og Skib og
Gods kapseises;
Af denne Bombe Jer en Gaard igjen oprei-
ses.

Alt er adskillige Bidrag, der hverken kunne siges at være faa eller ubetydelige, indkomne til dette velbædige Øjemed; Flere og betydeligere ville, med Guds Hjelp, kunne ventes. Og engang — gid snart! — vil da ved ædel Kappelyst blandt gavmilde Krigere, Borgere og Embedsmænd af alle Klasser, hæve sig en simpel konstløs, men varig og anstændig Bygning, som Tilflugtssted for gamle, svage, forladte

Sømænd og som et talende Minde paa dansk Velgjørenhed.

Ja I, som gaae saa huusvilde, saa glemte og forladte blandt os, I, som nedtrykte af Uselhed og Armod slæbe eder mødsom omkring, uden ofte at nyde andre Vederqvægelser end nogle tørre Brødskorper, uden at finde anden Hvile, end den I stundom maae søge i det kolde Gruus, eller paa de haarde Stene, I Brødre, før saa raske, saa drivtige Søemænd, nu Gjenstande for vor Medlidenhed, da ville I faae det bedre paa eders gamle Dage; som en rolig Havn efter de vilde Storme vil da hin Bolig venlig modtage de Svagere blant Eder, og under levende Minder om Eders kraftige Manddoms Tid, under broderlig fortrolige Samtaler, om hvad I have vovet, døiet, udholdet sammen i denne Tid, hvad der har ængstet, og hvad der har glædet eder, hvilke Befalingsmænd, der som Venner trolig have deelt eders gode som eders onde Dage, ja under slige Samtaler vilde Aftentimerne glide saa morende saa lærerige bort for Eder. Med Eders gode Konges Navn i eders Bryst, som paa eders Læbe, med Danmarks moderlige Billede i eders Sjæl, ville I ofte gjentage Digterens herlige Sang:

"Fædreland!
For dig den danske Mand
Havet pløjer,
Stormen døier,
Glad ved sin Stand."

Og selv i Døden ville I engang rørte og taknemmelige, under stille Bøn til den Gud, der kalder Eder til sig, velsigne med afbrudt bævende Røst de ømme Hjerter, de kjerlige Hænder, der skjænkte Eder den sidste, den bedste Vederqvægelse, I kunne ønske, ved Enden af eders Liv et roligt Sødeleje. I Sandhed! der gives vel neppe noget skjønnere Haab, der kunde oplive min Tale, neppe noget bedre Ønske, der kunde slutte den, end det nærværende; og han, der saa faderlig opfylder gode Ønsker og kroner det tillidsfulde Haab med Virkelighed, vil ogsaa med Naade og Velbehag høje sit Øre til vor Bøn.

Ja Velsignelse og Fred fra ham, alt det Godes ophøjede Giver, over hver den, som hylder Broderkjerlighedens milde himmelske Bud! Velsignelse og Fred over Dig gode ædle Konge! du hvis Hjerte slaaer saa faderligt, saa ømt for alle dine Børn, hvis Øje med sand Konge-Glæde dvæler ved enhver Idræt, enhver Indretning, der fremmer Menneskehelb og lindrer Menneskeelendighed, og som ogsaa

vil værdige denne Højtidsstund og det Anliggende, den blev helliget, din hulde Opmærksomhed, dit opmuntrende Bifald; Velsignelse og Fred over Dig elskte, dyrebare Dronning! du hvis Liv er Bøn, hvis Dage ere indviede Ønsket om dit kjære Danmarks Lyksalighed; ogsaa de usle, de hjelpeløse, hvis Trang vi her søge at lindre, vil du indslutte i dine fromme Bønner, og Herren din Gud skal opfylde disse Bønner; thi du er ham elskelig og kjær. Velsignelse og Fred over det hele os saa kjære Kongehuus, over hver Kongens troe Tjener, hver Fædrenelandets sande Ven! Velsignelse og Fred over det Hjerte, der ved en gavnlig Indretning søgde at gjøre Alderdommen blid for udmattede Søemænd, og over de Hænder, der trolig arbejdede til samme Maal! Velsignelse og Fred over hine ædle Medborgere, hvis forekommende Velvillie vi tildeels skylde denne Højtidsfest og som ved deres Smag Talent og Duelighed, ved Musikkens opløftende Trylletoner, saa herlig forskjønnede den! ja Velsignelse og Fred over alle, alle der elske og hylde den sande Velgjørenhed.

"Ja kommer alle, kommer Mand og Qvinde!
O, kommer til dens moderlige Favn!
Dens Løn er Himlens Løn; den skal I vinde,

En salig Glæde ved at stifte Gavn;
Og i den store Dodens Stund, som kommer,
Jert sidste Blik skal straale af dens Fred;
Og naar I stædes for Naturens Dommer
Skal den, som eders Vidne, følge med!"

Gutfeld.

Prof. C. E. Weyses Autobiographie.

Jeg har altid troet, det kunde kun meget lidet interessere Publicum uden for Kjobenhavn at erfare en Mands Levnetsomstændigheder, om hvem det vel neppe veed, at han existerer, og derfor stedse vægret mig ved at efterkomme herværende Venners Fordringer, at jeg dog skulde skrive og bekiændtgiøre min Biographi. Da imidlertid en vis Hr. N. Fürst — som jeg ikke kiænder uden af Navn — har giort sig den Uleilighed med ilfærdig, om og velmeent Tiensttærdighed i det wienske Dagblad Janus No. 2 Onsd. d. 7 April 1819, at sætte mig et biographisk Æreminde, hvori Digtning og Sandhed ere saaledes blandede, at det synes mig umuligt med enkelte Anmærkninger at berigtige det Hele, seer jeg mig nødsaget at træde

frem af det beqvemme Incognito, hvori jeg hidtil befandt mig ret vel, og i en Autobiographie stille mig Publicum for Dine. Janus fortæller temmelig udførlig allehaande om min Ungdom, mine Børnelege, Sygdomme, Lysthaverier o. s. v., jeg maa altsaa nødvendig være ligesaa udførlig, og foredrage Publikum allehaande, der egenlig ikke angaaer det, og umuelig kan interessere det meget. Og saaledes begynder jeg da uden videre Fortale, som følger.

Mit Navn er ikke, som Janus mælder, Ernst Christian, men Christoph Ernst Fredrik Weyse, og jeg er fød i Altona 1774 d. 5. Martii. Mine Forældre var Werner Ernst Weyse, en ærlig Urtekræmmer, og Margaretha Elisabeth fød Heuser. Da jeg alt i mit syvende Aar mistede min Fader, som tidligere alt havde været Borgercapitain, erindrer jeg mig ham kun utydelig, hvorledes han, der var over tyve Aar ældre end min Moder, meget bleg og mager, og ved to forskiellige Anfald af Apoplexie lam i den ene Side, fordrev den hele lange Dag Tiden med at spadsere i sin grønne Kallemankes Slaabrok op og ned af Værelset, see lidt ud af Vinduet paa Gaden, eller giennem Glasdørren paa Dielen og i Urteboden, og uafladelig ryge omtrent 30 Leerpiber Tobak daglig. Et tredie apoplectisk Anfald giorde Ende paa hans Liv

i Høsten 1780. Min Moder, en meget levende Kone, var en stor Liebhaberinde af Musik, og spilte temmelig færdig paa Claveer. Den daværende Modecomponist Schobert var hendes Yndling, og naar der var Selskab, spilte hun sædvanlig et Par Sonater af ham, som hendes Fader Bernhard Christoph Heuser accompagnerede paa Violin.

Jeg kan ikke sige, denne Musik har giort mig synderlig Glæde, men desdybere Indtryk paa mig giorde Selskabets lydelige og eenstemmige Roes, og jeg ønskede undertiden ogsaa at kunne spille, som min Moder, for — som hun at blive roest. Jeg begyndte altsaa, naar jeg var ene, paa Barneviis at famle om paa Claveret, for at forsøge, om jeg ikke af mig selv kunde lære at spille. Da i Aaret 1782 min Bedstefader Heuser engang lagde Mærke hertil, sagde han: Dreng! naar du har Lyst til at lære ordenlig at spille, vil jeg lære dig det. Mine Forældre (min Moder havde fortsat Handelen, og giftet sig igien 1781) modtog Forslaget med Glæde, og det blev nu besluttet at sende mig ordenlig i Skole hos ham.

Hidtil havde jeg lært franske Glóser hos en gammel Française, der holdt Skole for Drenge og Piger, og hos en gammel værkbrudden Lærer to Gange

om Ugen at læse og skrive til Nødtørft. Min Stedfader var Cantor ved Hovedkirken i Altona, og Lærer i Gymnasiets nederste Classe. Han gav Underviisning i Religion, Geographi, Latin, og i at synge; thi hans Disciple var tillige Chordrenge. De høie Festdage maatte han føre Musik op i Kirken, hvorved Organisten og Stadsmusikanterne vare anviste, at gaae ham tilhaande; Compositioner og Sangere maatte han selv sørge for. I tidligere Dage havde han afsiunget mangen Musik ganske ene; Chorene udelodes, og Recitativerne og Arierne sang han snart som Bassist eller Tenorist, snart som Discantist giennem Fistelen. Snart blev jeg, og min yngre Broder Johan Fridrich hans store Støtter, og ved Hielp af et Par Dilettanter bragte vi endog et Chor istand. Musikerne var for det meeste af Telemann, sielden kom engang en af Homilius eller af Rolle til syne. De accompagnerende Musici vare adskillige Violinister, en Bratschist, en gammel Mand, der snart spilte Fløite, snart Oboe, to Trompetere, en Pauker, og Organisten. En eneste Gang har jeg oplevet, at en Violoncellist assisterede; til Contraviolinist bragte vi det aldrig; Orgelet maatte levere Bassen.

Hos denne min Bedstefader tilbragte jeg det meste af Dagen indtil 1789, og da de første Vanskelig-heder med at læse Noder og træffe, vare overstandne, fandt jeg saamegen Smag i at spille paa Claveer, at jeg anvendte alle Fritimer paa at øve mig, og ved min Hurtighed til at lære de mig foreskrevne Haand-stykker, Menuetter, Murkier, Marcher o. s. v. under-tiden ordenlig giorde ham utaalmodig. Selv besad han ikke megen Færdighed, og jeg erindrer ikke, no-gensinde at have hørt ham spille andet paa Claveer, end Haandstykker.

Snart blev jeg keed af denne lette Føde, og begyndte at giennemblade min Moders Musikaliesam-ling, og øve mig derpaa. Foruden en Mængde Modecompositioner af Schobert, Eichner, Boccherini, Colizzi, Fodor, og andre, eiede hun og Værker af bedre Gehalt: sex trykte Claveerconcerter af C. Ph. E. Bach, hans Claveerstykker af forskiellig Art, tre-die Deel af hans Sonater med forandrede Repriser, hans Oder og Sange, adskillige Claveersager af Georg Benda, Ariadne paa Naxos, adskilligt af Joh. Fr. Reichard o. a. Denne hele Samling, hvortil endnu er at regne nogle Operaer af Hiller og Neefe, og nogle Oratorier af Rolle, studerte jeg igiennem. Fin-gersætningen generede mig derved meget lidet, og jeg

spilte f. Ex. uden al Betænkelighed Scalaen af C. dur blot med anden og tredie Finger, og den chromatiske med tredie, fierde, og femte. Jeg havde en fortreffelig Hukommelse, hvad jeg spilte, lærte jeg snart udenad; og jeg husker, at min Bedstefader engang i sit Hiertes Glæde forærte mig en blank Sølvpenge, for det jeg uden ad havde spilt og declamert ham hele Ariadne paa Naxos fore.

Min Bedstefader, som var en sprig musikalsk Enthusiast, der selv langt oppe i de 70, endog i den strængeste Vinter, ikke skyede den lange Vei til den modsatte Ende af Hamborg, naar en ny Musik af Bach skulde opføres, og derhos løb saa hurtig i sin tykke Biørneskindspels, at jeg knap kunde følge ham, og gleed hen ad de tilfrosne Rendestene, som en ti Aars Dreng — som jeg ikke kunde giøre ham efter; da der stod stor Straf paa alle gymnastiske Øvelser, — kom snart i den meest levende Henrykkelse over mine musikalske Fremskridt, roste og priste mig til Fremmede — i min Nærværelse — som Verdens attende Underværk, og blev ikke træt af at producere mig overalt, som den første Claveerspiller.

Men dengang, omtrent 1785 phantaserede jeg ogsaa allerede, uden mindste Kundskab om General-

bas eller Composition, frisk løs, og næsten daglig med større Færdighed. En vis Hofraad Hager, der undertiden besøgte mine Forældre, og bestandig blev bedet at phantasere, og hvis Phantasier ogsaa lofte-des til Skyerne af min Moder og Bedstefader, havde vakt denne Drift til at phantasere hos mig, og æggede mig til at efterligne ham. Ogsaa Organist Endter ved Hovedkirken var berømt for sin Phantaseren, og jeg hørte tit paa hans Spil paa Orgelværket med Beundring, uden at lade mig forstyrre af hans hæs-lige Grimacer derved.

Jeg havde største Lyst til at lære at spille paa Orgelværk; en lille Afhandling om Orgelbyggeriet, som jeg fandt i min Bedstefaders Bibliothek, havde giort mig temmelig nøie bekiændt med Orgelværkets Structur — men Endter havde et meget for fornemt Udseende til, at jeg skulde vovet, at anmode ham om Underviisning. En gammel tør Organist paa hamborger Berg, ved Navn Tantau, tilbød sig at lære mig det; jeg var ogsaa et Par Gange hos ham, men da han saae, jeg intet forstod af Generalbassen, raadte han mig at lære den først. — Det havde jeg nu ingen Lyst til, og saa var den Sag til Ende.

Jeg phantaserede ogsaa hele Timer paa Violin, som min Bedstefader havde lært mig at spille, saa

godt han forstod. Naar reisende Virtuoser lod sig høre i Altona eller Hamborg, forsømte han aldrig at gaae derhen, hvorved jeg og min Moder sædvanlig fulgte med ham. Paa denne Maade fik jeg at høre Abbed Vogler, hvis Spil giorde stort Indtryk paa mig, Lolli, Campagnoli, Fridrich Benda og hans Kone, Madam Lange, Amtbrosch, og andre, nogle Virtuoser paa blæsende Instrumenter, hvis Navne jeg ikke erindrer, og nogle italienske Buffo-Sangere og Sangerinder.

Engang forsøgte jeg ogsaa at synge Bravurarier, og afskrev Alt, hvad jeg kun kunde faae fat paa. Jeg havde en Discantstemme af stor Omfang, og sang med Lethed tre Octaver fra det lille til det trestrøgne A. Min Stemme maa vel ogsaa have klinget godt; thi allevegne blev jeg bedet at synge, og man lod til at høre mig gierne. Herved erindrer jeg mig en comisk Benyttelse af min Sang, som den Tid blev stærk Mode. I den altonaiske Psalmebog staaer en Liigpsalme: Begraver Liget i dets Grav &c., som bestaaer i en Vexelsang mellem Menigheden og den Døde. Det var hidtil endnu aldrig kommet i Brug at lade den Døde synge, hvorvel ved alle Begravelser Psalmen blev siunget af Menigheden.

Ogsaa kostede det et Par Daler mere, naar den Døde skulde lade sin Stemme høre. Men min Bedstefader gav engang Menigheden denne Psalme uden Betaling. Jeg executeerte nemlig, skiult i Nærheden af Kisten, under svag Ledsagning af Orgelet, med min fine Diskantstemme den Dødes Partie; dette giorde den meest levende Sensation, og hvo siden den Tid blot havde det Par Daler tilovers, lod den Døde synge.

Vor Huuslæge, Professor Unzer, en stor Elsker af Musik, interessrede sig meget for mit fremspirende Talent; jeg maatte tit spille ham for, og jeg fandt mig overordenlig opmuntret ved hans Bifald, da jeg holdt ham, som en Mand, der for sin Aand og sine Kundskaber var almindelig agtet, for en stor Musikkiænder. Tager jeg ikke feil, skylder jeg ham Bekiændtskabet med den daværende Syndicus Gaehler *) i Altona, en Mand, jeg i musikalsk Henseende har overordenlig meget at takke. Ved de evindelige Lovtaler og den til Sværmeri grændsende Enthusiasmus var jeg blevet temmelig forfængelig, og holdt mig virkelig for et overordentlig Lys i Musiken, som lidet eller intet kunde sættes i Ligning med; især bildte jeg

*) S. Hesp. f. A. Oct. S. 156.

Udg. Anm.

mig meget ind paa at kunne spille Alt, hvad mig blev forelagt, i hurtigste Tempo fra Bladet. Da Gaehler midlertid forelagde mig et Præludium af J. Seb. Bach, vilde det første Gang i lang Tid aldeles ikke gaae med at spille fra Bladet, hvorover jeg ikke blev lidet frapperet. Nu giorde Gaehler mig opmærksom paa det upræcise i mit Spil, og gav mig J. S. Bachs Værk hiem med til videre Øvelse. Vanskeligheden æggede mig, og hvorvel jeg ikke fandt megen Fornøielse i dette mig ubekiændte Genre, øvede jeg mig dog flittig, og var snart istand til at spille Gaehler adskillige Stykker af J. S. Bach til hans Tilfredshed temmelig correct føre. Nu laante Gaehler mig siden af sin rige Skat af Musikalier Alt, hvad jeg fik Lyst til. Som en Discipel af den Hamborger Bach var han en inderlig Beundrer af denne store Mand, eiede alle hans Værker, og den største Deel af J. S. Bachs, i Manuskript. Carl Ph. E. Bach besøgte ham ofte, og spilte ham, og en liden Kreds udvalgte Venner føre. Jeg har desværre aldrig hørt Bach spille; da jeg blev bekiændt med G., var Bach alt temmelig gammel, og kom kun sielden til Gaehler. Jeg maa imidlertid tilstaae, at jeg ikke synderlig nyttede Gaehlers Beredvillighed og Tilbud; en Sonate af Boccherini var mig kiærere end den skiøn-

neste Fuga af S. Bach; ham studsede jeg blot over, som en Heros, uden at elske ham. Ogsaa laante Gaehler mig nogle theoretiske Værker: Fuxes Gradus ad Parnassum, Kirnbergers Kunst des reinen Satzes og Bachs wahre Art das Clavier zu spielen; men som en letsindig tolv tretten Aars Dreng brød jeg mig lidet om dem, kigede vel engang i Bøgerne, men da de forekom mig overmaade tørre og uinteressante, lod jeg dem ligge. Bachs Værk interesserede mig dog nogenlunde, jeg bladede det med temmelig Opmærksomhed igiennem, og især nyt var mig Capitlet om Manererne, hvoraf jeg afskrev mig det meeste.

Ved denne Leilighed maa jeg anmærke, at jeg slet ikke var vant til at læse alvorlige og videnskabelige Værker, og aandelig anspænde mig. Mine Forældre og min Bedstefader holdt meget af mig, og giorde deres for at opdrage mig, saa godt de forstod, og lode mig lære Alt, hvad de holdt for nødvendigt og nyttigt. Hvad jeg endnu takker min Moder for i hendes Grav, er, at hun holdt sine Børn strængt til Reenlighed og Orden. Men hvad jeg lærte ved Underviisning, var ikke af Betydenhed. I syv Aar lærte jeg ikke mere hos min Bedstefader, end i Religionen Luthers lille og store Cathechismus, i Geographien lidet eller intet, i Latin læste jeg, foruden Lan-

ges Grammatik, kun de fem første Levnetsbeskrivelser i Cornelius, og i Æsop omtrent Fierdedelen af Fablerne. Maaskee var Skylden hos mig, at jeg ikke bragte det videre, thi med den latinske Underviisning holdt ellers min Bedstefader det meget strængt, og naar vi ikke kunde de Gloser, vi havde faaet for, declinerede eller conjugerede urigtig, eller giorde Feil i Oversættelsen, fik vi med Stokken over de sammenholdte Fingerender; og iblandt blev vel ogsaa een sat i Kielderen. Naar om Eftermiddagen Klokken 4 Skolen var forbi, maatte jeg gaae stille og ordenlig hiem; al Bryden, Løben, Gliden paa Iis var under corporlig Straf strængelig forbudet. Overalt blev jeg bestandig formanet, allevegne at føre mig artig og maneerlig op, paa Gaden at tage Hatten af for alle velklædte Folk og i Selskab at kysse alle Damer paa Haanden. Da jeg midlertid engang vilde give en fornem Grevinde, hvem min Bedstefader præsenterte mig for, som en Virtuos, dette Beviis paa min fine Levemaade, og jeg uagtet al hendes Vægring (hun trykte nemlig Hænderne tæt til Kroppen, og traadde et Par Skridt tilbage) fik det lykkelig fuldbragt, tog hun det meget ilde op: Gaae De paa Deres Plads! sagde Hun emfindtlig, og pegede paa Claveret. Men

f.

da jeg havde spilt, roste hun mig dog, og var igien ganske naadig.

Fra 5 til 7 maatte jeg øve mig i Skiønskrift, hvori først en offenlig Lærer, siden min Stiffader selv, gav mig Underviisning. At regne lærte jeg hiemme af en Privatlærer, og bragte det snart til en temmelig Færdighed deri. Ogsaa til at tegne havde jeg megen Lyst, men kun lidt Anlæg; jeg tegnede nogentid Figurer med Rødkridt, men min Lærer var siælden eller aldrig tilfreds med mig. Fransk blev jeg ved at lære hos en Sproglærer, der holdt Skole. Strax efter 7 blev spiist til Aften, og Kl. 8 maatte Børnene gaae tilsengs. Men mine Forældre blev sædvanlig oppe til 10, og da læste min Moder tit en Roman eller et Skuespil fore. Ved saadan Leilighed var ingen Søvn at tænke paa for mig; jeg var idel Øre, og tog den meest levende Andeel i de elskendes Skiæbne.

Snart blev jeg saa indtagen for dette Slags Læsning, at jeg glemte Alt andet, ja næsten Musiken med derover, og hvor jeg kun kunde faae fat paa en Roman eller et Skuespil, skyndte jeg mig i al Stilhed bort dermed, for hemmelig at sluge min Findning. Til min store Sorg fik jeg kun een eller høit to Gange om Vinteren Lov at gaae paa Comedie. Men

derfor spilte jeg destiere selv Comedie med min yngre Broder Fridrik, deels af Hukommelse, deels impromptu, hvorved vi pyntede og costumerede os med gamle Haandklæder.

Da mine yngre Halvbrodre voxte mere til, indrettede jeg et Marionettheater, malte Decorationer paa stivt Papir, satte en stor Skammel paa et Par Folianter, giorde meget kunstig et Forhæng fast derpaa, som lod sig trække op, og satte oven paa Skammelen et Lys, som oplyste mit hele Theater. Coulisserne og Prospekten blev satte i Klemme i opstillede Bøger; ved hvert Stykke var en Traad, saa at jeg let kunde tage Decorationen bort, naar jeg samlede Traadene i begge Hænder. Mit Personale bestod af Nürnbergerbilleder, der vare skaarne ud, og klinede paa stivt Papir med fine Traader førtes omkring paa Skuepladsen. Den største Ulykke derved, som jeg ikke ved noget Middel vidste at afhielpe, var, at mine Figurer let hvirvlede dem omkring med saa stor Hurtighed, at man ikke kunde kiende dem. Skuespillene til dette Theater giorde jeg selv impromptu; et Par elskende, og to Feer, en god, der hedde Tschillatschela, og en ond, der hedde Ataliba, spilte sædvanlig Hovedrollerne deri.

Desuden forfærdigede jeg kunstige Korthuse, og Æsker af Pap eller Kortpapir, med hemmelige Skuffer. Om Sommeren morede jeg mig tit ganske alene i den lille Hauge, der hørte til min Faders Bolig paa Gymnasiet, giorde Forsøg med en tom omvendt Urtepotte i det Kar, hvor Regnvandet, der løb ned af Taget, sankedes at vande Haugeplanterne med, at faae det til at springe ved Hielp af en Pibestilk, jeg stak i Potten, men hvad aldrig ret vilde lykkes mig — ogsaa forede jeg de store Edderkopper med Fluer og Sommerfugle.

Meget sielden kom jeg ud at spadsere med min Bedstefader, eller mine Forældre, og endnu sieldnere giorde jeg en Lystfart, og een eneste Gang en lille Reise over Elben til en Forster nogle Mile fra Stade, hvor vi tilbragte otte Dage, og mit Spil blev meget beundret af den derværende Amtmand. Paa denne Reise var jeg som i Himlen, og kunde endnu længe derefter ikke tænke paa den uden Taare. Det sidste Par Aar, jeg opholdt mig i Altona, fik jeg dog mere Frihed, og torde tiere gaae ene ud at spadsere med mine yngre Brødre.

Omtrent i mit ellevte eller tolvte Aar componerede jeg mit første Stykke, en Vise, hvorpaa snart endnu nogle flere fulgte, der fandt meget Bifald. Et

eller halvandet Aar senere componerede jeg to Claveer-sonater med Violin og Violoncell, hvoraf jeg kun erindrer det, at jeg gav mig megen Umage med at sætte ret obligat for Violoncellen, da det mishagede mig, at dette Instrument i de Sonater, jeg kiendte — for det meeste kun gik unisono med Claveerbassen. Anledningen til denne Composition gav min Morbroder, der spilte Violoncell, havde conditioneret som Huusmusikus i en adelig Familie, og nu var kommet hiem, hvor nu til opførtes Trios.

Schulzes gudelige Oder og Sange fandt store Bifald hos mine Forældre, og jeg blev heller ikke træt af at spille adskillige af de heelt giennemcomponerede for mig selv. Herved anmærker jeg, at mine Forældre, som ogsaa min Bedstefader, var meget religieuse, og havde fra tidlige Aar af ivrig holdt mig til religieuse Øvelser. Til og fra Bords maatte jeg efter daværende Skik læse høit; og Morgen- og Aften-bøn maatte aldrig forsømmes. Hver Søndag Formiddag maatte jeg gaae i Kirke, og siden fortælle mine Forældre Prækenens Indhold, enten de havde været der selv eller ikke. Snart blev jeg ogsaa selv saa religieus, at jeg ansaae Gud, som min kiærligste Fader, og aldrig efterlod at ydmyge mig for ham, eller bede ham om Forladelse, naar jeg troede at have giort noget

galt, i Nød og Trængsel at anraabe hans Bistand, eller takke ham hiertelig, naar det gik mig vel.

Da nu endelig den Tid nærmede sig, jeg skulde confirmeres, drev mine Forældre paa mig, jeg skulde bestemme mig til en Stand. Jeg svarte da bestandig, jeg vilde være Musikus. Men derom hedde det, der var aldeles ingen Udsigt til, og jeg giorde bedst i at blive Kiøbmand. Men det havde jeg ikke mindste Lyst til, og naar de tiltalte mig noget alvorlig, fældte jeg de bitterste Taare; for at faae mig fra Musiken, lukkede de endog mit Claveer til, og jeg maatte ikke engang spille hos min Bedstefader. Dette Forbud varede midlertid ikke længe; min Moders gode Hierte blev snart rørt ved min Bedrøvelse, og bevæget til Eftergivenhed. Min Bedstefader giørde ogsaa sit, forsøgte paa at bevæge Bach til at give mig Underviisning i Compositionen, og bragte mig engang til Hamborg til ham i en Kirke, hvor han just holdt Prøve. Men han tog meget koldt mod os, tog liden eller slet ingen Notice af mig, og jeg saae ham aldrig siden.

Efterat dette mit eneste Haab var slaaet feil, blev nu ingen anden Udsigt mig tilovers end til den mig forhadte Handelsstand; at studere havde jeg ingen Penge til, og jeg saae med Frygt og Bæven min

Confirmationsdag imøde. I denne Tid indtræffer den i Janus omtalte tidlige Opstaaen, da jeg om Dagen ikke havde megen Tid at spille. Til Paaske 1789 blev jeg confirmeret; i Julii samme Aar døde min Moder, og nu maatte jeg endelig bide i det sure Æble, at beslutte mig til at blive Kiøbmand. "Men du giør det dog gierne?" sagde min Stiffader, da jeg mældte ham min Beslutning. "Net gierne", svarte jeg sukkende, og løb op paa Loftet at græde mig ud i Centrum. I September skaffede min Fader mig en Plads paa Kiøbmand Otto Matthiessens Comtoir. Endskiøndt jeg bildte mig ind, at være flittig i mit Kald — jeg skrev een Postdag 28 Breve af — var han dog ikke tilfreds med mig, og efter 8 Dage var hele den Herlighed til Ende. Enten han nu mærkede, jeg havde kun liden Lyst til Handelen, eller han var bange, jeg for mine, den Gang meget svage og inflammerede, Øine — en Følge af slemme Kopper — ikke kunde holde den megen Skriven ud; nok, han erklærede min Fader han kunde ikke bruge mig. Nu henlevede jeg nogle meget kummerfulde Dage i min Faders Huus, da han giorde mig de meest levende Bebreidelser, i den Tanke, jeg havde ladt mig mærke med min Ulyst til Handelsfaget.

I denne Qvide blev jeg en Dag budet til Garhlers, og fandt hos ham Prof. Carl Friedrich Cramer, som Unzer havde snakket saameget for om mit musikalske Anlæg, at han besluttede at høre mig spille engang. Mit Spil behagede ham meget, han undredes over mit kraftige Anslag, og min Færdighed, og erklærede: jeg maatte endelig blive Musikus, og lære Compositionen, og den bedste Lærer for mig var hans Ven, Capelmester Schulz i Kiøbenhavn; jeg skulde altsaa om 8 — 14 Dage kommme til ham til Kiel, saa vilde han befordre mig videre, og anbefale mig paa det bedste til Schulz. Fuld af glad Haab mældte jeg dette til min Stiffader, og fik hans Samtykke til Reisen.

Fiorten Dage efter, mod Enden af October, satte jeg mig, nødtørftig forsynet med Klæder og Linned, med 15 danske Rigsdaler, og en dansk Dukat, min Bedstefader havde foræret mig, i Lommen, paa Postvognen, og kiørte under gientagne Formaninger af min Fader, endelig at være sparsom paa Reisen, saalidt som muligt fortære i Værtshuse, og behielpe mig med det Brød, Smør og Ost, han gav mig med, saa længe det vilde vare, afsted.

Tæt indsvøbt i den gamle Stoffes Kappe med ormstukket Flanel under, min Bedstefader af et godt

Hierte havde forært mig, sad jeg nu der ganske ene paa Postvognen, stum, og fordybet i mig selv, fuld af Forventning af de Ting, der skulde komme. Postilionen lod mig midlertid ikke længe have Ro, og udspurgte snart af den uerfarne Yngling Alt, hvad han vilde vide. Da han hørte, jeg var Musikus, blev hans Forfængelighed vakt, og han lod sig dygtig høre paa Posthornet, og kaldte mig bestandig siden ved hver tredie Ord Hr. Musikant. I øvrigt mødte der mig paa hele Reisen intet mærkeligt. Med min Faders Formaning til Sparsomhed i Minde, blev jeg paa Poststationerne gemeenlig siddende paa Vognen, og ventede taalmodig, til friske Heste var forspændt, da jeg bildte mig ind, jeg maatte betale noget for at være i Værtshuset, om jeg ogsaa intet fortærte. Men da jeg havde tabt mit Ost, et des føleligere Tab for mig, da jeg var en stor Elsker af Ost, og kun sjælden havde faaet det i mine Forældres Huus, tog jeg Mod til mig, og lod mig — jeg troer i Segeberg — give Middagsmad.

Løverdagaften i Mørkningen kom jeg til Kiel, og lod mig af et Par Gadedrenge strax vise hen til Cramers. Men, o Ulykke! Cramer var endnu ikke kommen hiem fra Reisen, og da jeg med uendelig Undseelse havde fremstammet mit Ærende for Fru

Professorinden, var hendes Svar: hun vidste af Intet, og raadte mig, til videre at søge mig et Værtshuus op, og oppebie hendes Mand, der ikke kunde udeblive længe. Om Søndagen tilbragte jeg hele Formiddagen paa mit Værelse, undtagen at jeg gik op paa Slottet at faae mig et Reisepas, som jeg kun med Møie fik, da jeg intet havde medbragt fra Altona. Middagsmad havde jeg bestilt paa mit Værelse; men da Folkene havde glemt mig, havde jeg ikke Mod til at forlange det nok engang, men biede taalmodig over en Time, om ingen af sig selv vilde huske paa mig. Undertiden gik jeg hen til Trappen, at lytte, om der ingen kom. Endelig hørte jeg Vertinden sige: Min Gud! den Fremmede har forlangt Mad, og det har jeg glemt; hvad maa han tænke? — hvo var gladere end jeg? strax efter kom Maden, og smagte mig fortreffelig.

Strax efter Bordet kom det glade Budskab, at Cramer var kommet hiem, og lod mig bede til sig. Nu var min Nød endt. Denne Aften, og hele Mandag og Tirsdag lige til min Afreise tilbragte jeg hos ham, og blot sov og spiste Frokost paa Værtshuset. For Logis fra Løverdag til Tirsdag, tre Frokoster, et Middags- og et Aftens-maaltid betalte jeg 36 Skilling lybsk. O gode Tider!

Cramer bestilte strax Plads til mig paa Paketbaaden; men for Oieblikket var Vinden imod, hvilket slet ikke var mig ubehageligt; lidt bange var jeg dog for Søreisen, og hos Cramer befandt jeg mig som i Himlen. Jeg spilte næsten uafbrudt for ham vexelviis paa to fortreffelige Claverer af Jürgensen og Friderici. Da jeg engang tilfældig forbandt en Claverconcert og en Sonate, begge af Em. Bach, ved en fri Phantasie, roste han dette meget, og raadede mig at producere mig paa denne Maade for Schulz.

Som jeg om Tirsdagen sad til Bords hos Cramer, kom Bud fra Skipperen, jeg skulde strax ombord, Vinden var god. I al Hast blev nu pakket noget koldt Kiøkken ind til mig, og da Cramers Brev til Schulz ikke var færdigt, en lille Billet skrevet til Grønland, og jeg derpaa bragt ombord. Jeg veed ikke, hvo der havde givet mig det Raad, at jeg, for ikke at blive søsyg, skulde lægge mig i Kahytten, saa lang jeg var; dette Raad fulgte jeg, og blev saa syg som muligt. Næste Dag begav jeg mig op paa Dækket, og befandt mig den øvrige Tid af Reisen fortreffelig.

Om Fredagen kom jeg til Kiøbenhavn, og lod mig strax følge hen til Prof. Adler, nuværende Gene-

ralsuperintendent, en Søn af min Skriftefader i Altona. Han modtog mig meget venlig, og sagde mig, han havde bestilt et Logis til mig i de tre Hiorter paa Vestergade, hvor jeg strax begav mig hen. Om Søndagen gav jeg mine Recommendationsbreve af, og blev meget vel modtaget overalt. Af let forklarlige Grunde kan jeg ikke give nogen udførlig Beretning om mit Ophold her, men maa nøies med kort og summarisk at berøre det væsenligste.

Af Hr. Grønlund, der strax satte mit Talent paa Prøve, blev jeg samme Dag ført hen i et Selskab, hvor jeg om Middagen var anmældt af ham, og hvor jeg skulde træffe Schulz. Da vi kom, var Schulz der ikke endnu, og jeg lod mig midlertid høre for Værten. Snart kam Schulz. "Er De Hr. Weyse?" "Ja." "Spiller De Sager af Sebastian Bach?" "Ja!" "Kan de spille den Fuga?" Han opgav mig Themaet; jeg kiændte den, kunde den udenad, og spilte ham dem fore. Det er godt! sagde han, forlod Cabinettet, og satte sig, uden videre at bekymre sig om mig, ved et Spilleborb i Salen. Denne Modtagelse svarede aldeles ikke til min Forventning, jeg havde forberedet mig paa, i det mindste at spille ham en heel Time fore, og efter mine hidtilværende Beundreres Maade belavet mig paa et Par smigrende

Complimenter af ham, og nu blev jeg saa kort afærdiget.

Ved Afskeden beskrev han mig, hvor han boede, og bestilte mig til sig næste Formiddag. Da jeg indfandt mig stil den bestemte Time (formodentlig havde han just nu faaet Cramers Brev med Posten) erkyndigede han sig nærmere og meget venskabelig om mine Omstændigheder og musikalske Kundskaber; og da han snart opdagede, jeg var aldeles uvidende i Theorien, begyndte han strax sin Underviisning, skrev mig Grundaccorderne op, for at transponere dem i alle Tonarter, og en Choralmelodie, som jeg skulde sætte Bas til. Paa denne Maade varede Underviisningen nogle Dage; siden gik han omkring med mig i Byen at skaffe mig et anstændigt Logis, og da han intet kunde finde, der stod ham an, tog han mig i sit Huus og holdt mig fri i Alt, som hans egen Søn, paa Klæder nær, som min Formynder maatte skaffe mig. Saaledes blev jeg over tre Aar hos ham, indtil jeg kunde fortiene saameget ved at informere, at jeg kunde føde mig selv.

Jeg satte nu bestandig Bas til Choraler, som han forbedrede, for siden at lade mig fuldende Satsen fiirstemmig. Om Sommeren 1790 tog jeg paa Landet med ham til Fredrikshal, hvor jeg fortsatte

mine Øvelser, og medens han giorde en liden Reise, maatte jeg sætte Partituret til Johannes og Maria paa Noder fra de Chiffrer, han havde opfundet, da han vilde vide, om Chiffrerne allevegne vare rigtige. Forresten componerede jeg denne Sommer af egen Drift et Præludium og en Fuga i soi disant Seb. Bachsk Smag, en stor Phantasie, og en Sonate, hvormed Schulz, som Arbeid af en Begynder, var ret vel tilfreds. Ogsaa øvede jeg mig flittig i Seb. Bach, som jeg nu fandt stor Behag i, og Clementis mig ganske nye Værker, som Schulz havde foræret mig. Ogsaa paa Violin øvede jeg mig flittig. Schulz havde skaffet mig en fortreffelig Lærer i Concertmester Thiemroth, som jeg ugenlig spilte et Par Timer hos.

Jeg sad for det meste paa mit Værelse paa Frederiksdal, og brød mig kun lidet om den indtagende Natur rundt om mig. Ogsaa var Væiret denne Sommer ikke meget indbydende til Naturnydelser, det regnede næsten uafladelig. Schulz havde anbefalet mig Sulzers Theorie der schönen Künste, Kirnbergers w. Gr. zum Gebr. der Harmonie, Türks Claveerskole, og Marpurg om Fugaer, at studere; jeg læste da nu ogsaa undertiden deri, og snappede et og andet op deraf; men Læsningen af Romaner

og Skuespil fortsatte jeg endnu bestandig med Iverighed, dog kun i Smug; thi Schultz udlod sig engang med, at det Slags Lecture ikke duede for et ungt Menneske.

I Efteraaret 1790 udvirkede Schultz mig Tilladelse at lade mig høre ved Hove. Jeg spilte der den Sonate og Phantasien, jeg havde componeret, og nok en Phantasie ud af Hovedet, og indhøstede megen Roes. De hundrede Daler, jeg efter daværende Vedtægt fik af Hoffet, glædede jeg mig usigelig over, og vidste ingen Ende paa min Rigdom. Schulz introducerede mig ogsaa i det harmoniske Selskab, hvor jeg siden blev musikalsk Medlem. Skiøndt jeg her, og næsten i alle musikalske Clubber hyppig spilte Concerter, meest af Mozarts, hvortil jeg giorde lange Cadencer udaf Hovedet, der fik udeelt Bifald, saa var dette dog kun paa Clavecin, hvor man blot kan vise Færdighed; kiænderiske Musikelskere dømte derfor, at jeg nok havde Færdighed og Genie, men ingen Smag, dog var de, der havde hørt mig spille paa Claveer, af anden Mening. Paa Fortepiano kunde jeg i lang Tid ikke ret komme nogen Vei, da mit Anslag var for svært. Det har kostet mig aarlang Øvelse at giøre mig det lette Anslag eget, der udfordres til

dette Instruments delicate og udtryksfulde Spillemaade.

1792 hialp Schulz mig til Adjunctur ved Organistembedet ved Reformert Kirke; 1794 døde den gamle Organist, og jeg blev hans Eftermand indtil 1805, da jeg blev forflyttet til Fruekirke, som jeg endnu staaer ved. Om Sommeren 1793 besøgte Reichard Kiøbenhavn, og da han levende interesserede sig for mig, forlangte han en Deel af de Allegros, jeg havde componeret, for at giøre dem bekiændte, som og siden skeede paa Rellstabs Forlag. De blev recenserte og roste i allg. d. Bibl.; de er opstukne paa ny af Nägeli i syvende Hæfte af Rep. des Clavecinistes.

I Janus tales om en Gruner, Organist ved Rundekirke, som jeg skal have overordenlig meget at takke. — Denne Mand har aldrig existert her. Men formodenlig er dermed meent den daværende Cancelliesecretair Grønland, den samme, der førte mig ind hos Schultz, og denne Mand har jeg rigtig nok meget at takke. Jeg var, ligesom fra Unzer til Cramer, saaledes fra Cramer henviist og anbefalet til ham, eller giennem ham til Schultz; han interesserede sig strax første Dag for mig, efter at jeg havde spilt ham egne Phantasier, og bachske Stykker fore,

og jeg besøgte ham næsten daglig, undertiden vel to tre Gange, da jeg hele Timer spilte ham fore, meest Compositioner af Seb. Bach, hvis inderligste Beundrer han er, og phantaserte ham fore. Naar der i disse Phantasier forekom et Thema, som særdeles behagede ham, giorde han mig opmærksom derpaa, og opmuntrede mig at giøre et Stykke deraf. Adskillige af mine Claveerstykker ere paa denne Maade blevne til. Uden egenlig at være, eller ville være Musikus, ja uden engang at kunne spille et Instrument med synderlig Færdighed, besad han, som dengang i Særdeleshed kun var hengiven til Theorie, Critik, eller Speculation, sielden samlede musikalske Kundskaber, og havde den meest levende Sands for alt skiønt i Kunsten. Schultz havde sielden Taalmodighed til at giennemgaae mine Compositioner detailleert med mig, og sigte Avnerne fra Hveden. Han fældede især mod Slutningen af mit Ophold i hans Huus sædvanlig kun en Dom i Almindelighed, og tit, især naar Sygelighed eller andre Ting satte ham i ondt Lune, forkastede han et heelt Stykke, for det et enkelt Parti deri ikke var ham tilpas. Da søgte og fandt jeg Trøst hos min Ven Grønland, der med den fineste Critik giennemgik mine Compositioner, og nøie og grundig detaillerede baade det Gode og Slette deri.

Den Maade, hvorpaa jeg vilde forbedre det, efter at jeg ægget af ham havde maattet yttre eller antyde, hvad jeg egentlig havde villet fremstille sort paa hvidt, som inderlig følt, overlod eller anbefalede han sædvanlig mig selv; og naar det da var lykket mig dermed, holdt jeg mig rigelig lønnet for al anvendt Møie ved hans Bifald. Schultz vidste af dette, havde selv foranlediget det, og saae det meget gierne. Ogsaa ordnede Grønland min Læsning, og jeg begyndte nu snart at faae Smag paa videnskabelige Værker. Jeg læste Dag og Nat.

Mit Bekiændtskab med Zink, kongelig Syngelærer, var mig ligeledes meget nyttigt. Han giorde mange lærerige Anmærkninger om mit Spil og mine Compositioner, og hos ham havde jeg — omtrent 1791 — først Leilighed, paa det fortreffelige Orgelværk i Frelserens Kirke, hvor han var Organist, at øve mig i Orgelspil. I en Dilettantconcert, der tog sin Begyndelse som Qvartet paa mit Værelse, og siden a grand Orcheste blev fortsat, i Zinks Bolig paa Blaagaard, som dengang var Skolelærerseminarium, hvorved Zink var ansat som Musiklærer, lærte jeg først ret at kiende Mozarts og Haydns Symphonier, og studerte Blæseinstrumenternes Virkning.

I Aarene 1795 til 97 componerede jeg syv Symphonier, hvoraf een er stukken i Kiobenhavn paa Hr. Conferentsraad Bruns Bekostning, og een udkommen i Wien. Dommen over den sidste i allg. mus. Zeitung er i Recensionen Dadel, i Efterretningerne fra Leipzig to Gange Roes. Rec. dadler blandt andet, at den ikke er udarbeidet; men Finalen er netop meget udarbeidet.

Capelmesterinde Westerholtzes præcise Fortepiano- og Claveer-spil æggede mig til den meest levende Eftertragtning. Følgen af denne Bestræbelse var Compositionen af Sonaten af A. Mol. i de her udkomne blandede Compositioner (rec. i musik. Zeit, men det Par ubetydelige Sange deri behandlede som Hovedsagen og dadlede, Claveersagerne kort og koldt roste), Hendes siælfulde Harmonikaspil henrykte mig ubeskrivelig. Jeg troer ogsaa ikke, det let er muligt at spille Harmonika udtryksfuldere og passeligere. Mad. Kirchgesners Spil, som senere lod sig høre her, tilfredsstillede mig, uagtet hendes langt større Færdighed, meget mindre. Harmonikaen klang der til ikke meget bedre end et Positiv.

1795 nedlagde Schultz for Sygeligheds Skyld sin Post, som Capelmester, og forlod Kiobenhavn. Kunzen kom i hans Sted. Hans Kone, en født Zuccarini,

Righinis Disciplinde, var en meget brav Sangerinde, og Kiændskabet med hende var Anledning, at jeg nu, ganske for mig selv, mere end hidtil begyndte at studere Sangens Væsen. Et Par Aar senere begyndte jeg at undervise i Sang, og dette giorde mig nærmere kiændt med Mozarts Operaer. Jeg studerte nu flittig hans og Gluks Partiturer, og fik endelig Lyst, selv at forsøge mig i den dramatiske Musik. I Foraaret 1800 fandt jeg hos Brummer tilfældig Bretzners Syngespil, og tog dem hiem med. Sovedrikken syntes mig det bedste deriblandt, som jeg nok torde prøve min Lykke med. Jeg componerede nu i Løbet af Sommeren hele den første Act, indtil Slutningen af Finalet, hvor Ordene ikke stod mig an, og de 4 første Nummere af anden Act, dog uden at skrive det mindste op deraf.

Da ved Enden af Sommeren Kunzen kom fra Landet tilbage til Byen, spilte og sang jeg ham min Composition fore. Han var overmaade vel tilfreds dermed, og opmuntrede mig at skrive Operaen op, og giøre den færdig, at den da kunde blive oversat paa dansk og opført. Jeg skrev altsaa, hvad der var færdigt, og da Resten af Operaen ikke synderlig stod mig an, componerede jeg for det første ikke videre, men vendte mig til Oehlenschläger, og bad ham over-

sætte, hvad jeg havde componeret, og ende Operaen efter Behag. Det havde han i Begyndelsen liden Lyst til, og da han endelig efter Forløb af omtrent halvandet Aar gav sig ifærd dermed, havde jeg midlertid tabt Interessen derfor; og da han var færdig, men adskilligt mishagede mig deri, som han ikke vilde forandre, blev det hele liggende, og jeg brød mig ikke videre derom.

Hertil kom, at i Begyndelsen af Aaret 1801 en lidenskabelig fattet Plan for mit Livs Lykke uventet var slaaet mig feil, og havde styrtet mig i den sorteste Melancholie, og giort mig ligegyldig for Alt. Jeg var keed af Kunsten, mig selv, og det hele Liv, fortsatte ganske mechanisk mine Forretninger for at erhverve Brødet, og førte i bogstaveligst Betydning et blot Planteliv. Først efter Aars Forløb arbeidede jeg mig igien noget i Væiret, og componerede 1804 paa Nagelis Opfordring for Rep. des Clav. fire Allegri di bravura (fertende Hæfte) paa mange Maader forvanskede ved Stikfeil og egenraadige Forandringer; men til nyt Liv vaagnede jeg dog først i Foraaret 1807 ved Opførelsen af Mozarts Don Juan. Jeg vidste ikke, hvad der vederfoer mig? Af Partituret og Claverudtoget kunde jeg næsten hele Operaen udenad; men denne Virkning overgik endnu

langt min Forventning. Ved Gienfærdsceenen blev jeg rystet til min inderste Marv; men Ryslningen var veldædig, den vakte min Genius, der mægtigere end nogensinde begyndte at røre sine Vinger.

Mit første Foretagende var, at jeg tog min Sovedrik frem, for at undersøge, om det var Umagen værdt at fuldende den. Compositionen behagede mig endnu ret vel paa to Romancer nær, som jeg siden componerede af ny, men med Instrumenteringen var jeg aldeles utilfreds. Efter nogen Betænkning besluttede jeg at giøre en ny Partitur af det, der var, og ikke hvile, før det hele var færdigt. Jeg skrev nu paa een Tid begge Acter, og var alt kommet temmelig langt frem, da Britternes Anfald paa Siælland paa en meget ubehagelig Maade afbrød min Flid. I Jan. 1808 begyndte jeg midlertid igien at arbeide, og fuldbragte det hele i Slutningen af Marts. Kunzens venskabelige Virksomhed havde jeg at takke, at Stykket blev antaget ved Theatret; thi Theaterchefen vilde længe ikke dertil, da det var en Farce. Af mangehaande Aarsager (blandt andet var vor eneste gode Tenorist Dupuy gaaet af) kunde det ikke blive givet før i April 1809. Med den Lykke, der blev det til Deel, har jeg al mulig Aarsag at være tilfreds; det er siden den Tid blevet givet et Par Gange

aarlig, og altid med fuldt Huus. I Claverudtog med danſk og tydſk Text er det ſtukket hos Loſe & Comp. her.

Nu følge mine øvrige Compoſitioner, der rigtig ere opgivne i Janus, paa dem af ſenere Datum nær. Det er følgende.

Faruk Oper af Oehlenſchläger i 3 Acter første Gang opført Kongens Fødſelsdag d. 28. Jan. 1812.

Ludlams Hule af ſamme, Opera i 4 Acter først opført 28. Jan. 1815.

En ſtor Reformations Cantate, Text af Høegh Guldberg, førſt opført d. 2. Nov. 1817.

Denne og ikke det ſenere Miſerere angaaer Baggeſens Digt, der omhandles i Janus *).

Machbeth førſtegang opført d. 15. Nov. 1817. I Claverudtog med danſk og tydſk Text udgivet hos Loſe & Comp.

Miſerere, en liden meget ſimpel Compoſition af 7 latinſke Vers af denne Pſalme, fire og femſtemmig til to Chore, der afvexle med hinanden efter den af Allegri componeredes Maade. Førſtegang opført fierde Fredag efter Paaſke 1818.

Julecantate 1818 Text af Thaarup.

Paſſionscantate 1819 Text af Thaarup.

---

*) See Tilſkueren 1820 No. 22.

I Aaret 1809 var jeg bleven Syngelærer hos Kron-Prindsesse Caroline; 1817 fik jeg Titel af Professor; 1819 blev jeg af Kongen, der to Gange i Forveien havde viist mig sin Naade ved en Foræring, ansat som Componist. — Hvad i Janus fortælles om en betydelig Formue, jeg skal eie, er aldeles falsk, og lader sig efter, hvad ovenfor er fortalt, neppe tænke. Fra 1794 til 1805 indbragte min Organisttieneste mig 140 og siden 350 Daler aarlig; det var ikke til at leve af; og det, mine Informationer indbragte, maatte giøre det bedste, til ogsaa at indrette mig huuslig, og anvende det fornødne paa Bøger, Musikalier, og et fortrinligt Instrument. — En stor Samling sieldne Stene, som jeg ogsaa skal besidde, veed jeg helle aldeles intet af; og jeg er hverken Elsker eller Kiænder af det Slags Værter.

Om mit Forhold med Vogler er følgende at anmærke. I de første Aar af 90 besøgte han Schultz. Jeg maatte vel spille ham fore, men han tog liden Notice af mig. Da han anden Gang kom til Kbhn. i Efterhøsten 1799, havde han i Sinde at indføre sin Simplification af Orgelbygningen her, og til Forsøg blev Orgelværket i reformert Kirke, hvor jeg den Tid var Organist, ham overladt. Dette bragte

mig i nærmere Kiændskab med ham, han lod til at kunne meget godt lide mig, og naar han var hiemme, maatte jeg sædvanlig spise tete a tete med ham. Ved denne Leilighed var han uudtømmelig i at fortælle smaa Anekdoter, og Begivenheder, han paa sine mange Reiser havde oplevet. Forandringerne paa Orgelværket kunde jeg meget vel være tilfreds med, da han gav adskillige meget smukke Stemmer af sit Orchestrion dertil. Paa de til Qvarter og Tertier forvandlende Stemmer, forandrede jeg efter hans Bortreise, hvad der mishagede mig, f. E. den ufornuftige Quint paa 10⅔ og Terts paa 6⅖ Fod, hvormed han i Manualets Discant vilde fremtvinge en Tone paa 32 Fod. I Bassen lod jeg dem staae, men i Discanten giorde jeg dem igien til 8 og 4 Fods Gedakt. Terzen var kun i Discanten. Han lod sig adskillige Gange høre paa dette Orgel, og hans Spil giorde mig megen Glæde. Senere bragte han sin Herman von Unna paa Skuepladsen, hvis Musik her efter Fortieneste fandt stort Bifald. Hvad der stod mig an af hans Compositioner, lod jeg lade mig afskrive, men han havde kun bragt lidet med. Mine Phantasier, og Compositioner syntes at staae ham an; i det mindste bedømte han dem meget liberalt, skiøndt jeg ikke satte efter hans System.

Han talte mig tit til, jeg skulde dog engang giøre en Reise; og da kan det nu nok være, han engang har talt om den Ære, jeg kunde erhverve mig, og at jeg i Spøg har svart: Den verdslige Ære kan jeg undvære. Af Indhold er det Svar, der i Janus staaer aftrykt med Schwabacher, omtrent det samme; men saa precieus, som det der tager sig ud, har jeg vist aldrig givet det.

I Janus hedder det fremdeles, jeg er en stor Tilbeder af Mozart. Det er vist nok sandt; men ikke Mozart allene, ogsaa J. S. Bach, Händel, Em. Bach, Lotti, Haydn, Gluck, Schultz, o. a. ærer jeg høilig. Jeg har al min Tid stræbt at vogte mig for Eensidighed, og derfor giennemstuderet de meest forskielligartede Mesteres Partituret, og med Flid søgt det Gode op i dem alle. En Dom over de nyere Componister afholder jeg mig med Billighed fra, deels fordi sligt ikke lader sig afgiøre af med to Ord, deels fordi jeg ikke elsker Polemik. Ved alt, hvad der mishager mig, trøster jeg mig med, enhver Ting i Verden har sin Tid, og sygelige Forfatninger, som den moderne febrilskphantastiske, og ukunstneriske Hypergenialitet, ligesom Rossinimanien, kan ikke vare længe, men maa snart føre til en Crisis, hvoraf, det er at haabe, Musiken vil opstaae til et

nyt og herligt Liv. Min Anskuelse af Kunsten maa i øvrigt mine Værker udsige.

Om mine i Janus omtalte Forsøg i Digtekunsten er følgende at anmærke. Langt fra endog kun at ville giøre mindste Fordring paa Titel af Digter, noiedes jeg længe med blot at drive allehaande Spøg med de poetiske Former i venskabelige Cirkler. Da midlertid Baggesen udgav sin store 60 Sider lange Gaade, som Spaadomsaanden over mig, og i en Ballade paa 46 syv Liniers Stropher, skrev jeg en Opløsning af den paa dansk, som Baggesen siden lod aftrykke i sit Maanedskrift Danfana. Men siden den Tid er min poetiske Muse igien forstummet, og naar jeg undtager en liden Parodie*) paa de mordeniske Ballader, som for nogen Tid siden drev deres Uvæsen her, har jeg intet videre digtet. Denne Parodie har midlertid virket mere end jeg ventede; thi den tragiske Ballademuse er total forstummet.

Og saaledes har jeg trolig fortalt den gunstige Læser mit Levnetsløb indtil nærværende Øieblik, da jeg har at give mig i Arbeid med at componere en

*) Signelild med Musiki i Hertha udgivet af Prof. Nyerup 1817.

Pindsecantate*), og tager herved Afskeed med ham. Den Deel, der endnu er tilovers, kan engang efter min Død en anden Pen fuldende.

Chr. E. F. Weyse.

Kjøbenhavn 1820 i Marts.

Bilag til det Foregaaende.

Ernst Christian Weyse

dansk Componist.

(Af det wienske Ugeblad Janus (7 April 1819).

Det ligger i dette Tidskrifts Plan at fremhæve det Betydende i alle Kunstens Fag. Tonekunsten frydes her ved en særdeles Deeltagelse, og under disse Omstændigheder vil det vel være Læserne behageligt, naar man gior dem bekiændte med en Tonekonstens Heros fra det fierne Norden, der nu nyder og fortiener sine Landsmænds Beundring.

Ernst Christian Wehse blev 1774 fød i Altona. Alt i sin tidligste Ungdom vakte han Opmærksomhed ved ualmindeligt Skarpsind, og mange Anlæg, især til Musik. Hans Forældre forærte derfor Drengen et Claveer, og lod ham give Underviisning derpaa.

---

*) Opført Pindsefesten 1820 til Text af Th. Thaarup. S. Tilsk. No. 22.

Ved sin utrættede Flid bragte han det saavidt, at han i sit siette Aar alt kunde spille de sværeste Compositioner temmelig reent og feilfrit fra Bladet. Tidlig om Morgenen Kl. 5 smuttede han alt af Sengen, sneeg sig til sit Instrument, og fordybede sig saaledes i sine Øvelser, at Forældrene gemeenlig endnu overraskede ham derved Kl. 8. Men da de gierne vilde rette dem efter en Læge, der ved Barnets svagelige Constitution havde anbefalet det muligste Rolighed, som man trods al Umage ikke kunde bringe ham til, lukkede man endelig hans Claveer i for ham. Herover var han ude af sig selv, men maatte lyde sine Forældres Befalinger, og skikkede sig i sin Skiæbne. For midlertid at giøre sig sin Stilling saa taalelig som muligt, tog han sin Tilflugt til Børneleeg, og byggede sig meget kunstige Korthuse. Disse Legerier morede ham ikke længe, og Længslen efter hans Claveer var saa stor, at man blev bange for, han skulde blive syg. Hans Instrument blev givet ham igien, og med Fryd og Henrykkelse tog han det atter i Besiddelse.

1780 mistede han sin Fader; hans Moder en dannet Kone, og der selv var musikalsk, anvendte midlertid megen Omsorg paa hans Opdragelse, og stræbte at give hans hurtig voxende Forstand en passende Retning. Hendes andet Ægteskab næste Aar giorde slet ingen Forandring i Opdragelsesforholdene.

Livlighed, udmærket Vittighed, træffende Svar vandt alt meget tidlig den unge Weyse mangfoldige Ven-

ner, der paa det indstændigste overhængte hans Forældre at opdrage ham blot til Musiken. Men disse, der vist nok med Fornøielse saae Udviklingen af deres Søns mangfoldige Talenter, var bange for at følge dette Raad, da i Almindelighed Kunstnere have liden Udsigt til Lykke.

I sit 15de Aar, da Weyse havde mistet sin Moder, og han allerede havde interesseret alle Musikelskere i sin Fædreby og Omegnen for sig ved sit skiønne Spil, og sin behagelige Sang, gik han til sine Velynderes store Misfornøielse paa en anseet Kiøbmands Contoir, hvor han skulde begynde den ham bestemte Bane. Denne varte midlertid knap 8 Dage, da Husets Chef erklærede Stedfaderen, at han umulig kunde beholde hans Stedsøn, da han ikke duede til Kiøbmand, thi i steden for at passe de ham anviste Forretninger, sad han sædvanlig ved Pulten, og malte meget ivrig saare ziirlige Noder.

Endelig gav Faderen efter for sine Bekiændtes gientagne Tiltale, og samtykkede det Forslag af en anseet Mand og grundig Musikkiænder, at sende sin Søn med gode Anbefalinger, hvoriblandt var en meget udmærket til den berømte Capelmester Schultz, over Kiel til Kiøbenhavn. Paa denne Reise leed han meget af Søsyge, og han lovede, aldrig at vove sig mere paa dette urolige Element.

Schultz blev snart opmærksom paa Ynglingen; midlertid giorde han sig liden Umage for ordenlig at uddanne den unge Mand; tvertimod giorde han, naar han, som

tit traf, var forstemt, ved sin haarde (?) Behandling den arme Weyse ganske modløs. Den hidtil meget vel opdragne unge Mand kunde aldeles ikke finde sig i denne Tonekunstners Maneer, og han var meget ulykkelig, naar Schultz afviiste hans Forsøg i at componere med de Ord: det er dumt Tøi; det duer ikke. Derimod i Selskaber, hvor Weyse ikke var tilstæde, roeste Schultz ham overordenlig, og erkiændte sædvanlig, der var endnu aldrig forekommen ham nogen ung Mand, der lovede saa Stort.

Et Tilfælde giorde Weyse bekiændt med Gruner, en Mand, han endnu omtaler med den største Taknemmelighed, da han har egenlig ham at takke for sin musikalske Uddannelse, som han selv tilstaaer.

Gruner Organist ved Rundekirke, besad meget grundig Kundskab i Generalbassen og var desuden en udmærket Musikus. Da han havde Omgang med Schultz, og tit var Vidne til hans hyppige Luner, frygtede han skadelige Følger deraf, og tilbød derfor i en Samtale med Weyse, at understøtte ham ved hans Uddannelse.

Med inderlig Glæde greb Weyse dette Tilbud, forelagde ham sine Compositioner, og fik en opmuntrende Dom. Hurtig vendte Modet tilbage, adskillige nye Forsøg blev ikke blot optagne med Bifald af hans anden Lærer, men og af andre Musikkiændere.

Da Weyse ganske særdeles interesserede sig for Kirkemusik, forhialp hans Lærer i Forbindelse med betydelige Venner ham til den ledige Organistplads ved Frue-

Kirke, hvilket ikke giorde Kunstneren liden Glæde, da han ved sin særdeles Kiærlighed for Kirkemusiken nu saae sig i sit sande Element.

Adskillige i Kirken opførte Cantater vandt ham meget Bifald, og man opmuntrede ham fra alle Sider til større Compositioner. Ogsaa forskaffede hans udmærkede, og siælfulde Fortepianospil ham mange Beundrere, og alle Kiændere talte med Henrykkelse om den fortreffelige Konstner.

Den berømte Orgelvirtuos Abbed Vogler, der i Slutningen af Halvfemserne besøgte Kiøbenhavn, var overrasket af Weyses mesterlige Spil, og erkiændte, aldrig at have hørt noget lignende. Han undrede sig at træffe et saa udmærket Talent i Norden, uden at have hørt tale derom i Tydskland. Han forsøgte derfor at overtale Weyse til en Kunstreise til Tydskland, nemlig til Wien, hvor han sikkert vilde fuldkomme sin Roes. Herpaa svarte Weyse: da det gik ham godt i hans Fædreland, og han der var agtet, holdt han det ikke for Umagen værdt for den forfængelige Æres Skyld, at tumle om i Verden.

I 1804 omtalte den leipzigske — musikalske — Tidende Kunstneren paa det ærefuldeste, i det den satte nogle Fortepiano Sonater af ham for bristig ved Siden af Mozarts; og derhos beklagede, at en Mand, der var istand til at levere noget saa udmærket, ikke skiænkede den musikalske Verden større Arbeider.

Fra alle Sider bestormet paatog Weyse sig endelig at componere en comisk Opera af Oehlenschläger Sovedrikken. Denne bragdes paa Theatret i April 1809, og modtoges med overordenligt Bifald. Det er nu de Danskes Yndlingsoprette, og Kiendere paastaae, Musiken er heelt igiennem høist original, og kappedes med de nulevende ypperste Componisters beste Arbeider.

Opmuntret ved det udeelte Bifald componerede Weyse kort derpaa den store romantiske Opera af Oehlenschläger Faruk, og ogsaa dette Værk fandt for den henrivende kraftfulde Stils Skyld, største Deeltagelse.

Aaret 1813 kom Oehlenschlägers Opera, Ludlams Hule, (behandlet paa tydsk af Digteren, som dramatisk Eventyr) paa Theatret, og Weyse, der havde skrevet Musiken dertil, hiemlede ogsaa her sit store Genie. Man kappedes at overvælde ham med Æresbeviisninger og Udmærkelser, og han var nu Publikums afgiorte Yndling. 1815 blev han for sine mangfoldige Fortienester i sin Kunst udnævnt til Professor.

Efter Anmodning fra Theaterdirektionen componerede han 1817 Hexechorene til Shakspears Macbeth, og vakte derved overordenlig Sensation.

Efter Hoffets Ønske componerte han samme Aar til den i Oct. indtræffende Reformationsfest, Kirkemusiken, der i Hoffets Nærværelse blev paa det meest glimrende udført i Frue (Runde) Kirke. Kongen overgav ham egenhændig til Tegn paa sin Tilfredshed en smuk med Brillanter rigt besat Daase fuld af Guld.

Samme Aar begyndte han Compositionen af sit herlige Miserere, der almindelig erkiændtes for et uskatterligt Mesterværk, og ved Udførelsen modtoges med største Deeltagelse.

Som i de større Værker udvikler sig og hans Genies rige Fylde i de mindre meget talrige Arbeider. Det er derhos et Spørgsmaal, om man mere skal beundre ham som Kunstner eller agte ham som Menneske. Han er en Mand af fineste Levemaade, og besidder grundig videnskabelig Dannelse. Hans ikke ubetydelige Formue har han ved sit store Lysthaveri og Kiændskab til sieldne Stene næsten ganske anvendt derpaa. Ogsaa som Digter, har han forsøgt sig ikke uden Held. Han er en stor Tilbeder af Mozart, men aldeles Fiende af den nu i Musiken herskende Smag.

Vi troe ikke bedre at kunne slutte denne Skizze, end ved at henvise til Baggesens *) fortreffelige Digt, som han overgav Digteren efter at have hørt hans Miserere, da det sandt og treffende caracteriserer den rigtbegavede Mand.

*) See ovenfor i Fortegnelsen paa Componistens Arbeider. Udg. Anm.

Bilag til historisk Artikel.

Ansøgning til Kongen af England, samt Brev til Hr. Wilberforce af Lord John Russel.

a. Ydmyg Ansøgning til H. M. Kongen af England.

(Opsat af Lord J. Russel).

Vi, Deres Majestets hengivneste og lydigste Undersaatter nærme os D. M. med største Bekymrings og dybeste Ærbødigheds Følelser, men tillige med fast Overtydning om vore Hensigters Oprigtighed, at henvende os til D. M. i Anledning af H. M. Dronningen.

Var Dronningens Forhold en privat Sag, var det en Materie, der angik D. M. ene, skulde vi være de sidste, til at paanøde os med vor Mening, eller et Øieblik sinke Undersøgelsen af Dronningens Forhold. Men D. M. har ædelt viist, at De anseer det som Sag af offenlig Vigtighed; D. M. har beviist ved Tilbud af en mindelig Afgiørelse, at De var rede at tillade en Dronning, beskyldt for aldeles Tilsidesættelse af sin Pligt, desuagtet at beholde Titel af Deres Hustru, og kundgiøres som saadan for Europas Magter. Det var ikkun, da Dronningen landede i England, at D. M. med Hensyn til Landets offenlige Tarv og offenlige Hæder kom imellem, og nedsendte til Deres Parlaments Huse den Underretning, der var indløbet om H. M. Forhold udenrigs.

For D. M. vilde det derfor være overflødigt, og følgelig usømmeligt, at paastaae, at Personer af Deres ophøiede Stilling ikke ere hævede til saa udmærket en Rang for at indvikle deres Undersaatter i alle deres huuslige Uenigheder; men naar vi betragte dette vanskelige Spørgsmaal, som D. M. har betragtet det — nemlig som en Statssag — maa det være os tilladt at yttre vor Tvivl, hvorvidt D. M. er bleven viselig raadet i, overalt at bringe det frem. Man seer, at D. M. Tienere have holdt det for rigtigt at gaae frem mod Dronningen med en Bill of Pains and Penalties. Langt være det fra os at undersøge, hvorvidt nogen Proces kunde været anlagt for den geistlige Ret, eller hvorvidt Dronningen kunde været sat under constitutionel Tiltale (impeach'd). Vi bøie os for Kiændelsen af de store Lovautoriteter, af hvem Thronen er omgivet, og vi slutte, at da ingen Sagsøgningsmaade, kiændt ved de ordenlige Domstole, end ikke den overordenlige impeachments Maade er antaget, var en Bill den eneste Procedure, der kunde naae Dronningens Brøde. Men vi kunne ikke dølge for os selv, at en Bill, der paalægger Straffe, bør man sandelig i meget faa Tilfælde gribe til. Har man lignet impeachment ved Goliaths Sværd, der ikkun ved høitidelige Leiligheder skulde bringes ud af Templet, hvormeget mere er da denne Anmærkning sand om særdeles Love, givne for et særdeles Tilfælde, der paa eengang skabe Brøden, ordne Beviset, afgiøre Vidnes-

byrdet, og opfinde Straffen; en Criminaloverbeviisnings Maade, der er saa anomalisk, og saa frygtelig udsat for Uretfærdighed, at den er bleven dadlet og forkastet af mange af de meest oplyste Mænd fra ældre og nyere Tider, der ikke skrev i hidsigt Blod, men udsatte Sømærker at lede Stater og Riger i Lovgivningens rette Cuurs *).

Uden at antage deres Argumenter, være det os tilladt at anmærke, at, naar Englands Parlament har sanctioneret Love mod Individuer, har det sædvanlig været, enten naar den anklagede er undveget fra Tiltale, som i Earlen af Claredons, og Lord Bolingbroks Tilfælde — eller naar en pludselig Opstand og Angreb for at forandre Dynasti befrygtedes, som i Tilfældet med Bisop Atterbury, eller naar særdeles Omstændigheder indtraf, som i Tilfældet med Sir John Feuwik, der efter, at en Grand Jury havde fundet en Bill imod ham, skuffede Retfærdigheden ved en foregiven Anger, misbrugte Lovenes Mildhed og hans Forfølgelsers Skaansel, og kiøbte en af Vidnerne imod ham til at gaae ud af Landet. Men hvad Grund er der i dette Tilfælde til en Bods og Strafs Bill? er Dronningen undrømt Retfærdigheden? er der en høiere Statsnødvendighed til Straf? er der Omstæn-

*) Vetant leges sacratæ, leges privis hominibus irrogari, id est enim privilegium. Nihil est crudelius. Cic. pr. domo.

digheder, som lede os til at formode, at Retfærdighed vil blive svæget, hvis denne Bill gaaer ikke igiennem? At Dronningen ikke er undrømt Retfærdigheden er ikke blot hendes Forfølgeres Tilstaaelse, men udgiør en af deres Hovedklagepunkter. Denne Post behøver altsaa intet Beviis. Er der da en høiere Statsnødvendighed? vi tilstaae, vi ere ikke istand til at indsee det. Dronningen, det er vel bekiændt, har mange Aar uheldigen været skilt fra D. M., og i de sidste 6 Aar vist nok resideret udenlands. Det er derfor umuligt for nogen fornuftig Mand, at paastaae, at der er nogen Fare, at Thronfølgen skulde skiæmmes. Ligesaaliden, eller snart ligesaaliden Fare er der for Fremtiden. Den store Thronfølgepunkt — den allereneste, ved hvilken Dronningens Opførsel er af høiere Interesse for Staten — er da ikke angrebet. Endog om vi gaae eet Skridt videre, og undersøge, om Dronningens Opførsel har saaret den offenlige Sædelighed i England? ogsaa dette Spørgsmaal maa vi besvare med Nei. Dronningen har adskillige Aar resideret udenlands, hvor — enten som hendes Fiender forsikre, hendes Levnet var tøileløst — eller som hendes Venner stoltelig paastaae, hun hævdede sin kongelige Caracter — Indflydelsen af hendes Exempel ene kunde strække sig til Comos eller Athens Indbyggere. For Englands Hustruer og Døttre var hun udslettet — borttaget fra deres Virkningssphære ligesaa virksomt, som hun havde været død — og for deres Øren skulle

Omstændighederne af hendes huuslige Liv, hendes Naboers og Tyenderes forargelige Taler, de umoralske Scener, som anføres at være forefaldne — nu første Gang til at opdages ved den Undersøgelse, D. M. er blevet tilraadet at bringe paa Fode.

Naar der da ikke er nogen høiere Nødvendighed, ikke engang et prima faciæ politisk Tilfælde til at gaae frem mod Dronningen ved Bill, lad os dernæst undersøge, om Retfærdigheds Diemeed vil krænkes, hvis denne Bill ikke gaaer igiennem. Det er vanskeligt at sige, det vilde. Hvis Englands Lov ikke har sørget for at tiltale en Dronning, under Beskyldning for usædelig Opførsel udenlands, er Grunden formodenlig at finde i en Slutning, vi nys have giort, at saadan Opførsel ikke alvorligen anfægter Staten. Men paa den anden Side drives vi til at forestille, at Retfærds Diemeed høilig kan krænkes, ved det den Bill gaaer igiennem, der nu svæver i Parlamentet. Thi hvad — være det os tilladt ydmygelig at spørge — er Dronningens Stilling? Skilt fra sin Mand i deres Ægteskabs første Aar, er hun blevet tvunget ud af sin Kredses huuslige Pligter og huuslige Følelser, som ene have Magt til at holde en Qvinde hellig og reen for Ondt. I den Periode, som Anklagen strækker sig til, har hun ligeledes været bortfiernet fra den offentlige Menings Tilsyn, det bedste overblevne Baand, denne Verden kan lægge paa qvindeligt Forhold. Mange Koner er der ulykkeligviis i England, der have

forladt Mænd, der vare dem varmt hengivne, og en talrig Børneslægt, der skulde have Moderomsorg af dem, men ikke en er hidtil blevet udsat for saadan en Ufkyldsprøve, eller truet med saadan Vanære, som Dronningen. Er det billigt — tør vi spørge? — at en Forseelse, der fortiente særdeles Overbærelse, skulde hiemsøges med overordenlig Strænghed?

Megen Mistro, maa det ligeledes være aabenbart, vil hæfte paa Vidnerne. Det er velbekiændt (uden utilbørlig Fordom tør vi sige det) at Sædelighedens Maalestok for qvindelig Opførsel er ikke saa høi i Italien, som i England, og Følgen er, at der letteligt fæstes Tro til enhver Historie, saa usandsynlig den er, der anfægter en Kones Ære. End videre aflægge Vidnerne ikke Vidnesbyrd i deres eget Land, og deres Caracter i deres eget Nabolag er ikke paa Spil. Have Personer af nogen Rang *) i England falskelig beskyldt Dronningen, hvad maa vi da ikke vente af de forlorne Tyende fra en italiensk By, Skumpelskuddet og Udskuddet af et ryggesløst Folk, hele Fastlandets Lurendreiere, opfordrede og samlede af en Udsending fra det brittiske Hof, der selv nu randsager det Mailandske om Vidnesbyrd mod Dronningen.

Der er andre Omstændigheder, som bidrage til, at besudle Retfærdighedens Strøm i denne høie Materie. Det er ikke i den menneskelige Natur (sige de

*) Lord og Lady Douglas.

mistænksomme) at i at stemme over en Bill, noget af den politiske Tilboielighed, Overhuset kan nære, ikke skulde virke med paa Udslaget. Og til hvem sætter Pairernes Huus almindelig deres Tillid? til de Mænd, der have raadet D. M. at bringe denne sørgelige Sag frem; — de samme Mænd, der som Anklagere indbragte Angivelsen — de samme Mænd, der undersøgte den i en Løncommittee, kaldende dem selv Stor-edsvorne — de samme Mænd, der ere ved at paakiænde Dronningens Forhold, og deres egen Caracteer, tredie Gang i Qvalitet af Dommere. Der ere andre Omstændigheder — Forudafgiørelsen af dette Tilfælde ved at udelade Dronningen af Kirkebønnen — hendes Udstødelse fra alle kongelige Æresbeviisninger, endog inden nogen Anklage var skeet — Afslaget af en Liste paa Vidnerne og Opgivelse af Klagepunkterne — kort der er utallige Omstændigheder, der vise en uredelig Hælding i hendes mægtige og næsten umodstaaelige Dommeres Sind.

Hvad har Følgen været? en Følelse saa almeen som Luften, at Dronningen skal undertrykkes, og ikke dømmes — en Følelse saa ædel, at der er ingen, der jo maa bifalde dens Aand. Dem, der fremkaldte den, høre dens Følger til. Disse Følger maa være, at hvis hun frikiændes, ingen Mand kan sige, hvor høit hendes Triumph kan stige, eller hvor dybt Monarkiet kan synke; og hvis hun fordømmes, vil en Almeenfølelse af Forbittrelse giennemstrømme Folket, og D. M. i

deres Regierings første Aar tabe den bedste Part af Deres Arvedeel — Deres Undersaatters Hierter. Vi kunne ikke glemme, at et Exempel er i Begreb at gives til en Dronnings Fornedrelse. Vi see i denne Bill, at, for at betegne dette desstærkere, skal Fornedrelsen gaae forved Skilsmissen. Ingen er mere overbeviist end vi om Parlamentets Ret til at forandre Thronfølgen; ingen ærer, mere end vi, Bestemmelsesacten, der tog Kronen fra Arvethronfolgerne, og gav den til Huset Brunsvig. Men vi ere ikke for at fratage et kongeligt Hoved Kronen uden Nødvendighed; vi see meget til at forurolige os i Exemplet — intet til at trøste os i dets umiddelbare Vending.

Hvorfor da — og dette er det Meed, hvortil vi ydmygen sigte — hvorfor skulde Dronning Caroline forfølges, saa længe hun forholder sig vedborlig her i Landet? Af hendes Fremtids Opførsel vil D. M. og Nationen sættes istand til at dømme, om Beretningerne fra Mailand ere velgrundede, eller om de vare Følger af Nysgiærrighed og Ondskab. Er det første Tilfældet, vil Nationen baade faae en Grund til Undersøgelse, og tabe meget af sin Sympathi, hvis paa den anden Side Dronningens Opførsel udholder Prøven, vil D. M. have Aarsag at glædes ved, De har frelst hende fra Ydmygelse og bevaret hende for en Dom, der maatte hos hende nedbryde al Undseelse, og for stedse udslukke Omsorgen for hendes Rygte. Af disse Grunde vilde det i vore Tanker bedre have bestaaet med

gode Sæder og Menneskelighed, hvis D. M. Ministre, da de hørte de ugunstige Rygter fra Italien istedet for at tilbyde Dronningen en rigelig Indtægt for at blive ude, havde tilbudet hende forøgede Indkomster for at komme hiem. Heller ikke maa det glemmes, at D. M. alt har den Magt at paalægge en haard Straf. D. M. har den Forret — og det er en, som Underhuset afslog at blande sig i — at udelukke Dronningen fra Deres Pallads og Deres Hof. Det maatte være en haard, det torde være en uretfærdig Dom over ethvert Fruentimmer; men paa Dronningen falder den med særdeles Vægt. Glandsen af hendes Rang — den Pomp, der ledsager Majestæten — hendes Stands Ophøielse over alle andre af hendes Kiøn, borttages og tilintetgiøres med eet, ved D. M. blotte Godtbefindende Alle de, der attraa Hofforfremmelse — alle de, der ere ærgiærige efter Kongens Blik — alle de, der flyve til Magtens Side — alle de, der ere bundne ved Embedsstilling — forsage Dronningen, uden Tvivl eller Spørgsmaal om hendes Opførsel. Hendes eneste Tilflugt er at forene nogle faa Venner omkring sig, og leve, uden Bram, uden Hylding, uden Anseelse. Men foruden dette, hvis hun ved sin Opførsel forbrød sit Rygte, vilde alle Fruentimmer, der have Agt for deres eget gode Navn, i Øieblikket forlade hende; hun vilde i saa Fald ingen Gunst nyde. Er D. M. ikke tilfredsstillet? Med alle de interesserede Lidenskaber

imod hende, — med al Damernes Dyd fra Dronning Charlottes Hof paa Vagt til at giøre Angreb — kunde ikke D. M. trygt lade Dronningen, med Mistankens Vægt paa hende, være midt i Englands Selskab? kan der være en qvidefuldere Stilling? kan der være en vanskeligere Prøve! Er Dronningens Forhold virkelig saa fornedrende, som Billen fremstiller dem, hvad kan hun befrygte mere, end at leve i Englands moralske Athmosphære? Vi have forsøgt at giøre D. M. det klart, at den Act, hvorved forehaves at fornedre Dronningen, ikke er fornøden for Staten, at den tvertimod vil, for at bruge Underhusets Ord, være tilintetgiørende for Parlamentets Haab, fornedrende for Kronens Værdighed og fornærmelig for Rigets bedste Tarv. Vi have ligeledes stræbt at vise, at en anden Vei er aaben. I at anbefale D. M. at afholde Dem fra videre Procedur, yttre vi ingen Mening om Sagens Værd. Vi forlange ikke af D. M., at opgive nogen Mening, De har fattet, vi bede blot D. M. at afstaae fra at sætte Dronningen paa den haarde Prøve. at forsvare sig selv mod fremmede Rygter, der opkomme i 6 Aars Løb, og opklækkedes til Vigtighed ved en Commission sendt fra England til det samme.

D. M., det vide vi tilfulde, er for ædel og for hiømodig, til at lægge nogen Deres egen Tilboielighed i Vægtskaalen mod Deres Folks sande Velfærd. Dette Velfærd kræver Ro. I det sidste Aar bragte

Lidenskabers Kamp Deres Land paa Borgerkrigens Bredde. En ny Anledning er det eneste, der fattes til at fornye disse Lidenskaber i en frygteligere Form. Maatte D. M. ikke give Leiligheden dertil! Allerede bleve de lojale Corporationer, der indgive Adresser til Dronningen, kaldt Radicale; de, som anklage hende, kaldes Forfølgere og Bagvaskere. Ved et eneste Ord kan D. M. adsprede det overhængende Uvæir. Vi bede derfor ydmygen D. M., at De ville behage at udstæde Befalinger til at prorogere Parlamentet, og saaledes giøre Ende paa alle Proceduree, der for nærværende svæve mod Dronningen. Og de Ansøgende o. s. v.

---

b) Lord Russels Brev til Mr. Wilberforce med ovenstaaende Petition.

Tunbridgewell d. 3. Aug. 1820.

Sir! jeg tilskriver Dem et offenligt Brev, fordi De er en offenlig Mand, paa hvem meget beroer. Skiøndt jeg almindelig er uenig med Dem i politiske Anliggender, beundrer jeg varmt Deres ædle Bestræbelser for Menneskeslægtens Velfærd, og troer Dem istand til i dette Øieblik at giøre Deres Land et stort Gavn. Af denne Aarsag meddeler jeg Dem i Form af en Ansøgning til Kongen mine Tanker om Dagens eneste Emne. Whigs have, som De vel veed, aldeles ingen Slags Magt. Det er unyttigt for dem

at komme frem med nogen Ting. Giøre de Forslag i Parlamentet, afslaaes de ved en ministeriel Majoritet. Bivaane de offenlige Møder, hedder det, de stræbe at tilveiebringe en Revolution, og strax udstædes nye Love til at indskrænke Friheden. Men De, Sir, og nogle Andre, hvis Understøttelse er Administrationens hele Styrke, ere forpligtede at lægge Dem imellem, naar den slaaer noget af i den Viisdom og Klogskab, De tillægger deres Forhold i Almindelighed.

I følgende Skrift har jeg ikke fremsat nogen Mening om Dronningens Brøde eller Uskyldighed. Jeg beklager og misbilliger den Fremgangsmaade at udelade H. M. Navn af Kirkebønnen. Jeg beklager, skiøndt jeg ikke strængt kan dadle, Sproget i mange af de Adresser, der ere hende forelagte.

Jeg ønsker ikke at præjudicere et Spørgsmaal, hvorom vi intet vide. Jeg har ogsaa udeladt mange Æmner, der kunde været paastaaede. Jeg indseer fuldkommen de Forhandlinger, der vil finde Sted, og den Stemning, de vil forefinde. I Deres Hænder, Sir! er maaskee Kongerigets Skiæbne. Den tilkommende Historieskriver vil spørge, om det var Ret at sætte Engellands Velfærd — dets forrøste Constitution — dets Nationalmagt paa Spil paa Udfaldet af en Undersøgelse af Princessen af Wallis Opførsel i hendes Villa ved Comosøen? Af den Majoritet, der fulgte Dem i Underhuset, vil han slutte, at De

havde Magt til at hindre Terningen at kastes. Han vil spørge, om De fattedes Villie!

Jeg forbliver Deres oprigtige og ydmyge Tiener
John Russel.

Historie.

De politiske Æqvinoctialstorme — som man vel ikke uden Føie kunde kalde dem — vedvare, eller rettere tiltage endnu; og tegner det ikke til, at roligere Dage saasnart kunne være at vente.

I den engelske Dronnings Proces er vel kommet en Stilstand, i det Anklagerne have sluttet deres Vidneforelse, tildeels fordi adskillige Vidner, de ventede, fandt det betænkeligt at komme til England; og er da nu Sagen udsat til tredie October, da Dronningens Forsvarere formodenlig ville begynde at lade deres Contravidner afhøre. Imidlertid er denne Stilstand saa langt fra at være Stilhed, at tvertimod, tildeels ved de første Vidners Uværdighed, og Vidnesbyrdenes Ubluhed, om ikke Stemningen for Dronningen, saa dog Forbittrelsen mod hendes Forfølgere øiensynlig er tiltaget; og har saaledes ved Underhusets nylige første Samtræde, den djærve Hobhouse i

langt diærvere Udtryk, end hans Forgiængere, gientaget det allerede af Lord Osborne formelig giorte, og af Lord Russel i ovenmeddeelte Petition anbefalede Forslag, at giore Ende paa denne scandalense Sag, der hverken kunde bringe Nationen eller Kongen Held, hvorved han med rene Ord erklærede den tilstædeværende Minister, at han ikke havde ringeste Agtelse for ham.

Vel faldt hans Forslag, skiøndt levende understøttet af dHH. Robert Wilson, Bennt, Moore, Cooke og Maberly, og efter lange Debatter igiennem med 66 Stemmer mod 12; midlertid har den unge Whitebread, en værdig Søn af Foxes ædle Ven, nylig offenlig forudsagt, at Ministrene vilde komme i den Nødvendighed at liste sig fra Sagen giennem en saadan Snigvei; ogsaa erklærer ikke blot den offenlige Stemme, men mange anseelige og uafhængige Mænd i begge Huse dem alt lydeligere og ivrigere mod denne Sag, saa at endog den ministerielle Lord Canzler i Anledning af den Hæftighed, hvormed Debatterne førtes, lod de Ord falde, at det under slige Omstændigheder vilde være bedre at lade Sagen fare.

Fremdeles vedblive Deeltagelsesadresserne til Dronningen, medens hende erkiændte Modstandere, og deriblandt den nys tilbedede Wellington selv, med Vagt

og Politi maa lade sig beskiærme mod Mængdens Overlast.

I Frankrig vil man have opdaget en farlig Militairconspiration, hvis Hensigt skal have været at udraabe den unge Napoleon til Regent, dræbe et halvhundrede af de høieste Personer, o. s. v. som midlertid — nogle sige ved en Hændelse, andre ved Forræderi — blev opdaget, og hvorfor en Deel Officierer især af Meurthelegionen og Garden, dog for det meeste af ringere Grader, ere hæftede, og skulle dømmes af Pairskammeret.

Man taler i øvrigt om, at de Deputeredes Kammer skulde været opløst; men at Ultrarepræsentanterne ikke vil lade det komme paa en Prøve an, om de torde blive valgte igien eller ei, hvilket og efter den modsatte Modtagelse, de og de liberale Deputerede møde i Provindserne, torde være tvivlsomt.

Saaledes var neppe den bekiændte Generalprocureur Bellart kommet til Rennes, for at underrette sig om Departementets Stemning, før hyppige Opslag bekiændtgiorde hans Komme, under Navn af Marschal Neys Banemand, og Mængden samlede sig udenfor hans, og en anden Ultradeputeret Bourdeaus Bopæle i en saadan Forbittrelse, og med saadanne Yttringer, at den til Lykke samme Dag ankomne, og med Jubel

modtagne liberale Deputeret Guilsem havde hele sin velfortiente Popularitet behov, for at frelse disse sine tvende Colleger.

I Spanien, hvor i øvrigt Tingen syntes at gaae saa vel, har Riegos pludselige Forviisning, paa Grund af hans demagogiske Adfærd, alt for store Popularitet, og Vægring ved at ombytte Commandoen over Audolusiens Armeen, med den galliciske, giort megen Opsigt, saa meget mere, som den indtraf umiddelbar efter, at han med Jubel var modtaget af Folket og Kongen, og er det Slør, der ligger over denne Begivenhed ikke løftet endnu.

Ogsaa fra begge Sicilier ere Efterretningerne usikre, og modsigende; midlertid synes Borgerkrigen paa selve Sicilien, mellem Palrimtanerne og det øvrige af Den at vedvare, og den indvortes Forstaaelse i Neapel ikke at være den bedste. Østerrigske Tropper rykke talrige ad Italien til; den nye neapolitanske Regierings Udsendinge møde en vrangvillig Modtagelse af adskillige Hoffer; midlertid synes de store forenede Magters Forhold i denne Anledning endnu ei endelig afgiort.

Den længe bebudede portugisiske Revolution er nu udbredt i Oporto, og det nordlige Portugal; om Lissabon vare Efterretningerne høist modsigende; i det man endog paastod, den med et betydeligt Blodbad, især paa de derværende Engelske, ogsaa der havde seiret, efter de seneste Efterretninger har midlertid Regieringen der, dog uden at erkiende Revolutionen, selv sammenkaldt Cortes efter den ældre Forfatning. Om alt dette mere i næste Hæfte.

K. R.

Den 30. Sept. 1820.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Tredie Binds
tredie Hæfte.

Bemærkninger
i Anledning af et tydsk Opbyggelses-Skrivt kaldet: Andagts Timer
tilligemed nogle Prøver deraf i Oversættelse.

(Et Brev til Udg. af Hesperus).

Hvor gjerne opfylder jeg mit Løvte, Kjæreste Ven! at meddele dig en kort Oversigt af det Opbyggelses Skrivt, vi sidst talede om, og hvilket, efter min fulde Overbeviisning, er i sit Slags det ypperste jeg kjender. Saa meget hellere opfylder jeg endog dette

Løvte, som jeg derved tør haabe, at kunne bidrage mit til, at en nøiere Kundskab om dette Skrivt — der, skjøndt femgange oplagt i Tydskland, dog langt fra ikke hos os er saa bekjendt, som det kunde og burde være — vorder mere almindelig blant mine Medborgere. Værkets Titel er: Stunden der Andacht zur Beförderung wahren Christenthums o. s. v., det bestaaer af 8 Dele i stor Oktav og er udkommet i Aarau hos Sauerländer 1816 og 17 senere 1818 og 19 og i en forbedret Udgave, endnu indeværende Aar *). Forfatteren har ikke nævnet sig; men efter en Formodning, der vel nærmer sig til Vished, skal han være den, ved sine Talenter, sine Kundskaber, sin ædle, faste Karakteer, og senere ved sine uforskyldte Forfølgelser, saa bekjendte og berømte Friherre J. H. v. Wessenberg nu Vikarius for Bispedømmet Constanz.

Jeg tilstaaer for Resten, at jeg just ikke i det Hele, er nogen synderlig Ven af Andagts Bøger; den ene synes sædvanlig kun at udskrive, hvad den anden har sagt, eller — hvilket da er det samme —

*) Den nyeste Udgave af Værket faaes for den usædvanlig billige Priis 8 Rdlr. Sedler, det er 1 Rdlr. for hver Deel.

med andre Ord at gjentage det. Og alle dreie de sig som oftest i den snevre Kreds af Gjenstande og Materier, der alt for ofte — endog stundom til Kiedsommelighed — ere afhandlede. Hvor langt anderledes er det midlertid med hint ovennævnte Værk! Det er ingen egentlig Andagts Bog, saaledes som man i Almindelighed tænker sig denne, det er et religiøst og moralskt Arkiv; hvor intet vigtigt Forhold, ingen betydelig Gjenstand i Livet, synes glemt; hvor nye herlige Anskuelser ikke sjælden overraske Tanken; hvor Klarhed og Orden; Kraft og Hiertelighed hersker overalt; hvor de ædelste Sandheder ere fremsatte paa den værdigste Maade; de helligste Pligter stillede i det elskeligste Lys; hvor en himmelsk, blid, høitidelig Aand rører og bevæger sig i hver Linie.

Dog — du venter vel, at jeg noget nærmere skal angive Bogens specielle Indhold, saa vidt hver Deel angaaer, og denne vil jeg da her i al Korthed meddele dig; de 4 første Dele bære Titel af Andagts Bog for en christelig Familie til huuslig Opbyggelse o. s. v. — de ere ogsaa under denne Titel særskilte at faae — hver Deel indeholder korte Betragtninger, der ere ligesaa skiønne, lærerige

opløftende som korte — saaledes findes — at jeg blot skal nævne nogle faa blant de saare mange — i Første Deel: den udvortes Gudsdyrkelse — Huusfreden — Spilleren — den fremmede Religionsforvandte — Pligter mod fremmede Religionsforvandte — Bønnens Indflydelse og Virkninger o. s. v. Anden Deel, Alderdommen — Huusfaderen — Huusmoderen — den Vises Kamp med Skjæbnen — Troe og Gjerninger — Gjerninger og Troe — Selvmorderen — Et got Navn efter Døden m. m. Tredie Deel Følelser paa Nyeaarsdag — Andagt — Lyst til at nedsætte Andre — Forræderens Kys — uforskyldte Lidelser — huuslig Fryd og huuslige Sorger — De blinde og Døvstummme o. s. v. Fjerde Deel, Overtroens Magt — Vantroe — Grund Kristendommen (Ur. Christenthum) Verden som et Spejl — Guds Røst til det menneskelige Hjerte — Døden for Fædrenelandet o. s. v.

Den femte Deel af Værket indeholder Andagts Bog for den fremvoxende Ung-

dom ved dens Indtrædelse i Verden, og byder os blant mange andre herlige Betragtninger, ogsaa følgende: Ungdom og Religiositet, Ynglingen — Jomfruen — Qvindelig Dannelse — Læsesyge. Lyst til at behage hos Qvinden — hos Manden — Vellystens Farer — Ærbødighed mod Forældre — Kjerlighed som Lidenskab — Undseelse og Blufærdighed — Stræben efter udvortes Skjønhed — Fødselsdagen o. s. v. Gid dog vore Ynglinge og Piger ikke blot vilde læse disse Betragtninger, men ogsaa lægge dem paa Hjerte! da vilde mere Beskedenhed, mere Agtelse for ældre Mennesker, mere blid Godmodighed, mere Ærbødighed mod Forældre, mere varm, uforbærvet Sands for det Sommelige, det ædle, det anstændige, det værdige, mere sand barnlig og uskyldig Munterhed fremlyse af deres Adfærd og Forhold, end man i Almindelighed, hos saare mange af dem nu desværre er i stand til at finde.

Den sjette Deel, som hedder: Gud i Naturen, indbefatter Betragtninger over de vigtigste Natur-Gjenstande, og meddeler adskillige høist interessante Bemærkninger, og Opdagelser, som for det meeste have været mig ganske nye. Den gra-

bevise Stigen i Skabningen — den stjerneklare Himmel — Aftenen — Morgenen — Middagen — Natten — Maanen — Kometen — Tordenen — Stormen — Ild — Vand — Luft — Jord o. s. v udgjør Hovedindholdet af denne Deel. Forfatteren har ogsaa her, som i de øvrige Dele af Bogen, forsynet de fleste af sine Betragtninger med en Sentents eller et Vers til Indledning. Jeg kan ikke nægte mig den Fornøjelse at afskrive følgende, som findes for ved Betragtningen over Stjernehimmelen, og som jeg troer (uden dog at ville paastaae det bestemt) maae være skrevet af Klopstock.

"Jordkloder, Maaner og Planeter vandre
I fast og afmaalt Gang om lyse Sole;
Men alle Solehæres Kiæmpebane
Gaaer om Een stor Een uskabt evig Sol."
"Vor Fader! du som est i Himlen.
Paa disse Kloder, lysende og oplyste, leve Væ'sner,
Hinanden ulige i Aand som i Legeme;
Men alle tænke Gud — og fryde sig!
"Helliget vorde dit Navn!"

Den syvende Deel: En sand Kristen og Evigheden! Visselig! jeg kjender intet som

mægtigere er istand til at berolige den tvivlende Aand og lindre det blødende Hjerte, end de Betragtninger, som her frembyde sig, og blant hvilke jeg blot nævner: Udødelighed — Evighed — Gud over alt — Vink fra Evigheden — Hjemgang til Faderen — Gjenfindelse og Gjenforening o. s. v. Endelig giver den Ottende Deel os et levende Malerie over Jesu Rige paa Jorden, fra dets Begyndelse af og indtil nærværende Tider, i nogle af følgende Betragtninger: Kamp mellem det Gode og Onde i Verden — Jesu Fødsel — hans Ungdom — Manddom — hvorledes han betragter sin Tidsalder — hans Apostle — hans Død paa Golgatha — Opstandelse — hvorledes han lærde? hvad han lærde? Christi og de Christnes Lære. Christendommens Sejer — dens evige Kiendetegn. De kristne Kirkers Skilsmisse — Udsigter for Christendommen o. s. v.

Jeg har, som sagt, kun anført Overskriften af nogle faa blant de mange Betragtninger, hvorpaa dette Værk er saa riigt, saaledes som disse uden synderlig Eftersøgen faldt mig i Øjnene. De øvrige ere ikke mindre vigtige eller indholdsrige; og som det

ved dem alle synes uvist, om man mere skal beundre Forfatterens lyse Aand, eller elske hans rene, barnlig fromme Hjerte, synes det derimod desvissere, at man strax maae være enig med sig selv, at denne Mand fortjener baade Guds og Menneskenes Velsignelse.

Det var i øvrigt et af de meget sædvanlige Tilfælde i Livet, som gjorde mig bekjendt med hint fortreffelige Værk. I en af Stadens bekjendte Boglader fik jeg Øje paa et nyt, indbundet Skrivt bestaaende af 4 Dele; jeg tog første Deel frem, og fandt det var Andagts Bog for en kristelig Familie. (Altsaa de fire første Dele af Andagtstimerne) Jeg slog det første det bedste Sted op, og ufrivilligt faldt mit Blik paa "Spilleren"; men hvor fængslet blev jeg til denne Afhandling, da jeg læste følgende Indledning?

Marc. 15. 24.

"Og da de havde korsfæstet Jesum, delede de hans Klæder mellem sig, og kastede Lod om hans Kjortel." Dette Sted i vor guddommelige Forløsers Lidelses Historie maae i høj Grad oprøre hvert følende Hjerte. Aldrig viser det fordervede Menneskes skrækkelige Forhærdelse sig frygteligere end her. Jesus den Helligste blant Mennesker vansmægter paa Kor-

set; og medens han afmægtig og blødende, hænger der, blant Misdædere, medens Himmelen skjuler sit Aasyn og Engle sørge; medens en Deel af det forsamlede Folk stirrer taust og bevæget, paa den Retfærdiges Lidelser, og Maria hans Moder! gjennemboret af unævnelig Smerte, staaer for den døende Søn, og hendes Søster, Maria Kleophas Hustru Maria Magdalena og Johannes omgive hende grædende, og søge at skjænke hende den Trøst, de selv mangle; medens Himmel og Jord sørge over den Guddommelige, sidde, omringede af Blod og Taarer, følesløse Umennesker, higende allene efter ussel Vinding, og spille med rædsom Kulde, om hans Klædebon. Jesu Døds-Kamp; Marias dunkle forgrædte Øjne saae de ikke; de saae kun Kjortelen, de saa graadigen attraaede; kun Lodbet, ved hvilket den skulde vindes; de Døendes sidste Kalden over deres Hoved rørte dem ikke; Moder-Kierlighedens fortvivlede Klager, Venskabets bittre, gjennemtrængende Suk naaede ikke deres Hjerte — de spillede."

"Følende Sjæle! I gyse! I kunne ikke fatte, ikke begribe denne Fordærvelse, denne Haardhed i et menneskeligt Hjerte. Hvorledes? er da, siden Jesu Døsdag, intet lignende foregaaet? blev maaskee

under hans Kors, Spillelysten tilintetgjort, eller for evig bortjaget fra det menneskelige Samfund? Nej! desværre! denne skrækkelige Lidenskab, der allerede tidlig qvæler hver god ædel Spire i den haabefulde Ynglings Bryst — ak! den hersker endnu med uindskrænket Vold; den slæber endnu sine uforsigtige, forblindede, ulykkelige Slagtoffere, langsomt, men sikkert, mod Fortvivlelsens Afgrund. Beruset af Haabet om Vinding uden Møje, eller ophidset af hevngjerrig Drivt, at aftvinge den ustadige Lykke, hvad der ved dens onde Lune er tabt, vorder Spilleren uformærkt mere og mere fremmed for de blidere Følelser, der før besjælede ham; Ædle, stille Fornøjelser tabe snart deres Ynde for den, der stedse drives af heftige Sindsbevægelser, og bestandig vil svæve mellem Frygt og Haab. Hvad tilforn var ham skjønt, helligt, ophøjet, kan nu ikke mere tilfredsstille hans Sjæl; kun een eneste Lidenskab behersker den. Han spiller, skulde han endog forsømme de vigtigste Forretninger, de helligste Pligter; han spiller — hver Dag er ham lige hellig, lige højtidelig; han spiller — og saae han end om Søndagen, at talrige Skarer med stille Andagt knælede for den Evige — han vilde spille."

"Forgjæves græder Armoden ved hans Dør, den er lukt som hans Haand og hans Hjerte — han spiller. De betydelige Summer, han ofte betroer det blinde Lykketræf — o, de kunde hjelpe en forarmet, trængende Familie paa Fode, kunde redde en fattig Enke med hendes halvnøgne hungrige Børn fra Fortvivlelsen — han spiller. Maaskee er hans egen Formue for største Delen ødelagt, maaskee trykkes han af martrende Gjæld; maaskee sukke i hans glædeløse Bolig Kone og Børn efter Brød —. Hustruen kalder grædende paa sin Mand — Børnene udstrække de spæde Arme efter deres Fader — han spiller; han vilde spille og have spillet i Paasyn af den døende Jesus paa Korset, omringet af Blod og Taarer."

Du seer kjæreste Ven! jeg er kommen til at afskrive; det vil derfor — som jeg haaber — ikke fortryde dig, at jeg endnu meddeler nogle flere korte Prøver paa Forfatterens Anskuelses Maade og paa hans Fremstillelses Gave og Maneer. Saaledes vil jeg f. Ex. anføre et Par Steder af hans Betragtning over Pligterne mod fremmede Religions-Bekjendere (I D. S. 219 f.). "Saalænge Mennesker have levet og vandret paa Jorden, har der ogsaa hersket forskjellige Religioner; og hvor kunde

det vel være andet? hine Menneskers Opholdssted, Himmel-Egne, Vedtægter, Love og Sprog vare saa afvigende fra hinanden, at en fuldkommen Overeensstemmelse umulig kunde finde Sted i deres Gudsdyrkelse —. Ja, hvad sige vi? Selv blandt Kristne; Selv blandt Tilhængere af een og samme Troesbekjendelse, er Religionen dog ikke den samme. Lad ogsaa Formularer, Bønner, Skikke, og kirkelige Øvelser være hinanden fuldkommen lige; den indvortes Overbeviisning er dog, efter enhvers særegne Tænke- og Forestillingsmaade, forskjællig, og maae være det. Men denne Forskjællighed, grunder den sig ikke paa Guds egen Indretning med Menneskets Aand? hvorledes drister da den svage egenkjerlige, partiske Dødelige sig til at fordre, at alle Mennesker skulle have een Troe? hvorledes drister han sig til at kræve mere, end Gud kræver? hvorledes drister han sig til at ringeagte og afskye den, der ikke hører til hans Troessamfund, da dog Gud ikke afskyer og ringeagter en saadan?"

"O, hvilken ulyksalig Forblindelse var det ikke naar Mennesker forfulgte hverandre for Religionens Skyld; naar endog Kristne, for at hævde og forfægte visse Meninger, førde blodige Krige med hverandre; naar Katholiker droge det hvæssede

Sværd mod Lutheraner og Reformerte, og disse mod hine, og begge Parter ødelagde hverandre med uhørt Grusomhed? Evige, barmhjertige Gud! Kjerlige Fader for alle dine Skabninger! Og dette skeete — som de Forblindede sagde i deres vilde Raseri — til din Ære, til at forherlige dit store Navn! Med højtidelig Larm under gyselige Lovsange, slæbte de saa mange hundrede uskyldige fredelige Mennesker, hvis eneste Brøde var en fremmed Troesbekjendelse, til Baalet; og medens Flammerne blussede højt mod Skyen, vovede de at løfte det frække, af Skadefryd luende Øje til Dig, Du Hellige —. De stødte Sværdet i hverandres Barm og rakte Hænderne, dryppende af Uskyldiges Blod, op mod din Himmel — —. De kastede Mordbrandsfakkelt i Stæder og Byer — og medens Luerne sloge sammen over tusinde fredelige Boliger; medens Oldingers Skrig under de styrtende Mure, spæde Børns Jamren i de brændende Vugger, Mødres fortvivlede Raab paa Gruset af deres hele Livs Lyksalighed, tonede højt i en græsselig Samlyd, sang de kristne Mordbrændere med rædsom Jubel: "O, store Gud! vi love Dig!"

"Vel sandt, de ere Gud skee lov! forlængesiden forbi disse Forfølgelsens skrækkelige Tider, men des-

værre endnu lever og virker deres Aand. "Er det ikke — yttrer denne Aand sig — at røbe Ligegyldighed mod sin egen Religion, naar man agter og ynder eller endog kun taaler en anden?" Svage Menneske! Vov dog ikke at forvexle broderlig Overbærelse og Fordragelighed i Religionen med lastværdig Ligegyldighed! den første bestaaer i hin almindelige Agtelse og Velvillie, vi skylde Enhver, der vel i sin kirkelige Troe afviger fra os, men som dog er et got og retsindigt Menneske, og selv af sin Religion forpligtes til at være det. Denne Velvillie og Agtelse mod anderledes tænkende udviiste jo Jesus, da han levede paa Jorden; han skammede sig ikke ved at omgaaes med Hedninger og de, af Jøderne saa højlig foragtede Samaritaner. Ligegyldighed i Religionen bestaaer derimod i Kulde og Ringeagt mod al Religion i Almindelighed; et Menneske, hos hvem denne Ligegyldighed findes, anseer det for et og det samme, om den, han skjænker sit Venskab og Fortrolighed, har Religion eller ikke. Selv har han egentlig ingen, og taler ofte haant om sine Fædres Troe. Denne sørgelige, i vore Dage ikke sjældne, og især hos letsindige Gemytter sædvanlige Feil har aldeles intet med den ædle, kristelige

Dyb Fordragelighed *) at bestille, det er en selsom Vildfarelse at troe, at Ligegyldighed i Religionen skal kunne reise sig af, at man med broderlig Ømhed og Hengivenhed ogsaa omfatter fremmede Religions Bekjendere, O! Naar blev da det Onde og det Gode Eet? naar udsprang Dyden af Synden? Nej, sandelig! En Kristen elsker sin Fædrenetro, med from Hengivenhed, men han ærer tillige andre Menneskers Religion, skjøndt den ikke er hans; han ærer den, fordi han ogsaa fordrer Ærefrygt mod den Religion, han hylder; han ærer den, fordi den for Andre er en velgjørende Overbeviisning, som, i det, den opmuntrer til alt got, tillige skjænker dem Trøst i Livet og Døden; han ærer den, fordi han anseer den som et barnligt og tillidsfuldt, skjøndt for ham fremmed Sprog, hvori Sjælene tale med Gud."

"Selv Hedningens Andagt er den fromme oplyste Kristen ærværdig — o, naar han staaer der, Orkenens Søn, og bøjer tilbedende sit Aasyn for den opgaaende Sol, eller de tindrende Stjerner, eller den lynende Tordensky; naar han med et barnligt Sind fremhærer sit Lam som Offer til den store usyn-

*) Tolerants.

lige Aand; o, da er det jo dog Gud, han tilbeder i Stjernernes Glands, i Lynildens Flammer, i Tordenens Brag, som i de mildere Toner af det susende Træe eller af de rislende Strømme. Forvexler han end, den Svage, Virkningen med Aarsagen, Skabningen med Skaberen, hans inderlige Bøn stiger dog op over det susende Træe, over de lynende Skyer, over den straalende Sol; den stiger til Gud; og han, den store, alkjerlige Fader hører sit umyndige Barns tillidsfulde Lallen og hører den med Velbehag."

"Een; kun een er frygtelig i Menneskesamfundet; — ulykkelig er han og frygtelig tillige; det er Mennesket uden Religion, han deler ikke Troe, ikke Haab, ikke Kjerlighed med os; han er et forvildet Barn, det glemmer og fornægter sin egen Fader; o! jeg vil rolig slumre ind ved Jødens, ved Tyrkens, ved Hedningens Barm; men hvorledes skal jeg anfortroe mig til den, der ingen Gud har, at anfortroe sig selv til? hvad Sikkerhed tør jeg love mig hos den, der nægter en gjengjældende Evighed?"

2. D. S. 315 f. Et got Navn efter Døden. Efter en skjøn og rørende Indledning, som det vilde blive for vidtløftigt at afskrive, udtaler For-

falteren sig saaledes: "Et got Navn efter Døden er sikkert den bedste Arvedeel, vi kunne efterlade vore Børn; mangeslags Uheld kan berøve dem den Formue, vi stræbte at samle til dem; men den Højagtelse, vi vakte hos de Mennesker som levede med os, og som vi velendog tør troe, vil vorde, naar vor Løb herneden er fuldendt, naar Hadbet tier ved vor Liigkiste og Avinds Klaffer forstummer, fordi den intet mere har at misunde; o, denne Højagtelse vil vorde en Velsignelse for dem, som arve vort Navn; hvo som nævner dette, vil da mindes os, og stræbe endog i vore Børnebørn at vise os den Kjerlighed, han ikke mere kan lægge for Dagen mod de Døde."

"Et got Navn efter Døden omgiver os som med et dobbelt Liv; thi ikke nok, at vor Aand vedbliver at være og virke i de høiere Verdener, hvorhen den kaldtes; den bliver ogsaa ved at være virksom paa den Jord, den forlod, elsket og uforglemt af saa mange bedre, ædlere Mennesker — o hvilken Salighed er det ikke, at kunne tænke, at kunne sige til sig selv: det er mueligt, at jeg, naar engang mit Øje brister, vil møde Velsignelse og Kjerlighed i tvende Verdener; Kjerlighed og Velsignelse endnu paa Jorden, hvorfra jeg gik; Velsignelse og Kjerlig-

hed i de bedre Egne, hvorhen jeg vandrer. — Ja sandelig! det er, som ligner en Kristen i sin Død den dalende Sol; hans Dyders milde Glands henrykker endnu, naar han selv ikke længere stædes herneden, som Aftenrøden, der end staaer qvægende paa Himmelen, naar Dagens store Stjerne alt er ganget hen for at fryde og oplyse andre Verden-Egne; thi hvad vi kalde Aftenrøde, hilse fjernere Landes Beboere som Morgendæmringen for den opgaaende Sol. Og saaledes lyse da den Retfærdiges Dyder foran ham gjennem Evigheden, og Engle ile under Jubelsang; den kommende Broder imøde; medens Dødelige med Veemods og Erkjendtligheds Taarer; ledsage hans Liig."

5. D. S. 329 f. om Forsigtighed i Valget af Venner. "Vælg aldrig nogen til dit Hjertes Fortrolige, som du ikke nøje kjender, og om hvis Grundsætninger og Retskaffenhed, du ikke ved længere gjensidig og prøvet Omgang, er fuldelig overbeviist; ikke det udvortes hos ham, ikke hans skjønne Skabning, hans selskabelige Talent, hans Rigdom, hans Anseelse hos andre Mennesker, ere dig en sikker Borgen for hans Oprigtighed og Trofasthed; nej! utvetydige Prøver maae han have givet dig paa sin rene Hengivenhed, sin

Død, sin Karakterfasthed, sin urokkelige Taushed. Vee dig! om det ikke er paa disse ædle faste Støtter, du grunder dit Venskab! Vee dig! om du, henreven af opbrusende Følelser, af en forvildet Fantasie, kun hefter dit Øje paa et tækkeligt Udvortes; Arme Bedragne! din Fred er tabt, og Anger og Nag og bittre Taarer følge hevnende din Daarskab."

Hvem falder ikke ved at læse dette Sted, følgende skjønne genialske Linier ind af den fortreffelige Herder:

Liig den aarle Morgenskygge
Er vort Venskab med de Onde;
Timeviis det tager af;
O, men Venskab med de Gode
Voxer brat, som Aftenskyggen,
Indtil Livets Sol gaaer ned.

Har du, kiæreste Ven! i hine ovenanførte Prøver seet og, som jeg haaber, seet med Interesse, hvorledes Forfatteren veed at betragte og behandle de Gjenstande, han fremstiller, tvivler jeg neppe om, at du, med samme Interesse endnu vil læse Et og andet, jeg med Hensyn til Tidernes Tarv, og den Aand og Tone, der desværre! alt for meget udmærker disse, finder mig som opfordret til at afskrive, 5 O, S. 234 f.

Ærbødighed mod Forældre. "Gives der vel paa Jorden noget fastere inderligere Baand end hint hellige, der knytter Børns Hjerte til dem, de skylde deres jordiske Tilværelse. Have vi selv til Verdens ophøjede Skaber et skjønnere Navn end det, vi laane fra vore jordiske Forældre? Fader kalde vi den Evige, og kjende intet sødere Navn; intet som er mere qvægende, mere velgjørende for vort Hjerte. Ja, vissselig! Fader og Moder Navnet er det første, vi lære at stamme herneden, det første, der skjænkte os spæde Umyndige engang Glæde og Trøst. Ak! det er jo nok til at skildre et Barns forladte ulyksalige Tilstand, nok til at vække endog haarde Hjerter til Medynk med det, naar vi sige: "Stakkels Barn! det har hverken Fader eller Moder!" Nej! endnu engang! der gives intet stærkere, intet ømmere og helligere Baand i Naturen, end det, hvormed Guds faderlige Haand forenede Børns Hjerter med Forældres. Sandt! ogsaa Venskabs og Kjerligheds Forbindelser ere ædle og skjønne, og det er sødt at kunne dele Glæder og Sorger med den, der er os kjær; men Tid, Frastand, Omstændigheder, ulige Meninger og Skiæbner have desværre! sønderrevet saa mangt et Venskabs Baand, der syntes at være knyttet uopløseligt. Kun Barnets Hengivenhed

og Ærbødighed mod dets Forældre lader sig aldrig ganske udrødde. Og naar vi stundom, under nye Sysler, nye Adspredelser, nye og fremmede Forhold, have glemte vore Barndoms Legebrødre, vore Ungdoms Samvandrende, vor modnere Alders Deeltagere i Glæde og Sorg, da vil dog Barnet — endog det meest vanartede Barn — ikke reent glemme sine Forældre; det vil, det maae stundom mindes dem; være det med øm Glæde, med stille Veemod, eller med skjælvende Samvittigheds Angest. Sandt! ogsaa helligt og inderligt er hint Baand, som forener Mand og Hustru; o! men hvor ofte have Lidenskab, Kjedsomhed, onde Luner ikke sønderrevet dette Baand! hvor ofte har den sildigere Tid udslukt Kjerlighedens første, blussende Flamme! hvor ofte fulgte bitter Harme paa den svundne Ømhed; frivillig Skilsmisse paa den saa meget lovende Forening! — Kun Barnets Hjerte mægter ingen Tid, ingen Lidenskab aldeles at løsrive fra Forældrenes; og selv det meest forvildede Barn seer med smertelig Bevidsthed, med martrende Selvbebrejdelse tilbage paa den svundne Ungdomstid, da det skyldfrit og got vandrede frem ved sin Faders Haand; og hvilede trygt og sorgeløst ved sin Moders kjerlige Hjerte. Saa mangen elskelig Dyd gik til Grunde herneden, saa mangen skjøn,

ædel Følelse visnede og sank under Forførelsens giftige Aande, men selv hos den fuldendte Forbryder, kan Ærbødighed mod Forældre ikke aldeles tabe sig. Endnu i Dag gjentager hvert menneskeligt Hjerte, hvad der lød højtideligt i den fjerne hedenfarne Old: "Et Øie, som spotter sin Fader og foragter at være sin Moder lydig, skal Ravnene udrive ved Bækken og de unge Ørne fortære det." (Sal. Ordspr. 30 17). Nej! Ærefrygt mod Forældre er, blant alle Dyder, den første, Mennesket lærer at kjende, føle og udøve; den første, som fæster sine Rødder saa dybt i det barnlige Hjerte, at intet formaaer fuldelig at oprykke dem; den er en hellig, en evig Gnist, som endnu vedbliver at ulme i vort Bryst, naar Følelsen for saa meget Got og Ædelt synes uddød; en Gnist, ved hvilken de øvrige, moxen udslukte Dyder ofte igjen tændtes til nyt Liv, nye Virksomhed. Nej! svinde kan den ikke ganske denne hellige Ærbødighed; men dog formindskes maaskee? dog forvandles fra en brændende Flamme til en ulmende Gnist? Ak! vee den Slægt, hvor dette er mueligt; Vee de Uhyrer, som glemme det ømme Moderbryst, der gav dem deres første Føde; det trofaste Faderhjerte, der slog saa rørende for dem fra Livets tidligste Øjeblik! vee dem, de skjændige Uhy-

rer! deres Utaknemmelighed mægter ingen menneskelig Tunge fuldkommen at skildre; den nævner kun Helvede værdigen ved Navn. Der gaves Folkefærd i Oldtiden, som blant de forskjællige Love, de foreskreve, ingen havde, som forbød Faber og Modermord; enten fordi de ikke troede en saa græsselig, saa unaturlig Forbrydelse muelig; eller fordi de i det mindste ikke vilde lade Tanken om denne Muelighed trænge ud i Verden. Ak! men med Gysen seer jeg i vore Dage hin skrækkelige Muelighed endog forvandlet til Virkelighed: Jeg seer i christne Menigheder, hvad der var ubekjendt, hvad der blev nægtet af en hedensk Forverden. Jeg seer Mennesker, som hævede til Velstand ved et lykkeligt Tilfælde, pludseligen skamme sig ved deres ringe Byrd, og rødme over deres ærlige Forældre. Jeg seer Mennesker, som med Haardhed og Uvillie række den bedagede Fader, den sygelige Moder det sparsomme ofte neppe tilstrækkelige daglige Brød, og vente med Længsel paa deres Endeligt. — Jeg seer Mennesker, som med samvittighedsløs Frækhed, ikke tage i Betænkning, at bedrage godmodige eller alt for svage Forældre for deres hele redelig erhvervede Ejendom. — Jeg seer Mennesker, som ere ligegyldige ved den Moders Lidelser, der under stille

veemodig Bøn til Gud, gjennemvaagede saa mangen lang, smertelig Nat ved deres Sygeleje; følesløse ved den Faders Nød, for hvem ingen Møje var for trykkende, intet Offer for stort, naar det gjaldt om at sikkre og befæste deres Fremtids Vel. — Jeg seer Mennesker, der kjødelig folgte under alle Laster, styrte sig hovedkulds og som med Magt i Skam og i Skjændsel; urørte ved [de] bittre Modertaarer, som flyde over deres Forvildelse, urørte ved en fortørnet Faders Vrede eller dybe Suk; urørte ved det skrækkelige, det daglige Syn, at begge de ulykkelige, mere af Græmmelse og feilslaget Haab, end af Aar, gaae der som svækkede, glædeløse Oldinger, hvis Isse tidlig graanede af Kummer og hvis vaklende Fødder føre dem, før Tiden kom, til deres Grav."

"O, du, der med et forvendt, et ugudeligt, et tryggesløst Hjerte fornægter den hellige Kjerlighed og Ærefrygt, du skylder dine Forældre; hør det! jeg kalder dig en Fader, en Moder-Morder; thi det er dit Hjertes Haardhed, som styrter de Ulykkelige, de med Utaknemmelighed saa skjændig Lønnede, i Graven. Og du, som skammer dig ved ærlige Forældre, som vægrer dig ved at være deres Alderdoms Trost og Støtte; ogsaa dig kalder jeg Fader

og Modermorder; thi det er din Følesløshed, din voldsomme Undetrykkelse af de naturligste Fornemmelser, din skjændige Ringeagt mod alt det Gode, du modtog, som fremskynder deres Død: og du, som døv ved en kjerlig Faders Bønner, ved en øm Moders Velsignelser, ulydig mod deres Advarsler, tumler hen for at søle dig i Udaad og Laster og flette Skjændselens Tornekrone til dine Forældres sølvgraa Hoved; ja, trefold kalder jeg dig Fader- og Moder-Morder; thi det er dit, ene dit Værk, at de med forgrædte Øine med fortvivlede Hjerter, uden Trøst, uden Haab, at see, at finde deres Barn igjen Hisset, skal synke hen i deres Grav."

"I Børn! værer eders Forældre lydige i Herren! thi saaledes bør det sig at være — siger Skriften,— Og det første Bud med Forjættelse er dette: ær din Fader og din Moder, at det kan gaae dig vel, og du maa leve længe paa Jorden".

"Ja ær dine Forældre! lyd dem allerede i din Ungdom! de gave dig Livet! de gave dig Næring og Pleie, da du endnu intet mægtede at give dem uden Bekymring og Møie; dem var det, som styrede dine første vaklende Trin. Dem var det, som vaagede over dit Held og din Sundhed; dem var det,

som sørgede for dit Hjerte, og søgde alt at danne dig for Evigheden, da du endnu neppe havde lært at kjende det jordiske Liv; adlyd dem! Deres Villie være din! Hvo der i Sandhed ærer sin Fader; hvo der af Hjertet elsker sin Moder, er oplagt til alt hvad stort og godt er; denne Ærbødighed, denne Kjerlighed er den stærkeste Skytsengel for den barnlige Uskyld; den kraftigste Støtte, ved hvilken den Faldne atter formaaer at reise sig."

"Ær dine Forældre, ogsaa da, naar du ikke længere staaer under deres Tilsyn, og glem aldrig det Gode, de have viist mod dig; ær din Fader, som for din Skyld gjennemvaagede mangen søvnløs Nat, naar du overgav dig saa trygt til den rolige Slummer, som bad for dig til Gud, naar du letsindig og tankeløs ilede til Leeg og Spøg, som ingen Møie, ingen Umage sparede for at kunne sikkre dig en lykkelig Fremtid; ak! det var for dig han levede! det var for dig han virkede. Søn! Datter! stræb du nu og at leve og virke taknemmelig for ham. — Ær din Moder! der fødte dig med Smerte, og allerede ved din Vugge fældte Glædes og Kummers Taarer; hvormed vil du gjengjelde denne Kjerlighed, denne Kummer, disse Taarer, uden ved den ømmeste Opmærksomhed for

hendes kommende Dage? o tænk hver Gang du seer et diende Barn ved Moderbrystet: saaledes hvilede jeg ogsaa hjelpeløs og svag ved min ømme Moders Barm; elsket af Ingen paa Jorden som af hende; tænk, hvergang du seer en glad Moder kjele for sit Barn, eller staae med et bekymret Sind og med blege Kinder ved dets Sygeleie: "Ja saaledes følede ogsaa min Moder for mig samme Henrykkelse og samme Smerte." I Sandhed! for hvem Fader og Moder ikke ere ærværdige; nei! for ham er intet helligt, intet ærværdigt under Solen; Flyer ham! Hans Hjerte er modent til hver Forbrydelse."

"Vær dine Forældre og vær, i den tilstundende Alder deres Forsørger, Beskytter og Ven. O, vissélig! det er den saligste af alle Glæder, Gud herneden kan skjænke fromme taknemmelige Børn paa Jorden, naar han lader deres Forældre opleve en høi Alder; da — og først da er det dem muligt at gjengjælde hine Ærværdige det Gode, de skylde dem. Alderdommens Svagheder føre Mennesket paa nye tilbage til hans hjelpeløse Barndoms Tid; den gamle Fader, den bedagede Moder har ikke længere Kraft til at arbejde eller at sørge for sig selv; nu give du dem de glade Timer tilbage, de skjænkte dig som Barn; nu pleje og

erindre du dem med Ømhed og Skaansel, som de fordum plejede og skaanede dig, da du saa højlig trængte til Omhu og Overbærelse."

"Ær dine Forældre! og, have de Feil, skjul disse med Kjerlighed, bedøm dem med mild Lemfældighed! Ak! de have jo viist dig saa meget godt, de have naaet deres Alder med Ære. Sømmer det dig at fremstaae som deres strænge Dommer? Og kan du, bør du maaske — endog af Kjerlighed og Højagtelse for hine dig saa Dyrebare selv — ikke undgaae at gjøre dem opmærksomme paa det, hvorved de maaske kunde tabe i Andres Agtelse; o, gjør det stedse med barnlig Ærbødighed og paa den mest skaanende Maade; lad ingen ond Lune, ingen fornærmende Bebrejdelse; lad Kjerlighedens hele Fylde udtrykke sig i dine Ord; og skulde du ved alt dette mærke, at de ere blevne til en indgroet Vane, disse Feil, som vanskelig, maaske aldrig gandske udrøddes; saa tie og taal allene; Tie, og stræb at gjøre hiine Feil saa lidet paafaldende og skadelige som muligt; tie! og indhyl Forældrenes Svagheder i et velgjørende Dække; thi deres Ære er din egen.

Ær dine Forældre, selv om de stundom handlede haardt, maaske endog

uretfærdig mod dig: Du blev ikke sat til at være Dommer over dem, ved hvilke Gud kaldte dig til Livet; deres Svagelighed fordrer din Hjelp; deres graa Haar din Ærefrygt! Vare de stundom haarde mod dig; maaskee befordrede denne Haardhed endog dit Vel; gjengjæld du, hvad skeet er, med Mildhed og Godhed! ak! det er jo sødt at kunne gjøre sine egne Forældre til sine Skyldnere. Vare de uretfærdige mod dig, vær du da den Retfærdige! undvig endog ved det fjerneste Vink at minde dem om deres Skrøbelighed eller Partiskhed! Ak! enhver saadan Erindring vilde vorde en rivende Torn i Fader- og Moder-Hjertet; og hvorledes skulde Saaret kunde lægeS, da den forgangne Tid er ugjenkaldelig, og uforanderligt alt hvad den bragde med sig."

"Ær dine Forældre; ær dem i from og barnlig Hukommelse, da, naar de ikke mere vandre herneden; ær dem ved et ædelt, priseligt Forhold efter deres Død; ak! maaskee var du de Døendes sidste Tanke, deres sidste Bøn til den Alforbarmende! O, derfor være ogsaa deres Grav dig stedse en stille Helligdom! derfor være deres Navn og Minde din glade Stolthed; derfor være Tanken om dem og den lyse Evighed, hvorhen de vandrede og hvor du atter skal forenes med dem, dit skjønneste, dit saligste Haab!"

Har jeg maaskee forlænge opholdt mig ved at udskrive ovenstaaende Brudstykke? eller synes det dig maaskee at være for vidtløftigt? O betragt dog engang ret opmærksom den Ungdom — jeg mener den saa kaldte velopdragne Ungdom — som opvoxer trint omkring dig! Siig mig, om du Ingen fandt iblant dem, som troede at vide alting bedre end hans Forældre, og vel stundom ikke tog i Betænkning at sætte disse ordentlig tilrette? om du Ingen fandt, som vovede, at kalde sine Luner, sin Trods sin stive haardnakkede Egensind Selvstændighed og Karakterfasthed? Om du Ingen fandt, der med ubeskedne Ord og i en afgjørende Tone, eller i det mindste ved en Mine, der synes at røbe Medlidenhed, nægtede ældre Mennesker, hvis Kundskaber og Erfaringer de endnu en rum Stund neppe ville naae, Ret til at yttre nogen anden Mening om Litteratur og Smag, end den, paa hvilken hine Ynglinge have trykt deres indbildte Ufejlbarheds Stempel?

"Ja, svarer du maaske, men for alle disse ville de anførte Vink og Betragtninger uden Tvil være forgjæves; thi de ville vel neppe engang læse dem. Det er jo ikke længere Klarhed og Tydelighed, men mystisk Mørke; det er ikke, hvad der virker paa Forstanden og Hjertet, men hvad der ophidser

Fantasien, folder den med selsomme Drommebilleder, og sætter alle dunkle Følelser i Bevægelse; det er ikke det simple, sande, fattelige, men det forvirrede og brogede, som nu omstunder behager vor unge Læseverden. Nu vel da! saa læse Forældrene selv hine Formaninger; læse dem høit, i Paahør af deres Børn; og er da ogsaa maaskee Hovedet paa nogle af disse allerede forskruet og opfyldt med fantastiske Drømmerier; o, naar kun ikke Hjertet er, af Egoismens fiendtlige Haand, bleven indknebet og snevert og koldt, vil en saadan Forelæsning ikke gandske forfeile sin Hensigt; langt fra mig være det i øvrigt, at ville her, ved en almindelig Klage fornærme vore unge Mennesker; o, jeg kjender flere iblant dem, som ved Beskedenhed og Godmodighed have Krav paa ethvert ædelt Menneskes Velvillie og Yndest; og jeg føler mig selv saa vel i deres Selskab, thi Billedet af min egen Ungdomstid glider mig venligt og smilende forbi; gjerne deler jeg deres ungdommelige Munterhed; gjerne hører jeg dem fremsætte deres Yttringer om denne eller hiin Gjenstand, hvis de endog afvige fra mine egne; naar dette skeer med den Sømmelighed, som klæder enhver Alder, men især den yngere saa vel. Men hvor eensidige afgjørende Magtsprog fremsiges i en myndig Tone,

hvor det, de Ældre vidste længe, før den indbildske Yngling blev født, bydes dem som nye Viisdom, og det med den vigtige Katheder-Mine, den høitidelige Anstand, der neppe vilde anstaae en gammel Docent; ja, der strækkes jeg tilbage og tier. Kjære, elskelige Ynglinge! I, som endnu have Beskedenheden kjær og ansee den for, hvad den er, eders Livs skjønneste Prydelse; I, som stedse vise Agtelse for Erfaringer og de graae Haar, og ved Ærbødighed og Kjerlighed mod eders Forældre, gjøre eder værdige til Guds og Menneskers Velbehag; o, hvor jeg saa inderlig gjerne dvæler i eders Kreds; det er, som svævede den barnlige Uskylds gode Aand velsignende omkring dem og talede til hvert Hjerte med uimodstaaelig Vælde; ak! aldrig vige den fra eder denne eders hulde Skytsaand! aldrig svækkes eller sløves hine milde Følelser, Naturens Herre nedlagde i eders Inderste mod dem, der bør være eder de kjæreste paa Jorden, eders Forældre! Aldrig mægte Egenkjærlighedens dræbende Kulde, aldrig Sværmeriets giftige fortærende Brand at ødelægge hint den barnlige Kjerligheds blide, skjønne Blomster, der, plantet af Naturen, fredet, opelsket og beskyttet af Taknemmeligheden, pryder den unge Sjæl med uforgjængelig Ynde; o! da da ville I ogsaa med stille Andagt, med glædeblandet

Veemod gjennemlæse hine rørende Formaninger, den ædle Forfatter saa kjerlig og dog saa alvorlig giver alle Børn; thi I ville føle, at de ere som udskrevne af eders eget Hjerte.

Dog — min Ven! alt er det Tid for os, at forlade disse Betragtninger, saa vigtige og betydningsfulde vi end maatte finde dem, for at nærme os andre, der endnu synes højere og alvorligere; det er Tid at høre Forfatteren tale et Par Ord til os, om Udødelighed — Evighed — Gjenforening; og her har du da nogle Brudstykker af hine Ord. 7de D. 344 f. "Trende Gjenstande gives der herneden, mod hvilke alt andet bør agtes ringe; trende, til hvis Betragtning kun den menneskelige Sjæl og intet andet Væsen paa Jorden, kan opsvinge sig; trende, som ere en Helligdom for alle Sjæle og uden hvilke Mennesket vilde ophøre at være Menneske, disse ere Tanken om en alstyrende Guddom, — fortsat Stræben at nærme sig dette ophøjede Væsen ved Dyd og Fuldkommenhed — Haabet om Evigheden. Og dette Haab nedlagde Gud hos alle Dødelige Intet Folk findes der paa den hele vide Jord, hos hvilket det ikke, dunklere eller klarere skulde ytre sig; thi Gud indrettede den menneskelige

Fornuft og dens Love saaledes: at den selv engang maatte nødes til at tænke paa den evige, den uendelige Fortvarenhed, som biede den. Alle Religioner, — saa mange, saa forvirrede og ufuldkomne de end maatte være — forjættede denne Trøst, og Hedningen selv græder ikke over sin elskte Døde, uden at hæve Øjet mod et dunkele unævneligt Hisset, hvor de atter skulde samles. Men denne Overeenstemmelse, denne almeenherskende Troe, monne den ikke være Guddommens Stemme?"

"Og hvorledes skulde vi vel ogsaa kunne henfalde til den forfærdelige Tanke om en evig Tilintetgjørelse, da dog den døde og levende Natur hvert Øjeblik vidner om det Modsatte? Hvad eengang findes i Alverdenen, kan aldrig tabe sig af den. See! det Støv, du træder paa med din Fod, var maaske en Deel af en Klippe; Klippen er hensmuldret; dog, dens Dele vedblive at være til; men naar nu det ringeste saaledes varer ved, skjønt det i Tidernes Løb vel tusinde Gange ændrer sine Forbindelser og sine Forhold, skulde da det ædelste, det meest ophøjede, vi kjende i Guds store Skabning, skulde da Menneskets Aand ene gjøre en Undtagelse? Naar Støvgranet vedbliver at være i det store Verdens Alt, saalænge dette Alt er til, skuldo

da Menneske-Aanden, der ene kan tænke Gud og Udødelighed, blot være bleven til for Øieblikket? Tvende Ting have vi at lægge Mærke til som vigtige og betydningsfulde: det døde Stof og de forborgne Kræfter, som oplive det. See hine Blomster, din Have frembringer; de spire frem af Jorden; Vandet, Luften og Lyset nærer og udvikler dem; men endnu er en hemmelig Kraft tilstæde, hvorved de egentlig vorde det, de ere, hvorved Blomsten ene vorder Blomst og intet andet. Men troer du nu, at det livløse kolde Stof frembringer denne besynderlige skjulte Kraft, eller at der meget mere maa være et forborgent Rige af Kræfter, som giver hint Stof, Liv, Bevægelse, Form og mangefold Skikkelse? Men, kan nu det, der er livløst og dødt ikke forsvinde af Alverdenen, mener du da, at det bedre og ædlere, at Kræfterne skulde svinde? Naar Planten visner og vorder Støv, er derfor ogsaa den Kraft visnet eller fortæret, der oplivede den? nei! du bemærker den ikke, men den bliver ved at virke i andre Forhold under andre Forbindelser. Saaledes er vor Aanden særegen Kraft; men høiere, men underfuldere end alle Kræfter, vi kjende; og skulde nu

Nogen være afsindig nok til at troe, at dette Legeme af Støv skulde have frembragt hin Aand og at det atter hensmuldrende til Støv, skulde tage den med sig i Graven? Nei! vißelig! den menneskelige Aand er et aldeles selvstændigt Væsen, der kun blev til for sig, og ikke for Noget andet i Naturen. Trint om den forandrer sig Alt; men den bliver stedse, hvad den er, og udvikler just deri sin underfulde Vælde. Aanden er ikke, kan ikke være til for Legemet — dette af den selv oplivede Støv; nei! for den blev Legemet til; den er det, som styrer, som besjæler det; og just denne mærkværdige Følelse af Aandens Selvstændighed, denne faste Overbeviisning, at den er til for sig selv og ikke for andre Ting, ikke nogen Deel af disse; ja den er det, som udgjør den indre guddommelige Borgen for dens Uforgængelighed."

"Ja, vi ere Udødelige; ikke for evig — dog! hvad siger jeg? ikke for et eneste Øie blik vorde vi Undergangens Rov; — O, I Fader- og Moderløse! hvorfor sørge I saa bittert, uden Trøst og Haab, ved eders Forældres Grave? Fader! Moder! hvi staaer du haabløs og jamrende ved dit elskte Barns Liig? Gud tog det til sig. Det gik for-

an dig til det Bedre; men du vil finde det igjen, naar ogsaa Gud engang kalder dig, og være salig i dets Omgang, naar Andre maaskee hernede ledsage dine Levninger med Venskabs og Taknemmeligheds rindende Taarer."

"Vi ere udødelige! Hvorfor blegner du, frække Ugudelige? Udødelig er ogsaa den Fattige, som din grusomme Haardhed nægtede endog en ussel Skjærv af det, du med ødsel Haand kosttede dine Velyster; udødelig er ogsaa den Uskyldige, du forførte og overgav til Jammer og Skjændsel; udødelig er ogsaa den Fortrængte, hvem du, stolte Umenneske! i dit blinde Overmod nedtraadte som en Orm i Støvet. Vi ere Udødelige! o, Kristen! du, din Jesu stille, trofaste Efterfølger! ogsaa hine ere udødelige, som du gjorde vel imod. Som dine glade taknemmelige Vidner ville de engang træde frem for den Evige. Og de Taarer, du med broderlig Haand tørrede af deres Øie, skulde hisset, i din evige Hæderskrone vorde Perler, som aldrig forgaae."

"S. 402. Hjemgang til Faderen; Hvorledes skildrede vel vor guddommelige Forløser, han, som bragde Liv og Uforkrænkelighed til Lyset formedelst Evangelium; hvorledes skildrede han vel Dø-

den, den Død. hvis Rædsler han selv fuldelig følede og det i saa høi Grad, som nogen Dødelig kunde føle dem, den Død, han selv maatte lide, i sine fejreste Manddoms Aar; ved sine Kræfters fulde Modenhed, med Sundhedens blomstrende Præg paa sine Kinder, med Uskyldighedens rene Bevidsthed i sin Sjæl, og — dog som Forbryder. Hvorledes skildrede han denne Død? han kaldte den en Hengang til Faderen. Og saaledes kan, saaledes bør en Kristen med glad Overbeviisning kalde den; Er Jesu Fader ikke ogsaa vor Fader? Er Erkeengelens og Ormens Skaber ikke ogsaa den, der skabte os? Jo. det er en blid, en venlig Forestilling at tænke sig Døden som en Hengang til den alkjerlige Fader; eller skulde Gud maaske ikke kunne eller ikke ville føre Skabninger, der ere adlede med Præget af hans eget Billede, hen til sig, hen til det Hjem. hvortil de høre; til beslægtede Aanders højere Opholdssted? Tvivler! læg Mærke til de underfulde Vink, der allerede herneden i Naturen møde dig, som Mindelser om det tilkommende Evige. Overalt, hvor du vender Tanken og Øjet, opdager du en stor, en almeen udbredt Lov, efter hvilken Alting omsider opløses og forener sig med sin Lige. Vandet sender Taage og Skyer mod

Himmelen. Men i Regn og Dug synker denne Taage, disse Skyer atter til Jorden og opløses i Vandet, der fremdragde dem. Blomsten, Dyret, det menneskelige Legeme, som udsprang af Jorden og næredes ved jordisk Stof, segner atter, naar Tiden kommer, tilbage i Jordens Skjød, hvoraf de bleve tagne; — Men vender nu saaledes det bevidstløse Stof og dets Bestanddele, efter mangeslags Forhold og Forbindelser tilbage til dets oprindelige Herkomst og Slægt; skulde da de ædlere med Bevidsthed udrustede Kræfter, de fornuftige Væsener, de Gud og Evighed tænkende Aander ikke engang vandre hjem til deres store, oprindelige Aande-Familie? O! mægtige betydningsfulde Vink i Naturen, talende Stemmer fra Evigheden, har jeg fattet eder? Og ere I ikke som en hellig Gjenklang af hine Ord, hvormed den store, guddommelige Forløser, saa kjerlig trøstede sine sørgende Elskte ved den tunge Skilsmisse: "Havde I mig kjær, da glædte I eder, at jeg sagde: jeg gaaer til Faderen, thi Faderen er større end jeg". O, naar engang Fredsengelen fra den bedre Verden, han, hvem Menneskene kalde Død, tager mig i sine Arme og fører mig bort fra Støvet; o, mine Kjære! græder ikke; thi ogsaa

jeg gaaer da hjem til min Fader. Græder ikke over mit hensunkne Leer; thi jeg er vendt tilbage til min oprindelige Familie, til den skjønne Verden, hvor fuldendte, lyksalige Aander boe; jeg er vandret over til de Elskte — ak! de inderlig, de evig Elskte, jeg herneden maatte miste, og for hvilke jeg sørgede saa dybt, saa smerteligt. Ja, der, der er det, hvorved Hjerte hængte, mit Livs ædlere Klenodie — de, til hvilke Faderen bandt mig med usigelig Kjerlighed. Der er min Forløser Jesus; der min Gud, til hvem jeg kommer formedelst ham. Græder ikke! ogsaa for eder slaaer den store, livsalige Time, der kalder eder hjem til Faderen. Ogsaa over eders blege, falmede Aasyn ville eders Efterladte endnu skue det Tilfredshedens milde Smil, hvormed I gik did over: Nej! ikke her — hisset er vort Fædreneland; hisset vort sande, vort egentlige Liv. Held eder! Held mig! det er ingen Død, der bier os; det er en Hjemgang til Faderen."

S. 415. Det tilkommende Liv. Uden tvil er det en Misforstaaelse, naar vi tale om Evigheden, at tænke os den, som noget, der er gandske adskilt fra os og Tiden; vi leve i, og altid bliver tilkommende for os. Nej, Evigheden er ikke noget tilkommende, den er allerede nær

værende. Vi leve alle i Evigheden; thi vi leve i Gud og Gud er evig. Kun vort korte Levnetsløb herneden — denne klarere eller dunklere Drøm — kalde vi som et Afsnit af vor evige Tilværelse, Tid; men ogsaa denne Tid er i Evigheden, som vor Jordklode er i den uendelige Himmel; Jord og Himmel, Tid og Evighed ere Eet. Ogsaa her paa Jorden ere vi i vor Faders Huus, skjønt ikke endnu paa hint Fuldkommenhedens Trin, der omstraales klarere af hans Herlighed; didhen fører hin bedre Engel os, som vi kalde Død; Vi leve; men ogsaa vore hedenfarne Kjære leve; vi staae grædende paa denne dunkle, i det umaalelige Rum svævende Klode; men ogsaa vore Bortvandrede befinde sig med os i samme Verden; vi herneden; de rimeligviis paa skjønnere og herligere Opholdssteder; vi bundne og indskrænkte af et skrøbeligt Legeme; de i større Frihed og Salighed. Hvad er det da nu at døe? I Sandhed! det er ingen Overgang i Evigheden; thi vi ere allerede i Evigheden; det er en Overgang til ædlere og skjønnere Forhold; det er en forandret Vaaning i vor store Faders umaalelige Huus; en Ombyttelse af den Stjerne, vi nu leve paa, med en herligere; af det Vuggeliv, vi nu føre,

til det højere og ædlere Liv ved Faderens Hjerte. O hvor langt anderledes fremstiller Døden sig nu for vor Betragtning? den er ingen Tilintetgjørelse, men en Fuldendelse; intet Ophør, men en Vedbliven; de Elskte, hvis Bortgang, jeg beklager; o, de ere ikke tabte, de leve endnu, som jeg lever; de ere endnu med mig i samme Alverden! de tilhøre mig endnu, som jeg tilhører dem; vi ere ikke adskildte; der ligger ingen Tid mellem os; thi ogsaa jeg er i Evigheden; er i Guds Faderarm som de. Ofte, ak! saare ofte svæve de for min Tanke, de Gode; maaskee svæver ogsaa jeg for deres; som jeg sørger over at have mistet dem, glæde de sig maaskee ved snart at gjenfinde mig. Hvad for mig er dunkelt, skue de i Klarhed. Hvorfor sørger jeg da over, at jeg ikke længere nyder deres Omgang? Medens vi levede sammen herneden, maatte jeg jo dog saa ofte finde mig i at undvære dem; naar en Reise skilte os ad, var jeg dog derfor ikke ulykkelig. Hvorfor er det da nu anderledes? De have tiltraadt en Reise, og om de boe paa Jorden, i en fjernt liggende Stad, eller i Guds Alverden paa en fjernt svævende Klode, er dette ikke det samme? Vi blive desuagtet ved at være i vor Faders Huus; og boe vi end i for-

skjellige Værelser, skulde vi derfor ophøre at være Brødre; elskende Brødre for hverandre?"

"S. 456. Gjenforening. Evighed! du sidste Maal, til hvilket alle vandre; den Sørgende og den Glade; den Vise og den Uforstandige; Kongen og Betleren; den hentærede Olding og det smilende Barn; Evighed, som venter os alle, vær du i dette Øieblik Maalet for min Tanke; min Sjæl føler sig højere opløftet, føler sig renere og friere, naar den tænker dig; og elskeligere svæver Religionen for mig, naar den vækker i mit Bryst en sød, en underfuld Anelse om den uendelige Tilværelse, som bier mig. Evighed! du, for hvem den Letsindige gyser, Synderen blegner, Tvivleren bæver under bedøvende Uvished og varslende Skræk, Evighed! du, som fødtes af Gud; som fuldender det begyndte, som jevner det Stridige, som vejer Støvets Daab paa din aldrig vaklende Vægtskaal; Evighed! du høje Gjengjældende, med Dommersværd og Palme; du er den Vises stille Fortrøstning, den sande Kristens frejdige Haab!"

"Ak! ogsaa for mig skal du være det! Min Trøst skal du være, naar Skjæbnen herneden vorder mig ublid og tung; mit Haab, naar jeg deler

Livets ædlere Glæder i mine Venners Omgang; min Trøst, naar Udsigterne i Fremtiden vorde mørkere og mørkere for mig; mit Haab, naar jeg i Lykkens Skjød, ufrivillig ængstes ved den Tanke, at alt er forgængeligt, og at hvad Mennesket har, atter skal fratages ham; min Trøst, naar Døden kalder mine Elskte fra mig, og jeg staaer der ved deres Leje, og stirrer under Taarer paa deres blege falmede Ansigts Træk, som nu aldrig mere vil smile mig imøde; mit Haab, naar ogsaa jeg skal vandre bort og tage Afsked med de kjære Venner, med de fromme taknemmelige Børn, der maaskee omringe min Sotteseng. Ja, Evighed! du Herlige! du, som Jesus aabenbarede mig! Dig er det, som gjemmer de salige Glæder til mig, som jeg her maatte miste; hvi skulde jeg frygte dig? Til dig førde Stormen de skjønne Blomster, den herneden udrev af min ædelste Krands — hvi skulde jeg grue for dig? Nej! kun hos dig — hos dig allene kan jeg finde, hvad jeg mistede paa Jorden, og hvad jeg endnu skal forlade paa den. Jesus, Verdens Saliggjører; Jesus, Guddommens umiddelbare Sendebud og dens høje Hemmeligheders Forkynder, har aabenbaret for sine Kristne: at de skulle see hverandre igjen. Det var den søde, den livslige

Trøst, han gav de elskte Disciple, da han i en alvorlig Time maatte berede dem til den forestaaende Skilsmisse og de mangehaande Farer og Forfølgelser, der efter hans Bortgang vilde møde dem. "Om en liden Stund skulle I ikke see mig og atter om en liden Stund skulle I see mig, thi jeg gaaer til Faderen — til min og til eders Fader vandrer jeg — til ham, som engang vil samle os alle hos sig — Nu have I Bedrøvelse; men jeg vil see eder igjen og eders Hjerte skal glædes, og Ingen skal tage eders Glæde fra eder". Skulde jeg da tvivle hvor Jesus taler; tvivle paa de Livets Ord, han forkyndte Menneskens Børn, og som Ingen før, Ingen efter ham har, med denne Klarhed, denne Fynd, denne himmelske, umodstaaelige Vælde, kundgjort for dem?"

"Nej! vi skulle see hverandre igjen. Jesus sagde, Jesus lovede det — han, der var sine Venners ømme, kjerlige Ven, som ingen var det — og inderlig, barnlig omfatter min Tro hans Udsagn og Løvte. Eller var det maaske Mennesket, der opfandt og foreskrev Kjerligheden, som en evig Lov for Mennesket? Var det Mennesket, der selv indplantede Venskabets Følelser i sit Bryst? Var det Mennesket, som med Omhedens blide

Følelser, tillige skabte Længsel efter deres evige Varighed? Nej! den Alforbarmende var det, som lagde disse Følelser, denne Længsel i vort Indre, ham var det, som gav beslægtede Sjæle denne Higen efter en evig, en uafbrudt Forening; og han, der herneden førde os sammen og forbandt os saa inderlig for nogle faje Aar; han, den Kjerlige, den evig Gode, hvis Væsen er idel Miskundhed; han skulde atter voldsom sønderrive disse blide, disse livsalige Baand, han selv knyttede; skulde gjøre os elendigere, ulyksaligere end den Grusomste blandt Mennesker var istand til? skulde skuffe vore helligste Følelser, vore saligste Forhaabninger i Dødstimen? skulde byde vort Hjerte at elske for at kunne skue dets Fortvivlelse? Nei! blev det, Gud forenede, adskilt for stedse i Døden! skulde trofast Kjerlighed, og Haabet om en skjønnere Gjenforening forgaae med mit Støv; o, da vilde alting være sønderrevet, alting ødelagt og tilintetgjort, hvad der syntes stort og herligt i Guds Verden: da vilde mit Hjerte miste sin ædelste Tilfredshed, sine saligste Glæder; da vilde hele Evigheden kun vorde et stort, uhyre Øde for min eensomme, forladte Sjæl, hvor den forgjæves søgde efter et Gode, den uerstattelig havde tabt; da vilde en evig Død være at foretrække for en evig

Tilværelse, i hvilken haabløs utrøstet Længsel kun skulde græde ved dyrebare Minder, da vilde Venskab og Kjærlighed være farligere Følelser end Misundelse og Had, da vilde den største Deel af Jordlivet herneden for tusinde og atter tusinde gode ædle, følende Mennesker ikke være værdt at have levet; da o! da vilde jeg anraabe Gud — den evige Kjerlighed — under bittre, brændende Taarer, vilde jeg anraabe ham: dræb Kjerligheden i mit Indere! hvorfor gav du mig et Hjerte, der kun skal bløde? hvorfor førde du kjære, dyrebare Væsener til mig, naar du for evig vilde rive dem ud af min Favn? hvorfor gav du mig disse Følelser af Venskab og Kjerlighed, naar jeg kun skulde vorde dobbelt ulykkelig ved at eie dem? Ak! da vilde Magen i sin Dødsstund for sidste Gang, nævne sin Elsktes Navn, med Fortvilelse, ømme Søskende sige hverandre et Farvel uden Haab, Moderen segne knust og trøsteløs ved sit Barns Side. Da vilde Evigheden være en Tilintetgjørelse af vort bedre Selv, eller en bitter, aldrig tilfredsstillet Længsel, en fortsat, haabløs Klagen over et evigt Savn; O, flye, skrækkelige, gudbespottende Tanke; flye langt fra os, du modsiges af vor Fornuft, du oprører vort Hjerte, du forkastes højtidelig af Jesu Mund. Ja,

vi skulle see hverandre igjen, naar? hvor? og hvorledes? det overlade vi rolig til Ham, der uindskrænket hersker hisset som her, men ingen Drøm, ingen tom Indbildning, en dyrebar, livsalig Sandhed er det: Vi skulle see hverandre igjen. O, I Hedenfarne! I, paa hvis snevre, nedsunkne Grave, voxer Græs og Blomster, medens stille varig Taushed omsvæver dem; o, I ere ikke glemte af mig. Endnu slaaer mit Hjerte for eder med samme Ømhed, hvormed det ængstlig slog ved eders eget Hjerte; endnu fælder mit Øje Taarer, ved Erindringen om vor Skilsmisse. — Men Gud skee Lov! ikke for stedse varer denne Skilsmisse. I de højere Egne, hvorhen I vandrede, mindes I endnu eders Ven, som han herneden stedse vedbliver at mindes eder. Ak! han gaaer nu saa eensom, saa forladt. For ham har Jorden ingen Trøst, ingen Glæde mere, hans Trøst, hans Glæde er hos eder; hans Længsler ile kun til de bedre Verdener, I beboe. Ak! naar, naar skulle vi da atter samles? naar skulle de stilles, de dybe Suk, som nu hæve sig fra mit beklemte Bryst? naar skulle vi, forenede uden at skilles ad, prise den Gud, der skabte os til at nyde Venskabets Salighed i dens højeste Fylde? Selv Erindringen om vort Liv paa Jorden vil der være os dyre-

var; her lærde vi jo at kjende hverandre, her blev Baandet knyttet saa blidt, saa qvægende mellem os, her smeltede vore Sjæle sammen i salig Harmoni. Ja, Gud er Kjerlighed; jeg vil ikke græde over de Døde. De gik til ham, og der skal jeg see, der skal jeg finde dem, de Lyksalige; ved Troen paa hans Faderkjerlighed vorder Længselens Smerte selv til en sød, en veemodig Nydelse for mig; og rolig og glad vil jeg vente paa den Time, der kalder mig hid over til de Forklarede. O, Evighed! med Henrykkelse seer jeg op til dig, og med Taknemmelighed mindes jeg Ham, der gik foran til Faderens Huus for at berede mig og mine Elskte et Sted *)."

Dog — min Ven! jeg maae rive mig løs fra Betragtninger, ved hvilke min Aand og mit Hjerte saa gjerne ønsket at dvæle, paa det mit Brev ikke skal forvandles til en Bog. Der staaer blot endnu tilbage, at meddele et Par Prøver paa Forfatterens lyse, ædle,

---

*) At jeg ikke ganske ordret har oversat dette, og maaskee endnu et Par andre Steder er ingenlunde, fordi jeg troer at kunne sige noget bædre end Forfatteren, men allene for at undgaae en Udførlighed, der i et Udtog som dette ikke vilde have været paa sit Sted.

og i Sandhed christelige Anskuelser af de forskjællige Meninger og Forestillinger om visse hævdede Dogmer, der kun alt for ofte have adskilt de Kristne i større og mindre Partier, og stundom endog ophidset deres Hjerter mod hverandre, i bitter, blodtørstig Harme.

Christi og de Christnes Lære.

"Allerede i Apostlernes Tid fandtes Spor af Parti-Aand i de christne Menigheder, opkommen ved Tvistigheder om adskillige Sætninger, hvori de vare afvigende fra hverandre, og som endog stundom angik Apostlernes egen Person. Saaledes ansaae Nogle Paulus, Andre Petrus for den fortrinligste og vigtigste af Apostlerne; medens adskillige hængde ved Apollos — en fra Jødedommet omvendt, ved Talegaver udmærket og af Paulus selv særdeles agtet Mand. Mod denne Uskik, saaledes at ville trættes om Meninger, stifte Sekter, og sværge ved enkelt Mands Myndighed er det, Paulus djærvelig vrer paa flere Steder, i sine indholdsrige Breve. Han erklærer ligesaa offentlig som højtidelig, at slige Grublerier og Spidsfindigheder ikke førde til noget gavnligt eller værdigt Maal; at Guds Rige ikke bestod i Ord — ikke i Formularer og Artikler — men i Kraft. "Og om jeg — udbryder ham med

ædel Varme — og om jeg kunde prophetere, og kjendte alle Hemmeligheder, og havde en Troe, at jeg kunde flytte Bjerge; men manglede Kjerlighed; saa var jeg intet uden en lydende Malm og en klingende Bjælde." Men dette Udsagn monne det ikke ganske stemmer overeens med Jesu egen Lære, mon det ikke er en Gjentagelse af, hvad han selv saa ofte, saa alvorlig erklærede: at han ikke erkjendte dem, der ene sagde Herre Herre til ham, for værdige til at indgaae i Himmeriget; men kun dem, der gjorde Faderens Villie, som er i Himmelen? Monne det ikke minder os om den majestetiske Skildring, han under ophøjede Billeder selv giver os om Verdens forestaaende Dom, og hvor han, som Dommer, ikke høres spørge om Meninger, Forestillinger, Troes Egenheder, hos dem, der fremstaaer for hans Trone, men om de mættede den Hungrige, lædskede den Tørstige, klædte den Nøgne, plejede den Syge; kort: om de øvede virksom reen uegennyttig Kjerlighed mod deres Medmennesker; hvad Tro, disse end maatte hylde og bekjende sig til."

"Ubegribeligt er det i øvrigt ingenlunde, at deslige kolde ufrugtbare Grublerier opstode endog saa

tidlig blandt de Christne; thi uden at tale om den meget forskjellige Grad af Oplysning og Aandsdannelse, paa hvilken saa mange af dem stode; uden at tale om, at de, der fra Jødedommet vare gangne over til Christendommen, maatte have aldeles andre Forestillinger, andre Billeder, andre Talemaader, andre Synspunkter, kort: en heel anden Anskuelse af visse Christendommes Lærdomme, end de, der fra Hedenskabet vare omvendte; uden at tale om alt dette, var det jo og i det hele langt lettere at troe, end at efterleve, hvad Jesus havde lært; at tvistesom det, hvor Forestillingerne kunde ja maatte være forskjellige, end om det, hvor Meningen blot kunde være een. Sjælden blev derfor ogsaa Striden, hvis der engang reiste sig en saadan — om Jesu Anviisninger til Dyd, til at vorde fuldkomne som den Himmelske Fader er fuldkommen, til at være rene fromme barnlige af Hjertet — sjælden blev denne Strid ret heftig og levende; medens man derimod med des større Varme, ja vel ofte med ukristelig Bitterhed tvistedes om Troes Anliggender, om Forestillingen af Jesu guddommelige og menneskelige Natur, af Treenigheden, af Maaden paa hvilken Mennesket retfærdiggjøres for Gud, og flere deslige Meninger. Og da nu enhver af de Stridende ansaae

sin Forestillingsmaade, sin Indsigt og Overbeviisning for den ene rigtige; opkom naturligviis Forklaringer om Troes-Artiklerne, og Tilsætninger til disse i Hobetal; saa at den ædle, simple, rørende og fattelige Lære, Jesus forkyndte, og hin Religion, der skyldes de senere Tidsaldere, stundom neppe kan ansees for een og den samme. Hvor ofte bleve Apostlernes egne Skrivter paa den selsomste Maade misforstaaede! men naar Paulus selv forsikkrer at han maatte stræbe at være alle Alting, lempe sig efter deres forskjællige Fatteevne og Begreb, for at vinde mange Sjæle, at han ikke bød sine Tilhører stærk og nærende Føde, naar de ikke kunde taale den, men mild og qvægende Melk; kort: at han saa vidt muligt rettede sig efter Menighedernes forskjællige Tarv, deres forskjællige Forestillingsmaader og, særegne, mere eller mindre billedlige Sprog; naar han giver denne Forsikkring, da vil hin Misforstaaelse af hans Skrivter vorde os mindre uforklarlig. Saaledes skildrer denne Apostel i sit Brev til de Ebræer Christus som den eneste og høieste ypperste Præst; sammenligner ham med Aron og Melkisedek, gjør Tabernaklet og det levitiske Offer til Forbilleder paa ham, og fremstiller hans Død som det sidste store Forsonings-Offer; altsammen overeensstemmende

med Jødernes Forestillinger; thi disse havde jo en Aron og Melkisedek i deres Historie, som de i deres Tempel havde ypperste Præst og Offerlam. Ganske anderledes talede Apostelen og maatte tale til Hedningene, der intet vidste af alt dette, og for hvilke et saadant Foredrag vilde have været en tom uforstaaelig Lyd. Da nu midlertid Apostlernes Breve tilligemed Evangelisternes Fortællinger, senere hen i Tiden bleve samlede af Menighederne, gik ogsaa hine Udtryk og Talemaader om Christi ypperste præstelige Embede, om hans Forsonings Død*), om ham som det Guds Lam, der bar Verdens Misgjerninger, om hans Blod, der rensede kraftigere fra Synd end andet almindeligt Offerblod, og flere saadanne billedlige Yttringer, der vare jødiske, og især havde Hensyn til den jødiske Gudstjeneste, over i de christelige Foredrag og Religions Underviisninger; hvor uundgaaeligt nu, at Religionen efterhaanden maatte faae en Skikkelse, den vel neppe oprindelig havde havt, og at dens milde Lys, stundom fordunklet, stundom forvandlet til en vild selsom Flamme, ikke mere blev saa

*) Det er ingenlunde Forfatterens Hensigt her at nedværdige en af Christendommens høje og betydningsfulde Sandheder; det er blot de altfor sandselige og uværdige Forestillinger, man, af hine billedlige Udtryk, har taget Anledning til at gjøre sig om den, til hvilke han sigter.

reent, saa qvægende og elskeligt,' som da Lysets Gjenfader Jesus tændte dets himmelske Straale?"

"Men hvad skal jeg da troe? spørger du! det min Ven! det skal du troe, hvad Jesus og hans Apostler have lært dig med simple klare fattelige Ord, og hvilket selv i din egen Kirkes Troesbekjendelser, thi den behøver du ikke at forkaste eller forandre, selv under dens maaskee mangehaande vilkaarlige Tilsætninger, taler mildt og rørende til din Forstand og til dit Hjerte. "Men — bliver du maaskee fremdeles ved — hvilket af alle Religions Partier er da det christeligste?" Kun det min Ven! fortjener at kaldes saaledes, der er meest oplivet af Kjerlighed til Gud og Mennesker, meest besjælet af Følelser for det høje, ædle, hellige, meest ligegyldigt mod hine Jordens Afguder, for hvilke saa mange knæle, Rigdom, Ære, Vellevnet, sandselig Lyst. — I Sandhed! det Menneske fører allerede sin Vandel i Himmelen, der ikke længere fængsles af det forgjængelige jordiske; det Menneske er og lever i Christo, der efter hans Exempel, vandrer med ædel Uskyld sin Vej herneden; glæder og gavner i sine anviiste Kreds, vogter sig omhyggelig for Fejltrin og Overilelser, og anseer det for sin sandeste Hæder, at kunne bevare en god Samvittighed for Gud og Mennesker."

S. 555 f. De christne Kirkers Skilsmisse. At hin store Adskillelse saa pludselig, og voldsom, saa vældig og almindelig greb om sig kan vel for en stor Deel tilskrives det Forhold hvori Fyrsterne stode til Kirkens saa kaldte Overhoved; thi dette Forhold maatte naturligviis være særdeles baade trykkende og ydmygende for de verslige Øvrigheder; da Paven, der kaldte sig Petri Eftermand, Guds og Jesu synlige Statholder; i stæden for at udøve de Dyder, der udmærkede Jesus, røbede en ganske modsat Tænke- og Handlemaade; hyldede Stolthed og Overmod i stæden for Ydmyghed; Rovelyst og Herskesyge i stæden for et fromt og fredeligt Sind; viiste, at skjøndt Jesu Rige ikke var af denne Verden, var hans eget desmere af den. Og dette Menneske, dette hovmodige herskelystne, syndige Menneske havde Overtroen omgivet med en overmenneskelig Glorie og hyldet med slavisk Ærefrygt, moxen som en Gud; Hans Skabning — den herskende Geistlighed — var tilstæde overalt, blandede sig i alle Anliggender, de mindre som de større, tilranede sig Ret til at byde over Samvittighederne, higede graadigen efter verdslig Pomp og verdslige Fordele uden dog at ville adlyde nogen verdslig Øvrighed, og indskød sig

ved hver saadan Lejlighed under sit geistlige Overhoved. Hvad Under da, at flere af Fyrsterne omsider maatte rœddes ved dette aandelige Tyranni, der saa let gik over til et legemligt og borgerligt! hvad Under, at de maatte søge at rive sig løs fra en Regjering, der, medens den tillod sig de største og haandgribeligste Uretfærdigheder, medens den ofte løste Undersaatter fra Eed og Pligt, og opmuntrede dem til Oprør mod deres retmæssige Herrer, stedse vedblev at hidlede sit Hævd og sin Hjemmel fra Himmelen, hvad Under, at disse Fyrster villigen og glædeligen rakte Haanden til at fremme det store Værk, som ædle, kraftige Mænd, besjælede af Iver for Sandhed, Frihed, Religion, stolende paa Understøttelse fra Herrernes Herre, saa frejdig og uforfærdet havde begyndt til Held for Menneskeheden. Saaledes stod da snart ved Siden af den katholske Kirke, en evangelisk luthersk, en evangelisk reformeret, en anglikansk Kirke foruden flere af mindre Omfang og Betydning, og saaledes staae de endnu. "Men i hvilken af disse christne Kirker er da nu egentlig Christus? spørger maaskee Nogen med et Slags urolig Bekymring. Ven! hvorfor grubler, hvorfor spørger du? Før Katholiker og Reformeerte og Lutheraner og Grækere bleve til med alle

deres Kirker, vare der Christne til; og hvorfor kunne disse ikke endnu, den Dag i Dag er, findes mellem alle hine Religionspartier, og bestaae med dem? Ja sandelig! ikke denne eller hin Kirke har udelukkende Indflydelse paa Menneskets Salighed; ikke denne eller hin fik noget særdeles Fortrin eller Forret af Gud; o! den himmelske Fader har ingen Skjødeborn, og ingen Stifborn paa Jorden, vi ere alle hans; tilhøre ham alle. Det er den sande, den levende Tro paa Jesum, som gjør os salig; den levende, sagde jeg; ikke den døde, den ufrugtbare Troe, men den virksomme; den, der aabenbarer sig i Efterlignelse af Jesu kjerlige Sindelag, hans Uskyld, Reenhed, og høje Selvopoffrelse. Ikke altsaa Katholiker, ikke Lutheraner og Reformeerte ere, som saadanne, Yndlings Born af den evige Fader; nej! men hvilke af dem alle, der — som Paulus siger — drives af Guds Aand, disse ere hans Børn."

"Hvem skulle vi da nu af alle de christne Kirkers Overhyrder eller Opsynsmænd vel kalde hellig? I Sandhed Ingen; thi hvo, hedder det i Skriften — er vel hellig uden Een, som er Gud! hvem skulle vi af dem alle nævne Fader? I Sandhed

Ingen; thi Jesus siger selv: vi have kun een Fader; han som er i Himlen. Hvo endelig er den, vi skulle ansee for vor Mester? Er det Paven; er det Luther; er det Zwingli; er det Calvin? Nej! Gud skee Lov! Ingen blandt dem alle; Een, kun Een er vor Mester: Christus." Ja, ædle, fortreffelige Mand, du, din store Herres værdige Sendebud og hans Læres blide kraftige Tolk! Ja Een er vor Mester, og at forkynde hans Ord, hans høje, hellige Udsagn saaledes, som ikke denne eller hin Confession, dette eller hint Kirkemøde, denne eller hin Lærer fra Kathedret stempler dem med et ofte selvgjort, uægte Præg; men som de, rene og ublandede, lode fra den Guddommmeliges egne himmelske Læber; o! denne Aandens herlige Gave blev skjænket dig herovenfra, og Tak og Velsignelse være din Løn, forbi du saa værdigen bruger den. Ja i Sandhed! det er frydeligt at see en Mand, der vilde være enhver christelig Kirkes Prydelse, anvende sit sjældne Talent, sin høje Oplysning, sin henrivende Veltalenhed paa at udbrede Sandheder, der, især i den Kirke, til hvilken han selv egentlig hører, den katholske (hvor disse Sandheder vel til deels vare mindre erkjendte og hyldede); maae frembringe de meest velgjørende

Virkninger. Men i det jeg saaledes lykønsker hin Kirke, der tæller ham blandt sine ædelste og værdigste Lemmer, beder jeg tillige af mit inderste Hjerte, at Gud vil skjænke vor egen Kirke Mange — Mange, der i ægte Religiøsitet, i frimodig Sandhedskjerlighed, i brændende Følelse for det Høie og Hellige, i christelig og broderlig Overbærelse, maae ligne hin ædle Biskop i Constanz.

Tale

holden paa Søekadet-Akademiet.

Allernaadigste Konge!

Paa en Dag, Deres Majestæts hulde Nærværelse helliger til Høitidsfest for Deres Søekadet-Akademie; en Dag, da nyt Liv, nye Munterhed, nye Varme for Pligt og Kald; nye ædle Følelser, nye kraftige Forsætter udbrede sig ved denne Nærværelse, i alle Hjerter; medens alle Læber jublende velsigne Dem. Paa denne Dag staaer ogsaa jeg her — anmodet af Akademiets værdige Chef; opfordret af

mit eget Hjerte, for at nedlægge min ringe, skjøndt velmeente Skjærv til Dagens Højtidelighed; for med svag, men sanddrue Stemme, at tolke saa vidt jeg formaaer nogle af de Følelser, der hæve mit, der hæve alle for Tilstædeværendes Bryst.

Og hvor mægtig maae ikke det skjønne Syn der møder mit Øje, oplive, styrke og forædle hine Følelser! Jeg seer en Fyrste, hvis Fader-Blik med Velbehag hviler paa den veldædige Stiftelse, hvis Gjenføder og Gjenopretter Han med glad Tilfredshed, føler sig at være; hvor intet som ovens, læres, foretoges er ham ubekjendt, hvor de mindste, som de største Anliggender værdiges hans hulde Opmærksomhed, hans opmuntrende Bifald; og hvis nærmere Indretning flere af Europas Kronede, navnligen Monarkerne i Østerig, Neapel og selv i det Land, hvor Marinvæsenet har opnaaet, saa høj en Grad af Cultur og Fuldkommenhed i Frankerige, have ønsket at kjende. Kort: en Stiftelse hvor Kundskab og Erfaring (Theori og Poteris) Haand i Haand lede de haabefulde Unge til at opnaae den hædrende Bestemmelse, som kalder dem: at vorde Søemænd og Søekrigere, som det sømmer Danmarks Sønner at være det; der ikke blot, "naar Straaler paa den høje Vimpel spille og Medbørs Vover blidt

om Kjolen trille, og Freden slutter Jord og Hav i Favn; staae rolig stolte paa den trygge Stavn; men og — naar Nattens Skygger tungt paa Dækket falde. I Stormes Hvirvel Fjendens Tordner skralde; som Mænd kan, staade ved Kompas og Roer, og hævde Flagets gamle Priis i Nord."

Jeg seer en Skare af Søekrigere ærbødigen fremstaae for at dele Festens Højhed, og selv blandt disse, alderstegne Høvdinger, hvis hæderlige Vinter forskjonnes ved Billedet af den svundne Vaar, den daadfulde Sommer, og som med Snee paa deres Isse, dog føle en reen, en hellig Lue brænde i deres Barm.

Jeg seer Akademiets værdige Chef, glad ved at kunne udføre sin Konges Hensigter og opfylde Hans faderlige Ønsker, lønnet og hædret med Hans allerhøjeste Bifald; omringet af trofaste kraftige Medarbejdere i saa veldædige Sysler, staae der i den haabefulde Kreds af Lærlinge; der skylde hans Indsigt og Virksomhed saa meget af hvad de alt ere og eengang kunne vorde; og hvis Dannelse og Udvikling og Fremtids Held hans Dage ere helligede.

Jeg seer endelig denne blomstrende Skare med Sundhed og Kraft i Sind som i Legeme; med Haabets glade smilende Billeder for Tanken; med Ærens høje Følelse i det unge Bryst, fremstille sig for mig

som en Kreds af kommende Mænd, der eengang ved Mod og Daad vil gavne det elskte Danmark; der vil udbrede dets Hæder og værne om dets Held, der ved ædel Kapp-lyst i Kundskab og Duelighed vil tragte efter en Hæderskrands, som aldrig visner; og hvis Sjæl med andagtsfuld Oploftelse, med brændende Begeistring, stedse vil dvæle ved de hellige Navne: Konge og Fædreland; ja, Konge og Fædreneland; hvor store hvor betydningsfulde ere de ikke — for Borgeren, som for Krigeren, disse Navne! men de ere det kun der, hvor de begge i skjøn og venlig Harmoni, smelte sammen i eet; de ere det kun der, hvor Kongens og Landets Tarv ere uopløselig forenede og staae som hverandres faste, gjensidige Støtter; hvor der herskes ikke ved Magtsprog men ved Love, hvor Menneskets Rettigheder ere hellige og uforkrænkelige, hvor Sandhed høres og Oplysning fremmes, hvor Undersaatters Blod agtes for dyrebart til at farve en snart henvisnende Sejerskrands; hvor Orden og Flid og Gavnelyst mere og mere udbreder sig blandt Statens Borgere, hvor Tillid og gjensidig Fortrolighed ere de helligste Baand der omslynge Fyrsten og Folket; medens de skjønneste de høieste Æres-Titler for begges Hjerter, ere — Fader og Børn.

Behøver jeg vel, med nærmere Hentydning at betegne de blide Forhold jeg med erkjendtlig Glæde her omtalede, og hvor Sandheden stemplede ethvert af mine Ord? Nej! gode, ædle Konge! hvo er vel den, der nævner dit kjære Navn, uden at tænke paa det Land, for hvilket Du lever og virker; hvis Held er uadskilleligt fra Dit, og i hvis Sikkerhed, hvis Velstand, hvis ædle, virksomme Dyder Du søger din sødeste Løn; men hvo nævner ogsaa dette Land, uden med glad Taknemmelighed, med fromme Ønsker at mindes Dig, som dets Ven, dets Fader?

Ja, det er med sønlig Hu; med fromme, med andagtsfulde Ønsker, vi skulle tænke paa Kongen og Fædrenelandet, da vil ogsaa Æren — den sande Ære, denne Borgersinds og Fædrenelandskjerligheds skjønne Datter, der opelsker Mod og Kraft og mandig Idræt og høje, opoffrende Heltsdyder, blandt Landets Sønner, medens hin Forførerske — Forfængeligheden — der laante hendes Navn for at blende, for med sit Mordbrandsfakkel at opflamme de vilde utæmmede Lidenskaber, og udsætte et Liv den sande Ære ene helligede Kongen og Fædrenelandet for hver Fare, hvormed blind Forvovenhed og opbragt Hu og bitter Harme over en maaskee endog kun

indbildt over en ofte ubetydelig Fornærmelse truer det. Ja den rene, den høje, den sande Ære vil da — siger jeg — som en venlig beskyttende Genius omsvæve Danneborgeren og Dannekrigeren, hvor han vandrer; liig et Lys, der aldrig slukkes, vil den straale paa hans Bane; liig en Flamme, ved hvis nærende, styrkende Varme, alle Dyder opelskes og trives, vil den brænde stadig i hans Bryst, den vil lære ham at agte Livet, som det, der blev indviet Kongen og Fædrenelandet, men den vil ogsaa opmuntre ham til, for deres Skyld, at see Døden uforfærdet under Øjne, naar han kaldes ud paa den blodige Vej, hvor Farer og Forfærdelser omsvæve ham, og om han falder paa denne Vej; om han med et velsignende Suk for sin Konge, sit Fædreneland, sine Elskte, lukker sit Øje i Kampen; o! da vil Æren, han blev troe i Livet og i Døden, følge med ham som hans trofaste Vidne, Haand i Haand for den evige Dommer.

Ja, dette Ønske høre, Du Dommer! i det Høje! disse Følelser, disse Forsætter, der kom fra Dig, som giver alt det Gode Fremvært og Held, styrke og forædle Du i alles Bryst. Velsigne vor gode faderlige Konge og hans dyrebare Slægt, lad

hans Hierte som hans Øje daglig frydes ved det der er ham kjærest af alt: sit elskte Danmarks Vel! lad hans hulde Omhu for denne Stiftelse lønnes ved at see den trives og blomstre og bære herlige Frugter! lad Ynglinge udgaae af dens Skjød, der med høj Følelse af Fædrenelandskjerlighed, af Borgersind, af Undersaatters Hengivenhed, af Sædelighed og Religion, ville engang — naar Gjenfødelsens Morgen atter oprinder straalende for Danmarks Flaade — gjøre dens uplettede Flag til, hvad det stedse var i det hedenfarne Old: hædret paa Bølgen i Fred som i Fejde.

Gutfeld.

Slangen med de syv Hoveder.

En mærkelig Anekdote, Tordenskjolds Levnet vedkommende.

Det er bekiændt, at Anledningen til den Duel, hvori denne Søhelt faldt, var, at den unge Lehn, der reiste udenlands med Tordenskjold, i Hamborg havde ladet sig forlede til at see en mærkelig Slange med syv kronede Hoveder, som den svenske Oberst Stahl var i Besiddelse af, ved denne Leilighed blev lokket ind i hoit Spil, og fravundet en betydelig Sum Penge; og at Tordenskjold, da han siden traf paa Stahl i Hannover, havde tiltalt ham som en Bedrager, og da Stahl svarede grovt derpaa, givet ham Stokkeprygl, men siden ladet sig overtale til at give ham Satisfaktion ved den bekiændte Duel, der blev Heltens Dod.

Denne Tildragelse blev, ikke aldeles noiagtig, fortalt i No. 79 af det Hamborgske Dagblad Originalien af en vis v. Lowzow, der blandt andet havde meent, at Slangen med de syv Hoveder var et Spillehuusskildt, hvorpaa et følgende No. (98) efter at have berigtiget dette Opgivende, og fortalt, at Spil-

leren Stahl virkelig stilte i et hamborgsk Værtshuus en saadan udstoppet Slange, som Naturmærkværdighed, tilskue, tilføier, at den udbredte sin giftige Indflydelse over andre, selv i sildere Tid. Stahl pandtsatte den ved sin Afreise, for den høie Priis 10,000 Mark. 1735 var den endnu uindløst i Raadssekretairen Licentiat v. Spreckelsens Værge. I Mai samme Aar opdagede Linée, hvem den forevistes, at de sex overordentlige Hoveder ikke hørte Slangen til, men var tilsatte, og at man havde overtrukket Veselkiæber med Slangehud. Panthaveren, hvis Pant herved tabte sin formeente Værdie, drev paa, at Naturforskeren lovformelig skulde beviise Sandheden af sin Paastand, og denne saae sig ifølge sin bedste og eneste hamborgske Vens, Dr. Jænischs, Raad nødsaget til at forlade Byen tidligere, end han ellers havde ønsket, for at undgaae en besværlig og ubehagelig Proces.

K. N.

Den 28 Oktober 1820 *).

O hoie Dronning! skue med ædel Glæde
til dine Sønner, Døttre her, som qvæde,
og glade knæle for din Throne ned!
Modtag med naadig Godhed, hvad de yde!
Lyt huld til Glædestonerne, som lyde,
:,: fremlokkede af Fryd og Kierlighed! :,:

Som Børn vi nærme os en elsket Moder,
og ønske glade Dig: at Himlens Goder
maae stedse strømme til din Fromhed ned,
at han der styrer Verdens Myriader,
og er for Kongen og for Trællen Fader;
:,: vil skjenke dig hver Livets Salighed! :,:

Vi kunne ønske kun, men Gud den Gode,
hvis Godhed, Viisdom danned denne Klode,
han skiænke naadig dig sin Kraft, sin Fred!
at du med Kraft maa Kronens Byrde bære,

---

*) Undertegnede, til hvem det ikke stod, at opfylde det Ønske, hvori denne Sang ham af ukiændt Haand tilstilledes, haaber, at den ærede Forf. ikke fortryder paa, den paa denne Maade forelægges Publikum. K. R.

og at din sidste Time her maa være,
en rolig Indgang til Guds Evighed!

End længe ved din høie, ædle Mage,
vor gode Konge, Livets Fryd du smage!
End længe leve Du til Danas Held!
Og naar din Time lyder — Almagt vinker,
Du nyde Salighed, hvor Stjernen blinker!
hos Livets — Lysets — Naadens Kildevæld.

Sang i samme Anledning
afsiunget i Skuespilhuset.

Mel. Ung Adelsteen ic.

Vær hilset, Danmarks Moder, from!
Du Stjerne klar i Fredriks Krone!
Som Tempellysets Helligdom,
Du lyser over Danmarks Throne;
Mildt Rosenspiret i Din Haand
Behersker Danskens frie Aand.

I Nord Du lærte Palmen groe:
Den vifted fra Dit Dronningsæde,

Og i dens Skygge, stille fro,
Du saae bag Sorgen evig Glæde.
Du bad for Danmark, naar det leed —
Tak, Moder! for Din Kjærlighed!

See, Skjoldung-Møen ved Din Haand
Med Kjærlighed Dit Hjerte glæder:
Som hun, et Billed af Din Aand,
Dit Danmark for Din Throne træder:
Hil være Dig, vor Moder from!
Velsignet er Dit Herredom!

Bilag til historisk Artikel.

(Udaf Brem. Z. No. 268.)

Følgende er den mærkværdige Artikel af den engelske Ministerialviis — the Courier — hvoraf allerede adskillige Blade have leveret Stæder med Commentair.

"Vi holde det for upaatvivleligt, at de høie allierede Magter, i det de tog Europas Rolighed og Velfærd under deres Beskyttelse, paalagde sig den Forpligtelse, ikke at tillade, at Revolutionernes abstrakte Theorie overføres i Virkeligheden. Begivenheder, som de, der have tildraget sig i Spanien,

Neapel og Sicilien, maae ikke betragtes med Ligegyldighed, om de end ikke skulde true Fastlandets Fred. En viis og klarseende Politik beregner Fremtid efter Nutid; men Fremtiden er altid skrækkende, naar Nutiden avler revolutionaire og anarchiske Grundsætninger.

Een eneste isoleret Kiændsgierning kan behandles efter sin ejendommelige Vigtighed; men en Række af Kiændsgierninger, der ere det umiskiændelige Resultat af et udstrakt og combineret System, fordrer andre Forholdregler. Næsten i alle (?) europæiske Lande have reist sig Secter, skiændige Børn af det Uhyre, kaldet fransk Revolution; og deres fælles Formaal er alle bestaaende Forfatningers Omstyrtning. Carbonarierne i Italien, Radikalerne i England, Liberalerne (?) i Frankrig, Illuminaterne i Tydskland (!!!) ere kun efter Landenes Forskjællighed af forskiellig Gestalt; men alle høre til den samme Familie, hvorfra Kotzebues, Hertugen af Berrys Mordere, og de, der vilde henrette de engelske Ministre, nedstamme (!!!). Ødelægge for at skabe noget Nyt, er disse Sekters eensformige Stræben.

Alle de, der ikke dele disses Grundsætninger, have derfor en øjensynlig Interesse og en ligesaa bestemt Pligt, at modsætte sig disses Udbredelse. At

forene sig for at opretholde Samfundsordenen, maa i det mindste dog være ligesaa ærefuldt og værdigt, som at arbeide med forenede Kræfter paa denne Ordens Omstyrtelse.

Man tro ingenlunde, at en saadan Forening udelukker enhver viis, nyttig, eller endog blot uskyldig Forandring. Vi ere ligesaalidet tilboielige at give den Chimære om absolut Fuldkommenhed Rum, som at erkiænde en absolut Fordærvelse i den store europæiske Republiks nærværende Tilstand; men fast overtydede ere vi, at ved revolutionaire Ugierninger hverken det tilværende Feilfulde bedres, eller det, der til alle Tider vil blive Menneskehedens sande Interesse, kan skee fyldest. Vi løfte vor Stemme mod Systemet, ikke imod de enkelte Tilfælde; vi lade det for Nærværende staae derhen, om Spanien har vundet noget ved sin Revolution, om Neapel vil vinde noget ved sin; Europa vinder sikkerlig ikke noget derved; naar Revolutionen beholder Overhaand. Skal voldsom Omstyrtning af en Regieringsform føre til nogen Forbedring, saa maa Nødvendigheden af en saadan Forholdsregel i Forveien, være umodsigelig beviist, være frembragt ved Omstyrtningen selv (?) Et nyt vandrende Ridderskabs Aand, der giennemstreifer Verden, for at forrette politiske Heltegiernin-

ger, er langt, meget langt fra hin Viisdomsaand, der ene ved hensigtspassende Forandringer kan tilfredsstille Samfundets nye Fornødenheder. Men Europa hjemsøges nuomstunder af et Antal politiske Don Quixoter, der ville overtale deres Tilhængere, ikke blot at de ere ulykkelige, men at de nødvendig maa være ulykkelige, hvis de ikke give de Planer Gehør, man tilbyder dem til deres Lyksalighed.

De europæiske Monarker maa være rustede mod dette paa alle Sider organiserede Oppositionssystem. De maa ikke lade sig vildlede ved de bedragelige Paafund, hvormed man veed at dække hvert Indgreb i den bestaaende Orden; ikke miskiænde de skinbarlige Sophisterier af dem, der under Ordet Frihed blot (?) indhylle den fordærveligste Ærgiærrigheds Forehavender. En fast urokkelig og uadskillelig Broderforening af Ordenens Venner kan ene modstaae Stormen, der truer at bortrive os alle med sig. Men ere Anarkiets og Forvirringens Sluser eengang aabnede, vil een Dæmning synke hen efter en anden, og de indbrydende Vande endelig opsvulme til en voldsom Strøm, der vil udrydde alle Civilisationens, Moralens, Videnskabernes og Frihedens Spor (????)

---

b) Hvad bliver Enden?

(Udaf Bremer Zeitung No. 271.)

Portugal *).

Medens ved de vaklende Rygter angaaende Portugal enhver seer de naste tilforladelige Efterretninger ængstlig imøde, stræber ogsaa hvert tænkende Menneske uvilkaarlig ved sig selv forud at afgiøre, hvad Ende vil alt dette tage?

Skulde ogsaa dette Spørgsmaal med nogen Eftertanke for nærværende indskrænke sig til: hvorledes vil det, der hernæst skeer, hernæst blive ved? hvorledes vil (i Tiden) den nærmeste Tilkomst arte sig? og nu (efter Stedet og Rummet) hvad vil hernæst blive Nabolandenes og Europas Lod? saa er dette stedse en Gaade, der er vanskelig at løse.

Begivenhederne i Portugal ere, efter det, der alt er skeet i Spanien, og begyndt i Portugal, af langt større Vigtighed, end dette Land efter sit Flabeindhold og sin Befolkning, i lang Tid i Politikens Vægtskaal har været.

---

*) Skrevet, medens endnu Lissabon var i det gamle Regentskabs Hænder.

Udg. Anm.

Samme Beliggenhed, som i de to sidste Aarhundrede stedse mere berøvede det sin Indflydelse paa det øvrige Europa, dets Beliggenhed i Spidsen af denne Verdensdeel mellem den gamle og nye Verden giver det nu den største Betydenhed. Forhen Herskerstat, nu Provinds af Brasilien, har dets Lod de uundgaaeligste Følger paa hint Rige og paa Sydamerika, forhen indsluttet af Spanierne, kunne nu lige Interesser forene disse Lande, eller Spanien herfra bekriges — endnu for kort siden under Englands politiske og mercantile Indflydelse kan det nærværende Udslag enten sætte det i formeligste Opposition mod Englands Handel og Politik eller endnu mere grundfæste dette Lands Overvægt i den pyrenæiske Halvø.

Endnu ligger Sværdet i Vægtskaalen mellem Regentskabet og den nyskabte Junta i Oporto; vi kiende forlidet Landets sande indvortes Tilstand og Folkets Stemning til at foregaae de engelske Diplomater og selv Journalister, dog kunne vi ikke dølge den Anelse, at Regentskabet udenfra, der vel torde komme for seent, torde være for svagt til voldelig at undertrykke denne Insurrection. Er endog Rygtet om en til Undsætning rykkende spansk Armee nu for tidligt, tor man dog ikke omtvivle tenlig

Opmuntring og Understøttelse fra Spanien af, om det saa kun var af Partier og Partihøvdinge.

Lykkes det Regentskabet, hurtig at undertrykke nærværende Insurrection, tør ved hurtig Afhielpning af Nationens sande Trang vel Stormen kunne endnu nedmanes, og Europas Stilling betragtes som tilbagebragt til den Punkt, den endnu for faa Uger siden stod paa ɔ: foreløbig problematisk i Henseende til Spanien, naar der handles om andre Magters faktiske Mellemkomst, af partiel Natur i Henseende til Neapel, hvis Revolution fornemmelig sætter Østerrig ene i Bevægelse og foranledigede det til foreløbige Forholdsregler til at bevare det Bestaaende i det øvrige Italien. Men hvad om Oportojuntaens Partiet senere fordriver det modstræbende Regentskab, og revolutionerer Hovedstad og Provindser — hvad vil da fremfor Alt England giøre? hvad Europas øvrige Monarker?

Først vogte man sig ved slige Undersøgelser for de politiske Hverdagsnakkeres Vildfarelser. Vi mene dermed ikke blot det Onde, Verdenshistoriens store Skueplads har tilfælles med vore digtende, fremstillende, malende og bildende Kunstneres mindre, den bedragelige Indbildskhed nemlig, i Følge hvilken enhver troer sig kaldet og dygtig til at bedømme Helte-

nes Roller og Spil paa begge — men den Indbildning, der i vore Dage ogsaa tit har indsneget sig hos vore Dannede, der elske Sandhed og Ret: som om Alt, hvad der udgaaer fra Fyrster og deres Ministre, er Productet af disses personlige Anskuelser og Onsker, og som om man kunde bedømme Stater og Regiering efter blot og individuel Moral. Det første behover ingen Forklaring, om det andet kun eet Ord: Vi ere langtfra at tale for Machiavelismus, Despotie og Erobringssyge og fornedre Politiken, Stats- og Folkeretten (saameget man endog har drevet sit Spil med disse Ord) til en blot egennyttig Klogskabslære. Hvert Rets-Forhold (den ubundne Friheds Indskrænkning ved fælles Tvangslove, paa det den sande Frihed, Fornuftens Herredom skal bestaae) følgelig Stats- og Folkeret, ligesom Privatret, har Rod og Grundvold i Moral og Religion, og kun det er den sande Klogskabslære, som den eneste tilladelige Politik, der grunder sit System paa dens Forskrifter. Men ligesom en Dommer ved at fordømme eller frikiende en Anklaget, ikke tør lade sine Følelser og Privatmeninger, men ene den tilværende Lov tale, ligesaa er i Fyrsten Mennesket og Regenten, i Ministeren Privatmanden og Embedsmanden, i det enkelte Tilfælde vel at adskille; kun i

et reent Despotie hvor (factisk eller efter indført Form) Herskernes Vilkaar ene byder og forbyder vilde det skeete være at bedømme efter hin individuelle Moral og alt ulyksaligt i Oprindelse og Virkningerne kunne tilregnes og forekastes det eneste Hoved. Men i Stater, hvor Folkestemningen forfatningsviis udtaler sig, eller Fyrsten blot sætter sig selv paa sin sande Standpunkt, som sin Nations Organ og Repræsentant, er det dens Ret og Lov, dens Villie og Vel, der leder hans offentlige Handlinger. At paanøde Folket sin Privatmening, var det end den rigtigste og udvældet af den reneste Moral, var netop en Despoties Handling — og jo mere republikansk en Stat er, desmindre vil det kunne være Tilfældet.

Naar vi efter denne Udflugt vende tilbage til det første fremsatte Spørgsmaal: hvad vil det engelske Cabinet giøre? flyder af det Ovenforsagte, at det ikke i Partibetydning skal sige: hvad er vel Ministrenes personlige Sindelag og Tendentser? da vi haabe og forudsætte, at de ved Afgiørelsen ikke vil indrømme disse nogen Stemme. Heller vil vi her ikke undersøge, hvad det efter de almindelige Ønsker skulde giøre? saalidet som, om de Ønskende have Ret eller Uret? Med al sin Magt staaer ingen Regiering, allermindst en Regiering i Europa i nogen Begivenhed

paa en absolut Standpunkt; Staternes noie Forbindelse og Friction, da ingen i sit politiske og mercantilske Liv er uden Forhold med det andet, gior ethvert Cabinets Stilling betinget. Sporgsmaalet er da: hvad vil efter de nærværende Forhold det engelske Cabinet giore?

Juntaen i Oporto smigrer sig i en af sine Proclamationer, eller soger i det mindste at sætte Mod i Sine, med den Forsikring, at de fra England intet Angreb eller Hindring have at vente.

Vi for vor Deel kunne desværre ikke saa uindskrænket dele dette Haab.

To Ting torde vist nok staae den engelske Regiering noget i Veien ved krigeriske Hensigter. Formeget, kan man sige, har den 1) i sin egen Arne med den ved Processen med Dronningen saa ubegribelig foranledigede Spænding at giore, til at blande sig i fremmede Tvistigheder — dog hvo veed, om man ikke ved Krig netop tænker at afvende Folkets Blik fra det forargelige Anliggende hiemme?

Vigtigere er 2) den Sandhed, at Regieringen i England ikke lettelig giennemdriver en Krig, eller kan fortsætte den, naar den ikke er populair. Vanskelig vilde denne være det, hvorvel der maa ligge alle Kiob-

mænd og Rige megen Magt paa Portugals fremdeles merkantilske Besiddelse, og alt ofte er paastaaet, at Krig er blevet England en Fornødenhed.

Men naar Juntaen støtter sine Forhaabninger paa den Kiændsgierning, at England jo ikke har hindret de spanske Coloniers Frihed i Sydamerika, synes den derved at have overseet, hvormeget Englands Handel og politiske Indflydelse derved vandt, og hvormeget begge Dele tabe ved Portugals nyssprøvede Omdannelse. — Dette er, ligesom de forrige, blot Fordeels og Klogskabs Spørgsmaal, men man glemme ikke derved, en vigtig Nationalinteresses — ikke en individuel Fordeels. Men der finder og endnu en anden Forskiel Sted. Da Colonierne fattede Uafhængigheds Beslutningen, var Spaniens Konge og hans Familie ikke fri; da han igien besteg Thronen, var det, som Udfaldet har viist, ikke blot for silde til deres fuldkomne Gienunderkastelse; men der synes heller intet Forbrag at have fundet Sted, der havde forpligtet England til Bistand mod Colonierne, ellers vilde Kongen af Spanien have reclamert denne.

Men Portugals Regent er Englands Allierede, og man kan vel neppe paatvivle, at England, fra Regieringens Sæde blev forlagt til Rio Janeiro,

har garanteret den sine europæiske Besiddelser in statu qvo, og det saavel mod indvordes som udvordes Angreb. Hvad skulde ellers den engelske Overcommando i Lissabon paa en Tid, da ingen udvordes Fiende var at frygte? Om sligt et Fordrag fra begge Sider var godt og viist — om Uvillie mod fremmed Overbefaling ikke netop har modnet Revolutionen i Portugal — om ikke i ældre og nyere Dage deslige Fordrag under Paaskud af forandrede Omstændigheder og Selvopholdelsens Lov ere brudte; Alt det hører ikke hid, saafremt et saadant Fordrag nu eengang skulde være til, og den engelske Regiering ikke vil troe sig i sidste Tilfælde.

Naar nu Kongen af Portugal ikke sanctionerer den egenmægtige Forandring, som i det mindste ved Regentskabets længere Modstand, og hvis det skulde ulykkeligviis komme til aabenbar Kamp mellem Partierne, er problematisk, vil da England ikke erklære det revolutionerede Portugal Krig? Vi frygte det i saa Tilfælde, som uundgaaeligt.

Men tage vi ikke feil heri, saa torde den nærmeste Følge blive en erklæret Alliance af Portugals nye Regiering med Spanien og Neapel. Dette, synes os, vilde forvandle Østerigs hidtil sandsynlig endnu

un defensive Forholdsregler til offensive, og til dette Formaal alliere dette Rige med England. Kan Frankrig da blive orkesløs Tilskuer, saa indsluttet, som det er, mellem Spanien og Italien, hvor ogsaa udenfor Neapel Ild ulmer under Aske? vilde England og selv Spanien tilstæde det Neutralitet? Men tager Frankrig Parti mod de Naboer, som dets nærmeste Frænder i det mindste ostensibel;*) frivillig staae i Spidsen for, kan det da vel regne paa Folkets Samtykke, paa Hærens ikke vaklende Troskab? eller vil paa den anden Side Huset Bourbon bryde med Østerrig og England? ville de forlade, og fornægte Huset Braganza?

Alt dette var anderledes, inden Revolutionen i Portugal udbrød; England havde officiel erklæret, at ville afholde sig fra al direct Indblanding i de spanske Anleggender; Østerigs Skridt i Italien syntes hidtil kun at sigte til at beholde og betrygge det endnu bestaaende.

(19*)

---

*) Personer, der ville være vel underrettede, paastaae, at Kronprindsen af Neapel, nuværende Rigsforstander, oprigtig er den derværende Forandring hengiven. Forf. Anm.

Kaste vi et Blik paa det øvrige Europa; Revolutionen i Spanien tildrog i den forskielligste Betydning, Alles Opmærksomhed og Deeltagelse; Regieringerne kunde efter Grundsætningen ikke billige den Maade, hvorpaa den begyndte med at udgaae fra det Militaire *); men det regierende Dynastie stillede sig selv i Spidsen, erkiændte de hidtilværende Misgreb, erklærte sig for bragt ud af Vildfarelse, og roste og belønnede dem, der havde ledet dertil, og efter deres Forsikkringer, ikke havde andet end Fædrelandets Vel, Folkets Forening med Kongen til Hensigt. Der syntes ingen Grund forhaanden til at ville udenfra indvirke paa en Nations Anliggender, der enig i sig selv, ikke syntes paa nogen Maade at ville sætte andre Staters Rolighed i Vove. Det andet Exempel paa en Militairrevolution paafulgte i Neapel. Anderledes forholder det sig allerede dermed i Henseende til indvordes Enighed og indvordes Ro; uden Hensyn til

*) Og hvo kunde billige den Grundsætning, der, som eengang i den romerske Historie, torde føre til Militairdespotie, til Kroners og Rigers Bortskiænkning til og af lykkelige Feldherrer. En saadan Act kan undskyldes med Trængsel og Tyrannie, sættes i et andet Lys ved lykkelige Følger, den kan være mere en Effekt af Nødvendighed end af frit Valg — men alt det forandrer ikke Sagens Væsen.

Forf. Anm.

Almueræbsterne i Sicilien synes ogsaa i Neapel mere indæbt Had og Lidenskab end rolig Viisdom at føre Tømmen — dog erklærede ogsaa her Regieringen sig tilsyneladende frivillig for den Constitution, Folket ønskede, og samtykkede det skeete som lovligt, og som sand Uafhængigheds og Frihebs Sag.

Men Monarkens Nærværelse og hans Samtykke og Sanction fattes det nærværende sig constitutionelt kaldende Portugal fuldkommen. Denne Omstændighed kan have de sørgeligste Følger for Europas Rolighed.

Lidet havde man i Begyndelsen erfaret om det russiske Cabinets Stemning angaaende den spanske Revolution. Enhver henvendte derudover det forskende Blik paa den mægtige Monark, der med ligesaa kraftig som mild Haand stræber at hæve et af de største Riger med dets forskiællige, tildeels endnu raae, men dannelige Folk ikke blot til et høiere Trin af aandig og sædelig Dannelse men og af Selvstændighed og Frihed; paa ham, hvem foruden hans Magt og Viisdom, ogsaa de sidste otte Aars Begivenheder, have giort til een af Europas meest afgiørende Voldgiftsmænd. Ikke kunde i øvrigt de, der ville det sande og rette, skuffe dem i deres Forventninger af en Mo-

nark, der i Ideen af den hellige Alliance documenterede sin Ærbødighed for Religion og Moral, i 1813s Kampen sin Agtelse for Nationernes Selvstændighed, og i den Constitution, han gav Polen, sin Erkiændelse af sand Friheds Grundsætninger og Fordringer, og alt derved indgrov sit Navn i Historiens Tavler til Udødelighed og de kommende Slægters Velsignelse.

Den ophøiede Keiser udtalte vel sin Misbilligelse af den Maade, hvorpaa denne Forandring var blevet til, og sin Frygt for Følgerne af dette Exempel; men ikke mindre sin Indsigt i Tidens Aand og dens Fordringer, ikke mindre sin Agtelse for enhver Nations Rettighed til at ordne sine indre Anliggender uden fremmed Medvirkning, saa vidt det kun lader sig forene med de øvriges Ro og Bestand.

K. R.

Historien.

Hoist vanskeligt er det i denne omvæltningsfvangre Periode at vælge sig den Standpunkt, hvorfra man bedst overskuer det hele, saavelsom den Synspunkt, hvorfra man vil begynde Oversynet. Da midlertid Fortællingen i forrige Hæfte sluttede med at berøre

den just da i Portugal udbrudte Revolution, og denne i det mellemløbne Tidsrum synes at have naaet en i det mindste midlertidig Fasthed, tørde det maaskee ikke være upassende, at begynde hermed.

Vi nævnede i sidste Hæfte, at i Oporto var udbrudt en Revolution, der havde udbredt sig i det nordlige Portugal; midlertid sagdes ikke blot Regentskabet i Lissabon bestemt at byde den losbrydende Storm Spidsen; men de sydlige Provindser ikke at have taget Deel deri, og i Særdeleshed Generalen, Grev Amarante, der af sin Broder Grev Silveira var betroet Insurrectionsplanen, men i Stæden for at deeltage deri, havde meddelt Regentskabet den, med sine Tropper i Begreb fra Tralosmontes at rykke mod Oporto, hvor man med Magt pressede Folk til at gaae ham imøde. Ogsaa vare som sædvanlig Avis-Rygterne i Begyndelsen fordeelagtige for Regentskabet; især efter at dette i Navn af overordentlige kongelige Fuldmagter, havde selv føjet Anstalt til at sammenkalde Cortes — dog naturligviis efter den gamle Form, bestaaende af høi Adel, Geistlighed, og — den tredie Stand, og uden at love Staten nogen Constitution; snart erfarede man midlertid, at Tropperne i Tralosmontes, og — tilføjedes der — Amarante selv havde erklæret sig for Juntaen i Oporto,

der nu med 30000 Mand sagdes at rykke mod Lissabon, og aldeles ingen Modstand at vente der.

Inden de midlertid endnu kom did, var allerede Revolutionen der udført. Vel havde Regentskabet i en Proclamation af 15. Sept. endnu forkyndt, at største Delen af Folket væbnede sig for at rykke mod Oportoinsurgenterne, midlertid fandt den sig beføiet at befale samtlige Regimenter at blive i deres Caserner den 16de, paa hvilken Dag eller Portugals Befrielse fra Napoleons Aag pleiede at høitideligholdes; men om Eftermiddagen opmuntrede Captainen for det syvende Compagnie af 16 Regiment sine Folk at rykke ud; Regimentet marcherede da til Rociopladsen under det Raab: Leve Constitutionen! leve Kongen! snart stødte Artilleriet og Landeværnet dertil, Grev Resende tog Commandoen, man fremkaldte den saa kaldte Juiz de Podo, Folkets Formand, der i lang Tid kun havde havt en Skygge af Magt, og han indsatte en ny Regieringsjunta. Midlertid ymtede man endnu bestandig om, at denne Junta ikke vilde komme tilrette med den i Oporto, indtil man uventet erfarede, at de mindelig havde forenet dem, og udgiorde nu een fælles Junta, deelt i to Sectioner, een for Regieringen og Forvaltningen og een at forberede Sammenkaldelsen af Cortes efter spansk Form. De engel-

ske Officierer ere samtlige aftakkede, men i øvrigt ikke skeet nogen Overlast, paa adskillige Skibe, der skulde gaae med Penge til Rio Janeiro, er lagt Beslag; iøvrigt yttrer man bestandig Ærbødighed og Hengivenhed for Kongehuset. Rygtet har sagt, at en lignende Revolution var udbrudt, eller forestod i Brasilien, som dog endnu ikke har bekræftet sig, saalidet som de gientagne Rygter om en betydelig engelsk Flaade, der rustedes for at gaae til Lissabon. Grev Amarante er undveget efter at have givet tvungen sit Samtykke til sine Troppers Forening med Oportoarmeen, og skal ville gaae til Brasilien, hvorfra derimod Marschal Beresford skal være underveis til Lissabon beklædt med den høie Værdighed af Generalmarschal næst efter Kongen, hvori han formodenlig neppe vil blive erkiændt, saalidet som de engelske Oberster, der ere udnævnte til Regimentchefer i Portugal.

I Spanien synes Tingene efter den korte Røre over Riego igien at have taget deres bestemte og sindige Gang, og vedblive Cortes at tage den ene vigtige og velдædige Beslutning efter den anden. Saaledes har de vedtaget, at Afrancesados skulle have alle deres Ejendomme tilbage, og igien indsættes i deres Borgerrettigheder; saaledes hæves alle Klostre og de fire geistlige Ridderordener, hvis Ejendomme

hiemfalde til Directionen for den offenlige Kredit; saaledes have de antaget en Lov, hvorved alle Majorater, Fideicommisser, Patronater o. s. v. ophæves, og der altsaa i Spanien kun bliver frie og afhændelige Godser; og erindres herved, at om end den spanske Grandbezza skulde formaae Kongen til at nægte denne Lov sin Sanction, vil den ved at fremhringes paa ny i næste Cortes, og antages af dem, dog erholde Lovs Kraft — hvilket samme Aviserne paa samme Tid om en nærbeslægtet Tvistens Artikel i et andet Land erindrer — fremdeles have de erklæret Spanien et ubrødeligt Fristed for Udlændinge og disse Eiendomme, saa hverken under Titel af Repressalier, eller nogen anden Bevæggrund kan lægges Arrest, Beslag eller Embargo paa fremmed Privateiendom. Ogsaa seer man en meget sindig billig Beslutning imøde i Henseende til de saakaldte Persas — der 1814 havde bedet Kongen at ophæve Constitutionen m. m.

Fra den indre Side synes vel den neapolitanske Statsomvæltning at bedage sig, i det General Florestano Pepe siges at være Mester af Palermo, og altsaa Borgerkrigen i Sicilien til Ende. Mere problematisk er midlertid dets udvortes Forhold, som maaskee følgende Forhandling i det engelske Overhuus vilde ene være nok til at oplyse.

I Mødet, den femte Oct. afbrød Lord Holland Forhandlingerne Dronningen angaaende for at spørge, om den østerrigske Regiering havde meddeelt officialiter Ministrene Hensigten af sine krigerske Rustninger, om den i saa Fald har ansøgt om Penge eller anden Bistand, og hvad Ministrene har svart? Herpaa svarte Lord Liverpool, at uden at opgive den Ret, Regjeringen upaatvivlelig besidder, til at lægge sig i Følge særdeles Omstændigheder imellem i Andre Landes indre Anliggender, kan han dog forsikre den ædle Lord, at den engelske Regiering ikke har yttret mindste Hensigt at indblande sig i Italiens, ikke indgaaet nogen bidsigtende Forpligtelse; dog vil han ikke lænkebinde Regieringen, ved at opgive en Ret, den øiensynlig besidder; at der kan være Omstændigheder, hvor dens Mellemkomst i udenrigs Anliggender vilde være lovlig og fornøden, men at det for Øieblikket ikke var Regieringens Politik at blande sig i noget andet Lands Sager. Lord Holland spurgte paa ny, om Neapels nærværende Omstændigheder vare af omtalte Natur? Liverpool svarte derpaa, at den engelske Minister var endnu i Neapel, men havde ikke faaet noget nyt Creditiv til den nye

Regiering, at man ikke agtede at forandre de venskabelige Forhold, men ikke havde troet nyt Creditiv nødvendigt, at Udnævnelsen af en Generalvikar maaskee kunde giøre det fornødent, men at Landets Forhold var saadant, at det ikke kunde udstædes nu, ligesom man heller intet havde modtaget fra den neapolitanske Regiering. Nu tog Lord Grey Ordet, paastod, at, naar man ikke havde modtaget den Neapolitanske Regierings Kreditiv, var denne Regiering ikke repræsenteret, som tilkiændegav et fuldkomment Afbrud af alle venskabelige Forhold mellem Landene; erindrede, at Lord L. selv havde sagt, at Generalvikarens Udnævnelse havde giort et nyt Creditiv nødvendigt, og paastod, at denne Forandring aldeles ikke angik Regieringens Stilling, og giorde ikke mere Forskiel deri, end da Regentskabet for nogle Aar siden indførtes i Engelland; tillige giorde han Indsigelse mod den engelske Regierings Ret til at blande sig efter Omstændighederne i de andre europæiske Magters Anliggender. Lord Liverpool giorde Ende paa Forhandlingen ved at sige, han vilde ikke sinke Dronningens Proces ved unyttig Forklaring, men blot gientage, at med bestandig Forbehold af dennes Ret til Mellemkomst i mulige og eventuelle Omstændigheder, var det ikke efter Regieringens Politik, at giøre det

fornærværende, eller indlade sig i nogetsomhelst Forbund, hvis Formaal var at blande sig i en Fastlandsstats Anliggender.

Paa samme Tid give offenlige tydske Blade følgende Oversyn om de fem Magters Sindelag i saa Henseende. Frankrig skal ved Grev Caraman, sin Gesandt i Wien have anmeldt, det vilde i de neapolitanske Anliggender gaae samme Gang som det østerrigske Cabinet; kun tillod Frankrigs Stilling for Dieblikket ikke at indlade sig i politisk Medvirkning, hvilket hos de under constitutionel Regieringsform levende Folk maatte volde stor Overraskelse. Preusen skal omtrent angive samme Grunde, og til deres Bestyrkelse henvise til sine Financer. Man vil midlertid vide, at denne Magt var villig at levere et Troppecontingent, men at ny Yttringer fra Ruslands Side bestemte det til ikke at iværksætte dette. Fra Østerrigs Side var Baron Werner kommet med vigtige Ærender til Berlin, paa samme Tid som Genz indtraf i München. At disse gik ud paa at sammendrage en Observationsarmee ved Rhinen, er vel ikke blot Gisning.

England skal stiltiende have givet sit Samtykke uden særdeles Løfte. Rusland skal formelig have erklæret sig mod hver Krig mellem de europæiske Re-

gieringer indbyrdes, der ikke havde anden Grund, end de i en af disse Regieringer indførte Forandringer. Efter den Indflydelse, Ruslands Mening har, troer man, dets Beslutning ogsaa torde bestemme de øvrige Cabinetter. I en Note af 1 Sept. skal Østerrig, efter franske Blades Sigende, have erklæret det neapolitanske Hof, at det blot har besluttet sig til at sammendrage en stor Hær i Overitalien for at opretholde Roligheden i det venetiansklombardiske Kongerige.

Midlertid samler Ministercongressen — som man paastaaer om samtlige disse Anliggender, sig i Troppau, hvor allerede Metternich, Bernstorf, Capo d'Istria, Lord Stewart og Caraman ere ankomne og hvorhen Hardenberg er underveis. Ogsaa tale Aviserne om Bevægelser af de østerrigske Tropper i Nordreitalien uden den dog at angive disses Hensigt. Den neapolitanske Krigsminister Carascosa siges imidlertid at opbyde Alt, for at være belavet paa kiæk Modstand i Tilfælde af Angreb; og hedder det især, at den berømte General Filangieri har Commandoen over de Tropper, der skulle modtage det første Stød. Megen Opsigt giør det, at den forhenværende neapolitanske Gesandt i Wien, Ruffo, der er afsat fra sine Værdigheder, fordi han ikke vil erkiænde

den skete Forandring, ikke desmindre ei blot vedbliver at gerere sig som Minister; men og siges som saadan at ville bivaane Troppaucongressen. Ogsaa tilfoie Tidenderne, at de portugisiske Anliggender her ville komme under Betragtninger, og at de især i Wien have gjort megen Opsigt, da den østerrigske Erkehertuginde Leopoldine er gift med Kronprindsen af Brasilien.

Et betydeligt Udslag i alt dette vilde det uden- tvivl give, hvis det nærværende engelske Ministerium, hvis Undergang allerede har været bebudet, virkelig skulde være paa Fald. Vist er det, at den offenlige Stemme i Dronningens Sag alt mere og mere vender sig mod hendes Forfølgere, da ikke blot saa mange anseete Britter vidne for hende, men og adskillige af Modpartiets Vidner øiensynlig ere giorte til Løgnere! og især, da man har havt den uforsigtige Forsigtighed at sende en af disse, en vis Rostelli hiem til Italien for at faae ham afveien.

Dog om hele denne Sag mere i næste Hæfte, hvis midlertid Tingene mere skulde have udviklet sig.

Om den franske Militairconspiration, hvoraf man i Forstningen giorde saameget Væsen, synes

man alt at vide mindre og mindre; dog giores store Localforanstaltninger til Pairskammerets Mode. Ogsaa der ymtes om en Ministerialforandring, hvorved Decazes paa ny skulde komme i Spidsen; imidlertid kiere endnu Ultraerne af al Magt, medens de have Tommen.

Rigsdagen i Warschau er sluttet, og som det synes, ingenlunde med giensidig Tilfredshed. Herom saavel som om Ali Pascha, med hvem det synes at være paa det Yderste, mere i næste Hæfte.

K. L.

Den 30. Octbr. 1820.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Tredie Binds

fierde Hæfte.

Andet Brev til Hr. Prof. Nyerup

om nogle poetiske Anecdota i vor Litteratur

(s. Hesperus tredie Binds første Hæfte).

Medens du, t. V. med din mageløse Utrættelighed, nil actum reputans dum qvid superesset agendum, forbereder dig til de hoistinteressante Forelæsninger over indisk Litteratur, du for dette Semestre har bebudet, og som jeg inderlig vilde ønske at kunne bivaane, men maa trøste mig til, at kunne i

sin Tid faae Resultaterne at læse; medens du indleder dertil med den saa kundskabrige Udsigt over Europas gradvise Bekiændtskab med Sanskritlitteraturen indtil 1750, hvormed du efter din sædvanlige Rundhed har udstyret Riises underholdende Archiv for Historie og Geographie, vedbliver jeg at sanke Ax paa den Mark, hvor vi saa mange Aar i Forening har høstet, og skiøndt vi i det mindste for Dieblikket ikke age vor Høst hiem sammen til fælles Lade, kan jeg dog ikke modstaae den Fristelse, med det, der falder i min Lod, at holde paa min Vei før din Død, da jeg ingen veed, eller venter, om hvis oprigtige Deeltagelse, jeg er mere forsikkret.

Jeg skrev dig for adskillige Uger siden prentligen til — for at bruge et af dine egne Udtryk fra gamle Dage — for at berette dig, at jeg ved en i den videnskabelige og borgerlige Verden udmærket Hædersmands forekommende Humanitet havde faaet adskillige poetiske Anecdota fra første Halvdeel af forrige Aarhundrede i hænde, og gav dig af disse et Wormianum af den til den berømte Løwenørn samlede Luxdorphiske Afskrift af W. Worms Vers. Tillige lovede jeg dig et Par interessante Anecdota af anden Natur og andre Hænder, som jeg ved samme Leilighed havde faaet fat paa.

Det første af disse har til Overskrift

Poeten Stubs Vers over Løwenørns Død

og findes ikke i Provst Heibergs Udgave af denne Digters Arier og andre poetiske Stykker fra 1771; ligesom jeg og høiligen tvivler om, at det i Sønnens Christians Stubs senere Udgave heraf med Anhang — som jeg rigtig nok ikke kiænder, eller i det mindste ikke har ved Haanden — skulde være at finde, da du hverken i vore Bidrag til Digtekunstens Historie, eller i Udsigten over den poet Litt. under Fredrik den femte har omtalt det; saameget mere, som du sidstnævnte Sted siger, at Forfærdigelsestiden af Stubs Poesier for det meeste falder i Decenniet 1750—60, medens dette maa være fra 1740, som var Løwenørns Dødsaar; og vil i øvrigt, med Alt, hvad en mere raffineret Smag mod eet og andet deri kan have at indvende, neppe noget aftvifle det, at fortiene nok saa godt at aftrykkes, som de Riim af en Major von der Osten, som Hofmann har villet indføre i sine historiske Efterretninger om dansk Adelsmænd 3 B. S. 217—8, og hvoraf følgende, hvortil maaskee nogen kunde have en Nøgle, her hensættes til Prøve,

Du og saa gierne saae, den skyldige blev straffet,
Som at den Værdige en god Belønning fik,
Du al Uorden vel har søgt at faae afskaffet,
At Kongens Tieneste kom i sin rette Skik.
I den Henseende du vidste ret at tage
Den Ære, dig tilkom, og gav den saa igien
Til andre, som du med din Forgang vilde drage,
At giøre samme Skiel mod Fiende og mod Ven.
Du vidste, at den Lov, som Undermand forbinder
Imod sin Overmand til skyldig Lydighed,
Med samme Ret og Dom en Overmand tilbinder
At møde Undermand med billig Hoflighed.
Saaledes ønsked du at faae enhver afretted
Til Kongens Tieneste med Lyst og Kierlighed,
At ei den mindre blev udaf den større trætted,
Med haanlig Frygtsomhed og krybende Ydmyghed;
Din alt for tidlig Død hver god Soldat begræder
Du elsket, æret var med Frygt og Kiærlighed.

Her afbryder Hofmann, hvilket neppe nogen har imod, da det dog ikke er at formode, at Forfatteren i det følgende har løst Gaaden, ved at nævne den, der synes at være paapeget her; thi at der tør stikke noget saadant herunder, synes saameget rimeligere, som just selvsamme Aar 1740 af Riegels nævnes som et uroligt Aar formedelst den Foragt, det tydske

Hof viiste mod danske, og da — efter samme Forf. Ord — Doct. Med. Carl opkastede sig til Folkets Talsmand i et tydsk Skrift kaldet Klage Mosis — Frankfurt 1740 — hvorfor han blev trukket til haardt Ansvar, men slap dog med at forlade Kjøbenhavn over Hals og Hoved, og gaae som Landphysikus til Dithmarschen.

Dog lad os ikke komme for langt fra Texten! saaledes lyder da Stubs Sørgevers:

Man har for nylig hørt Kanoners hule Torden
At rumle midtudi vor stille Luft i Norden,
Man spidsed Øret strax, og saae sig noie om,
Og blev paa Timen vaer, at flygtig Fama kom.
Den kom bedrøvet frem med Flor om Fod og Vinge,
Den lod kun sin Basun i duse Toner klinge,
Den holdt i venstre Haand et Vaaben fuldt af det,
Som giør en Kongens Mand til Rigets Gavn complet.
Man saae Forsigtighed paa Hielmen at betragte
I Viisdoms Perspectiv, hvad Tid og Fremtid bragte,
I Skioldet stod af Guld et Hierte, som en Glod,
Med denne Overskrift: vor Løvenørn er død.
Den brave Løvenørn, tog Fama paa at mælde,
Til hvilken en Monark sig sikkert kunde hælde,

Den Mand der stod i Fred og Feide, kiæk og tro,
Er alt i Dag med Sorg ledsaget til sin Ro.
Forsigtig Klogskab gik ved Ligets høire Side,
Og lod saa salt en Strøm sit klare Øie bide;
Retsindighed gik næst, og anked just derpaa,
At hendes ægte Mand i denne Kiste laae.
Men næst bag Liget kom en Søn, en Søn alene,
Bebyrdet først og sidst med Sorgens tunge Stene,
Dog for Besvimelsen bemestred sig hans Barm,
Kom kronet Naade til, og rakte ham sin Arm.
Jeg burde intet for Posteriteten dølge,
Af denne Sorgefærd og usædvanlig Følge
Thi Dannerkongens Mænd med fleer af Stand og Rang
Betegnede en Sorg ved Sviten, som var lang.
Da Liget nu var sat, stod selv Bellona rede,
Og ziired Kisten med sit Sværd foruden Skede,
Men samme Øieblik, som Pallas dette saae,
Blev strax en Ørnepen ved Siden lagt derpaa.
Derpaa traad Sandhed frem, slog Sløret op for Øiet,
Og da den havde sig for hele Skaren bøiet,
Saa traad den gravitetsk for Liget bedre frem,
Og parentered med Fritalenhed og Klem.
I Herrer! var dens Ord: I brave Mænd og Helte,
Som føre Pen og Sværd ved Øre og ved Belte,

Da hver af Eder er jo Dydens svorne Ven,
Saa veed I, her og blev en Ligemand lagt hen.
Hans Dyd og Dygtighed, Forstand, og skarpe Hierne
Var uden Flatteri en heianseelig Stierne,
Som Potentaterne paa Værdighedens Stoel
Har flyttet op og op til deres egen Soel.
Du stridbar Petrus selv lod Verden see, du yndle,
Hvad danske Vendelbo blandt Russerne begyndte,
Du tændte dette Lys i Naade velfortient,
Og overdrog det til sit eget Firmament.
Du store Frederik, du Mester i at skionne
Hvor kongeligt det er, hver Dyd især at lonne,
Du muntred Landets Børn, og Dygtighed fik Lyst,
Da Løwenørn randt op med Stiernen paa sit
Bryst.
Vor store Christian lod ingen Skyer hindre,
At brave Løwenørn jo kunde mere tindre,
Her blev hans Stierne stor paa Værdighedens Poel
Ved Naadestraaler fra vor Nordens hoie Soel.
Den medfød Kiærlighed til Kongen og til Landet
Brast ud ved venstre Kant i Graad med Blod beblandet
Behiertighed gik næst, dog halv forsagt i Sind,
Den gik, og grubled med sin tappre Haand om Kind
I kan jo ei engang, I Danmarks Fiender nægte,
At denne Mand forstod med Pen saa fix at fægte,

Saa Blod blev spart ved Blæk paa Valplads og
Papir,
Og Stolthed knæled dog for Kongens Arverspiir.
I skal da ei engang, I Danmarks Fiender, flytte,
Langt mindre fælde ham hans faste Æresstøtte,
Men høres end et Bief af Avinds bedske Mund,
Saa kiændes just hans Dyd paa slig en Følgehund.
Du sultne Giærrighed, du Sinkers Marketenter (?)
Som gaber efter Guld, og samler dig Talenter,
Jeg veed, du alt forhen af Riget er forviist,
Men roes ei, at du her med Løwenorn har spiist.
Om nogen fritter dig, jeg veed, at du bekiænder,
At Manden vidste ei at hielpe krumme Hænder,
At du blev ingen Tid hos denne Herre fyldt,
Der aabned aldrig en Suplik, der var forgyldt
Kort sagt, al Verden maa bekiænde uden Sminke,
Han gik den rette Vei, han blæste af at hinke,
Man saae Retsindigheds den rette Diamant
Hos dem, der glimred paa hans Æres Elephant.
Her blev saa dansk en Mand lagt ned i denne Kiste,
Som Danmark nogentid har eiet, og maat' miste:
Han var en Engel for Monarken og hans Land,
En Løve i sit Bryst, en Ørn i høi Forstand.
Derpaa fløi Fama op, men just i samme Time
Faldt Undersaatterne saaledes paa at rime:

Gid Fader Christian blandt Landets kiække Børn
Maa altid finde sin elskværdig Løwenørn.
Gid han, der ene fik det store Navn at bære,
Maa blive stor, og stor til Stammes Held og Ære.
Han svinge sig ved Dyd til Værdighedens Top,
Og staae, som Phœnix af sin Faders Aske op.

At der er saare meget med Føie at udsætte, især paa enkelte deels fremmede deels uædle Udtryk i Ovenstaaende ↄ: at det i alle Maader bærer sin Tids Mærke, er ikke at miskiænde, midlertid forekommer det mig dog at fortiene at bevares, især hvis det, som det efter Omstændighederne synes, skulde være et af sin Forfatters første Arbeider, inden han endnu havde fundet det Fag, hvortil han egenlig var skikket, som var det muntre lyriske, hvori han med Føie kan ansees, som Wibernes, Troilernes, Zetlitzernes, T. C. Brunernes heldigste Forgiænger.

Et andet Anecdoton, som i de samme Papirer findes, uden Autors Navn, men blot med en Paategning bag paa, at det er giort til salig General Løwenørn, fortiener at aftrykkes som Bidrag til de daværende Tiders og Sæders Historie, og kunde, hvis en Riegels havde kiændt det, meget vel fundet

sit Sted i en Note til hans Skilderi af Siette Christian, et af hans i mange Henseender saare mærkelige og læseværdige Skrifter. Stub kan neppe være dette Verses Forfatter, da i Verset tales deels om oppebaaren Naade, deels om at være blandt Skriverkarles Tal, hvoraf ingen af Delene passer paa Stub; Horn, Wærm, Wiwet, Lodde, tillade lignende Grunde neppe heller at tænke paa. Dog — jeg vil meddele det, og overlade da til din Sagacitet, at opdage, om det kan være af nogen bekiendt Forfatter, eller det er en Sir Singlespeech, som personlig Taknemmelighed, og patriotisk Fortrydelse her — maaskee første og sidste Gang — har giort til Poet.

Tillad, berømte Mand, da mig din Svaghed ikke
Tillader, at jeg kan personlig takke dig,
At jeg paa dette Blad mit Hiertes Tak maa skikke,
Skiøndt samme bliver ei din store Naade liig.
Tænk, gode Herre! selv, hvor glad mit Sind maa være,
Hvor fuldt mit Hierte af en ydmyg Skiønsomhed,
At du en lidt bekiendt vil med din Naade ære,
Helst mig, der hidtil ei af nogen Naade veed.
I mange Aar var jeg iblandt Studenterflokken,
Endnu er jeg desværr blandt Skriverkarles Tal,

Min Lykke gaaer det med saa langtsomt som med
Dokken,
Gud veed, om noget af os begge blive skal?
Dog vedder jeg for mig; maa kun din Mund sig røre
Med saadan møisom Flid, som Greven *) rører sig
Skal man den Tidende med Tiden faae at høre
At jeg ved dine Ord blev dobbelt lykkelig
Min Mund skal prise dig, mit Hierte altid bede,
At Guds og Kongens Gunst maa altid følge dig?
For skal der blive godt af kiøbenhavnske Drenge,
For Luften være reen ved Gammelholms Canal,
For skal Fabrikerne **) forskaffe Landet Penge.
For skal Hr. Evald ***) gaae paa Sviir hos Cardinal †
For skal en Lieutenant ei mere kunde prale,
For skal i Danmark ei en Tydsker være til ††

---

*) Grev Danneskiold.

**) See Riegels's anførte Skrift. S. 547 og følgende.

***) Digteren Joh. Ewalds Fader Prof. Enewald Ewald, Præst i Vaisenhuset, hos hvem de helliges Forsamlinger holdtes.

†) Et bekiændt Verts- og Spille-huus.

††) See Riegels Per Totum.

For skal jeg al den Gield, jeg skyldig er betale,
For jeg din Naade og min Pligt forglemme vil.

Hvo der havde mere af det Slags og fra den Haand I ikke sandt?

Din
Rahbek.

Om det i Morgenbladets Kunstblad No. 72 indrykkede, Fruekirke angaaende.

Det er meget at beklage, at Kiøbenhavn ved sin Beliggenhed er alt for adskilt fra Tydskland, til at kunde ved Beskuelsen af Værket giendrive den i Kunstbladet No. 72 yttrede saa umodne Dom over vor Fruekirke, og dens agtede Bygmester Etatsraad Hansen, hos udenlandske Læsere af Morgenbladet. Vi troe derfor at skylde Tingen og Manden, at betage disse det ugunstige Indtryk, som den med fuldkommen Mangel paa de fornødne Kundskaber affattede Beskrivelse af denne Bygning maa have foranlediget.

Inden man fornuftigviis dømmer, maa man dog vel tage Hensyn paa det Givne, og dette var ved

Fruekirke Ruinen af en af brændte Steen bygget halvgothisk Kirke, med et ved Hovedindgangen liggende firkantet Taarn, der med muligste Bekostningsbesparelse skulde opbygges paa ny.

Blandt alle Former, der frembød dem for Bygmesteren til denne Kirkes Gienreisning, var ingen passeligere for de forhaanden værende Masser, end en Basilica; og hvad kunde han vel vælge bedre, end dette fra den første christne Tid som skiønt og hensigtspassende erkiændte Anlæg af en Kirke, hvorpaa Rom giver de meest afgiørende Exempler ved St. Paolo, Sta Maria Maggiore, S. Giovanni in Laterano og især ved Sta Agnese fuori della mura; med hvilken sidste, særdeles skikket for den protestantiske Gudstieneste, vor Fruekirke formedelst den ved Søiler dannede Høikirke (Emporkirche) har meest Lighed.

En græsk dorisk Peristil af 6 Støtter, der tillige med dets Fodstykker og Fronton forkynde et Tempel i den reneste og meest ophøiede Stil, fører til Hovedindgangen, paa hvis begge Sider de fire Evangelisters Billedstøtter anbringes; over dem, et efter hele Peristilets Længde giennemløbende Basrelief. Gavlen zires ved Grupper af ud fra Grunden fristaaende Figurer.

Giennem den rige Hovedbor træder man ind i en firkantet ved Pilastrer decoreret Forhalle, over hvilken det simple til det øvriges Stil passende Taarn hæver sig; paa Høire og Venstre ere Indgangene til Trapperne op i Høikirken. Af denne Forhalle fører Mellemdøren ind i Kirkens egentlige Skib, som man giennem tre Arkader paa en høist imposant Maade seer, i det fra denne i maadeligt Lys holdte Forplats, hvorover Orgelværket er, hele det hvælvede Skibs Høide og Længde synes desstørre og ærværdigere.

Dette bestaaer paa begge Sider af syv Arcader, paa hvis mellemliggende Pillere de tolv Apostle anbringes i Nicher. Høikirken danner, som ovenfor er erindret, en Colonade af 14 blandet doriske Søiler paa hver Side, som bære en 52 Fod stor med simple Cassetter udsmykket Hvælving; giennem denne falder Lyset tree Stæder paa en meget fordeelagtig Maade ind, og et fierde i Halvkuplen af Choret over Alteret.

En fremspringende Giordbue (Gurtbogen) hvor paa den ene Side Indgangen til Sakristiet, paa den anden den til Døbekapellet er anlagt, skiller Skibet fra det høiere i Halvcirkel liggende Chor, i hvis Midte Alteret staaer flere Trin ophøiet. Paa dette, det

Helligste indviede, Punkt søgte Bygmesteren ved passende Pragt fornemmelig at hendrage Opmærksomheden. En collossal Figur forestillende Christus, som han efter Opstandelsen viser sig for sine Disciple, skal forherlige Alteret og staae i harmonisk Forbindelse med Apostlernes Billedstøtter i Skibet.

Langt for ved Alteret, i en ringere Høide, saa den ikke kan skade Synet af Alteret, anbringes Prædikestolen, paa den halvcirkelformig fremtrædende Grændse af Chorplanen, at undgaae den ikke behagelige Form af en Prædikestoel paa Væggen.

Det hele aander hin ophøiede Aand, der udtalt i dette Værk af Bygningskunsten ved simpel stille Storhed, Anlæggets Hensigtpassellighed, Forholdenes Harmoni og Reenhed i det Hele som i de mindste Dele, ufeilbar efter dets Fuldendelse vil aftvinge hver fordomsfri Kiænder et siæleopløftende Indtryk.

Thorvaldsen har ved sin Nærværelse alt forud opfattet denne høie Virkning, og af sand Begeistring for et hans Arbeider saa fordeelagtig Locale tilbudet sig at udføre alle dertil hørende Billedhuggerarbeider, har alt, medens han opholdt sig her forfærdiget to Basreliefs — Nadveren og Daaben — givet Forslag til at anordne den hele Cyclus af hans lovede Arbeider, og erklæret: at ikke let Værker af Ar-

chitect og Billedhugger torde være at finde i skiennere Harmonie, end her Tilfældet vil være.

Man seer altsaa heraf, at hans Sindelag staaer aldeles i Modsigende med det, som i bemældte Blad falskelig tillægges ham, og er det da at haabe, at ingen ved hin ugrundede Dom vil lade sig forlede, utidigen at bedømme Bygmesteren og hans Værk.

Forsøg over den electriske Vexelkamps Indretning paa Magnetnaalen.

De første Forsøg over den Gjenstand, jeg vil oplyse, anstilledes i de Forelæsninger, som jeg i afvigte Vinter holdt over Electricitet, Galvanisme og Magnetisme. Det syntes ved disse Forsøg at vise sig, at Magnetnaalen kunde ved et galvanisk Apparat bringes ud af sin Stilling, og det ved en sluttet Kjede; men ikke, som adskillige berømte Physikere forgjeves have forsøgt, ved en aaben. Da imidlertid disse Forsøg anstilledes med et mindre virksomt Apparat, og de fremkomne Phænomener altsaa ikke syntes at være tilstrækkelig tydelige i Forhold til Sagens Vig-

lighed, saa forenede jeg mig med min Ven Justitsraad Esmarch, for at gjentage og udvide Forsøgene med det store galvaniske Apparat, som vi i Forening have indrettet. Hr. Commandeur Wleugel, Ridder af Dannebrogen bivaanede Forsøgene som Deeltager og Vidne. Hs. Excellence Hr. Oberhofmarskalk Hauch, Ridder af Elephanten og Storkors af Dannebrogen, hvis store Indsigter i Naturvidenskaberne allerede længe have været noksom bekjendte, vor skarpsindige Professor Reinhardt, Professor Jacobsen Dr. Med., som besidder en saa udmærket Duelighed i Anstillelsen af Forsøg, samt den duelige Chemiker Dr. Zeise vare af og til nærværende ved Forsøgene. Ofte gjorde jeg vel allene Forsøg over den omhandlede Gjenstand; men det, jeg var heldig nok til saaledes at opdage, gjentoges stedse i Selskab med disse kyndige Mænd.

I at opregne disse Forsøg vil jeg forbigaae alle dem, der vel have ledet til at finde, hvorledes Sagen forholdt sig, men siden efter intet oplyse nøjere, og opholder mig altsaa blot ved dem, der tydeligt vise Gjenstandens egentlige Væsen.

Det galvaniske Apparat, som vi have anvendt, bestaaer af 20 Kasser af Kobber, hvis Højde og

Længde omtrent er 12 Tommer, hvis Bredde der-imod ikke stort over $2\frac{1}{2}$ Tomme; enhver Kasse er forsynet med 2 Kobberboiler, der ere saaledes bøjede, at de kunne bære en Kobberstang, hvorpaa der hænger en Zinkplade, som gaaer ned i Vædsken i den næste Kasse. Vandet i Kassen indeholder omtrent $\frac{1}{60}$ Salpetersyre og ligesaameget Svovlsyre. Den Deel af Zinkpladen, som er nedsænket i Vædsken, er omtrent en Fiirkant, hvoraf hver Side er 10 Tommer. Et mindre Apparat lader sig ogsaa anvende, naar det blot kan bringe en Metaltraad i Gløding.

De modsatte Poler af Apparatet forbindes med en Metaltraad, som vi for Korthedsskyld ville kalde den forenende Leder, eller Forbindelsestraaden: den Virkning derimod, som finder Sted i Traaden og det omliggende Rum, ville vi benævne den electriske Vexelkamp (conflictus).

Man sætte nu en retliniet Deel af denne Traad i horizontal Stilling over en vedbørlig ophængt Magnetnaal, og parallel med den; skulde det være nødvendigt, kan man bøie Forbindelsestraaden saaledes, at den faaer den til Forsøget meest bequemme Stilling. Saasnart dette er skeet, vil Magnetnaalen bevæge sig, og det saaledes, at den Pol af den, som ligger under den Deel af Traaden, der nærmest mod-

tager Electricitet fra Apparatets negative Pol, afviger mod Vesten.

Overskrider Lederens Afstand fra Magnetnaalen ikke $\frac{1}{4}$ Tommer, saa vil den frembragte Afvigning omtrent være 50°; men forøges Frastanden, saa formindskes Afvigelsesvinkelen i samme Forhold, som Afstandene voxe. Ligeledes er ogsaa Afvigelsen forskjellig efter Apparatets Styrke.

Forbindelsestraaden kan forandre sit Sted mod Øst og Vest, kun at den holder den horezontale Stilling, uden at dette gjør nogen Forandring i Virkningerne, Størrelsen allene undtagen; følgelig kan Virkningen ikke tilskrives blot Frastødning og Tiltrækning; thi i saa Fald maatte den Magnetpol, som tiltrækkes af Lederen, naar den er stillet paa den østlige Side, frastødes, naar den havde Plads paa den vestlige. Lederen kan bestaae af flere sammenheftede Traade, eller Metalstrimler. Metallets Natur forandrer ei heller Virkningen; uden maaskee dens Størrelse. Vi have anvendt med lige Held Traade af Platin Guld Sølv, Messing; Jern, Strimler af Tin og Bly; en Masse af Qviksølv. En Leder, der er afbrudt af Vand, var heller ikke uden Virkning; naar Mellemrummet ikke var flere Tommer langt.

(21 *)

Ledningstraadens Virkning gaaer igjennem Glas Metaller Træe Harpix, Porcellainkar, Stene; thi mellemlagte Plader af Glas, Metal og Træe ophæve den aldeles ikke: ei heller forsvinder den derved, at Plader af Glas Metal og Træe paa eengang lægges derimellem; ja den synes ikke engang at formindskes derved. Dette samme er Tilfældet, om man lægger derimellem en Electrophorkage, en Porphyrplade, et Porcellainkar, selv om det er fyldt med Vand. Vore Forsøg have endog viist, at Virkningen ikke aftager om Magnetnaalen indesluttes i en Messingdaase, fyldt med Vand. At man aldrig har bemærket en saadan Evne til at gjennemtrænge alle Legemer hos Electriciteten og Galvanismen, behøver neppe at omtales; saa at altsaa den Virkning, der finder Sted ved den electriske Vexelkamp, er høist forskjellig fra Virkningen af de adskilte electriske Kræfter.

Dersom Lederen lægges i en horizontal Plan under Magnetnaalen, da er Virkningerne det samme, som naar den laae oven over, kun foregaae de i modsat Retning, thi den Pol af Magnetnaalen, under hvilken den Deel ligger af Lederen, der modtager Electricitæt nærmest fra Apparatets negative Pol, vil da afvige mod Østen.

For at dette lettere kan erindres, ville vi opstill den Regel: den Pol af Magnetnaalen, over hvilken den negative Electricitet strømmer ind, gaaer imod Vesten, den, under hvilken den indstrømmer, gaaer imod Østen.

Dreies Ledningstraaden saaledes i den horizontale Plan, at den kommer til at danne en lidt efter lidt voxende Vinkel med den magnetiske Meridian, saa tillager Magnetnaalens Afvigning, dersom Traadene nærmes til den bortdrevne Magnetpol, og aftager, naar den fjernes derfra.

En Ledningstraad, som ligger parallel med een ved Paahængsvægt æqvilibreret Magnetnaal i den samme horizontale Plan, hvori denne bevæger sig, driver den hverken imod Østen eller Vesten; men lader den blot nikke i Inclinationsfladen, saaledes at den Pol, ved hvilken den negative Electricitet strømmer ind, nedtrykkes, naar Lederen ligger ved den østlige Side, og hæves, naar den ligger paa den vestlige.

Lægges Ledningstraaden perpendiculair paa den magnetiske Meridians Plan, saa bliver Naalen i Ro, enten saa Traaden ligger over eller under den; det ene Tilfælde undtagen, at Traaden ligger een af Polerne overmaade nær, thi da hæves denne, naar Ind-

strømningen fører fra den vestlige Ende af Traaden, og nedtrykkes, naar den fører fra Øst.

Sættes Ledningstraaden perpendiculair tæt ved een af Naalens Poler, og dens øverste Ende modtager Electricitet fra Apparatets negative Pol, saa bevæges Magnetnaalens Pol hen mod Østen, sættes den derimod perpendiculair eet eller andet Sted mellem Polen og Midten af Naalen, saa bevæger sig Magnetnaalen mod Vesten. Modtager derimod Traadens øverste Ende Electricitet fra den positive Pol, saa vise Phænomenerne sig i omvendt Orden.

Bøjes Ledningstraaden saaledes, at begge Dele af Bøjningen ere parallele eller danne parallele Been, saa frastøder eller tiltrækker den Magnetnaalen efter de forskjellige Omstændigheder. Sættes Traaden lige overfor een af Naalens Poler, saaledes at den Plan, der begrændses af de parallele Been er perpendiculair paa den magnetiske Meridian, og det østlige Been forbindes med den negative Pol af Apparatet, den vestlige med den positive, saa frastødes den nærmest liggende Magnetpol, enten mod Øst eller West efter Traadens forskjellige Stilling. Forbindes derimod det østlige Been med den negative Pol, da tiltrækkes den nærmeste Magnetpol. Stilles Benenes Plan perpendikulair paa et eller andet Sted mel-

lem Naalens Pol og dens Midpunkt, da vise sig de samme Virkninger; men i omvendt Orden.

En Messingnaal, der ophænges paa samme Maade som Magnetnaalen, bevægedes ikke ved Virkningen fra Lederen. Ligeledes forblive ogsaa Naalene af Glas og Lak i Hvile, skjøndt de underkastes de samme Forsøg.

Af alle disse Phænomener kunne vi udlede nogle Momenter til at forklare Grunden til dem.

Den electriske Vexelkamp formaaer kun at virke paa Materiens magnetiske Dele. Alle umagnetiske Legemer synes at være gjennemtrængelige for den electriske Vexelkamp: de magnetiske derimod, eller maaskee rettere Legemernes magnetiske Dele, synes at gjøre Modstand imod den electriske Vexelkamps Gjennemgang; herved altsaa bevæges de af de modstridende Kræfters Indvirkning.

At den electriske Vexelkamp ikke indesluttes i Lederen, men som ovenfor er sagt, udbreder sig i det omliggende Rum, og det endog temmeligt langt, det fremlyser tydeligt af de alt anførte Jagttagelser.

Ligeledes kan man slutte, at denne Virkning skeer i Kredsen om Lederen; thi dette synes at være den eneste Betingelse, under hvilken det kan skee, at den samme Deel af Lederen, fører Magnetnaalen

imod Østen, naar den er lagt under Magnetpolen, derimod driver den imod Vesten, saasnart den lægges ovenover; thi det er Kredsens Natur, at Bevægelserne i modsatte Dele maae have en modsat Retning. Desuden synes ogsaa at en Bevægelse i Kredse forbundet med en progressiv Bevægelse efter Længden af Lederen, maae danne en Sneglegang eller Spirallinie, hvilket dog, om jeg ikke tager Feil, ikke bidrager noget til Forklaringen af de hidtil bemærke Phænomener.

Alle de her anførte Virkninger paa Nordpolen forstaaes lettelig, naar man antager, at den negative electriske Kraft eller Materie gjennemløber en Spirallinie, der gaaer fra venstre til høire, og frastøder Nordpolen uden at virke paa Sydpolen. Virkningerne paa Sydpolen forklares ligeledes, naar man tillægger den positiv electriske Kraft eller Materie en modsat Bevægelse og Kraft til at virke paa Sydpolen; men ikke paa Nordpolen. Denne Lovs Overeensstemmelse med Naturen indsees imidlertid lettere ved Gjentagelse af Forsøgene end ved en lang Forklaring. Saare meget lettes Bedømmelsen af Phænomenerne, naar de electriske Kræfters Løb betegnes paa Lederen enten ved malede eller indskaarne Mærker.

Til det jeg ovenfor har sagt, maae jeg endnu føje dette: at jeg i en Bog, jeg for syv Aar siden udgav, har beviist, at Varmen og Lyset var en electrisk Vexelkamp. Af de nylig anførte Jagttagelser kan man nu slutte, at Bevægelsen i Spiraler ogsaa maae finde Sted ved disse Virkninger; hvilket jeg troer vil bidrage overmaade meget til at forstaae Lysets Polarisation.

Kjøbenhavn d. 21de Juli 1821.

H. C. Ørsted.

Nye electromagnetiske Forsøg.

Siden Bekjendtgjørelsen af mine første Forsøg over det galvaniske Apparats magnetiske Virkninger, har jeg forøget mine Forsøg, saa meget, som en Mængde af uundgaaelige Forretninger have villet tillade.

De electromagnetiske Virkninger synes ikke at afhænge af Electricitætens Spænding; men blot af

dens Mængde. Udladningen af et stærkt electrisk Batterie, der gik igjennem en Metaltraad, gav ikke Magnetnaalen nogen Bevægelse. En uafbrudt Række af electriske Gnister virkede med de sædvanlige Tiltrækninger og Frastødninger paa Magnetnaalen, men saavidt man kunde skjønne frembragte Gnisterne ingen electromagnetisk Virkning. En galvanisk Støtte, der var sammensat af 100 Plader af svært Metal, 2 Qvadrattommer store, med mellemlagte Papskiver, der vare befugtede med Saltvand, istedetfor flydende Mellemledere, har heller ingen mærkelig Indflydelse paa Magnetnaalen. Derimod faaer man paa den anden Side Virkning ved en eneste galvanisk Bue af Zink og Kobber, som har til flydende Leder en Vædske af stor Ledeævne f. Ex. af een Deel Svovlsyre, ligesaameget Salpetersyre og 60 Deele Vand. Man kan endog tage dobbelt saameget Vand, uden at Virkningen derved formindskes meget. Dersom de to Metallers Overflader ere smaae, saa ere Virkningerne det ogsaa. En Zinkplade af 6 Qvadrattommers Størrelse, nedsænket i en Kobberkasse, der indeholder den ovenomtalte flydende Leder, frembragte allerede en betydelig Virkning. Men en lignende Sammensætning, hvori Zinkpladen er 100 Qvadrattommer virkede med en saadan Kraft paa Magnetnaalen, at Virk-

ningen, endog i en Afstand af 3 Fod endnu var meget kjendelig; selv om endog Magnetnaalen ikke er meget bevægelig. Jeg har ikke seet større Virkning af et galvanisk Apparat, der var sammensat af 40 saadanne enkelte Led, ja det forekommer mig endog, at Virkningen da var mindre. Dersom denne Jagttagelse, som jeg ikke udtrykkelig har gjentaget, skulde være rigtig, tænker jeg, at den lille Formindskelse i Ledningen, som hidrører fra Forøgelsen af Apparatets enkelte Led, svækker dets galvaniskmagnetiske Virkninger.

For at sammenligne Virkningen af een eneste galvanisk Bue med den af et Apparat der bestaaer af flere Buer eller Led, maa vi forudskikke en Betragtning. Lad Fig. 1 forestille en galvanisk Bue, sammensat af et Stykke Zink z et Stykke Kobber c en Metaltraad ab og en flydende Leder l. Zinken meddeler altid en Deel af sin positive Electricitet til Vandet, ligesom Kobberet af sin negative Electricitet. Herved tilveiebringes en Ansamling af negativ Electricitet i Zinkens øverste Deel, og af positiv i den øverste Deel af Kobberet, dersom ikke Forbindelsen ved ab gjenoprettedes ved at aabne en frie Gjennemgang for den negative Electricitet fra z til c og for den positive Electricitet fra c til z. Man seer da

at Traaden ab modtager negativ Electricitet fra Zinken og positiv fra Kobberet, istedetfor at en Traad der fører mod de to Poler af en voltaisk Støtte eller af et andet sammensat galvanisk Apparat modtager positiv Electricitet fra Zinkpolen og negativ fra Kobberpolen.

Dersom man har lagt Mærke til denne Forskjel, kan man med en eneste galvanisk Kjede gjentage alle de Forsøg, som jeg i Begyndelsen havde gjort med et sammensat galvanisk Apparat. Brugen af en eneste galvanisk Kjede giver allerede en stor Fordeel deri, at man med liden Tilberedelse og Bekostning kan gjentage alle Forsøgene, men den har en endnu større deri, at man kan indrette en galvanisk Kjede, der er stærk nok til de electromagnetiske Forsøg, og let nok til at kunne ophænges i en tynd Metaltraad, saaledes, at dette lille galvaniske Apparat kan dreie sig om Traadens forlængede Axe. Man kan saaledes undersøge, hvad Virkning Magneten har paa den galvaniske Kjede. Da et Legem ikke kan sætte et andet i Bevægelse, uden at dette og selv paa den anden Side maae komme i Bevægelse, naar det har den nødvendige Bevægelighed, saa kunde man lettelig forudsee, at den galvaniske Kjede maa sættes i Bevægelse ved Magneten.

Jeg har betjent mig af forskjellige Indretninger for at undersøge den Bevægelse, som Magneten giver den. Man seer een af dem i Fig. 2, som forestiller det perpendiculaire Gjennemsnit efter Breden; cccc er en Kobberkasse, hvis Højde er tre Tommer, hvis Længde fire og Brede ½ Tomme. Uden Tvivl kunne disse Dimensioner variere i det uendelige, kun allene det maae man iagttage, at Breden ikke bør være stor, og at Kassen maae være gjort af saa tynde Plader, som muligt; zz er en Zinkplade ll ere to Stykker Kork, som holde Pladen i dens Stilling; cffffz er en Messingtraad, ¼ Linie i Diameter; ab er en Messingtraad, saa tynd som den kan være, uden at den sønderrives, naar den skal bære Apparatet, cac er en Hampetraad, hvormed Metaltraaden er forbundet. Kassen indeholder den flydende Leder. Dette Aparats Ledningstraad tiltrækker Magnetnaalens Nordpol, naar den sættes paa venstre Side af Plan cffffz, betragtet i Retningen fz, paa samme Side frastødes Sydpolen. Paa den anden Side af denne Plan frastødes Nordpolen og Sydpolen tiltrækkes. For at denne Virkning skal finde Sted, maae man ikke holde Naalen over ff eller under fc eller fz. Dersom man istedetfor at holde en lille bevægelig Magnetnaal for Lederen, holder een

af Polerne paa en stærk Magnet nær ved Enderne ff, saa vil den Tiltrækning og Frastødning, der før viiste sig paa Naalen, sætte det galvaniske Apparat i Bevægelse, og drage det omkring den forlængede Axe ab af Traaden.

Tager man istedetfor en Ledningstraad en breed Strimmel Kobber af den samme Bredde, som Zinkpladen, saa er kun Virkningen deri forskjellig fra dette, som ovenfor er beskrevet, at den er svagere. Man kan paa den anden Side forøge den en Smule ved at gjøre Lederen meget kort. Fig. 3 forestiller det perpendikulaire Gjennemsnit af en saadan Indretning; Fig. 4 forestiller den samme Perspectiv. Man seer lettelig at aebdcf forestiller Ledningspladen, czzf Zinkpladen. Ved denne Indretning tiltrækkes Magnetnaalens Nordpol imod Planen abc; Sydpolen frastøder og fjerner sig fra Planen; edf har de modsatte Virkninger. Man har da her et Apparat, hvoraf Enderne virker som Magnetpolerne: men man maae tilstaae, at det ikkun er disse Ender; men ikke de mellem dem liggende Dele, der have denne Lighed.

Man kan ogsaa gjøre et bevægeligt galvanisk Apparat af to Plader, een af Kobber og een af Zink,

viklede i Spiraler og ophængte i det ledende Fluidum. Dette Apparat er vel mere bevægeligt; men man maae tage sig i Agt for ikke at skuffes i de Forsøg, som man anstiller med det.

Jeg har endnu ikke fundet nogen Maade, hvorpaa et galvanisk Apparat kan indrettes, der er istand til at drage sig imod Jordens Poler, man maatte fremfor Alt dertil have Apparater, der endnu vare langt mere bevægelige.

(Oversat af Stud. Med. Dyssel).

Om Landsmandskaber, Burschenskaber og andre deslige Forbindelser ved tydske Universiteter.

(see Oct. M. Hæfte forr. Aar).

Allerede en Tid er Udgiveren af Hesperus blevet i sine Læseres Gield for Fortsættelsen og Slutningen af dette, for omtrent et Aar siden begyndte Stykke om Navnene Bursch og Bürschenschaft. Medens Forfatteren samlede og ventede paa Oplysninger og Materialier, rykkede andre Æmner frem paa Dagens Orden, og droge Læsernes og tildeels ogsaa hans Opmærksomhed fra dette. Da imidlertid i

nærværende Øieblik tilfældige Omstændigheder atter synes at bringe denne Sag paa Bane, endog mellem Mennesker, som for en stor Deel hverken vide ind eller ud i saa Henseende, troer han at burde optage og tilknytte den overrevne Traad paa ny, saameget mere, som dette Æmne ved nogle paa senere Tid i det tydske udkomne Skrift, særdeles ved J. L. Haupts med megen Sagkyndighed og Flid skrevne Værk over denne Materie er sat i fuldere Lys end nogensinde.

Strax efter, de første Høiskoler — siger denne Skribent, som Undertegnede i dette Arbeide næst Meiners især vedgaaer at bruge til Leder — vare stiftede i Italien, Frankrig og England, skiltes saavel Lærere, som lærende, af dem selv i adskillige Landsmandskaber, Nationes, ɔ: særskilte Forbindelser, hvoraf hver havde egne Forstandere, Love, Privilegier, Casse og Forsamlinger. Disse Nationer uddannede sig midlertid forskiellig i hver af hine trende Lande. I Italien havde de Studerende den høieste Frihed og Autonomie, gav dem selv Love, haandhævede disse, ja havde endog Jurisdictionen over Lærerne selv. I Paris derimod, og paa alle franske efter Parises Mønster indrettede Høiskoler, stode de Studerende under Lærere af deres Nation; medens i Oxford Lærere

og Lærende, i Begyndelse synes at have i alle Henseender havt lige Rettigheder.

Mellem de italienske Høiskoler vare den i Bologna, og den i Padua de fornemste. I Bologna deelte de dem i tvende store Corporationer, den transalpinske og den cisalpinske, hvoraf hver indbefattede adskillige Nationer, der hver havde sin Consiliarius eller Procurator, som vare den daværende Rectors bestandige Assessorer, og hver udnævnte en Elector til hans Valg. Disse Electorer tilsammen valgte efter Lovene hvergang en Rector, der var Hoved og Dommer i alle Høiskolens Sager. Lærene vare hverken valg- eller stemmedygtige til nogetsomhelst Embede!

Adskillige Paver især Honorius den Tredie bekræftede ved formelige Documenter disse Privilegier. Endog senere, 1360, da Biskoppen i Padua, Pileus de Prata, ophævede den cisalpinske og transalpinske Corporation, og deelte Høiskolen i Universitas Juristarum & Artistarum, vedblev Inddelingen i Nationer, og Universitas Juristarum bestod saaledes af to og tyve: Prima Germana, bohema, polona, ungara, provincialis, burgunda, anglica, hispana, ultramarina, scota, romana, sicula, marchianconitana, lombarda,

mediolanensis, tusca, veneta, marchicatarvisina, forojuliensis, dalmata, pidemontana, genuensis; men Universitas Artistarum kun af syv Tuscorum, Ultramontanorum, Ultramarinorum, Marchiatarvisina, Romanorum, Marchia Anconitana. Den tydske Nation, der besad mange Forrettigheder for de øvrige, havde en egen Domstol, bestaaende af dens Consiliarius, to Procuratores, der vare over dens Ærarium, Pedellerne og sex Seniores eller Assessores.

Alle Anliggender, der angik det Hele, afgiordes ikke ved Pluraliteten af de Voterende, men ved Pluraliteten af Nationerne, derfor var Nationernes Consiliarii Rectors bestandige Assessores. Rector sad i Retten to Gange ugentlig, afgiorde alle Sager, criminelle undtagen, og kunde endog lade enhver Lærer indstævne for sin Domstoel. Derimod var hans Magt indskrænket ved Consiliarierne, og en Syndicus, som tilforordnedes ham.

Hvorledes de Love vare beskafne, som Nationerne gav, kan man let forestille sig, naar man betænker, at de Lovgivende her var selv baade de, der skulde dømme, og dømmes. Desuagtet vedvarede denne Indretning, dog med adskillige Indskrænkninger og Forandringer, ved de italienske Høiskoler

ligetil ind i det attende Aarhundrede, og blev Rectorværdigheden først 1738 i Padua, og 1744 i Pisa frataget de Studerende.

Anderledes dannede Nationerne sig i Paris, og paa de øvrige efter dette Mønster indrettede franske Universiteter; det vare Lærerne deres Nationers foresatte, og udøvede hele den Magt, som de Studerende paa de italienske Hoiskoler havde.

Det var — siger Artikelen Université i Dictionnaire universel, historique et critique des moeurs (Paris 1772) Robert de Courçon Pavens Legat, der 1215 affattede Universitetets Statuter; det bestod da kun af Artister, som underviiste i Kunster, og profiterede Philosophie, og af Theologer, der forklarte Skriften, og commenterede over Petri Lombardi liber sententiarum; nogen Tid derefter optog man Magistri i Juscivile og Medicin. Inddelingen af facultas artistarum i fire Nationer, Frankerig, Picardie, Normandie, og Tydskland begyndte efter Carl den syvendes Erobringer, og Rector, som oprindelig var i Spidsen for facultas Artistarum, blev Hoved for hele Universitetet — At imidlertid Inddelingen i Nationer har været langt ældre, anmærker Meiners i sin Gesch. des Mittelal-

ters, og beviser det med et Stæd af Matthæus Parisius der beretter, at Kong Henrik den anden af England tilbød sig, at lade sine Stridigheder med Erkebiskop Thomas af Canterbury afgiore, enten af Frankrigs Pairs, eller dets Geistlighed, eller af scholaribus diversarum provinciarum; og et, som Meiners fremdeles anmærker, det parisiske Universitets Inddeling i fire Nationer, og tree Faculteter vedblevet indtil Revolutionen.

En stor Forandring frembragdes imidlertid ved den ikke længe efter det parisiske Universitets omtalte Stiftelse begyndte Oprettelse af de saakaldte Collegier. Alt i Robert de Courçons Tid var der klaget deels over den dyre Huusleie, deels over Mangelen paa Tilsyn med den studerende Ungdom; for at raade Bod paa begge disse Uleiligheder begyndte mildddædige Fyrster og andre Store, at stifte de saakaldte Colleges, hvori et Antal Studerende, under Opsigt af en eller flere Foresatte havde fri Underholdning, eller i det mindste fik foruden fri Bolig saameget til i Penge, at de dermed kunde bestride de uundværligste Fornødenheder.

Denne sidste Indretning, hvorved de i Folge kongelige Stiftelser fik bestemte Penge af den kongelige Skat, Bourse, gav Anledning til Navnet Bour-

skers, hvorfra man atter vil udlede det tydske Ord Bursch, der fra Midten af det syttende Aarhundrede har været almeenbrugeligt paa tydske Universiteter; men sandsynligere — anmærker ved denne Leilighed Haupt — er det et ægte tydsk Ord i Slægt med det gamle tydske Ord, Bur, Baur, Bauer, og betyder en rask ung Karl, som da og alt i sextende Aarhundrede Ridderskabet ved Nedrethinen have kaldt sig Burschen og Burschenschaft.

Hin parisiske Indretning forplantede sig, skiøndt med væsentlige Forandringer til de tydske Hoiskoler. Der boede vel Burscherne samlede under en Opsynsmand, Rector, en Mester af de frie Kunster, men de maatte besøge Hoiskolens offenlige Læreres Forelæsninger. De var overalt af forskiellige Slags; Fribursser, hvori man betalte meget lidet eller ingen Ting, og oven i Kiøbet fik Understøttelse, og Burser, hvor Burscherne maatte betale Mesteren for hans Opsyn; thi det var en Lov, at hver Student skulde være i en Burse. Stifterne af Hoiskolerne Wien og Prag anordnede dette efter hine parisiskes Exempel strax ved deres første Indretning, og det blev enhver strængelig forbudet at boe ene. Den opsynhavende Magister

havde at indrette enhvers Studieplan, agte paa hans Flid, og overalt ikke tabe ham af Sigte *).

---

*) Paa de nye Universiteter, hvor man søgte at hæve den gamle Litteratur mod den skolastiske Philosophie og Theologie, lod man sig ikke falde ind at underkaste den academiske Ungdom Bursernes og Collegiernes Tvang, og stiftede man endog Collegier, var det enten for endnu umodne Drenge eller et ringe Antal fattige. De unge Mennesker kunde boe og spise, hvor de vilde, Professorerne leiede selv Værelser ud, og holdt Bord, som andre Borgere, men havde derfor ingen Inspection over deres Huus og Bordgiæster, som før hine Bursernes Rectorer. Tvertimod holdt hine dem berettigede til mange Fortrin og Uerdener, som Borgernes Huus- og Bordgiæster ikke torde tillade dem. Universiteternes Foresatte begunstigede Professorernes Huus- og Bord-hold, skiøndt det var en af Hovedaarsagerne til Disciplinens Forfald, og en Kilde til uophørlige Stridigheder mellem de Studerende selv. De saakaldte Professorburscher i Helmstæd paastod første Ret til at sidde foran i Kirken; naar Convictoristerne, og Borgerburscherne understod dem at tage de forreste Pladser ved Gitterværket, forbød den academiske Øvrighed dem det under Relegationsstraf. Professorburscherne stod og sad fremdeles ved alle academiske Høitideligheder nærmest ved Cathedret, i Collegierne sad de ved Borde, medens Convictoristerne maatte behielpe dem med blotte Bænke eller Stole. Fægtemesteren maatte aldrig lære Convictoristerne at fægte, og vilde disse det endog, blev

En af de fornemste Aarsager — siger Meiners i sit Værk om tydske Universiteters Forfatning og

---

de aldrig stræbede til at secundere. Professorburschernes Disputatser blev trykte i Folio; de øvriges i Qvart. Paa Universitetskiælderen havde hine et eget Bord, som ingen anden torde nærme sig. Professorburscherne tog deres Hunde med i Kirke og paa Collegia. For det disse Hunde ikke skulde pidskes af Veien, gav man dem Halsbaand med de Bogstaver P. P. H. (Professoren Purschen Hund, og disse tree Bogstaver giorde Hundene inviolable. Professorburscherne havde hos Fruentimmer og i Selskaber friere Adgang end andre; især havde de bestandig Forbandsen ved Bryllupper. Naar de gik til Rector, beholdt de Kaarden paa; de andre maatte tage den af udenfor. De forlangte, at Convictoristerne skulde tage Hatten dybt af for dem, men fandt det ikke altid fornødent at tage deres af igien. Professorburscherne raabte kun eengang Kopf weg, naar de slog Natpotten ud, Convictorister maatte i det mindste raabe to Gange; Pr. B. gik aldrig af Veien for Nogen, og lukkede ingen Dørre, Convictoristerne maatte gaae af Veien over alt. Tiggerdrengene kaldte dem deres Naade! derimod maatte Borgerburscherne og Convictoristerne noies med at hedde hoitærede eller velbaarne Herrer. Professorburscherne betalte alt dyrere, og havde mere Credit, end de der spiiste hos Borgerne eller i Convictoriet. Selv Tienerne og Vaskerkonerne, der vartede Professorburscherne op, eller arbeidede for dem, holdt dem bedre

Forvaltning, første B. S. 80 — Collegiernes Stiftere havde, var at bevare Ungdommen fra Forførelse og Udsvævelser; aldrig blev noget Haab mere skuffet. Collegiernes Mure og Slaaer kunde ikke engang udeholde de Farer, unge Mennesker, der ere sig selv overladte, meest ere udsatte for. Endnu mindre kunde man ved strængeste Opsigt hindre, at ikke i det Indre af Collegierne eller Seminarierne selv udsprang Kilder til hemmelig Sæders Fordærvelse, og at hver enten der hiemmeværende, eller udenfra indtrængende Last udbredte sig hurtigere, end ellers skeet var. Fra den Tid af, hvor Collegerne paa de ældre Universiteter saameget mangfoldiggiordes, bleve Sammensværgelser, Mytterier, og Opløb af de Studerende mod den academiske eller anden Stædets Øvrighed meget hyppigere og farligere, da urolige Hoveder kunde udkaste deres Hævnplaner ligesaa hurtig, som lastefulde Mennesker kunde meddele deres Laster.

Den klosterlige Maade, hvorpaa de skulde holdes i Ave og Orden, var langt fra at naae sin Hensigt. Ved det noie Samliv blev de flittige forførte af de lade, de skikkelige af de usædelige; hver Burse,

end andre, og disse Fordringer gik ligened til Skiogerne. Meiners Gesch. der hohen Schulen 1 D, S. 183.

hvert Collegium var en Corporation, der laae i Krig med de øvrige. Saaledes udartede Indretninger kunne ikke længere bestaae, saasnart en bedre friere Aand igien forberededes ved den classiske Litteraturs Gienoplivelse, og grundfæstedes ved Reformationen. Hvorvidt Fordærvelsen i Burserne og hos deres foresatte Magistre henimod Reformationstiden gik, derpaa kan man i litt. obsc. virorum finde de meest paafaldende Exempler. Ogsaa løb nu Burscherne i Hobetal udaf deres Burser, alle Magistrene bleve forladte af deres Underhavende, og disse valgte dem egne Forstandere af deres Middel. Dette gav Anledning til, at den saakaldte Nationalismus og Pennalismus opstod af Bursernes Ruiner. Naturligviis var Landsmandskab det Baand, der lettest forenede de Studerende, og saaledes blev der sluttede Selskaber under Navn af Nationer eller Landsmandskaber, der havde hver sine egne Statuter, Casse, og Embeder, og i hvilke hele Universitetes Lemmer vare fordeelte. Disse egenmægtige Landsmandskaber, imod hvilke allerede i det syttende Aarhundrede findes Forbud under Navn af Nationer, vare, som Meiners anmærker, noget langt Andet, end de legale Nationer, paa hvis Inddeling de ældste franske og tydske Universiteters Forfatning grundede sig.

Af denne nyere Nationalismus opkom nu tillige Pennalismus, Vedkommende af et og samme Landsmandskab inddeelte dem navnlig efter deres Burschealder ɔ: efter den Tid, de havde opholdt dem paa Høiskolen, i to Classer, Schorister, Opsynsmænd og Præceptorer, og Pennaler Undergivne og Lærlinge. Hine vare de meest uforskammede Dispoter, disse de usleste Slaver, der vare fordømte til ubetinget Underdanighed under deres Herskeres Befalinger. Deres eneste Rettighed var den Tilladelse at lade fordre Fyldestgiørelse for Fornærmelser ved en ældre, tilligemed det Haab, engang selv at kunne herske over lignende Slaver.

I de ældre academiske Lovsamlinger, siger Meiners, var ingen Forskrifter skarpere, end de imod den saakaldte Pennalismus, eller de Plyndringer og andre Voldsomheder, som de gamle Burscher udøvede imod Pennalerne, eller de Nyankomne, og Nyankommende. Alle tydske Universiteter og Regieringer, og selv det hellige romerske Rige, kiæmpede næsten to Aarhundrede mod Pennalismens afskyelige Uvæsen. Dog var det ikke de haarde Foranstaltninger og Straffe, man greb til og truede med, men Sædernes Formildelse, der

---

*) Ueber die Verf. und Verw. d. Univ. 2 B. S. 216.

efterhaanden svækkede, og endelig udryddede dette Onde.

Da — som ofteanførte Forf. meget rigtig anmærker — saavel den lovlige som lovløse Academiske Frihed tog til i samme Forhold, som hine Collegier og Burser aftog, hvor de unge Mennesker havde været berøvede den Frihed, at boe, spise, klæde sig, arbeide, more sig, vælge Lærere og Læretimer, og raade over deres egne Penge efter Behag, var det en Selvfølge, at hverken de academiske Øvrigheder kiændte Grændserne for den dem tilkommende Myndighed, eller Ungdommen de lovlige og tilbørlige Skranker, dens Frihed ikke maatte overskride. — Saaledes forbød og straffede de academiske Øvrigheder ligesaa vel at lade Haar og Skiæg voxe, gaae med korte Klæder og Vaaben, som Pennalismus og den nyere Nationalismus. Den — saakaldte — academiske Friheds Forfægtere holdt haardnakket over alle disse Ting, som Lovene havde forbudet, og beholdt endelig Overhaand, Pennalismen undtagen, men der — som ovenfor er anmærket — ligesom at bære Kaarde, mere, eller i det mindste ligesaameget, afskaffedes ved Tænkemaadens og Sædernes Forandring, som ved Øvrighedens Befalinger. Men da — føier Meiners til — de academiske Love og Øvrigheder

paa den ene, og den academiske Frihed paa den anden, ikke mere streed om, hvor lange Klæder Haar og Skiæg skulde være, opstod bestandig nye stridige Punkter, som man ikke kunde enes om, saasom Ordener, og — qvalificerede — Landsmandskaber, Skuespil og Maskerader, kostbare Baller og Kanekiørsler med Fakler, Besøget af visse Stæder, som man ansaae for farlige for Ungdommens Sæder, at bringe Musiker, Vivat, Pereat, offenlige Indtog og Udtog, lydelig Syngen paa Værelser eller Gader o. s. v. Meest levende — slutter han denne Artikel — satte den academiske Frihed sig op imod saadanne Forbud, der uden Nødvendighed syntes at indskrænke frie Menneskers Rettigheder, eller hvad i andre Stænder enten aldeles ikke var forbudet, eller om der end var Forbud derimod, dog sielden eller aldrig straffedes.

Mellem de Gienstande, der ovenfor nævnedes, som Tvistens Æbler mellem de Studerende og deres Foresatte finde vi, foruden de qvalificerede Landsmandskaber — som de i de gøttingske Universitetslove kaldes — ogsaa Studenterordener. Landsmandskaber og Ordener stemme overeens deri, at begge ere sluttede Selskaber, og begge have hemmelige eller offenlige Forbindelsestegn; at de vælge Ældste, Secretairer og andre Embedsmænd; at de have Samfunds

Casser, hvori Indtrædelsespengene, og Medlemmernes saavel ordentlige, som overordentlige Bidrag falde, at de samles paa bestemte Tider og bestemte Stæder, antage dem ethvert af deres Medlemmer, og at Medlemmerne igien ere forpligtede at giøre Alt for deres Samfund.

At Landsmænd holde dem sammen, og holde dem desfastere og nærmere sammen, jo mere det er dem et fremmed Land, og en fremmed By, de opholde dem i, er saare naturligt, og deri er — langt fra at være noget Ondt, tvertimod noget meget elskeligt og gavnligt. Saaledes vare vi sex danske, der paa een Tid studerede i Leipzig, afdøde Samsø, nuværende Justitsraad Keiser, Baron Walmoden, og de tvende Brødre Baron Holsten, hvoraf den ene — Lilleelvens kiække Befalingsmand den anden April — nu er i Admiralitetet, den anden er Regiments-commandeur — og jeg, i vore Hviletimer næsten stedse sammen, og knyttede i dette Samliv et Venskab, som saa adskilte vi end ved forskiellige Livets Stillinger siden den Tid have været, sikkert lever enhver i Minde og Hierte. Heller ikke havde enten de academiske Øvrigheder eller Love det allermindste mod et Landsmandskab af dette Slags, og som Naturen selv havde knyttet, om det endog var at formode, at vi

i paakommende Tilfælde, og efter Omstændighederne havde staaet een for Alle, og Alle for een. Qvalificerede Landsmandskaber kalde derimod de göttingske Universitetslove saadanne, som have forbundet sig til sluttet Samfund, forpligtet sig til at iagttage visse Regler, valgt Forstandere og Eldste o. s. v. fordre Cassebidrag, og bestemme udvortes Kiændetegn, enten saa disse Samfund bære Navnet eller hedde Club, Kranzchen o. s. v.; og forbydes i Følge heraf alle Kiændetegn og Skielnemærker i Klædedragter, Cocarder o. s. v. (Epauletter, Colletter af visse Farver, med bestemte Rabatter vare f. Ex i min Tid i Brug, endog hvor ikke qvalificerede Landsmandskaber fandt Sted f. Ex. blandt Meklenborgerne i Kiel) de göttingske Studerende.

Forskiellen mellem de qvalificerede Landsmandskaber og Ordenerne bestod næsten ene deri, at Landsmandskaberne blot antog Medlemmer af een — eller nogle for det meste nærgrændsende Provincer (saaledes optog det saakaldte meklenborgske Landsmandskab, der i min Tid var i Leipzig, Holstenere, Hamborgere, Brandenborgere, ja endog Polakker) medens Ordenerne optoge Medlemmer allevegne fra uden Forskiel. Disse Ordener, der udentvivl oprindeligen ere opkomne, for at byde de herskende Lands-

mandskaber Spidsen paa Universiteter, hvor mange Udlændinge fandtes, vandt efter Meinerses Anmærkning i Midten af afvigte Aarhundrede paa de fleste protestantiske tydske Universiteter Overhaand over Landsmandskaberne. Begge Dele fandt imidlertid fornemmelig kun Sted i de Universitetsstæder, hvor deels Studenternes Antal var stort, i Forhold til Indbyggerne, og hine altsaa udgiorde en statum in statu, og hvor der mellem disse var mange Udlændinge. Saaledes finde slige Forbindelser — anmærker den berømte J. C. Fabricius i hans ypperlige i vore Dage altfor lidet paaagtede Værk om Academier, og Danmarks i Særdeleshed — intet Sted paa Universiteterne i de større Stæder *), som Paris, Kiøbenhavn, Wien, Strasborg, Edinborg, hvor det i Forhold ringe Antal Studenter ligesom absorberes i den store Masse af Indbyggere, og de Studerende ere saa langtfra at være indskrænkede til deres egen indbyrdes Omgang, at de tvertimod over bare Omgiængelighed til staae Fare for at glemme baade Studentskab og Studering. Og tør jeg end ikke med nysnævnte min Ungdoms Velynder og Leder ubetinget

*) Ogsaa i Leipzig syntes de den Tid ikke ret at kunne trives, og det ovenomtalte Landsmandskab var egentlig kun en Aflægger af en Orden i Halle.

paastaae, at man i Kiel intet hørte til slige Forbindelser, da netop den ikke længe, for jeg kom til Kiel, forefaldne eichsfeldtske Duel, hvori den yngste Stollberg faldt — og hvorover Fabricius selv til Beviis paa Rigtigheden af at lægge den Academiske Jurisdiction som i Kiøbenhavn under den almindelige Domstol, klager, at have maattet sidde som Criminaldommer, uden at forestaae Criminallovkyndighed — ustridig var over Ordensfiendskab, da opholdt sig deels dengang endnu fra den storhertugelige Tid adskillige Lieflændere og andre deslige Udlændinge der ved Universitetet, og udgiorde hin Ordens Hovedstamme; deels var og den Tid, Fabriciuses, Ehlerses, Zachariæ, Cramernes og maaskee et Par andre Universitetslæreres Huse undtagne, de øvrige langt mere lukkede for de Studerende, end Undertegnede som Øievidne veed, nu omstunder at være Tilfældet, da endog sagkyndige og høisthumane academiske Lærere have yttret den Frygt, at man stod Fare for at falde til den modsatte Yderlighed.

Vel udgik nu — som en tænksom og skarpsindig, men vel ikke just saa ganske upartisk nyere Skribent, F. W. Carowe i et 1818 udgivet Udkast til en Burschenschafts Ordning anmærker — talrige Forbud og Straffelove paa alle tydske Høiskoler mod deslige Forbindelser; Rigsdagen selv, der erkiændte

deres vidtindgribende Uleiligheder forbød dem paa det skarpeste ved en Beslutning af 2 Martii 1795. Men — som Meiners meget rigtig anmærker: Qvalificerede Landsmandskaber og Ordener høre til de Onder, som — paa slige Universiteter — academiske Love og Øvrigheder hverken ene kunne forebygge, eller udrødde. Begge maa understøttes af Landsregieringerne og de øvrige høie Landscollegier, og — fornemmelig begunstiges af den største Deel Studerendes herskende Tænke- og Leve-maade. Man har — tilføier Meiners 1802 i de sidste ti Aar paa de fleste protestantiske Universiteter anstillet de strængeste, eller i det mindste langvarigste Undersøgelser mod Landsmandskaber og Ordener. Paa nogle var det notorisk, at saa og saa mange Kränzchen vare til; at hvert af disse bestod af de og de Medlemmer, at de daglig eller ugenlig samledes paa det og det Sted. Den academiske Øvrighed vidste det saa godt som det øvrige Publikum. Den lod en Mængde Personer indstævne, Visitationer anstille, og bemægtige sig Mange Documenter om Ordener og Kränzchen. Men til Slutning fandt den, at man ikke strængt kunde bevise de usikre Rygter. Man mældte Curatoriet, at man

intet havde opdaget, og Kränzchen og Ordener vedblev som for."

"Paa andre Høiskoler meente den academiske Øvrighed det alvorligere. Den opdagede Samlingsstæderne, Statuterne, og de hemmelige Ordeners øvrige Apparat, den fik alle Medlemmernes Navne ud, og en stor Deel om den Ustyr, Ordenene havde stiftet. Den forviiste endelig i Dusinviis unge Mennesker, der havde taget Deel i slige Forbindelser; og uagtet alle disse strænge Undersøgelser og Straffe holdt mange Ordener dem uopdagede, og selv de forstyrrede Ordener stod kort derpaa op igien af deres Aske. I Göttingen udgiorde Ordenerne, selv paa den Tid, de blomstrede allermeest, aldrig den femtende Deel af de studerende, desuagtet stiftede disse Ordener meget Ondt. De stærkeste søgte at undertrykke de øvrige eller i det mindste at hindre, de ikke skulde komme mere i Væiret; de svagere derimod stræbte at blive mægtigere og mere anseete, end de vare. Den gienside Avindsyge yttrede sig ved utallige Leiligheder, ved at stræbe at vinde de samme Candidater, ved at foranstalte eller bestyre offenlige Forlystelser eller Høitideligheder o. s. v., ikke at omtale de formeente Fornærmelser, som de avindsyge og rivaliserende Samfund skulle have tilføiet hinanden.

"For omtrent 15 Aar siden kiændte Publicum de i Gøttingen bestaaende Ordener, og om end ikke alle, dog de meest anseete Lemmer af disse. Den academiske Ovrighed ansaae det saa lidet for muligt at udrødde Ordenerne, at den tvertimod søgte selv, ligesom at drage Ordenerne med i sin Interesse, og blandt andet ved en stor Høitidelighed *) overdrog den **) mægtigste af de daværende Ordens-Forbindelser at overholde den offenlige Rolighed og Orden. Den samme Ordensforbindelse, som man dengang havde ophøiet til Medoverholder af den offenlige Ro, blev kort derpaa Hovedophav til den sidste store Tumult, der i Gøttingen uden har fundet Sted. Den academiske Ovrighed udøvede ogsaa dengang en saadan Mildhed, at Ordenernes Anseelse derved steeg mange

(23 *)

*) Udentvivl ved Georgia Augustas (det gøttingske Universitets) halvhundrede Aars Jubilæum 1787.

Udg. Anm.

**) Formodenlig den saakaldte Z. N. Orden, hvis Medlemmer, som jeg paa andre Universiteter lærte at kiænde, giorde dem meget til af deres Ordens høiere Tendents, og den særdeles Gunst, de stode i hos de gøttingske Professorer.

Udg. Anm.

Grader. Alvorlige og giennemgribende Undersøgelser anstilledes ikke før i 1795 og 96. Man opdagede og forstyrrede i disse to Aar to Ordener, der aldrig have fornyet dem siden. De Straffe, man fuldbyrdede, vare alvorlige, men langt fra ikke saa haarde, som de, man før og siden har tilkiændt paa andres Universiteter. Disse Straffe alene vilde midlertid ikke havde frembragt den paafulgte Virkning, naar ikke paa samme Tid Landsregieringen havde tilkiændegivet sin Mishag med Ordensforbindelser, ved at tilbagesætte unge Mennesker, som havde taget Deel deri, ved Beforderinger; dette blev snart bekiændt, og fra denne Tid afvogtede Landets Indfødde dem, at træde i Ordensforbindelser, eller blive deri — — —. Den største Hindring for Ordeners og andre utilladte Forbindelsers Opkomst er den herskende Aand, og især vore Studerendes almindelige Flid. Unge Mennesker, hvem det alvorlig er om at giøre, at arbeide med Iver, kunde ingen Behag finde i det usle Sladder, og de Sammenhidsninger af Ordensbrødre, og maa nødvendig afskye de bestandige Klammerier eller vilde Sindelag, Ordensforbindelser føre med sig."

Hvorvel den berømte Forf. især i det sidste ustridigt har Ret, var der dog en anden endnu kraftigere virkende Aarsag til, at Ordensforbindelser i Slutnin-

gen af forrige Aarhundrede og Begyndelsen af dette alt mere og mere gik tilgrunde, og dette var det Herskab, de søgte at udøve over alle en Høiskoles Medlemmer, ved at opkaste dem til almeengyldige Dommere over alle Æressager, og Tvistigheder, hvortil endnu kom, at de ikke indskrænkede dem til det academiske Ophold, men var paa Livstid, og havde gemeenlig deres Greenespredninger over de fleste, undertiden over alle Tydsklands Høiskoler. Denne deres Skyggeside — siger Haupt — blev i Enden af forrige og Begyndelsen af indeværende Aarhundrede saa mærkelig, at efterhaanden en betydelig Mængde Studerende forbandt sig til, ikke at træde ind i disse Ordener. Uhældigviis blev af disse negative Forbindelser snart positive, som antoge Tidsalderens Farver og overførte Spliden mellem Tydsklands Provindser paa Høiskolernes Forhold. Hvad der et halvhundrede Aar tilforn havde givet Ordenerne Overvægt over Landsmandskaberne, var nu gaaet over i den modsatte Vægtskaal, og de qvalificerede Landsmandskaber reiste dem med fornyet Styrke. Paa mange Høiskoler var Kampen meget haardnakket; men uagtet Ordenerne i intensiv Kraft og Vaabenfærdighed almindelig overgik de nydannede Forbindelser, seirede dog disse, da Tidens Aand var paa deres Side. Ogsaa

indsaae adskillige Ordener dette, gav sig Form af Landsmandskaber, og traadde over til disse.

Alle Ordener vare midlertid ikke lige strafværdige. Meiners selv indrømmer, at de fleste Studentordeners Love indeholde fortreflige Regler, den ubetingede Hengivenhed til Ordenen, og Ærespunkten maaskee ene undtagne. Har nu en Orden, foier han til, hvis Love i sig selv ere gode, ogsaa en god Forstander, som rigtig nok i Følge Erfaringen kun siælden skeer — og, som, kan man vel lægge til, man maa undres over nogensinde at kunne skee, hvor der staaer Relegation paa at beklæde en saadan Post — stifter han en Tidlang ikke blot intet Ondt, men kan endog volde meget Godt *), ved at forebygge Klammerier, understøtte Trængende, lede Uerfarnes Studier o. s. v. Men endog i Almindelighed var Studenterordenernes Stiftelse i sin Tid og efter Tidernes daværende Leilighed et Fremskridt til det bedre, i Sammenlig-

*) En med hine den sagkyndige Meinerses historiske Vidnesbyrd ikke uovereensstemmende Skildring af en saadan Studenterorden findes i Fortællingen Melneks Barndom og Ungdom, (prosf. Fors. tredie Deel) og er af flere Sagkyndige erkiændt vel for idealiseret, men dog ingenlunde chimærisk eller uden Exempel.

ninger med de egenmægtige Landsmandskabers Despotie, og den dermed forenede Pennalismus. Ogsaa havde de bragt det, der i tidligere Dage blot var Observants og vilkaarlig Overeenskomst, til en staaende Lov, der kaldtes Comment og udlod sig om Ærens almene Grundsætninger, dens Tab og dens Gienopholdelse ved Tvekamp. Saa selsomt — tilføier den Forf. *), vi her følge, mangt i disse Love maa forekomme os, og saa lidet vi finde det overeensstemmende med den menneskelige Fornuft, vare disse Love dog gode for deres Tid og Forhold, og hindrede mange raa Udbrud af den over Bredden løbende Ungdomskraft. I det de nemlig fastsatte, hvorledes det skulde gaae til ved en ordenlig Tvekamp, ophævede de tillige de uregelmæssige, med langt større Livsfare forbundne, tit i Snigmord endende Dueller, der i hine Dage ikke vare saa ganske sieldne. Ved dem grundedes ogsaa en anstændigere Opførsel af Høiskolens Lemmer indbyrdes, Stokkeprygleriet (det saakaldte Knittelcomment) der dengang tit forefaldt, blev, om ikke hævet, dog i det mindste formindsket og indskrænket til Æreløse (i Ordensterminologien Versch**sene) ja selv usømmelige og uanstændige

*) Haupt i tit anførte Skrift S. 16—17.

Udtryk og Handlinger forviistes, som Comnentstridige.

Dog — saa vel de qvalificerede Landsmandskaber saae Skiæven i Ordenernes Øie, saalidet saae de Bielken i deres eget. Ufeilbarlig havde de, siger deres iøvrigt erklærede Antagonist, titanforte Haupt, til Hensigt ved Indbelingen efter Folkestammer, at udføre større Orden i Høiskolens Forhold, og skaffe en Lov, hvorefter enhver kunde rette sig i de Sager, der ikke passelig kunde bringes for Øvrigheden, og som det næsten altid er blevet anseet for æreløst at bringe for denne. Til denne Ende uddannede de hine Love, Ordenerne oprindelig først havde givet for sine Medlemmer, og der kun for disse havde bindende Kraft, men som nu Landsmandskaberne giorde til sin Eiendom, og gav en staaende paa Høiskolerne almeengyldig Form.

"Herved grundfæstedes hos dem, ligesom forhen i Ordenerne, et vist Commentvæsen, der blindt giorde dette i mange Henseende barbariske Comment til hellig og ufravigelig Rettesnor, hvorefter enhver havde ikke blot at handle, men at mene og dømme, og hvorved især indførtes en latterlig ængstlig Opmærksomhed paa den formeente udvordes Ære og dennes Fornærmelse. At komme til at røre sagte ved en, i det

man gik forbi, eet ligegyldigt Ord, man maaskee ikke sagde i den rette Tone, et Oiekast, en Mine blev Anledning — ligesom under Ordensuvæsenets Herredom — til Tvekamp. At kalde tilbage, hvad man havde sagt, eller giøre Afbigt af Overtydning end og ved den mindst grundede Fornærmelse var en Bursch af Ære, og der kunde værge for sig, uværdigt. Afskyen derfor laae fornemmelig deri, at Tvekampen ikke var mere Middel, men var blevet Maal, da det var blevet Ære, at have som det kaldtes, afgiort saamange Skandaler, sommuligt." Meget caracteristisk beskriver Forf. denne Aand ved et derpaa anvendt Sted af Shakspears Julie og Romeo.

Ja var der slige to, der snart var ingen;
Den ene dræbte da den Anden. Du,
Ih du krakeler med en Mand, der har
Eet Haar i Skiægget mere eller mindre,
End du, krakeeler med en Mand, fordi
Han knækked Nødder, blot paa Grund af, du
Har mørkebrune Oine, trættes med
En Mand, der hostede paa Gaden, for
Han vækkede din Hund, der sov i Solen *).

*) Den bogstavelige Sandhed af denne Skildrings Anvendelse paa Nonomistvæsenet troer Undert. noksom at

Man fornærmede, lægger han til, for at slaaes, man sloges ikke mere, for at hævne en Fornærmelse, thi ofte var det jo slet ingen, eller dog de ubetydeligste Smaating, der foranledigede Tvekampen.

En uundgaaelig Følge af denne vrange Aand var, at den, der førte en god Klinge, var fremfor alle andre i Anseelse, og kom naturligviis fremfor Andre til at beklæde Embeder og staae i Spidsen for Landsmandskaber, ligesom forhen for Ordenerne, og at alle andre Betragtninger, der med mere Føie burde og kunde berettige til Brødrenes Yndest og Agtelse, som Fornuft, Talenter, Kundskaber, og andre deslige Bagateller, ikke kom i Betragtning, og at det følgelig ikke mindre nu, end efter Meinerses ovenanførte Klage i Ordensperioden, var en Siældenhed, at disse Forbindelsers Ledere førte til det Gode.

---

kunne godtgiøre, ved at berette, at han i Leipzig selv kiændte en saadan, der iøvrigt var det bedste Menneske af Verden, men af saa vrange Æres Begreb, at han blandt andet tilfældig fortalte, hvad og var sandt, at han havde adskillige — jeg troer sex — Gange duellert for sin Pudels Skyld — blandt andet med een, som kaldte den en dum Hund — og altid var kommet vel derfra — (nie angeschissen) naar han sloges for den. K. M.

En anden sørgelig Følge af denne vrange Aandsvending var, at Landsmandskaberne, ligesom fordum Ordenerne, snart bleve avindsyge paa hverandre, og ikke sjælden laae i aaben Feide med Hinanden; og det blev da gemeenlig ikke ved, at de enkelte Medlemmer søgte Leilighed til at komme i Strid med hverandre; men begge Forbindelserne fornærmede hinanden gjensidig, og alle Medlemmer af begge sloges hver med sin. Dette kaldtes at fægte pro Patria, og det hele kaldtes Skandal pro Patria. I det som Bilag til det hauptiske Skrift aftrykte Comment for de leipziske Landsmandskaber, saaledes som det i Aaret 1817 var gyldigt, bestemmes i 1 §, at, naar et nyt Landsmandskab skal erkiendes af de bestaaende, skal dets Stiftere slaaes pro Patria med de bestaaende Landsmandskaber Chargerede (Hoiembedsmænd) vel kunne de alt bestaaende eftergive Duellen, men hvis et af dem paastaaer den, maa den gaae for sig; ligesom og en heel Titel bestaaende af 6 §§ handler om Duellerne pro Patria, og den academiske Rangliighed, der mellem de duellerende er at iagttage, som at Senior slaaes med Senior, Subsenior med Subsenior, Alter Bursch med A. B., Junger Bursch med sin Samtidige, og ligeledes Brander med Brander og crasser Fuchs med crasser Fuchs. Men endnu

mere forhadt og fordærvelig, end Landsmandskabernes indbyrdes Fiendskaber, var deres Sammenhold for at vedligeholde deres Herredom over de saakaldte Vilde ɔ: Alle dem, der ikke vare i nogen Forbindelse. Understod sig nogen af disse i deres Dine ringere i det hellige Comment uindviede Skabninger at fornærme et Medlem af et Landsmandskab, kunde han være vis paa, han havde det hele paa Halsen, saa fremt han ikke endnu itide krøb under et andets beskiærmende Vinger. En Mængde Academikere begav sig strax og bestandig under saadan Beskyttelse ved at tage Underviisning paa Landsmandskabets Fægteskole; og i de leipzigske Landsmandskabers ovennævnte Comment paalægges det udtrykkelig alle Vilde og Renoncer at besøge der Landsmandsskabs Fægteskole, under hvis Canton deres Fødested laae, og torde ikke uden særdeles Tilladelse mælde dem ved nogen anden.

De, der tog saadan Underviisning, som de dygtig maatte betale for, fik det smukke Navn Renoncer, for at betegne, at de derved forsagede alle Fordringer paa Stemme i Burschenanliggender, naar de ikke traadde ind i Forbindelsen. De andre, der ikke hos dem og med dem tog Fægtetimer, hedde per excellentiam Vilde ɔ: der løb om paa Stump og ikke vare deelagtige i Commentens Velsignelse; en

Underart af disse havde fremdeles paa eet Universitet i Tydskland Navnet Finker ɔ: de, der flittig passede deres Studeringer, og ikke gav sig af med Burschenanliggender, og som derfor de, der netop giorde det modsatte, nok syntes at kunne sammenligne med Fugle i Buur. At give en Renonce, en Vild, eller en Finke Drefigen eller Stokkeprygl (efter Kunstudtrykket Træ) eller af en dertil særegen Pidsk (Hezze) var tilladt, naar et Landsmandskabs Lem giorde det, uagtet det mellem dem selv indbyrdes, eller naar en Vild tillod sig det mod een af et Landsmandskab, drog Verruf — Æreloshedserklæring — der ellers i det rette Studentersprog betegnedes med et kraftigere Udtryk, som de franske Aviser oversatte au verjus — efter sig.

Endnu to andre levnende Classificationer udaf Landsmandskabernes Comment paa Universitetet der blot betegnes med......f som det endnu i 1815 var giældende, første Bilag til det hauptske Skrift, findes under Titel om Akademikernes Forskiel efter deres Fødested saaledes angiven: Pflastertreter — eller Qvark er den, hvis Forældre ere bosatte paa Universitetssteder; Kümmeltürk er den, hvis Forældre boe to Mile i Omkreds fra Universitetsstedet; og hedder det i følgende §§

saaledes: Uden Renommage kan den, der er Pflastertreter, Kümmeltürk, eller Fuchs, hverken føle sig fornærmet ved disse Benævnelser, eller fornærme paa Grund af dem. Dog er det Burschen ingenlunde til Ære, overdrevet at plage Fuchserne. Grændser dette Plageri til Malfractation, fordrer Fuchsen Satisfaction, eller han sætter sig strax i Avantage. Desuden kan ethvert Selskab (Landsmandskab) ansee det som egen Touche, naar Fuchsen er Medlem deraf. Forresten har hver Bursch det Fortrin for Fuchs og Brander, at de sidste aldrig i en fornærmets Navn kan fordre, constituere, secundere, være Vidne ved Huggeduel (Paukerei) aldrig præsidere, føre Dands op, give Tone an, ride ved offenlig Sviter, byde en Bursch Schmolles (at drikke Duus)."

Til ydermere Forstaaelse af de ovenforanførte Grader mellem de Studerende afskrive vi følgende Note: Den, der kommer paa Høiskolen, er indtil Ende af det første Halvaar cras Fuchs. En Discipel hedder Pennal eller Skolefux; og i den Mellemtid, da han har forladt Skolen, og endnu ikke er matriculert ved Universitetet, hedder han Muuldyr eller Muiesel. Indtil Enden af det andet Halvaar, bærer han Navnet Brander

eller Brandfux, forbi det var Skik, og er det endnu paa adskillige Universiteter, ved en offenlig Commerce, den saakaldte Fuchscommerce, at flette alle Fuchse Pidske af Papir i Haaret, og sætte Ild i disse, medens Fuchsene paa Kiæppe maatte ride rundtom Bordet. Med Begyndelsen af tredie Halvaar faaer Branderen fuld Burscheret, og hedder junger Bursche til Begyndelsen af fierde, da han bliver alter Bursche. Den, der bliver over tree Aar paa Universitetet, hedder bemoostes Haupt, eller Candidat."

Om Ærens Krænkelse, Tab, og Opreisning fastsætter Commenten følgende Bestemmelser: Dum, dumme Dreng, og andre deslige Ord, der i mange Comments udtrykkelig anføres *), ere Fornærmelser, der drage ubetinget Udfordring efter sig. "Hvad Daarskab man ved disse Bestemmelser til er forfaldet til, vise — siger Haupt — et eneste Exempel. Paa et Universitet — som han blot betegner med Bogstavet B —

*) Til Verbalinjurier og Verbalavantager høre Udtrykkene besynderlig, arrogant, absurd, tosset, eenfoldig, impertinent, slægelagtig, dum, og som Indbegreb af den høieste Verbalinjurie og Verbal-avantage dumme Dreng L. Land. C.

vare disse Ord for at komme til Hvermands Kundskab offenlig opslagne paa Fægteskolen, og med den Clausel: at Alle Ord, der betegnede en Kraft. f. Ex. Oxe, Hornqvæg, Soløve, oxig, hesteagtig o. s. v. ikke skulde giælde for Fornærmelser."

Virkelig udfordrede det ved Landsmandskaberne et ordenligt Studium, at lære, hvorledes man gyldig commentrigtig skal sætte sig i Avantage ɔ: paa en ubetydeligere Fornærmelse kunde lade følge en større og grovere. Man udgik her fra den Grundsætning, at en Fornærmelse kunde hæves ved en større, og nøiedes i tidligere Dage ikke engang med verbale, men satte ovenpaa den dumme Dreng endnu efter Behag Drefigen, Stokkeprygl, (Ziegenhainere) eller Pidskehug (Hundepidsken). En vis Tid var det endog gyldig og høieste Avantage, at spotte en i Dinene eller under Pidsken, eller slaae ham Natpotten over Hovedet." Oprindelsen til disse Regler, siger Meiners, vilde mellem unge Mennesker, der har Mod, eller dog vil synes saa, være aldeles uforklarlig, naar ikke de fleste Universiteters Love have sat

*) I et lidet Skuespil, Solen, spillet paa Hoftheatret i sin Tid, har Unbert. drevet Spøg med de Narrerier, som han havde paa Univers. lært at kiende.
K. N.

meget høiere Straffe for dem, der fordrer end fordres; for at undgaae disse søgte man at sætte sig i Avantage for at nøde Modstanderen at blive den fordrende." Undertegnede har, medens han studerede i Kiel) hørt hele denne Procedure, indtil Hundepidsken inclusive, mellem en Kammerjunker, og en anden ogsaa her bekiændt Person, begge længe afdøde — i den priselige Hensigt, at den academiske Øvrighed skulde erfare denne Scandal, og forbyde dem at slaaes, som og lykkedes dem.

K. R. (Slutningen følger).

Sang i Anledning af Hendes Majestæts Dronningens Fødselsdag

den 28de October 1820.

Maria! Danas første Qvinde,
Fyrstindestandens Pryd,
Du vore Hjerters Herskerinde!
Ej ved din Byrd, men Dyd;

Høit Danas Røst lykønsker Dig,
Lev længe lykkelig!

Var Du i Hytten fød og baaret;
Var det Din Skjæbnes Bud;
Dog Retfærds Røst Dig havde kaaret
Til Uskylds Rosenbrud;
Du havde givet Rosens Krands
En Krones Værd og Glands.

Vi Dig vor elskte Moder kalder,
Fyrstinders Hædersnavn!
Det bære Du til sneehvid Alder!
Vord seent vor Afkoms Savn,
O gid den længe feire maae
Den Dag, Du Lyset saae.

Th. Thaarup.

Dana til Jens Imanuel Baggesen.

"Siig, kan min Harpes svage Klang
En Adgang til dit Hjerte vinde?"
Baggesen.

O! sig, har Du Din Moder nu forladt
For hist at gaae ved fremmedvilde Bølge?
Sig, kan Du mellem Sydens Rosenkrat
Din Længsel efter Herthas Bøge dølge?

O Du min evigunge, store Skjald!
Hvi vender Du Dit Blik fra mine Lunde?
Kan blid om mig i Klippens Blomsterdal
Din Aand i søde Længsler venligt blunde?

Sig, tænker Du Din Moder end med Lyst!
Mørk hænger Taaren tung i hendes Øie,
Thi mangen Søn drog bort fra hendes Bryst,
Det maatte vel til dyben Vemod bøje.

Hun fulgte Dig, da blid Din unge Aand
Sang Kjærlighedens rosenmilde Glæder;

I Harpen greb med selsom Kraft Din Haand,
Mens yndig for vort Blik Du Emma leder.

Hun saae Dig gribe sødt i Harpens Guld,
Mens kiæk Din Aand i vinget Flugt sig hæved,
Og skjøndt Du Lille var, dog underfuld,
Med mandig Kraft i hendes Lund den svæved.

Hun saae Dig flagre hen, med venlig Blik,
Men lued blid med hellig Glands Dit Øie,
Thi himmelsalig Anelse man fik,
Om ham Du sang, om ham, den Englehøje!

Hun saae Dig flagre hen, mens Harpen klang,
Mørk i sin Tid, fra Sveas Klippeegne,
Vemodig Thora for mit Blik fremsprang,
Jeg hende saae i Grimlas Hule blegne.

O! da Din Aand saa vild paa Harpen steg,
Og tolket blid min Baldurs søde Klage,
Ej lytted Nanna blot til Strengens Leeg,
Men toned Gudens Længsel blid og fage.

O hulde Søn! jeg hørte tit Din Røst
I Aftnen lyde under mine Eege,
Min Datter sang Dit Kvad med hellig Lyst,
Mens blid, i Aanden søde Længsler stege.

Tung suser Stormen paa min Bølgeø,
Hvor Sanggudinden staaer med mørke Blikke;
Snart seer hun Skjalden ej, den hulde Mø!
Ham røre Harpen meer hun hører ikke.

"Kun her, o Danmark! i Dit stille Skjød,
"Fandt det i fremmed Lyst beruste Hjerte"
Saa før ved fjerne Strand din Klage lød:
"Den hele Fryd, det længselsfuld begjerte."

O! gaaer Du snart i stille Midnatsstund,
Og venlig Freja sees i natlig Blinken
Med kjærlig Blik at stirre til min Lund,
Det Nanna er, o! følg, følg hendes Vinken!

O! lad huldsalig her Din Harpeklang
End lyde i Din Oldingsaftenrøde,
Da mine Sønner under Bøgens Hang
Skal smilende, som før, den gaae imøde!

M. Winther.

Anm. Nærværende Stykke, der over et Aar har været i mit Værge, men som jeg paa Grund af Udsættelsen af den deri omhandlede Reise, ansaae det udelicat at meddele, inden denne virkelig iværksattes, har jeg troet nu, uagtet det forekommer mig, som det muligt i Mellemtiden andensteds kunde være aftrykt, da Skialden virkelig har forladt Fædrelandet, at burde indrykke for ikke at synes uskiønsom enten at miskiænde Æmnet eller Sangen. K. R.

a) Bilag til historisk Artikel

(af le Constitutionel den 3. Oct.)

Om Ali Pacha.

I det Dieblik, da en grusom Krig mellem den høie Port, og den alt for navnkundige Ali Pacha af Janina udøser Blodstrømme i det skiønne Land, som de nyere Grækere beboe, har en Franskmand, der længe har levet blandt disse, og fundet give Agt paa Alis Caracter og Politik, udgivet et Skrift om hans Liv og Bælde (hvoraf le Const. meddeler følgende Udtog).

Ali Pacha, Søn af Veli, Bay i Tebeden, levede fattig og ubekiændt i sin Landsby indtil sit 22de Aar. Han var ikke kiændt i sin Egn uden af sin urolige og uregierlige Caracter, og sine ryggesløse Sæder. Han forøgede sit Vanrygte ved at myrde sine to Brødre, hvem han ansaae som en Hinder for sin Ærgiærrighed. Da han blev Bey ved sin Faders Død, blev han ved sine Intriger af Porten indsat til Opsynsmand over Alfarveiene i de sex Provindser, og hærgede snart det hele Land, der var lagt under hans Tilsyn.

Nogen Tid derefter blev Semlin Pacha i Delvino tvungen til at afstaae ham sin Post for at frelse

sit Liv, men blev ikke desmindre ubarmhiertig aflivet af Ali, som sendte hans Hoved til Constantinopel, men beholdt hans Riigdomme. Efter sex Maaneders Udsuelser og Mishandlinger giorde Indbyggerne i hans Paschalik Opstand, og forjog ham med Afsky.

Ved sit meget Guld fik han sig snart forligt med Porten, og udnævnt til Pacha af Tricala i Thessalie. Han begik det samme Røverier, som i sit første Statholderskab, ikke desmindre sørgede han for at faae sig optaget i et af de Albanien egne Samfund, der have noget til fælles ved vort Mureri (???) for at forvisse sig en Understøttelse i sine Hensigter paa Janinas Pachalik, hvor disse Samfund vare meget talrige. Da Janinoterne samme Tid havde indgivet en Forestilling til Porten om, at den skulde give dem Beien Hassan til Pacha, satte Ali sit Navn i Stæden for sin Medbeilers, og fik ved dette plumpe Puds Titel af Pacha af Janina. Hans Tyranni voxte med hans Magt; han afsatte alle dem, der havde begunstiget hans Komme til Janina, og besatte deres Plads med Mennesker, han optog af Støvet, og hvem han betiente sig af, som blinde Redskaber fo hans Villie. Da han nu ikke længer behøvede at forstille sig, kiændte hans Ryggesløshed og hans Grusomhed ingen Tømme mere; paa een Dag og paa

eengang lod han sytten unge smukke Fruentimmer, der hørte til de første Familier i Jamna, styrte i Søen. Dette græsselige Skuespil giorde ham saa forhadt, at enhver flyede, og skiulte sig, naar han lod sig see paa Gaderne.

Alle disse Vederstyggeligheder af Ali Pacha ere endnu kun Virkninger af hans Ærgiærrighed og hans Ryggesløshed; men hvor mange Forbrydelser blev der i 35 Aar ikke begaaet af hans umættelige Gierrighed? Man maa gyse af Forbittrelse ved Fremstillingen deraf, og beklage de Menneskers sørgelige Skiæbne, der leve under en despotisk Regiering. Ikke desmindre har Ali Pacha et regelret og behageligt Udvortes, hans Physionomie er blid og rolig, hans Manerer indtagende. Og Befolkningen i de Egne, der ere hans Bestyrelse undergivne, er ikke desmindre formindsket til det Halve ved hans Blodbad eller ved Udvandring, der er Frugten af hans tyranniske Administration.

Urolighederne i Albanien og Romelien, som han har valt, og som han uophorlig oppuster, hans Forbindelser med Oprørernes Høvdinger, hans Forstaaelser med de Nationer, der vare Fiender af hans, røbe noksom, at Ali Pacha alt længe har fattet det Forsæt at omvælte Tyrkiet, og svække Portens Magt

for at blive uafhængig. Han hersker nu over et herligt Land, hvis Befolkning endnu stiger til, 1600,000 Indbyggere. Hans Vælde er som alle Despoters, grundet paa et vist Antal Drabanter, som man anslaaer til 23000, og som man vover at give det hos os saa ærefulde Navn af Soldater. Hans ordenlige Indtægter bestaae i 12,000000 Franker, men da han ikke rører dem; men bestrider sine Udgifter af de tilfældige Indtægter, formoder man, hans Rigdomme ere uhyre. Han har tree vel befæstede Stæder under sig, og besidder desuden adskillige Smaafæstninger, som der formedelst Pachaernes og Byernes Avindsyge er mange af i Tyrkiet, og der ligne de befæstede Borge, de franske Herrer i Lehnstiden byggte. Hans Sømagt bestaaer blot af nogle lette Fartøier.

Ali Pacha er nu 75 Aar; han er endnu stærk, men hans overvættes Fedme tillader ham ikke mere at udholde Krigens Besværligheder. Han har intet lært, men besidder en ypperlig Dommekraft og en lykkelig Hukommelse. Den herskende Egenskab i hans Caracter er Forstillelse fuld af Kunstgreb og Falskhed, den skylder han sin Ophøielse, den er i hans Dine Dyd og Genie. Saadan er den Mand, eller rettere det

Uhyr, der kiæmper nu mod det ottomaiske Rige, og fængsler Europas Opmærksomhed....

K. R.

---

b) Af Benjamin Constants nyeste politiske Skrift.

(Brem. Z. 319-20).

Ministrene paastaae, at et Parti søger at omstyrte Dynastiet. En saadan Kiændsgierning lader sig intet afgiørende sige om; man kunde nægte den. Nogle Mennesker, der overlade dem til deres Medynk eller personlige Tilbøielighed, udgiøre endnu intet Parti. Men antaget, at det forholder sig saa, lader endnu det Spørgsmaal sig opkaste, om det Parti, man betegner, adskilt for sig har Nationens Majoritet for sig? Tilforladelig ikke. Dele vel de, I kalde Liberale, slige Ønsker, og slige Hensigter? De have hundrede Gange erklæret Eder det Modsatte, deres Interesse staaer inde for deres Oprigtighed; de Liberale begiære ganske simple Ting. De vil, at hver Uskyldig skal kunne sove rolig, hver Borger ytre sine Meninger, vel at mærke med Ansvarlighed; at Menneskets inderste Eiendom, hans Tro, ikke mere skal trues ved

Gienkomsten af en mere eller mindre skiult Intolerance; at ingen skal have at befrygte Partiskhed af Dommere, der ikke ere hans naturlige, Ulighed, de Priviligeredes Overmod, Plagerier; at hver Løbebane maae staae enhver aaben, og det være enhver forundt at udvikle sine Evner og tilkiæmpe sig sine Belønninger. Disse Begiæringer ere retfærdige, og lette at bevilge. Tilstaaes de, ere de tilstrækkelige til at faae alle de Symptomer til at forsvinde, der foruroligede Eder. Vi have ikke opnaaet dem under de forrige Regieringer. Hvorfor skulde vi da vel gaae ud paa at faae Regieringer tilbage, der aldrig gav os, hvad vi forlangte? Vi vare ikke lykkeligere under Revolutionsstormene. Hvorfor skulde vi da ponse paa en Revolution, hvis Udbrud vilde være frygteligt, og hvis Ende ikke lod sig forudsee! Ved slige Ting ere Regieringer bedre end Revolutioner, og en gammel Regiering mere værd end en ny, thi den sparer Revolutionsomkostningerne, Omkostninger, en Nation kun ugierne; og under fortvivlede Omstændigheder giør Udlægget af.

Men skulde ovenomtalte Ønsker ikke tilfredsstilles, da var det foregivne Parti, I frygte for, ikke Aarsag til Faren. Faren var Eders eget Værk, og hint Parties Seier, om den fandt Sted, kun Virkningen

deraf. Naar I danne Eder selv en Mængde Fiender, saa forskiællige og heterogene iøvrigt ogsaa deres hemmelige Sindelag tør være, ere de tilsyneladende forenede, og holde sig virkelig ogsaa for enige, da en fælles Misfornøielse vil holde dem fierne fra Eders Fane. De Hæftigste blive maaskee da Hovedmænd mod de Andres Villie. Naar det, I sige, er sandt, have disse et bestemt Formaal, en positiv Interesse. De vil følgelig være mere tilløbs (?), end de, der kun have Meninger og Grundsætninger for sig. Det er en stor Ulykke, men Feilen er Eders, skiøndt Virkningerne deraf kunne ramme enhver — I sige fremdeles, der danner sig Sammensværgelser. Vi have ingen sikre Angivender om disses Virkelighed, som I paastaae at have opdaget. Men vi er af den Mening, at i Frankrig intet Parti sammensværger sig i Ordets snævrere Betydning. Sammensværgelser ere vanskelige, naar Hemmeligheden er umulig. Man knurrer, man truer, man reiser sig; men sædvanlig er alt dette offenligt; ikke forudseet, ikke forberedet længe i Forveien; de Sammensværgelser af alle Farver, man nu saa mange Aar har trættet os imod, var vel kun Følgen af det elendige Gyngesystem, der gik ud paa, at styrke eet Parti for at kunne sætte det imod et andet, og da igien frembringe en

Anklage mod det saaledes styrkede Parti, for igien at svække det.. Men om der og virkelig er Sammensværgelser forhaanden, komme de af det, at Eders evige Anklager give Frankrig mod dets Villie en smertelig Følelse af Ustadighed. I denoncere skiulte, mægtige, farlige Factioner. Skribenter, der begunstiges af Eder, forlange Statsslag. Den offenlige Mening veed meget vel, hvad alt det betyder. Naar den høieste Magt tager sin Tilflugt til slige Midler, fattes den en regelmæssig Understøttelse. Alt synes da uvist, rystet, øiebliklig. Derved oplive I alle Ildesindedes Mund (Mod?) I sætte de frygtsomme i Forbindelse med dem... Anarchiet — paastaae I — truer Regieringen. Hvor ere da Anarkiets Elementer i Frankrig? Hos os er — Tak skee Lovene, som en vis Faction vil omstyrte, Grundeiendommen saa fordeelt, at de tree Fierdedele af Franskmændene have en trængende Interesse til Ordenens Vedligeholdelse, hos os er Industrien fri og frugtbar; og hvor en saadan Tilstand finder Sted, kan Ingen ønske Anarchie. Thi selv den, der intet har, er istand til at erhverve, naar han kun vil. Vist nok, hvis I kalde hver Reklamation mod Magtens Uretfærdighed, hver grundet Forlangende efter erhvervede Rettigheders Opretholdelse, hver frie Meningsyttring Anar-

chie; naar I brændemærke vore rigeste Capitalister, vore roligste og meest fredelskende Borgere med Navn af Anarchister, saa ere eders Declamationer barnagtige, uden Betydning... Men I befrygte ikke blot Anarchiet, men og Militairdespotismen. Ingen vil vel bedømme denne gunstig; Men var den at befrygte, havde I beredet dens Herredom. Thi uafladelig hæve I Eder paa en hoist uklog Maade om de Tienester, Soldaterne giøre, eller alt have giort Eder; I fremstille dem, som Thronens sikkreste Støtter, vor Skjæbnes Voldgiftsmænd. I haabe Alt af deres passive Lydighed, og anprise denne. Og just en saadan passiv Lydighed, som I saa hoilig anbefale, er den ligeste Vei til Militairdespotismus. Den bedste Dæmning derimod er Patriotismen, Patriotismens bedste Garantie er Forstandighed. Søger altsaa ikke at giøre fornuftløse Machiner af Eders Krigere. Sætter deres Styrke i deres Fornuft, der vil overbevise dem om Disciplinens Nødvendighed, der daglig binder dem fastere til Friheden, som er istand til at beskiærme deres Brødre, Hustruer, Fædre og Børn, deres Fornuft, der vil bevare dem mod Factionsmændenes Indflydelse, og giøre dem mistroiske med deres umiddelbare Foresatte, naar disse ere troløse. Ved den sidste Sammensværgelse, I denoncerte, var det i

Følge Eders Angivelse Soldaternes umiddelbare Foresatte, Subalternofficiererne, der havde conspireret. Og det var netop dem, der havde en provisorisk Ret til passiv Lydighed, som de vilde betiene dem af, for at føre Tropperne til Forbrydelsens Sted, uden at betroe dem, hvad man ventede af deres Subordination.... Menneskets Natur lader sig i øvrigt ikke fornægte. Soldaterne, der i visse Øieblikke synes passive, uden Overlæg handlende Mennesker, ere Mennesker udstyrede med moralske Evner. Den offenlige Mening har samme Magt over dem, som over andre Mennesker. Historien, især de sidste tredive Aars, giver os meget hyppig Exempel derpaa... Militairregieringen er vist nok et svært Tugtensriis; men for ikke at behøve at frygte den, maa man forstærke Civilmagten. Men dette kan kun skee ved at grunde den paa Retfærd og Frihed. Thi vil man understøtte den med Magt, kommer man tilbage til Militairregieringen.

K. R.

---

c) Erskine og Chatam
(af Brem. Z. No. 319).

Det nys mældte ulykkelige Tilfælde med den berømte Lovkyndige og Statsmand i England, Lord Thomas Erskine, erindrer om et lignende som tilstødte den store Earl af Chatam, Pitts Fader. Det var den 18 April, 1778, denne udødelige Mand, som Sygdom en Tidlang havde holdt fra at bivaane Parlamentsmøderne, begav sig i Overhuset. Jeg beklager særdeles, Mylords! sagde han, at min Sygdom paa nogen Tid har hindret mig at møde iblandt dem; men det glæder mig hiertelig, at jeg har kunnet samle saamange Kræfter, at jeg er i Stand til at meddele Dem i denne vigtige Crisis min ringe Mening om Tingenes nærværende Stilling. Jeg priser mig lykkelig, at jeg endnu kan holde mig paa disse mine Krykker, og at Graven endnu ikke har indsluttet mig, for at kunne bevidne dem, at jeg i alle Henseender misbilliger enhver Forholdsregel, der gaaer ud paa at skille Amerika fra vort Fædreland, eller erkiænde Coloniernes Uafhængighed. Efter en Tale fuld af Kraft og Gehalt var han saa svækket, at, i det han reiste sig for at svare Hertugen af Richmond, sank han afmæg-

tig i Armene paa Hertugen af Portland, det sad ved Siden af ham, hvilken Begivenhed med eet afbrød alle videre Forhandlinger. Man bragte ham i et tilstødende Værelse, sendte efter Læger, og efter at han var aarelabt, kom han igien saavidt til sig selv, at man kunde faae ham hen i et nærliggende Huus. Lægernes Bestræbelser hialp ham saavidt, at han kunde begive sig til sit Landsted Hayes, hvor han den 11 Maj om Morgenen Klokken 8 blev berøvet det Fædreland, hvis Rettigheder hans Fædrelandskiærlighed, hans Kraft, og hans Veltalenhed saa længe havde forsvaret.

Hvorledes vilde Chatam, der hørte til Oppositionen, have talt, hvis han havde oplevet den nærværende skiæbnesvangre Proces, hvor det giælder den brittiske Dronnings Ære og Krone? Ubentvivl vilde i dette Anliggende hans Sprog have været, som 1778. Her er nogle Fragmenter af hans Tale da: "Mylords! jeg haaber, jeg aldrig skal opleve, at man saa skiændig opgiver vort Fædrelands Rettigheder. Jeg har den Tillid til Storbrittanniens Aand, at man aldrig vil giøre et Skridt, der saa høilig vilde besmitte Kronens Glands og giøre os foragtelige for hele Verden. Jeg vilde søge at hævne den Skiændsel,

man gjør os. Jeg vil ikke sige, hvorledes det maatte skee; men saa meget er vist, naar vi bukkede under i Forsøget, vilde vi falde som Mænd; det er muligt, at vi faldt, men vi vilde falde som Britter. — Med Bekymring fører jeg Dem nu tilbage til Forfatningen, Mylords! da den nærværende Konge kom paa Thronen. Da var vi Verdens Beundring; hvorfor er det nu saameget anderledes? — Jeg veed ikke, Mylords! men jeg frygter, at en skiult Indflydelse svæver om Thronen, og derfra virker paa Rigsforvaltningen." Han sluttede sin evigmærkværdige Tale, sigende: Saalænge jeg endnu kan krybe i Parlamentet, vil jeg af al Magt modsætte mig ethvert Forslag, der sigter til at bringe Overherredømmet over Amerika fra mit Fædreland, og om jeg saa var den eneste, vilde jeg i det mindste tilkiendegive min Mishag ved en Protest i Parlamentsprotokollen."

Som dengang den bedagede Chatam dadlede Ministrenes slette Fremfærd mod Amerika, saaledes dadler ogsaa nu den halvfierdsfindstyveaarige Erskine Defensor for Admiral Keppeler i hans Proces mod Sir Hugh Palliser, for Lord Gordon, Warren Hastings og Thomas Payne, det i hans Tanker lovstridige i Processen mod hans Dronning. Begge bleve i Debatterne physisk udtømte, og der var kun

den Forskiel mellem dem, at man kan haabe, det vil være Lord Erskine forundt, endnu fremdeles med høiere Kraft og stigende Veltalenhed, at *) kiæmpe Kampen for sin Dronnings Ret.

Historien.

Een af den store gordiske Kundes Forknytninger synes for Øieblikket løst, dog uden at man kan sige, om ikke just ved denne tilsyneladende Opløsning den egenlige Haardknude torde være endnu uopløseligere strammet end før; den engelske Dronnings Proces er forbi, uden at derfor Sagen er til Ende; tvertimod er den, som den ædle Lord Grey ved denne Forhandlingernes Slutning udlod sig, endnu bestandig for Nationen, skiøndt den ikke mere er for Overhuset, og det er intet mindre end usandsynligt, at under en anden Form den hele Strid, som Ministeriet ingen-

(25 *)

*) Blev end dette Haab ikke bogstavelig opfyldt, i det hendes Modstandere saae dem beføiede at opgive Kampen med Skamme, har han derimod nydt den endnu større Glæde, med jublende Røst at hovere over hendes og Lovenes Seier. K. R.

kunde uagtet dette mislykkede Forsøg synes sindet at opgive, mere levende end nogensinde torde udbrybe paa ny.

Allerede i forrige Hæfte anmældtes, at den offentlige Stemme alt mere og mere vendte sig til Dronningens Fordeel, da deels adskillige af de mod hende fremstandne Vidner grebes i aabenbare Modsigelser og Løgne, deels og hendes Modstanderes Misgreb med at sende et af disse falske Vidner, Rastelli, tilbage til Italien, for at unddrage ham Modpartiets Contraforhør, opvakte en almindelig Indignation mod hendes Avindsmænd. Ogsaa lagde man Mærke til, at alt betydeligere Personer, deriblandt hendes Svigersøn Prinds Leopold, og Kongens Broder Hertugen af Sussex, samt mange af den høie Adel — dog naturligviis af Oppositionspartiet — giorde hende deres Opvartning, ligesom Adresserne til hende idelig tiltoge, saavel i Mængde, som Energie. Ikke desmindre forfulgte dog Generalfiskalen og Generalprocureuren, skiøndt nedtordnede af Broughams, Dunmans og Luschingtons mesterlige Slutningstaler deres Paastand til det yderste, og blev da Billens anden Læsning giennembrevet med 128 Stemmer mod 95, hvorpaa Lord Dacre indgav Dronningens skriftlige Protest derimod, som Huset — med Indsigelse mod

nogle Udtryk deri, antog som H. M. Ultimatum. Nu forvandlede Huset sig til en Committee, og blev da en saare hæftig Debat angaaende den Artikel om Ægteskabsskilsmisse. Grev Grey understøttede af al Magt denne Clausuls Bibeholdelse, paa det den skulde til Slutning drage den hele Bill med sig i sit Fald (da Geistligheden ikke vilde stemme for den, og da den desuden vilde underkaste Kongens Adfærd Undersøgelse saavel som Dronningens). Clausulen vedligeholdtes da med 129 Stemmer mod 62. Nu blev der stemt over Billens tredie Læsning, og var da Majoriteten vel for denne, med kun af 108 mod 99, og uhældigviis vare de 9 Stemmer, der giorde dette Udslag, netop Tallet paa de voterende Ministres, Liverpool, Sidmouth, Melville, Bathurst, Harrowby, Mulgrave, Vestmoreland, Wellington, og Lordcanzleren Eldon. Da nu mod disse hendes Forfølgeres Stemmeret mellem hendes Dommere ustridig mangehaande Indsigelser var at giøre, var ikke saa snart Voteringens Udslag bekiændt, før Oppositionen udbrød i lydelig Jubel, og Lord Dacre reiste sig med et Papiir i Haanden, som udentvivl var en ny Protest fra Dronningen; men Lord Liverpool fik Ordet, og erklærede, at, dersom Majoriteten for tredie Læsning havde været ligesaastor som for anden,

vilde han efter de uforkastelige Beviser, der vare forelagte Huset, andraget paa at tilsende Underhuset den, men efter denne ringe Majoritet fandt han det passeligst at giøre den Motion, at tredie Læsning skulde udsættes sex Maaneder (en Parlamentseuphemismus paa at tage den tilbage).

Grey tog nu Ordet, for at saste Ministrenes hele Forhold med denne Bill, hvorved de i hele Maaneder havde bragt Nationen i Giering, foranlediget en almindelig Standsning i offenlige og private Anliggender, givet den indre Freds Fiender en hoist gunstig Leilighed at forstyrre Landets Ro, fort deres Konge bag Lyset, insulteret deres Dronning, og givet den almene Sædelighed et Stod; og nu var Enden efter alt dette, at man hævede Billen, vel ikke uden Grund, men dog uden nogensomhelst Retfærdiggiørelse for Dronningen; men Storbritanniens Folk vilde ikke noies hermed, men fordre stræng Undersøgelse af det Heles Grund og Kilde." Dronningens anden ædle Talsmand, Lord Erskine, der i Debatterne om anden Læsning talte med saadan Iver, at hans Oldingskræfter forlod ham, og han syg maatte bringes hiem, men som dog næstfølgende Dag igien indfandt sig, bevidnede i rorende Udtryk sin

Glæde over denne Retfærds og Uskylds Seir over Uretfærd og Ondskab.

Derimod protesterte Hertugen af Montrose mod Liverpools Forslag (der dog antoges uden Stemning) og erklærede, at han efter sin Overbeviisning om Dronningens Brøde aldrig vilde erkiænde hende for sin Dronning.

Overalt er der nedlagt fire forskiellige Protester i Overhuset mod denne Sagens Udfald, som Hertugen Clarence har underteguet alle fire; en femte ventes fra Lordcanzleren.

Iblandt Folket herskede derimod den vildeste Glæde over dette Udfald, især i London, hvor adskillige Uordener ere forefaldne i denne Anledning.

Meget Opsigt giør det, at en Begiæring af Dronningen, om et af de kongelige Palladser til Beboelse, er i Kongens Navn afslaaet af Lord Liverpool, som noget, der ikke under alle de nærværende Omstændigheder var Kongen muligt, med Tillæg, at hun fremdeles skulde nyde den hende bevilgede Sum, indtil Parlamentet bestemte hendes Bevilling for Fremtiden; et Svar, som synes at bebude mere, end det udlader sig med.

Ministrene siges at have raadspurgt Underhuustaleren, om det efter Vedtægten gik an at prorogere Parlamentet under dets Ajournement; da dette ikke befandtes efter Vedtægt, besluttede man at prorogere det, saasnart det er samtraad, men inden det har begyndt paa Forretninger.

Senere indløbende Tidender medbringe følgende Efterretninger: Langt fra, at det i øvrigt almindelig velkomne Udfald af Dronningens Sag skulde have giort Ende paa den almindelige Gjæring og Spænding, synes denne snarere forøget derved. — Strax om Aftenen, fortæller en Avis, skiøndt denne Nyhed var temmelig uventet, var Illuminationen i London næsten almindelig, skiøndt vel mangen blot illuminerede for at frelse sine Vinduer, da der gik en ubarmhiertig Dom over alle dem, der ikke saaledes lagde deres Deeltagelse for Lyset. Trængselen paa Gaden, og Hurraraabningen var over al Beskrivelse; Klokkerne ringede, Raketerne stege mod Himlen, og the Qveen for ever lød fra alle Sider; denne desuden døvende Larm forøgedes af Extrabladhøkerne, der tudede i eet væk i deres Horn. Fik man et Øieblikś Ørelyd herfor, hørte man enten raabe med: en Beskrivelse af den Klemme, Ministrene har bragt dem selv i, eller

Broughams Draaber, og Denmans Piller, hvoraf Lord Castlereagh har faaet Mavepine, den hele Dosis for en Penny, eller Beskrivelse af den nederdrægtige Sammensværgelse mod Dronningen, med de Blodhundes Levnetsløb, der foretog den. — I de ikke illuminerede Huse levnede man ikke eet heelt Vindue, især gik det ud over de ministerielle Avisskrivere, der naturligviis ikke uden Skam kunde illuminere. Især syntes man at mene Udg. af Courier det ilde, da man ikke noiedes med at slaae Ruderne ind, men blev ved at kaste med store Steen ind ad de sønderslagne Vinduer, og kastede Constablerne og Politiet tilbage, saa talrige de var. Der kom nu en stærk Afdeling af Garde og en høi Øvrigheds-person; men da det ikke hialp, og Oprørsacten tre Gange uden Virkning var forelæst, splittede endelig Cavalleriet Mængden, og Constablerne fik ti til tolv af Anførerne grebne. I Transparenterne saae man især de mailandske Commissarier, Leach, Powell og Cooke, sommestedes traaddes de med Fødder, andenstede pidskedes de med Slanger, i nogle Vinduer saae man blot konstiggiorte Blodigler (der paa engelsk hedde Leech) dreie

dem om Traade. Dette varede tre Aftener i Rad, og fandt lignende Scener Sted i flere Byer.

Til at give Billen sit Naadestød, bidrog, vil man vide, ikke lidet, at otte Dage i Forveien, en Afdeling af andet Garderegiment, der havde ligger i Tower, havde raabt: Dronningen leve. Da Obersten ikke kunde faae Bugt med de Gemene, blev der foiet Anstalt til, at dette Regiment afløstes af det tredie. Men saasnart dette ankom i Tower, erklærede Soldaterne eenstemmig, at hvis det Dronningen bragte Vivat var Skyld i denne Afløsning, var den til ingen Nytte, da de strax agtede at giøre det samme. Begge Regimenter bleve da forlagte ud af Staden, og erfarede man ved nøiere Undersøgelse, at de i Tilfælde af en Tumult ikke var at lide paa.

Ogsaa vil man vide, at der har været i de senere Statsraad handlet om at andrage i Parlamentet paa en dadlende Erklæring mod Dronningen, men at Ministrene Liverpool og Harrowby havde erklæret, de i saa Tilfælde traadde ud af Ministeriet, og vil det vel overalt komme meget an paa, hvorvidt Canning, der nu er kommen tilbage, vil være istand til at holde nærværende Ministerium sammen og paa Benene, da den almene Stemme als hæver sig lyde-

ligere imod det. Saaledes er under Patrioten Lord Russels Præsidium besluttet at indgive en Adresse til Kongen, for at bede ham aftakke Ministrene, der i Dronningens Sag var paa eengang fremstaaet som Anklagere, Jurors og Dommere, havde misbrugt H. M. Fortrolighed, og forspildt Folkets Tillid ved uretfærdigen at søge at berede Dronningens Undergang, krænke Constitutionen og Undersaatternes Rettigheder, bringe Nationen paa Bredden af Afgrunden, og skiænde dens Caracter i hele Europas Øine. — I York har man besluttet en lignende Petition til Kongen, en Lykønskningsadresse til Dronningen, og en Ansøgning til Underhuset, at kalde Anstifterne af den mailandske Commission for Retten. Ogsaa fra Londons Commoncouncil er en lignende Petition at vente, og ligesom Forbittrelsen meget forøges ved Ministeriets rygtede Forehavende at prorogere Parlamentet, synes det og høist sandsynligt, at en saadan Prorogation under slige Anspicier neppe vil forhielpe dem til et venskabeligere og beieligere Underhuus, naar det samtræder igien.

Af uendelig større Vigtighed end nogensinde er Udfaldet af denne Ministerial-Crisis i et Øieblik, da de europæiske Almeenanliggenders Vægtskaal mere end nogensinde synes at trænge til at være i stadige og

stærke Hænder, og da Engellands middelbare og umiddelbare Indflydelse paa de Ting, der skulle komme, saa øiensynlig er af yderste Vigtighed.

Saaledes vil man vide, at England skulde være sindet at tage afgiørende Forholdsregler i Henseende til Portugal, og det skulde være besluttet, at afsende en engelsk Armee derhen, saasnart man havde faaet Kongen af Portugals og Brasiliens formelige Samtykke dertil, hvilken den engelske Gesandt i Rio Janeiro skulde begiære, og hvorom han alt fra London skulde have faaet Instructioner. Iøvrigt ventede man en formelig Erklæring fra Kongen af Portugal, hvorved han misbilligede den i hans Kongerige skeete Forandring, og opfordrede Englands Hielp til at bringe Tingene in statu qvo; som man overalt — tilføier samme Avisartikel — spaaer meget vigtige nærforestaaende Begivenheder for næste Vinter. Generalmarschal Beresford, der med sin nye Fuldmagt indløb til Lissabon, blev af Regieringen formeent at komme i Land, under Paaskud, man frygtede for hans personlige Sikkerhed; paa den anden Side paastaaes derimod, at man egenlig var bange for en Opstand af Tropperne, der kunde lede til en Contrarevolution.

I Neapel har fra adskillige Sider samlet sig en engelsk Eskadre, over hvis Antal den neapolitanske Regiering yttrede Betænkeligheder, da den bestod af 2 Linieskibe og 4 Fregatter, og efter Forlydende flere Skibe endnu ventedes fra England. Efter Sigende skulde den være bestemt at blive liggende der for i Nødsfald at tiene den kongelige Familie til Beskiærmelse. Paa samme Tid berette Tidenderne, at i Følge Forhandlingerne i Troppau, Østerrig i Forstaaelse med Preussen og Rusland skulde militairisk besætte Neapel i to Aar, og at Tropperne mulig alt torde være i Anmarsch did, hvorhos man regner paa en Contrarevolution i Neapel selv, og meddele nogle Blade i denne Anledning en meget mærkelig Samtale mellem Fyrst Metternich og den til Rusland bestemte men afviiste Gesandt Prinds Cimitile. Tillige omtale tydske Blade Forsvarsanstalterne i Neapel, som meget slette, deels af Pengemangel, deels ved indbyrdes Tvedragt, og deels fordi Neapel endnu stedse maa vende sin vigtigste Styrke mod Sicilien, da den Palermo af Florestano Pepe bevilgede Capitulation af det neapolitanske Parlament paa Forslag af en Oberst Pepe er forkastet, som vanærende for den neapolitanske Nation, og en General Colletta med friske Tropper sendt derover.

I øvrigt berette de samme Tidender, dog uden tilstrækkelig Hiemmel, mange og høistvigtige Forandringer og Foranstaltninger, ogsaa i Henseende til det øvrige Europa, hvorom man i Troppau skulde være kommet overeens, for derved at tilveiebringe en varig Stadighed i Europa. Da midlertid disse Opgivender til sidste Hiemmel have le vrai liberal, tør det være tilladt at drage dem i Tvivl, og forbigaae dem indtil videre med Taushed.

I Frankrig viser i nærværende Dieblik Valgloven, at den holder sin Prøve, i det for det meste saadanne Personer, som Generalerne Cannuel og Donnadieu, begge for ikke længe siden almeenforhadte for de i Grenoble og Lyon forefaldne Blodscener, Bethisy, bekiendt fra sit Vive le Roi, quand meme! Marcellus, og andre deres Lige ere valgte til Nationens Repræsentanter. Midlertid ymtes der bestandig om Ministerialforandring, ligesom man og har den Formodning, at Venskabet mellem Ministerialerne og de rette Ultras noget vil kiøles ved Forfremmelsen af adskillige af Bonapartes Hofadel til Værdigheder, som den adelsbaarne Adel ansaae sig ene berettiget til.

I Spanien have Cortes endt deres Møder, og den af dem udnævnte permanente Commission er

staad i Virksomhed. Efter Aviserne skal man der ikke være uden Urolighed, over Kongens lange Ophold i Eskurial, hvor Rygtet sagde, en stor Deel geistlige Ordensforstandere ventede ham for at byde ham en frivillig Gave af 60 Mill. Realer, mod at tilbagetage Loven om Klosternes Ophævelse, som han især paa Grund af den pavelige Nuncii Indsigelser, kun høist ugierne, og paa indstændig Forestilling af samtlige Ministre, der i modsat Tilfælde forlangte deres Afskeed, havde givet sit Samtykke. Dog skal en skriftlig Erklæring fra Kongen saavel om sin Udeblivelse som en General Carjavals tilbagetagne Udnævnelse til Generalcaptain have beroliget Gemytterne.

I Neapel skal man efter de seneste Efterretninger ikke blot berede sig til Modstand, og have givet den kiække Filangiori Overcommandoen over Armeen, men og have ladet Paven vide, at, ved den første østerrigske Soldat, han lod komme over sine Grændser, besatte den neapolitanske Armee hans Land. Paa samme Tid, hedder det, at Paven har selv udnævnt en Congregation af Cardinaler, for at give hans Land en Constitution, og at de neapolitanske Anliggender angaaende er i Troppau fra et stort Riges Gesandt giort alvorlige Forestillinger.

Men Dagens vigtigste Nyhed er den hoist tumultuariske Prorogation af det engelske Underhuus, i det Denman havde bebudet et Budskab fra Dronningen, hvorom Brougham i Forveien havde underrettet Lord Castlereagh. Om denne i flere Henseender overordenlige Begivenhed, og dens nærmeste Følger, forbeholder Undertegnede sig i næste Hæfte at give udførligere Underretning.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Tredie Binds femte Hæfte.

Om Landsmandskaber, Burschenskaber o. s. v.

(Sluttet).

Endnu er — siger Haupt, som vi her, da Meiners har forladt os, fornemmelig følge — noget at sige, om de Love, der ere Landsmandskaberne egne, og angaae deres indvordes Indretning. De holdes meget hemmelige af hele Forbundet, og ingen uindviet tør faae dem at læse, selv ikke den, der skal op-

tages, før han har erklæret sin faste Villie, at blive Medlem deraf. I Hovedsagerne komme de alle overeens, da de ere udgaaede af een Aand, skiøndt hvert Landsmandskab foregiver at have et eget høit Formaal. I Grunden have de alle kun eet: at føre indbyrdes et fidelt (lystigt) Levnet, commercere flot (svire rosk) og overgaae de andre Landsmandskaber i at renomere (brutalisere). Thi at et Landsmandskab har i sin Constitution de Ord: Renommeer ikke! et andet: renommeer en Smule! et tredie: renommeer flot! har liden Indflydelse paa Medlemmernes Grundsætninger; ethvert renommerer dog saa meget, og saa godt, det kan; thi det er dem saa nødvendigt til at leve, som Vandet er Fisken *)."

*) Det er ikke at forglemme, at Forf., som en Forfægter af Burschenskabet, er Landsmandskabernes naturlige Antagonist. En Ven, der opholdt sig adskillige Aar paa tydske Univers. i den her omhandlede Tidspunkt, og nøie har kiendt adskillige slige Forbindelser, har saaledes i nogle Noter over Haupts Skrift, han har tilstillt mig, f. Ex. anmærket, at i de heidelbergske Landsmandskabers Comments Renommering, eller, som han forklarer det, at vælte sig ind paa nogen for at faae Duel, var udtrykkelig forbuden, under Straf at udelukkes af Landsmandskabet, eller dog duellere med de Chargerede; hvilket blev overholdt. Ligeledes maatte ingen

"Det vil være tilstrækkeligt, naar jeg fortæller, hvorledes jeg fandt det i et Landsmandskab, hvis Love ere mig nøie bekiændte. Først om Optagelsen, efter at der i et Convent af alle Lemmer var balloteret over Candidaten, der maatte være bragt i Forslag af et Medlem, og hvorved een eneste Stemme var nok til at fælde, blev det overdraget en af Forbindelsen, at indbyde ham (i Kunstsproget: anzukeilen). Var han beredvillig at modtage Tilbudet, og erklærte han sin bestemte Villie at lade sig optage, gav man ham Comment og Constitution, at læse, men den sidste velviselig uden Optagelsens og Forløvelsens Eedsformularer. Ved Optagelsen selv maatte om muligt alle Medlemmer være tilstæde. Derved var følgende Ritual brugeligt: Bag et i Landsmandskabets Farver klædt Bord, hvorpaa dets Helligdomme, dets Constitution, og dets Comment, laae, stod Senior og Subsenior med dragne Huggerter, som de holdt krydsviis imod den for Bordet staaende Reci-

Student der under Straf af Verruf (at erklæres ærelos) tillade sig en Realinjurie, enten saa han eller den fornærmede hørte til Landsmandskabet, eller ikke, saalidet som der over Fortougeret eller gelinde Anrührung fandt Duel Sted.

piend. Paa disse lagde han nu sin Hoirehaand, og svor den ene af de ham hidtil ubekiændte Eedsformu. larer, hvorved han forpligtede sig til at tiene Foreningen i alle Tilfælde, vise Forstanderne ubetinget Lydighed, og iagttage ubrødelig Taushed om alle dens Beslutninger og Hemmeligheder. Naar han saaledes havde giort Eed, blev Foreningsbaandet hængt om ham, han af Brodrene hilset som Broder, og Hemmelighederne *) ham bekiændtgiorte. Nu troer vist

*) Det S. 342 omtalte Landsmandskab 1783 i Leipzig gav sig aldeles ikke nogen saa hemmelighedsfuld Mine, og inctierede heller ikke sine Lemmer efter Mysteriers Viis. Sammenhold, Iver for Ordenens, sin egen og hver Broders Ære (naturligviis efter tydske Universitetsbegreber) indbyrdes Velvillie, og Lydighed mod Landsmandskabets meget simple Love og Foresatte, var Alt, hvad der fordredes. Ogsaa vare i den Tid baade Ordeners og Landsmandskabers Tegn og Chiffrer saa simple, at de faldt enhver i Dinene. Det omtalte Landsmandskabs Lemmer, skrev ligefrem under deres Navn i Stambøger V. M. (Vivant Megapolitani) Unanimitisterne i Kiel F. U. (Fratres unanimes, Constantisterne i Halle V. C.; gemeenlig med to Kaarder overkors og et Dødningshoved; ogsaa var, saasnart man gik paa Spor efter slige Forbindelser, gierne Stambøger det første, man greb efter, og hvor man da strax fandt Spor i Mængde, som man siden, med mere og mindre Held — og Iver — forfulgte.

enhver, at frygtelige Ting og overordenlige Formaal laae her skiulte; men intet mindre; Formaalet bestod, som jeg sagde, ene og alene, i fastere Sammenhold, fælles Fornøielser, giensidig Understottelse, og hvad Hovedsagen var, at hæve sig over alle ikke forenede, og over de øvrige Landsmandskaber. De store Hemmeligheder vare ikke andet end nogle Bogstaver og Tegn i Træk hvorpaa Medlemmerne giensidig kiændte hinanden.

Landsmandskabernes indre Indretning var følgende: En Senior, med en Sub- eller Con-senior, en Sekretair, og to Repræsentanter ved Siden, udgiore den fuldbyrdende og dømmende Magt; Senior holder egne Møder med disse sine Bisiddere (de saa kaldte Chargerede) hvor intet andet Medlem maa være tilstæde, ligesom og det saakaldte Seniorsconvent (af samtlige indbyrdes erkiændte Landsmandskabers Seniorer) blev holdt hemmelige Møder; og stod de Chargertes Convent i samme Forhold til sit Landsmandskab, som Seniorernes til de samtlige. Den beslutter først, og sammenkalder da Medlemmerne at ratificere Beslutningen, disse have i det høieste en negativ Stemme."

"Hvo der nu vilde træde ud af et saadant Landsmandskab, maatte kunde angive skiellige Grunde, i modsat Tilfælde maatte han slaaes med alle Charge-

rede *). Det var et meget godt Middel til at holde Medlemmer, man ikke gierne vil give Slip paa, i Forbindelsen mod deres Villie, da de Chargertes Convent havde efter Behag at paakiænde Grundenes Gyldighed, og altsaa ganske havde det i sin Magt, om den vilde lade den Udtrædende drage i Fred eller ikke."

"Dette — forsikrer Fork — var saameget betænkeligere, da gemeenlig istæden for et fortroligt og broderligt Venskabsforhold i Landsmandskaberne meere end nogensteds herskede hemmeligt Fiendskab, Cabale og Rænkesmedderi, og ikke siælden i samme Landsmandskab var to eller flere Partier, der var hinanden aldeles imod."

---

*) I det ovenomtalte Landsmandskab skulde den Udtrædende slaae sig ud o: duellere med samtlige Medlemmer. Der var virkelig een, der saaledes udtraadde, og det, for at komme til at skydes med Subsenior, paa hvem han var jaloux, da denne, ganske uden sin Medvirkning, var godt lidt af en Pige, den anden var forelsket i. Denne Landsmandskabsduel iværksattes virkelig, og den udtrædende, havde været ude paa Hug med sex af sine gamle Brødre, da han tilfældig brændte sin Haand, saa han ikke kunde føre Huggerten, og de øvrige Dueller udsattes. Midlertid kom Landsmandskabet under Forfølgelse, hvorpaa den Udtraadde gik op til Senior at indmælde sig igien, og modtoges med Glæde.

Dobbelt betænkeligt blev alt dette ved Landsmandskabsforbindelsernes Forhold til Høiskolerne i Almindelighed. De Studerende vare efter Haupts Paastand tree Classer Landsmandskabslemmer (Krandsianer, Chorburschen, Forbundne) Renoncer (der besøgte et Landsmandskabs Fægtesal, og paa Grund deraf stod under dets Beskyttelse) og ligefrem Vilde. De første vare Lovgivere, og stod omtrent i det Forhold til Renoncerne, som Patron og Client, Renoncerne blev, fordi de allevegne fremstod, som Landsmandskabets Tilhængere og Partigængere, beskyttede af det imod de øvrige Landsmandskaber.

Alle andre Studenter — de Vilde — bekymrede dem slet ikke om Burschenanliggender, besøgte ikke Fægtesalene, og gik saameget muligt af Veien for

*) Den forommtalte med flere tydske Universiteter navnlig Kiel, Gottingen, Leipzig og Heidelberg nøie kiendte Mand, forsikrer, at den af Haupt opgivne Forskiel mellem Renoncer og Vilde har han i sin Tid aldrig hørt omtale, ligesom den angivne Fægtesalstvang (s. f. H. S. 356) i det mindste i Heidelberg var ubekiendt; overalt anmærker han, at Forf. egenlig især synes at have kiendt Universiteterne i Leipzig, Jena, og formodenlig Erlangen og Halle, og antaget som almeengyldigt, hvad tildeels blot torde være disse eget.

Landsmandskabslemmerne, for ikke at komme for Klingen.

Dette allerede i sig selv høist ubroderlige, uvenskabelige, og ufrie Forhold mellem de Studerende indbyrdes, blev end fordærveligere ved Landsmandskabernes indbyrdes evige Feider og Partier, der naturligviis ydermere oppustedes og forbittredes ved den politiske Tvedragt, der i Slutningen af dette Aarhundredes første, og Begyndelsen af anden Decade adsplittede Tydskland. Det er saledes Udg. af Hesperus bekiændt, at, da de paa et vist fremmed Universitet studerende Holstenere, som intet qvalificeret Landsmandskab udgiorde, havde høitideligholdt deres Landsmænds Heltekamp ved Seestedt, blev der fra hint Universitets ivrigteutoniske Landsmandskaber skrevet Ombudsbreve til Broderforeeningerne paa andre Universiteter, at erklære samtlige Holstenere i Verruf, hvortil midlertid hine erklærede ingen Grund at have eller at vide; og naturligviis maatte paa en Tid, da saamangensteds Tydske stode mod Tydske, da Nation og Fædrestat saa ofte vare hinanden modsatte, dette give idelig Strid mellem Landsmandskaberne indbyrdes, og inde i Landsmandskaberne selv, der — som Prof. Brinkmann i sine Fragmenter om Gøttingen (Kiel. Beitr. første

Bind) anmærker, uden Hensyn til politiske Delinger optog Lemmer af samme Provinds, skiøndt af forskiællige Stater, og saaledes Guestphalia udgiorde eet Landsmandskab, der indbefattede saa vel preussiske som hannoverske Undersaatter.

"Allerede — siger en som det synes vel underrettet, skiøndt i det mindste med Hensyn til sit Hovedæmne neppe upartisk Skribent, den unævnte Forf. af Kotzebues Levnet — i Aarene 1805 og 6 var paa adskillige Universiteter den Tanke blevet de studerende Ynglinge, der i deres Aands Uddannelse saae deres Kald, i Fremtids Deeltagelse i offenlige Anliggender deres Livs Maal, klar, at de bestaaende Landsmandskaber medførte en Tilintetgiørelse af det skiønne store Begreb Fædreland. — Som det nu er Menneskene overalt, og ungdommelig frie Siæle, i Særdeleshed, naar de ere udrevne af alle Familieforhold, saa eiendommeligt, at knytte et nærmere Forbindelses Baand med dem, der nære lige Ønsker, Forhaabninger og Bestræbelser, saaledes var af denne skiønne Fædrelandsfølelse udgaaet en Forbindelse, der skulde giøre Ende paa alle Ordener og Landsmandskaber, gienoprette den meget udartede Unitistorden i forædlet Gestalt, virke paa sædelige Grundvolde til en Forening af de bedre Bestræbelser, og bevare Na-

tionalvellets Helligdom. Udtalte end ikke dette Formaal sig ganske klarlig ved Oprettelsen af Burschenschafts Foreningen, virkede Tydsklands kort derpaa indtrufne Underkuelse, og det med Burschenskabet i Forening traadde Dydsforbund dertil."

Da imidlertid saavel Haupt, som Carowé udtrykkelig sige, at det var først mellem de fra Kampen for Fædrelandet 1814 hiemkomne Ynglinge Ideen om Burschenschaft modnedes, maa vel hine ovenomtalte ældre Foreninger mere have været af Natur, som det i Halle i hine Aaringer oprettede Samfund Teutonia, hvis Grundvold, siger Haupt, vel var Ideen om det tydske Folks Eenhed, men der fattedes Grundstøtterne, Almeenhed, lige Frihed, den enkeltes Beskiærmelse, og Haandhævelse af alles Rettigheder, og der ved et egoistisk Aristokratvæsen grov sig selv en tidlig Grav paa de adskillige Universiteter, hvor det havde udbredet sig. "At det var slige Forbindelser, der i den kotzebuiske Biographie omtales, har jeg saamegen mere Føie at antage, da jeg af en Note hos Haupt seer, at Jacob i sit Skrift over academisk Frihed og Disciplin (Leipzig 1819), som jeg ikke her har været istand til at overkomme, har kaldt det almindelige Burschenschaft i Sammenligning med Teutonia et nyt Navn for en gam-

mel Ting; hvilket Haupt beskriver, med Tillæg: at det Burschenskab Jacob havde havt for Øie, vel kun var en Efterligning af Teutonia, hvilket det ved mange sine Handlinger tydelig havde beviist, og især ved sin hurtige Undergang, da de mange Vakre og Gode blandt dets Medlemmer alle redelige Bestræbelser uagtet ikke kunde udrødde den Tone paa deres Hoiskole (formodenlig Halle) der længe udmærker den for alle Andre, og synes at hvile paa den, som en Forbandelse; men at derfor ikke Burschenskabet i Almindelighed hvilede paa Teutonias Grundvolde."

Saaledes skildrer ovennævnte Carrove, der med Foie kan antages at have giort sig denne Materie nøie bekiændt, Burschenskabernes Oprettelse. "Hiemkomne paa Høiskolerne — fra Toget mod de franske — kunde de unge Seierherrer ikke begive dem i Forbindelser, der ablød ældede, kun af Sædvane endnu understøttede Love, medens Alt rundt om foryngedes, eller gik Foryngelsen imøde; de kunde ligesaalidet erkiænde disse Commenters Love, som Regulativ for deres Forhold til deres Jævnlige, da de hverken havde været med at give disse Love, eller paa nogen Maade antaget dem. Men med denne Ikkeerkiændelse var Tvedragt, og, alt i Følge det saakaldte Comments ovenangivne Bestemmelser, Feide mellem Landsmandskaberne, og

hine Hiemkomne blevet uundgaaelig. De sidste holdt dem i Begyndelsen blot venskabelig sammen, og af de Neutrale, eller Nyankomne sluttede sig flere eller færre til dem, alt efter som Trangen til en Forandring i det Nuværende klarere eller dunklere svævede dem fore. Collisioner mellem Tilhængerne af det Nye og af Vedtægten vare ikke at undgaae. De paafulgte, og deres Frugter vare paa de forskiellige Høiskoler, hvor de fandt Sted, i det Væsentlige de samme. Samtlige Studerende splittedes i tre Dele. Landsmandskaberne, de Neutrale, og Neologerne, der paa de fleste Steder under Navn af Burschenschaft forenede dem til en formelig Forbindelse."

"De sidste havde nemlig bragt i Erfaring, at de, som Enkelte ikke vare istand til at hævde deres Uafhængighed mod hele Corporationer... De vare derfor, hver for sig, komne overeens om en Forfatning og Ordning, som de for dem indbyrdes satte i Steden for det tidligere Comment, og som de indbød alle deres Medstuderende til Deeltagelse;" Grundlæggene for disse deres Love fremstilles af Carrowe i hans ovenanførte Skrift, at have i det Væsentligste været følgende:

1) Paa det den nyvakte Bevidsthed af Folkeenheden ikke skulde gaae under, og for at forebygge

mangeartede Uleiligheder af den Deeling i Landsmandskaber, skulde der for Fremtiden paa Universiteterne kun være een Forbindelse, der skulde omfatte alle tydske Studerende, eller (efter et gammeltvedtaget Navn) alle Burscher.

2) Ved Immatrikulationen fik enhver Studerende i det Væsenlige lige Rettigheder i Alt med de øvrige; derfor maatte Alle have lige Deel i Lovgivningen, Forvaltningen besørges ved saadanne, der vare valgte af Alle, og alle Beslutninger stadfæstes af Alle, alle Domme hvorved væsenlige Rettigheder toges, fældes af Alle.

3) Denne Forening af tydske Burscher maatte ikke være en spids, overdreven irritabel Egenraadighed, men maatte være flettet af Kiærlighed og Sandhed; der maatte altsaa ved forefaldende Fornærmelser, saa vel Forsøget til Mægling de jure træde ind, som ogsaa en af Alle valgt Æresret i Alles Navn torde erklære den Enkeltes Ære ukrænket, naar den af fræk Raadhed eller af Løgnagtighed fornærmedes."

"Ethvert Samfund af tydske Burscher — føier Carowe til — det erkiender disse Grundsætninger for det Bestemmende i deres Overeenskomst, bliver, da dets Medlemmer kun gior Krav paa de Rettigheder, der tilkomme dem som Burscher, medrette

ogsaa kaldt Burschenschaft, og udgiør med de lignende Samfund paa de øvrige Høiskoler, det almeene tydske Burschenschaft, hvis Lemmer er de enkelte Burschenschafter, hvis Siæl Nationaleenhed, retlig Frihed, Kiærlighed og Sandhed ere."

"Burschenskabet — siger dets anden varme Talsmand Haupt — sagde sig strax ved sin Oprindelse fri fra alle endnu overblevne Levninger af Pennalismus, tilintetgiorde i det mindste paa de fleeste Høiskoler de væsenløse Inddelinger, saa at kun hist og her endnu Navnene bleve tilbage, som Vane, og Spøg, satte enhver Studerende, til hvad Fag han endog bekiændte sig, aldeles Lige med alle de andre, ligesom det og ophævede det hidtil bestaaende haanlige Forhold mellem Student og Borger (Bursch og Philister) og satte denne fuldkomne Ligheds Lov i Retssager, Menneskehedens og hver vel underrettet Stats Grundlov, som første Lov, isteden for, Landsmandskaberne tidligere forbeholdt sig alle Fortrin især, medens de selv stod under deres Seniorers Despotie."

Desuagtet, eller rettere derfor, kunde midlertid disse Forbindelsers Indførelse paa saadanne Universiteter, hvor Landsmandskaber og Ordener havde Indpas eller vel endog Overhaand, ikke gaae af uden

blodige Pander. Ligesom de, der nys havde været forenede under Vaaben for Fædrelandets hellige Sag, ikke ved deres Hiemkomst vilde boie dem under hine slagfærdige Smugforbindelsers Despotie, saaledes var det paa den anden Side meget begribeligt, at de hidtil overmægtige og overmodige Oligarcher ikke godvillig gav Slip paa den tilkæmpede og tiltrodsede Anseelse, og erkiændte de nye Indretninger og Love. "Overalt — siger Haupt — gaves der Kamp og Strid, Dueller, og Verrufserklæringer, og andre forargelige dermed forbundne Optrin; overalt raabede kun for hyppig den raa Kraft, og det ungdommelige Overmod, og overdøvede de Sindigeres og Upartiskes Raadslag, Mæglinger, og fredsomme Ord. Og det gaaer — vedbliver han — endnu saaledes fort. Hisset svinge Burschenschaft og Landsmandskaber i uendelige Huggerier Klingerne mod hinanden — her har en Verrufserklæring vel hævet Tvekampens Udvei, men givet Rum for en endnu raaere Adfærd — her hersker det gamle Commentvæsen endnu i sin hele Afskyelighed, da Landsmandskaber, og Burschenschaft staae som krigforende Magter imod hinanden i aldeles lige Forhold; hisset gaaer al sand Aandsfrihed under i det meest afgiorte Partihad; her veed Burschenschaft næsten lidet mere af de rene Formaal og Grundsæt-

ninger, hisset staar den, skiøndt mere betrygget for de gamle Fordommes Indflydelser saa fiernet fra Landsmandskaberne, at alt Haab forsvinder, om at grunde en Almeenhed i Eenighed og Orden. Saaledes staaer det nu paa Tydsklands fleste Hoiskoler."

Paa alle Universiteter var det midlertid ikke Tilfældet; der gaves de, hvis Borgere vare meest Indfødde, hvor altsaa de qvalificerede Landsmandskaber enten ikke havde Sted, eller i det mindste ikke Magt, og der i Følge politiske Forhold ingen Deel havde taget i den saakaldte Frihedskamp, men der dog desuagtet deels følte noget stort og begeistrende i den Tanke, at alle tydske Studerende skulde omslynges af eet almindeligt Broderbaand, deels og følte Gavnligheden af en Indretning, der havde til Hovedmaal at bilægge og bortfierne Alt, hvad hidtil havde viist sig forstyrrende og fordærveligt paa Hoiskolerne, og især, om ikke aldeles at afskaffe, dog i høi Grad formindske og indskrænke Duellerne, paasee og hæmme usædelig Opførsel,

*) Brinkmann Bruchst. die Univ. Gøtt. betreffend. Kiel. Beitr. 1 Band S. 243.

staae de Trængende bi o. s. v. Fra denne Synspunkt forekommer f. Ex. Tingen mig ved vort Søsteruniversitet Kiel at være seet, og betragtedes derfor af selve de academiske Øvrigheder ikke blot som uskadelig, men vel, for saavidt som der sigtedes til en selvvirksom Forbedring af den egne indre Ordning, endog som priselig og ønskelig til at vedligeholde og fremme den saa ofte hidtil i Fare svævende Rolighed, Orden og Skik. Her dannede sig altsaa en saadan Forbindelse uden Modstand, bestod, og virkede uden Forfølgelse.

Andensteds troede endog de academiske Øvrigheder selv at burde byde den i det *) mindste middelbar Haand, især i det Haab ved en fast Overeenskomst at afskaffe hine fordærvelige Adskillelser og Delinger i Landsmandskaber, og de dermed nærbeslægtede ved deres Løndom strafværdige Ordensforbindelser. Dette synes f. Ex. at have været Tilfældet i Jena, hvor der ved Hielp af denne Forbindelse dannede sig — paastaaer Haupt — en saa god lovlig og leve kraftig Aand, at efter Prof. og selve det academiske Senats Vidnesbyrd — i Folge hans i en Note paa-

*) Stourdzas Denkschrift über Deutsch. gewürdigt vom Krug S. 42—3.

randte Himmel — i selve den weimarske Regierings Indgivende ved Forbundsdagen, aldrig i Jena mere Rolighed, Orden og Agtelse for Lovene har bestaaet end da.

Uheldigviis indtraf just i denne Tidspunkt den navnkundige Wartborgfest. Her strømmede — for at bruge en ovenanført upartisk og sagkyndig Skribents Ord — unge Mænd sammen fra alle — eller dog de fleste — tydske protestantiske Høiskoler; en religieus Høitid aabnede Festen, Erindringen om Luther, og hvad han ved sin Daab og Kraft havde formaaet mod Mørket, var bragt i Erindring, i broderlig Eendrægtighed henlevedes adskillige Dage, og udmærkede Ynglinge havde talt fulde af Liv og Ild til deres Brødre, for at opmuntre til Samdrægtighed, og fremkalde og bestyrke Begeistring for tydsk Art og Skik."

Paa denne Fest, hvor det almene Burschenskabs Indretninger og Bestemmelser tillige var et Hovedanliggende, faldt Ungdomsubesindighed til Ulykke paa, at giøre en Autodafe af adskillige Skrifter, over hvilke for en stor Deel den offentlige Mening alt forhen havde brudt Staven, og til end større Uheld indsluttede de i den samme Fordømmelse et Par Emblemer, hvorved nogle Mægtige troede deres Fremfærd

betegnet og spottet. Mellem de paa Baalet brændte Skrifter var til fremdeles Uheld et af Kotzebue; hans herover opbragte Forfængelighed blæste nu offenlig og hemmelig i Kampens Horn mod skyldige og uskyldige, kort mod Alt, hvad middelbar og umiddelbar kunde synes at staae i fierneste Forbindelse med den mod ham begaaede Crimen læsæ vanitatis. Uheldigviis indtraf paa samme Tid den bekiændte Bulletinhistorie, hvorved han ikke blot gav det paa ham hvilende Had, som de tydske Universiteters og overhovedet den tydske Meningsfriheds svorne Avindsmand, ny Næring, men tillige ret omhyggelig bidrog til, at giøre sig og det Avindskiold, han førte, uendelig vigtigere, og farligere, end det nogensinde med allermindste Skin af Føie kan antages at have været.

Og hvad han hidtil ikke var, blev han, da en ulykkelig og overspændt Sværmer, Studenten Sand, faldt paa det fortvivlede Indfald i ham at bringe Friheden og den gode Sag et Offer, og at bringe det ved en Snigmord. Denne ulykkelige Begivenheds nøiere Omstændigheder ere mere end tilstrækkelig bekiændte, og høre desuden ikke hid; men maaskee kan man med Føie sige, at ikke lettelig er et Snigmord haardere straffet; i det denne hans Forbrydelse

om ikke ubetinget og udelukkende kan siges at have draget Forfølgelsen over den Sag, hin troede paa denne Maade at forfægte, og hævne, dog i det mindste mere end noget andet bidrog til at give Forfølgelsen Vand, og Vægt.

Ligesaalidet er det disse Blades Sag nøiere at omtale hines heraf udsprungne, og tildeels endnu ikke tilendebragte Foranstaltningers og Forfølgelsers Gang; kun man det siges, at Alt, hvad der er ymtet eller sagt, enten om et heelt Burschenskabs, eller dog enkelte styrende Lemmers Medvidenhed og Deelagtighed i hin blodige Udaad, alt mere og mere erkiændes at være, hvad det fra Begyndelsen af erklæredes for, enten syge Hierners Feberdrømme, eller hadske Avindsmænd og Efterstræberes Beforelser og Bagvaskelser.

Hvorvidt Forbundsdagen, og dens Fyrster vil være heldigere til at faae Burschenschafterne udryddede, og tilintetgiorte, end Rigsdagen og de daværende Regieringer giennem saa lang en Række af Aar vare i Henseende til Ordener og qvalificerede Landsmandskaber, og om ikke tvertimod Forbuddene og de deraf flydende Farligheder ville give disse Forbindelser nye Tillokkelser for unge sprige og dristige Gemytter, vil Tiden lære. Efter Undertegnedes Tanker gaaer det med slige Forbindelser, som Tacitus

har erindret om forbudne Skrifter: man holder dem i Priis, saalænge der er Fare ved; naar ingen bryder sig om dem, doe de hen af dem selv.

Udentvivl giælder i øvrigt ogsaa om Burschenskaber, hvad Prof. Brinkmann i den flere Gange anførte Afhandling i Anledning af Gøttingens Universitet, især med Hensyn til Landsmandskaberne har sagt: "Foreninger mellem Studenterne have længe — maaskee man med Føie kunde sige stedse — været til, skiøndt Regieringen er med Strænghed derimod. I nyere Tid er meget talt og skrevet om Landsmandskaber og Burschenskaber, og gierne har man søgt at bringe disse Forbindelser i et politisk Forhold. De fleste synes midlertid efter deres Yttringer at dømme, at fattes det rigtige Begreb om slige Forbindelsers Oprindelse og Virksomhed. — Deres Formaal er Recreation og gienſidig Meddelelse — Uskyldige synes slige Forbindelser i sig selv at være, og til virke de velgiørende. Dog er ogsaa Misbrug forbundet dermed. Mig synes, man maatte opgive, at ville opløse slige Forbindelser, hvor, som i Gøttingen, alt i Følge Erfaring ethvert Opløsningsforsøg er strandet, derimod maatte man stræbe at giøre dem uskadelige, og saa gavnlige muligt."

I Henseende til de af nysanførte Forf. berørte politiske Forhold, troer jeg deels, der vel bør tages Hensyn paa det uforkastelige Vidnesbyrd, vor Steffens i sit seneste Skrift om Tydsklands protestantiske Universiteter har givet den studerende Ungdom under den saakaldte Frihedskamp mod Napoleon: at de Forbindelser, der mellem de Studerende havde Sted, og som han i det hele slet ikke forlanger at forsvare, vare ældede Former, der intet havde med Dagens Giæring at giøre;" og hvis heri senere et og andet torde have forandret sig, og som selv den academiske Frihedes ædle og kiække Talsmand vor Phaff tilstaaer, exalterede ungdommelige Hoveders Sværmeri hist og her gik forvidt i deres Forhaabninger og Fordringer; da var dette deels

deres ei, men Tidens Brøde,

deels er vel endnu det Spergsmaal ikke i det rene, hvo i saa Fald Tidens egenlige Medskyldige var.

Et forstandigt Ord synes mig i høi Grad det, hvormed Tænkeren Krug slutter sit læseværdige Skrift: Kotzebue og tydske Universiteter, og som han henvender til disses Videnskabsdyrkere: En Mistanke hviler paa Eder, fordi een af Eders Middel har begaaet en svær Forbrydelse, og fordi man troer, han har handlet, om ikke i eders Ærende, bog i

eders Aand. Til Eder staae det nu ved Ord og Daad, at giendrive denne Mistanke. Hylder Videnskab og Venskab, men forsager, som en æret Lærer alt tidligere har tilraabt nogle af eder, de øvrige skaber! saa godt de end tør være meente, bringe de Splid mellem eder, og sætte ondt Blod."

Saaledes tiltaler han Tydsklands academiske Ungdom, og sikkerlig med Føie; men hvad maaskee endnu var vel saa vigtigt at sige, og til hvem, er jeg saa lykkelig at kunne agte mig fritaget for at udlade mig om, da jeg skriver i og for Danmark, hvor disse Ting ikke have hiemme.

K. L. Rahbek.

Om Englands nyere poetiske Litteratur
til Hr. Confessionarius Liebenberg.

Første Brev.

Inderlig elskede Ven!

Mellem de Ting, der i Tingenes senere Vending udentvivl haver været saa vel dig som mig høist ubehagelige, hører ustridig Umuligheden af at følge, saaledes som i bedre Dage, med Litteraturens Gang

i de forskiellige nyere Sprog, vi elskede og dyrkede. I Særdeleshed har dette sikkerlig været dig som mig i høi Grad ukiært med vor fælles Yndlingslitteratur, den engelske; saameget mere, som det lange Afbrud af Samfærsel under Krigen, og engelske Bøgers paa forskiellige Maader forhøiede Dyrhed ikke lade os lettelig haabe, at indhente, hvad heri staaer tilbage for os. Unægtelig maa det altsaa være dig som mig saare velkomment, at en af vore Medborgere, hin Side Eideren, min dig af andre hans Arbeide og Fortienester hæderlig bekiændte Giæstven Oberhofrets Advokat Jacobsen i Altona, har udgivet et udførligt Værk om de nyeste engelske Digtere med — oversatte — Udtog af udmærkede Steder i deres Digte.

Men ogsaa dette Værk er — skiøndt med Hensyn til sin Størrelse, sin typographiske Smukhed og de deilige Kaabbere intet mindre end dyrt — dog for kostbart til, at det kan ventes at blive saa almindeligt her, som det vel ellers havde Adkomst at være; det er derfor rundet mig i Tanke, at det ikke torde af Veien i dette Tidsskrift at meddele Udtog deraf; vel begriber jeg, at det ikke bliver stort andet, end at dyppe Enden af Kiæppen i Honningen, og føre til Munden; men selv saadan Mundsmag er, vide vi, til sin Tid ikke uvederqvægende, og giør Øiet klar.

Jeg har da besluttet at giøre et Forsøg dermed, og henvender dette til dig, som den, der i hver Henseende vil kunne sige mig, om jeg vil giøre vel i at fortsætte det. Da Værket er skrevet i 39 Breve til den, ogsaa som Oversætterinde af Byron bekiændte skiønne Digterinde, Fru von Hohenhausen, og efter den Frihed, hvorpaa Brevformen giver Hævd, uden nogen egenlig enten chronologisk eller scientifisk Orden, troer jeg i det mindste til denne min Prøve at kunne tage Stykkerne efter Godtbefindende. Skulde jeg finde mig beføiet til at fortsætte det, vil jeg formodenlig i det følgende i det mindste holde mig nærmere til Forfatterens Orden. Af de nyere Digtere, der i dette Værk omtales, er den første Thomas Moore, af hvem du uden tvivl i det mindste kiender den af vor Cap. P. Wulf saa skiønt oversatte, og paa et af vore seneste Declamatorier saa mesterlig fremsagte Romance: Peri i Paradiset, udaf hans skiønne Digt, Lalla Rook, der i den smagfulde Edinburg Rewiew vel ikke uden Føie kaldes den skiønneste orientalske Blomst, der — paa europæisk Grund — nogensinde er seet. Med denne Digter, af hvem der tillige meddeles et deiligt Portrait, sysselsætte de første fem Breve sig. Det siette Brev indeholder Udtog af et Digt af en unævnt Forf. Coquetternes Pa-

radiis kaldet, et andet af en Hr. Barret, kaldet Qvinden, og et tredie af en Mistris Hemann, kaldet Kunsternes Tilbagegivelse til Italien, hvoraf Brevskriveren tager Anledning i et Anhang at omtale vor Thorwaldsen, hvorved jeg tillige uventet fandt mig selv venskabelig erindret.

Det syvende Brev omhandler en mig hidtil ubekiændt Digter, James Montgommery, hvis Portrait ligeledes meddeles, og hvis Digte, efter de tvende Prøver, som meddeles, hans skiønne Beskrivelse af Digtekunstens høie Væsen, i Digtet Verden før Syndfloden, og af Religionens Velsignelser af hans sidste Poem Grønland, ustridig ville give ham et høit Sted i dit Hierte.

Det attende Brev omhandler Wordsworth, hvis Portrait ligeledes er meddeelt. Den Art Digtkunst — siger Brevskriveren — hvortil Tydsklands Lamotte Fouque, Brentano, og deres Aandspaarørende hælde, øves og forsvares i England af Wordsworth og Southey. Den har sine hæftige Modstandere, og da Wordsworth og Southey boe ved Indsøer, kaldes deres Maneer i Partistriden the Lake Schools Poetry.

Han anfører nu følgende Strid til Wordsworths Roes af Saron Turners Prolusions on modern

Poetry (London 1819) som jeg ikke har dristet mig at fordanske.

Tis rapture to behold true Genius soar,
When guardian judgment dignifies its store,
Iudgment! the kindest fried, that Feeling knows,
And by whose aid her deathless beauty glows —
I love thy energies, thy soul, thy wiews
Thy Sympathies, thy Karmonies! thy Muse
With such a careless elegance oft breathes,
Strike her superior lyre, and claim her nobler wreaths
Thy mind is migthier than thy themes, and gives
Thy voice, not theirs to all, that round thee lives

og giver derpaa følgende Biographie og Caracteristik af Digteren

"William Wordsworth er fød den 7 April 1770 i Cockesmouth, i sit attende Aar besøgte han Skolen i Hawkshead, og udmærkede sig ved Anlæg og Flid. Han studerede fra 1788 i Cambridge. I Ferierne giorde han i sin Studentertid Udvandringer giennem en Deel af Frankrig, Schweits, Savoyen, og Italien, hvoraf

han 1793 udgav en Beskrivelse under Navn af descriptive sketch in verse, i hvilket Aar han ogsaa udgav Evening walk an epistle in verse adressd to a young Lady from the Lakes of the North of England.

Hans digteriske Hæng udrev ham fra Forretningslivet, og han opslog sin Bopæl i et lidet Landsted i Alforden ved Bridgewater, hvor han levede i nøie Venskab med Digteren Colridge paa en Jordplet, han havde valgt for at see Guds Velsignelse spire op af Jorden, og at fortære sit Brød i Fred og Eensomhed. Disse to Venner faldt i Øinene i denne saa afsides Deel af Landet, man holdt dem for Spioner. En Retsbetient der i Egnen lod lure paa dem, og bestandig en Speider være i Hælene paa dem, der endog lyttede paa deres Samtaler, naar de hele Timer laae paa den eensomme Strandbred. Til Lykke var dette Menneske ærligt nok til, ikke at sige Andet, end hvad han havde hørt — denne Infamie med at gaae paa Luur efter dem havde da ingen anden Følge, end at giøre sin Ophavsmand latterlig. Paa samme Tid udkom Digterens Lyrical Ballads 1798. I dette Aar besøgte han med sin Søster Tydskland, hvor hans Ven Coleredge var taget hen, at fuldende sine Studeringer. Kort derpaa bosatte han sig i

Grasmere i Westmoreland, hvor han siden i Rydale lever af sin Fædrearv og en lille Tieneste, som Stempelcasserer; og har giftet sig med en Miss Mary Hutchinson, med hvem han har havt fem Børn, hvoraf tree leve endnu. I 1807 udkom tree Bind Miscellaneous Poems fra ham. Siden blev der fra mange Sider talt om et større Digt, han arbeidede paa, og 1814 udkom Begyndelsen af dette Digt i en prægtig Quartudgave, under Titel: Recluse, hvoraf den første Deel kaldtes Excursion, hvorpaa siden er fulgt et Digt i samme Format, under Navn af the white doe of Rylstone.

Hans Digte, sige Engelskmændene — kan man ikke lægge af Haanden, uden at være giennemtrængt af Agtelse for den Dydens Aand, der aander af hver Linie. Han skriver blot af Hiertet, og lever, som han skriver. Hvo, der kiender ham noie, giver ham det Vidnesbyrd, at han med den samvittighedsfuldeste Troskab og den ømmeste Omsorg opfylder sine Pligter, som Menneske, Fader, og Ven. I hans Nabolag er han almindelig agtet for sit velvillige Sindelag, hans fine Sæder, hans Tienstfærdighed, og hans liberale Tænkemaade, og æret som en Mand, der med inderlig Kraft er sit Lands Constitution og Kirke hengivet. Hans Uvenner forekaste ham, at

han er for barnlig og simpel i sine Digte. Hans Venner elske ham just fornemmelig derfor.

I Edinburg Review 1814 Nov. beklages med-rette, at Wordsworth ingen Leilighed har havt at leve i Verden. "Lang Sædvane at affondre sig fra Menneskene, og Originalitetsspge kunne ene forklare den Afstand, der er mellem denne Digters Genie og hans Smag, eller den Andagt, hvormed han har ofret saa mange kostelige Naturgaver ved de usle Idolers Altre, han henstillede sig mellem sine Søer og Bierge; hedder det i denne Journal: Eensom Eftertanke mellem disse Naturscener kan sikkert giøre Siælen receptivere for poetisk Anskuelses Majestet (skiondt det er mærkeligt, at alle store Digtere levede eller leve i Selskabs fulde Strøm. Men Collision med ligestemte Siæle, Varsel for prædominerende Indtryk synes nødvendig til at hæmme dens Fylde og under-trykke Hænget til Overdrivelse og Smaalighed." —

"Wordsworths Digte, siger en anden Kunst-dommer, røbe en riig Mine af de Materialier, hvoraf Digtekunsten dannes — Høihed af Tanker. Ømhed af Hierte, varm Følelse for Naturens Skionheder, forbunden med en overordenlig Imaginationsild, og en meget priselig Kiærlighed for Simpelhed saavel af Tanker, som Udtryk. Wordsworth har midlertid

ikke paa det fordeelagtigste benyttet disse kostelige Gaver, og hvis det er Hovedsagen for Digterne at behage, har han hidtil ikke havt noget smigrende Held. Han paastaaer, at være meget tilfreds dermed — neque te ut miretur turba, laboras, er hans Valgsprog; men selv mellem dem, hvis Bifald han tilstaaer sig nøiet med, er ikke hele den Classe, som Horats er stolt nok til at regne mellem sine Beundrere" — Kunstdommeren bebreider ham fremdeles, at han tit griber sig an, for at være mere, end blot fornuftig.

I Dec.hæftet 1818 hedder det derimod hos Blackwood: Wordsworths Digte udmærke dem ved to Hovedformaal, nemlig at udbrede den Overtydning, at stiltiende moralske Love raade i Alverden, og modificere Begivenhederne i Modsætning til virksomme Aarsager — og at lære at kiende Skionheden af den menneskelige Tilboielighed og den gienfidige Harmonie. Forf. søger at bevise sin Paastand; han anmærker, at i følgende Beskrivelse Digteren ikke blot beskriver sine Følelser ved en skiøn Morgen, men aner i dette Skuespil noget Høiere, end blot Sandsers Nydelse. Hvor anskueligt er det byronske to mingle with the Universe, udtrykt i følgende Linier:

O hvad blev da hans Siæl, naar Solen han
Fra høie Bierges Tind oprinde saae,
Og bade Verden i sit Lys. Han stued —
Og Jord og Hav, den faste Jordens Bygning
Laae under ham, og Havets Flydemasse.
I Glæde og dyb Fryd han rørte Skyer,
Og han i deres tause Aasyn læste
Usigelige Kiærlighed. Ei Lyd
Ei nogen Glædes Røst behøvedes.
Hans Aand drak Synet. Sands og Siæl og Form
Alt smelted ind i ham, opslugende
Hans timelige Væsen! Alting der
Udødelighed aanded, Livets Gienkomst,
Og Storhed stedse kommende igien.
Uendeligt; der var ei Lidenhed,
Den mindste Ting lod der uendeligt.
Og Aanden sig sin Udsigt skabte der.
Ei heller troede han; han saae.

Gemyttets Dybhed aabenbarer sig i følgende Linier et Strid i Digtet the Excursion: Som øst ud af Siælen er denne Trøstetale

Min Ven! du har til Sorgen givet nok;
Sporg ikke meer om Viisdoms Øiemed,
Vær viis, og munter, og ei længer læs
Med et uværdigt Øie Tings Gestalt.

I stille Jord hun sover; der er Fred.
Jeg vel erindrer, disse samme Fiedre,
Det Ukrud, og det høie Græs paa Muren,
Ved Taage og ved tause Regn forsølvet,
Engang, jeg kom forbi, mit Hierte gav
Saa blidt et Billede af Rolighed,
Saa stille, tyst, og saae saa deiligt ud
Iblandt de Kummertanker, Sindet fyldte,
At hvad af Sorg og af Fortvivlelse
Af Fald, og af Omvexlinger, vi føle,
Og al den Kummer, de forgiængelige Syner
Af Væsner efterlade, forekom
Mig som forfængelige Drøm, der kunde
Ei leve, hvor Betragtning var.

Om dette Wordsworths større Poem, the Excursion hedder det nu i det følgende niende Brev saaledes:

"Det er en Bissekræmmers Historie, der vandrer om i Nordenglands Bierge, og taler om Livets Begivenheder med Digteren, en aftakket Feldpræst, en ulykkelig Væverს Kone, og en Tienestepige, og nogle andre Personer af samme Stand og Værdighed. Samtalen — siger Edinburg Rewiew — er tildeels fuld af triviale Steder, og saa igien ofte over

de Folks Forestillingsævne, den er lagt i Munden, og over den største Deel af dette Selskabs sædvanlige Begreber. Digtet hører til de didactiske, og søger at indpræge Nødvendigheden af, ved hver Ulykke at holde sig opret ved Troen paa et alviist og algodt Forsyn."

"For at give en Forestilling om dette Digt, der, som sagt, især sysselsætter sig med ufornuende Menneskers Livs Begivenheder, for at vise, at de heller ikke ere uden Glæde, uddrages her den Scene, hvori en fattig Mand beskriver sit Liv paa Devons Søkyst, hvor han har ført sin Kone hen i en liden Hytte. Edenborgeren selv siger, at dette Digt indeholder Ædelstene, men glimrende i en Ørk, og at man enkelte Steder henrives af Forundring over Digterens store poetiske Talent. — — Dog lad os høre Digteren selv:

Vild var vor Vandring paa eensomme Strand,
Hvorfra vi uforstyrret vandrende betragted
Den straaleklædte Dagens Giver gyde
Sin Glands ud over Strøg af Land og Hav,
Frò som vor Aand, og fri som vore Ønsker,
Og grændseløs, som vore Nydelser.
Fra disse Høider nedsteeg efter Tykke
Vi i Skovgrave, hvor os høie Træer

Af uigiennemtrænglig Skygge paa
Mosklædte Sæder ved hinandens Side
Med glade Hierter og den Visshed hildet,
Den hele Skov og hele Dag var vor.
Paa disse Støtter hviled, som paa Luften,
Vor Eensomhed.

Da henrev en smitsom Syge pludselig begge hans Børn.

Saa rolig som en iislagt Sø, naar barske
De grumme Vinde blæse, Jord og Sky
Oprøre, Moderen nu blev. Dog sagte
Fremsnigende hen over klare Lys
Umærkelig løb Mulmet; efter gav
Nu det guddommelig udødelige
For dødelige Flod; den rene Glands,
Som ned fra jordisk Høiheds Tind den stolte
Ærgiærrighed forbauset falder, sank
I mørke Svælg af tause Græmmelse,
Og hvasse Hiertesorg, fiendt skamfuld over
Sig selv, dog kiælende for sig haardnakket;
Og saa hentæret af min Favn hun smelted,
Forlod mig trøstesløs paa denne Jord.

Den efterlevende Enkemand beskriver nu sin Siæls Lidelser.

Ved Hierteqval nu luet og nu brevet,
Min Tænkekraft igiennem Ord og Ting
Gik loddende en mørk og farlig Vei;

men siger, at Forhaabningen for Menneskehedens Vel af den franske Revolution, havde igien kaldet ham tilbage til Livet.

Saa blev til Verden atter jeg omvendt.
Min Glimrebrud Samfundet blev, og Børn
Blev luftige Forhaabninger. Samkom
I ædru Lønrum travle Mænd at knytte
Et Venskabs Væv, hvis Traade levende
Sig over Have skulde strække hen,
Til fierneste Pol, der sad jeg hielpsom hos.
Med Larm og Samraab naar i aaben Luft
Sit Hiertes Oprør Mængden gav tilkiænde,
Hørt eller uhørt var min Stemme deri.
Jeg Sangens Magt ei upaakaldet lod,
I stille Lund hvor milde Sværmere
Istemte tankerige Sang med Tak
Og Haab, med deres Tro jeg enig sang
Saturns gienkomne Regiment, en Afkom

Af gyldne Aar tilladt at stige ned,
Og at velsigne Dødeliges Slægt.

Som en anden beundringsværdig skiøn Episode af dette Digt anføres Fortællingen om en ung Piges Forførelse og Ulykke, som Præsten ved hendes Grav saaledes fortæller:

Som paa en solbar Bred et kiælent Lam
Trygt finder Ly mod Martiivinde skiærmet
Af Moderen, saa denne liden Høi
Bevogtes af sin Nabo; for sig selv
Den liden Tue taler; deri hviler
Et Barn; den Høi, den dækkes af, er Moderens.
Hist, ved uskyldig spædes dyre Grav,
Ja! sikkert paa det Grønsvær, hendes egen
Er dækket med, saaes ofte Moderen
At staae, tit og at knæle lyse Dag,
En Magdalene grædende. Nu er
Hun ikke meer; den høie Græstørv vidner
Om friske Regn, om arme Ellens Taare
Den tier nu; og ei er Spor tilbage
Af hendes sorrigfulde Fied paa Stien,
Ei af det Skridt, hvormed hun engang vandred
I pigelig Ufrygtsomhed, et Skridt,
Der af elastisk Grønsværs Tryk paa de
Af Morgenduggen vaade Bierge syntes

I sødest Dufts og Luftnings Time grebet.

Nu beskrives hendes Armod, hendes Fald, og Pigen klager:

Ak hvi — hun sagde sukkende ved sig —
Hvi skal ei Ord, og Kys, og festligt Pant,
Naturen, der er øm i Qvindebryst,
Forstanden, der er god og viis hos Manden,
Og Frygt for ham, der er en retviis Dommer,
Hvi skal de ei formaae for Levetid
To Hierter at forene, som begyndte
Sin Vaartid med reen Kiærlighed, og trænge
Giensidig til Forladelse og Medynk,
Sød at tilstaae og at modtage?"

En mildre Lidenskab sig hendes Siæl
Oplod, da dette arme Barn blev fød.
Hun paa dets Ansigt saae, som paa en reen
Uplettet Gave ventet ei, ei lovet,
Hvor Sorg og Frygt var Alt, hvad tænktes paa.
Til denne Time,
Saa i sin Moders Paahør Ellin talte,
Der i mit Hierte var en Klippeegn;
Men han, paa hvis Befaling tørre Klippe
Blev slagen, og udgiød en Lædskestrøm,
Formildede hin Forhærdelse, og gav
Uventet Glæde Sted i Ørkenen,

At frelse den omkommende; fra nu
Jeg freidlig op mod Lyset seer for dig,
Mit Barn og for den dyrebare Moder,
Der fødde mig, og bad for mig forgiæves,
Dog ei forgiæves! saa det ei skal være.
I fire Maaneder drog Barnet Næring
Af Moderbryst, da reiste Skrupler sig,
Og Tanker, rige ere fri for, kom,
Og Frydsed søde Omhed. Ei hun kunde
Udholde mere at lægge ved sin Brøde
En dobbelt Tynge paa en kiærlig Moder,
Der villig glemte sine trange Kaar.
Saa til sin Moders Omsorg hun betroede
Sit Barn, forlod det fælles Hiem, og sig
Paatog med Glæde Fostermoders Pligt."
Hendes Barn blev sygt, og døde.
"Eengang, eengang kun
Hun saae det i den dødelige Sygdom;
Og kunde knap paa Jordedagen faae
Tilladelse dets Ligfærd at bivaane.
Hun naaede Huset — stødt af Sorgeskaren —
Da een, som hun treen ind, kom ubetænksom
Til at paaskynde deres snare Opbrud.
Nei! sagde hun med myndigt Blik, end aldrig
Hos hende før seet Vredes Aand. Nei I.

Maa vente paa min Tid! og satte sig,
Og ved utillukt Kiste Sæde tog,
Og græd, og saae, og saae igien, og græd
Paa hendes Barns den sidste søde Søvn
Indtil omsider hendes Siæl var mættet.
I Barnets Gravhøi see; til denne Plet
Saa ofte Moderen blev skikked ud,
Og i hvad Ærende, hun tog sin Vei.
Hid kom hun, her ved lyse Dag hun stod
Hun knæled — en bodfærdig Magdalene."
Fortæret af Kummer maatte hun forlade sin Tieneste.
Men Ellins Livs den grønne Stilk var brudt,
Og Blomsten segned, som hvert Øie saae
Det ømme Moderhierte havde blindt
Sin Rede bygt for nær ved Flodens Brink,
En Sommerstom brat svulmende den bortrev,
Nu hendes Hierte efter sidste Flugt
Til Himlens Sikkerhed hun længtes.
O blide Helgen! herliggiort ved Taalmod
Paa Jorden, da hun sad ved eensom Arne;
Den kolde Hendøds skrækkelige Aasyn
Antog en Skiønhed Sølens liig, og syntes
Guddommeligt; Saa giennem Dødens Sky
Gik hendes Aand ind i hin Kiærlighedens
Ukiændte rene Verden, hvor ei Uret

Kan komme, og ved hendes Spædes Side
Nedlagdes her det dødelige Legem.

Ligesom jeg ikke tvivler paa, at denne rørende Episode har for dig som for mig været af usigelig Interesse, saaledes veed jeg og tilfulde, hvorledes du med mig af dit ganske Hierte istemmer følgende Forfatterens levende Ønsker for, at Moralitet maatte blive videre udbredt og dybere indpræget:

De lære, skiøndt for silde, al sand Ære
Al Priis, al Frelse, al Lyksalighed
Er paa Morallov bygt. Ægyptisk Thebe
Og Tyrus ved hoimælet Bølges Bred,
Palmyra, Ørkenernes Centrum, faldt,
Og Kunsterne, hvorved de reistes, døde.
Opkald Archimedes af Gravens Giemme
Paa Tomten af forsvundne Syracus,
Og følelig den Viise skal fremstille,
Hvor upaalidelig, hvor grundløs i
Sig selv, er den Philosophie, hvis Rige
Er dannet ene til mechanisk Redskab!
Hvor svage disse Kunster, disse høie
Opfindelser, om ei indpodede
Med Dyd!

At den fattigere Classe omhyggeligere maatte opdrages, indskiærper han saaledes:

Tro det ei!
Grundpligterne som Stierner fra det Høie
Nedtindre. Ømme Følelser, der blidne,
Helbrede og velsigne, sprededes
For Menneskenes Fod — som Blomsterne;
Den ædle Drift, den rette Regel, og
De ømme Ønsker, gode Handlinger
Og reene Tanker ere ingen Løndom
Er ingen egen forlods Skiænk til høie
Men ei til ringe, til de stolt begavde,
Men ei til ydmyge af Hierte. Røgen
Til Himlen ligelet fra Hyttens Arne
Og fra den stolte Herreborg opstiger.

Især søger Digteren at anbefale dette med Hensyn til sit Fædreland.

See og betragt fra solbrændt Calpes Klint,
Til Østersøens flade Bred, som Ukrud
Nedkastes Titler, længe hædrede!
Omstyrtes Love, splittes Landemærker,
Som Isens Sletter, sprængte af Polarvind,
Og tvungne til at sammenføie sig
I ikke saa anstødelige Former *)

*) I Orig. staaer less obnoxious.

Der, inden de faae Fasthed, ved et Stød
Af samme Vind adsplittes, ødelægges;
Mens disse skiønne Ders Enevælde
Forbliver heel, og uadskillelig.
Og blev kun den Vankundighed bortrøddet,
Der virker inden disse Kysters Omfang
At avle Oprør og Urolighed,
Hvo kunde da den skiønne Ro bevare,
Som Himmellys i deres Sphærer tindre.
Ukiændt er Slaveriets Tugt iblandt os;
Desmeer vi trænge da til Dydens Tugt
Ei ellers Orden, Tillid, Fred bestaae.

Ufstridig vil ved denne Leilighed rinde dig i Tanke, hvad Gøthe i sit Levnets tredie Deel om de engelske Digtes tungsindige Tænksomhed saa skiønt og treffende har sagt. Til en Afverling vil jeg nu efter Brevskriveren meddele tree malende Steder, til Tegn paa, hvorledes Digteren ogsaa i dette den engelske Muses Yndlingsenemærke er hiemme.

Den første er en Beskrivelse af en Lystseilads paa en Indsøe.

Tvert over Søen
Bevæger sig vor Baad; Langs Bugt og Od
Vi seile nu, vi aabne Sletter skue
Og lige ind i Tykningerne, hvor

Sit Leie plettet Raabuk har; vi hæve
Vort Øie til den kratbevoxne Skrænt
Ved Siden af Vandfaldets Pladsk, hvor Geeden
Gnov sorgløs Krattet. Nu en Bro vi naaede,
Der over hastig Bæk sig hvælved, hvor
Den stille faldt i dybe Dam; der vi
Ved heldigt Træf et dobbelt Billed saae:
Een sneehvid Buk paa græsbevoxne Banke,
Og i chrystalklar Flod en anden, og
Den samme; saare skiøn paa grønne Græstørv
Med Keiserpande laaddent diærve Dyr
Stod pustende med stolte krumme Horn.
Og ikke mindre skiønt stod under det
Dets lodne Contrafei. De havde begge
Hver sine Luebierge, hver sin Sky,
Sin skiønne Verdens Centrum syntes hver.
Hinanden ubevidste Antipoder,
Men dog, hver i Forening med sin Sphære,
De blændtes for vort Syn i fuldest Stilhed.

Hvor maleriskt og yndig — vedbliver Brevskr. — beskrives en Biergkildes Udspring i følgende Linier:

Faa Skridt os bringe til den Plet, hvor heldig
Med Blomster, og med grønne Urter kronet,
Biergbarnet kommer frem til Solens Lys,
Som menneskeligt Liv af Mørket.

En af sine Yndlinge beskriver Digteren saaledes:

Han yndig var, naar han behaged, blid
Og stille stumme Svane lig; der svømmer
Med Strømmen, eller der sin blide Skiønhed
Har paa ukruset Indsøes Vande ankret.
Ei Løv paa Grenen flagrede meer let
End han, ei Blomst i grønne Skygge falder
Med meer indtagende Tilbagehold.

Og nu sluttes Udtoget af dette Poem, med følgende Digterens Betragtning ved Læsning af Historien.

Syg er Jorden
Og træt er Himlen af de hule Ord,
Som Stater og som Kongeriger yttre,
Naar de om Sandhed tale og om Retfærd.

Vi ville ikke opholde os ved den ufornødne Undtagelse, vor Medborger her i en Note giør til Fordeel for retfærdige Konger, som, han mener, Digtet har her tabt af Syne, uden at erindre, at det just er dem, hine hule Ord især bruges at betrygge, og besnære. End mindre tillader Rummet mig her at meddele Udtoget af det romantiske Digt Rylstones hvide Daa, der utvivl for at have sin fulde Interesse bør læses heelt og i Sammenhæng, især da Brevskr. giver det det Vidnesbyrd, at det er skre-

vet i et overordenligt skiønt simpelt Sprog, men med en Magt og en Pathos, som i det engelske Sprog sielden er overgaaet. Han omtaler tillige to andre større Digte af samme Haand, Peter Bell, og Benjamin the Waggoner, og giver nogle Prøver af hans mindre Digte. Af Wordsworths Oder og Ballader kan du og finde nogle, i vor fortiente Medborgers, Justiceraad Wiedemanns i Kiel udgivne skiønne Samling modern english Poems i to Bind, som jeg af disse Breve ugierne seer, uagtet tredie Samling ligger færdig til Pressen, ikke at fortsættes, da Forlæggeren ikke seer sin Regning derved. Og vil jeg nu slutte dette lange Brev ved at meddele en Sonnet, Wordsworth har ofret paa min Ungdoms og Mandboms Skytsgudindes, Trykkefrihedens, Alter.

Der er et tungere et værre Slaveri,
End noget i Tyranners Fangebuur
I Bolt og Jern og inden Laas og Muur,
Hans, der i aaben Mark omvandrer fri,
Men Siælen er i tunge Lænker lagt.
Thi hvo, endog den allerbedste, kan
Undgaae Ydmygelse i slig en Stand,
Hvori med ham Naturen selv er bragt?
O at vor Lod dog aldrig blive saa,
At Solen blid vi see at smile ned,

At vække Liv, og Lys og Frugtbarhed,
Mens mandig Kraft og ædelt Mod forgaae,
Thi der hvor disse qvæles, o der maa
Naturen selv tilsidst vanktrives med.

Brevskr. ytrer den Tanke, at denne Sonnet angaaer Pressefrihedens Undertrykkelse ved Bonaparte; vist nok anseer jeg den maaskee for den største mellem de Forbandelser, han bragte over Jorden; midlertid finder jeg hverken indvordes eller udvordes Criteria for, at det var hin døde Løve, Digteren her med saadan Forbittrelse traadde under Fod.

Din Rahbek.

Andet Brev.

Desværre kan jeg ikke begynde denne Skrivelse, med at beraabe mig paa din fordeelagtige Dom om den første eller dit Ønske om Fortsættelsen deraf, da jeg har maattet lægge Haand paa den, inden den forrige kunde komme dig trykt tilhænde — en sædvanlig Følge af Brevvexlinger paa Tryk. At imid-

tertid ogsaa dette Brev vil vække, og vel fængsle din Opmærksomhed, har jeg saameget mere Haab om, da det fornemmelig vil handle om Engellands kronede Digter, Robert Southey, hvis Caracteristik i sit tiende Brev, den tydske Forf. begynder med det hæderlige Vidnesbyrd, at hans Venner paastaae, han aldrig har skrevet en Linie, der kunde have skadet eller saaret Dydens og Moralens hellige Sag. Vi ere — min Ven! — begge endnu af den fordums Skole, der ansaae denne Ære for

Above all roman and all grecian fame

og som jeg i det mindste er mig bevidst, min hele Bane at have beilet til, om jeg end ikke er saa sikker paa, at have vundet den, som du.

Det har ikke villet lykkes mig, uden alt formegen Forqvalling, i Vers at fordanske de vakre Linier, den tydske Forf. anfører af den i forrige Brev omtalte Sharon Turner til Bekræftelse for ovenstaaende prosaiske Dom; jeg anfører dem derfor i Originalsproget.

Southey! on thee descends thy longwooed fame
Hail to thy moral soul; thy light glanc'd name

The noblest feelings in thy bosom glow,
And from thy lips the virtues love to flow;
Thy mission'd maid inspires us to abhor
The balefuld deads of fierce ambitious war.
And breathes in sweetest notes, when battles
cease,
The love of reason, heav'n, and rural peace.

"Southeys Forfædre — hedder det nu fremdeles — baade paa fædrene og mødrene Side, efterlod i adskillige Generationer deres Efterkommere Menneskenes rigeste Arvedeel, almindelig Agtelse i Sommerset, den Provinds, de beboede. Robert blev fød 1774, medens hans Fader i Bristol sad i en udbredt Næringsdrift. I denne Stad blev han først opdragen, var derpaa fra sit syvende Aar paa Seminariet i Carston, hvorfra han, da han var bestemt for den geistlige Stand, blev sendt paa den berømte Westminsterskole. Her viiste sig tidlig hos ham en Kiærlighed for Digtekunsten, denne alle Dyders og Kundskabers Fostermoder. Alt i sit femtende Aar skrev han velklingende Digte. Hans harmløse Væsen erhvervede ham almeen Kiærlighed, om han endog i Følge sit Hæng til Studering holdt sig fra al Skolens Støi og Larm. I November 1792 tog han i sit 18de Aar paa Universitetet Oxford, og brændte som alle ædle unge Gemytter

paa den Tid (og vel ikke de unge allene!) for de Frihedsforhaabninger, der da glimtede over fra Frankrig. Han fattede med sine Venner Coleridge — der i følgende Brev bliver omtalt — og Lovell, den romantiske Plan, at nedsætte sig i America ved Susquehannas Bredder. De tog 1794 fra Oxford, forelskede dem i Bristol i tree Søstre ved Navn Fricker, og vare i Begreb med deres Kiærester og disses Moder at indskibe dem til America at stifte der et Pantisocratie (saa kaldte de en Indretning, der lignede den, de første Christne havde, og der nu er realiseret af 200 Würtenbergere i Staden Harmonia, som de har bygt i Nordamerika ikke langt fra Pittsborg i en øde Egn, de under en Præsts Opsyn har kiøbt og coloniseret, og hvis Værdi de i 8 Aar fra 20000 til 240000 Rdlr. har formeret, og leve der i Fællesskab af alle timelige Eiendomme) da en Onkel af Southey kom fra Lissabon, snakkede vor Digter af med det ideale Indfald, og tog ham med til Portugal. Southey var midlertid bange for at gaae herved Glip af sin Kiæreste, og var ikke at formaae til at gaae ombord, før han var viet til hende, hvorpaa han seilede rolig af. Han skulde være sex Maaneder borte, og kom ogsaa — punctual as Lovers, siger Ordsproget — til Tid og Time igien. 1795

udgav han med Lovell et Bind Digte under Titel: Moschus og Bion, og 1796 sin Johanna d'Arc, et Digt, han udarbeidede i sex Uger (men hvoraf ingen Prøver her meddeles) 1800 og 1801 giennemreiste han med sin Kone i 16 Maaneder den pyrenæiske Halvø. Hans Breve om Halvøen og dens Litteratur ere trykte, og agtes høit. Paa samme Tid udgav han med Charles Lamb — ogsaa en Digter, der forekommer i det følgende — og Sir Humphrey Davy, der nu hielper at oprulle de herkulanske Haandskrifter for Verden, to Bind Digte, under Navn af Annual Anthology. 1801 blev han Secretair hos Hr. Corry, der da var islandsk Skatkammercanzler. Kort efter udgav han sit Digt, Thalaba, Fordæveren, mest digtet i Portugal." Af dette Digt anføret den tydske Brevskriver i følgende Brev blot Begyndelsen, som jeg da vil hensætte dig her:

Hvor yndefuld er Nat!
En dugget Friskhed fylder tause Luft,
Ei Taage mørkner den; ei Sky, ei Plet,
Ei Stænk afbryder Himlens Klarhed.
I fuldkrandst Glorie guddommelige Maane
Igiennemruller mørkblaa Dyb.
Sig under stadigt Straaleskiær
Udbreder Kreds af Ørkener

Liig vide Ocean af Sky omgiordet;
'Hvor yndefuld er Nat?

"1803 drog Southey sig tilbage til Cumberland, Englands Ploen-egn, og levede ved Keswick med sin Kone, og sin talrige Familie, og hendes to Søstre, Digteten Coleridges Kone, og deres Ven Lovells Enke, der opdrager hans 4 Døttre. Mellem de tree Søstre hersker den siældneste Harmonie. Southey lever ganske med sine Børn, hvis Larm aldrig forstyrrer ham i hans meest abstracte Arbeider for Videnskaberne."

I September 1813 blev Southey udnævnt til kronet Digter. "Forhen — siger den tydske Forf. — havde dette Embede giort Manden Ære og ikke Manden Embedet (hvilket dog om Mænd, som f. Ex Pye og Warton torde være vel haardt sagt) ganske anderledes er det med Southey. Hvad man end kan sige til hans Dadbel, erkiænder dog hele Verden ham for en Digter, og da han altid sværmerisk elskede Friheden, giør det Storbritanniens Krone Ære, at have taget Hensyn paa hans Talenter uden at see paa hans politiske Sindelag. Man har dispenseret ham fra den Pligt at besynge Kongens Fødselsdag. Han lever fri og ubunden, i een af Englands skiønneste Egne, ene og allene for Muser og Videnskaber."

Hr. J. anfører nu en Beretning om Digteren af en tydsk Reisende ved Navn Kemperhausen, hvem han og ved flere Leiligheder omtaler, og der ved en Hændelse kom i Tale med Digteren, og førtes ind i hans Huus, uden at vide, hos hvem han var, men som snart kom efter, det maatte være til Southeys. "I Huset, siger han, herskede en saa stille og dog saa glad Blidhed. Paa Husets Herre var aldeles ingen Embedsmine at see, og dog var der saa meget baade af en Verdensmand og en Lærd i hans Opførsel, som jeg aldrig havde seet hos nogen Engelskmand paa Landet, og dette faldt mig paa, inden jeg endnu havde lagt Mærke til noget afgiørende Træk, der røbede Digteren, eller havde hørt noget overordenligt af ham. Jeg vovede derfor at yttre, at jeg formodede den Mands Aandsrang, jeg havde den Ære at være med. Da jeg fandt, det virkelig var den store engelske Digter, følte jeg Ærbødighed for en Mand, der saa rigelig er begavet med Geniets Himmelflamme, og indtager saa hoi en Rang i saa stor en Nations Litteratur. *) Southey er smækker og fiin, men fuld af Muskler, og har et Udseende af Lethed, og intet af en stor Lærds Stive og Keitede; tvertimod, dersom han var en Hverdagsmand, vilde

*) Hans Portrait er meddeelt i Bogen.

jeg beskrive ham, som en Gentleman af Udseende, der besad megen naturlig Elegance, og selv Gratie. Men hans Ansigt, og hans Miner røbe Digteren. Han har stærkt, sort, og bustet Haar, der giver ham et frit, dristigt, og selv værdigt Anseende. Hans Ansigt er markeret, hans Næse hoi, og hans Øine, uden at have det giennemtrængende Blik, som man føler tit ubehagelig, da det i Øinene af en Mand af Genie er alt for giennemgrandskende, ere de klogeste og skarpeste, jeg nogensinde saae. Hans overmaade rige Studerstue har en prægtig Udsigt til Søerne. Hvilken Studeerstue for en Digter — udraaber denne Reisende. — Jeg saae paa det henrykkende Landskab, og saa paa Digteren, der begge passe for hinanden. Hans Ansigt syntes opflammet af Stolthed, da han yttrede, han ansaae disse Søer, som sine, da han i tyve Aar havde levet paa deres Bredder, og sandsynlig vilde døe der...."

Jeg har, kiæreste Ven! skrevet dig dette Sted af, da jeg veed, at den for mig saa høist caracteristiske Beskrivelse af Egnen, hvor Southey boer, at det er Englands Pløenegn, ikke giver dig det indtagende Billed, som mig, der forrige Sommer nød to siældne Dage i denne mageløs Skiønhedsrige Natur, paa det høie Pløens Slot, omgivet af de romantisk deilige

Søer, to Dage, der endnu forskiønnedes ved, at jeg idelig fristedes at glemme, hvor jeg var, over de usigelig ædle og interessante Mennesker, hos hvem jeg var, — — — — — — — — — — —. Jeg er, som du veed, en ikke ringe Beundrer af vort blide Fædrelands venlige Skiønheder; men til denne Egn, har jeg neppe selv fra det romantiske Wordingborgslots Ruiner seet Mage. Det nærmeste, jeg dertil mindes, og som hin Beskrivelse af Southeys Bolig levende kaldte mig i Minde, er vor hæderkronede Veterans, Digteren og Taleren Kampmanns deilige Studeerstue med den tryllende Udsigt over Farum Sø; kun eengang har jeg seet den i mine Dage, da jeg hos ham besøgte vor Ven Edvard Storm, men denne Udsigt staaer nu fulde 35 Aar uudslettelig for mig, og vel mindes jeg, at jeg siden ved at læse Beboerens mesterlige — men lidet kiendte — Oversættelse af Virgils Georgica, levende følte, at et Arbeide af denne Natur vel maatte saaledes lykkes en Mand, der havde aabent Hierte for al den Naturens rige Skiønhed, han her havde for Øie. I øvrigt er hin Keswiks Egn, og disse Søer den samme, som du i den af mig fordanskede Syntaxes Reise har fundet besiungne.

"Edinburgh Rewiew siger om Southey: Vi beundre hans Genie, vi ære hans ophøide Grundsætninger, og vi elske det ømme Hierte, der i alle hans Arbeider er synligt. Ikke mange Digtere, hverken af Fortidens eller Nutidens, have givet Prøver paa skiønnere Phantasie, eller hyppigere øst af en riig og dyrket Indbildingskrafts Forraad; end færre have viist saa fin en Takt for det Sentimentale, eller med mere trylleriske Farver malt Naturens simple og uskyldige Tilbøieligheder — men faa have ogsaa ved haardnakken Vedhængenhed ved barnagtig Affectation og ubehagelige Egenheder giort disse rige Gaver saa fattige, som Southey, og paa en saa høist bagvendt Maade skilt Verden ved den Fornøielse og sig ved den Ære, deres Værker af Naturen var bestemte at frembringe."

Hr. J. meddeler nu, paa det hans Veninde kan dømme mellem Digteren og hans Anklagere, adskillige Stæder af Southeys Digt, Kehannas Forbandelse, i 20 Sange, der alle indeholde skiønne indianske Skildringer. "I Hindureligionen — siger han — er den Tro, at man ved at spæge sit Kiød, og iagttage Ritualet ikke blot kan faae Syndernes Forladelse, men og Magt over de usynlige Aander. Kehanna en

indiansk Konge, havde paa denne Maade faaet overjordisk Magt over Aandeverdenen, saa han kunde bringe Guderne selv til at zittre. Hans Søn, Arvalan søger at forføre Kalyllal, en Bondes Datter; hendes Fader dræber ham. Digtet begynder med en Beskrivelse af Prindsens Jordefærd, og Digtet er — ligesom det ovennævnte Thalaba — en indiansk Piges Historie, der forfølges med sin Fader og Elsker af onde Aander; men netop reddes ved den Troldom, der skulde tiene til deres Undergang."

Mellem de Brudstykker, der anføres til Beviis paa dette Digts indianske Skiønheder, vil jeg, da de øvrige ved at fordanskes vilde tabe for meget i deres elegante Versbygning og kunstige Riimslyngninger, indskrænke mig til det første, der meddeler en Skildring af den dræbte Prindses unge Gemalindes Selvopbrændelse:

Vee! Vee! Neallinv
Den unge Neallinv
Afføres sine Prydelser,
Armbaand, og Ankelbaand, Kiæde, Ring og Belte;
Om Hendes Hals de levne
Allene Ægtebaandet,
Det Ægtebaand, som da
Hin Maane i Aftagende var ny.

Om hendes Jomfruhals
Med Brudefryd blev hængt.
Med Dødsindvielsens de hvide Blomster
De krone kulsort Lok.
O Jammersyn!
Ei hendes Skrig du høre kan,
Hvor anden Lyd i vilde Misklang druknes;
Men du i hendes Ansigt seer
Den inderlige Vorn og Dødens Kamp.
I hendes Hals, som svulmer, see fortvivlet Styrke
Forgiæves kiæmpende endnu for Livet,
I frugtløs Kamp tilbagespændte Arme
Snart i den fulde Længde hun udstrækker
Mod Mængden vildt om Medynk, men forgiæves.

Dobbelt mærkelig var mig vist nok denne Skildring, ved nys i vort Bibelselskabs sidste Beretning at have læst, at denne Skik langt fra, som man har paastaaet, at være i Aftagende i Indien, snarere torde tage til, da i Stadtholderskabet Bengalen de brændte Qvinders Antal 1815 var mellem 4- og 500; Aaret derpaa mellem 6 og 700, og det følgende Aar 706; tantum religio potuit suadere malorum! eller, som det anførte Sted, hedder; behøves videre Beviis paa Mangel af Christendom der?

"Southey — bliver det ellevte-Brev ved — er ustridig en Digter, men — paastaaer en engelsk Kunstdommer — ikke af første Classe. Der er meer Rhetorik end Begeistring i ham, og vi have oftere Leilighed at beundre hans Smag og hans Flid i at laane og smykke, end hans Dristighed og Held i at opfinde. Han har ustridig store Gaver til at forædle og forherlige en Gienstand, men bruger dem ikke altid lykkelig. Han er hverken klar eller bestemt, eller fordringsfri simpel, og han er altfor forhippet paa at giøre Alt muligt udaf en Ting, saa han derved tit giør formeget af det Gode. Hans Følelser og hans Situationer ere ofte naturlige nok; men den Emphasis, og den Prætension, han foredrager dem med, fordærve det igien."

"Roderik — bliver samme Bedømmer ved — er det bedste, og, vi tænke, det kraftigste Digt af Southey. Det flyder over af høie Grundsætninger og prægtigt Farvespil, og indeholder flere rige og omfattende Beskrivelser, flere skiønne Skildringer, mere reen Ømhed, og gribende Scener af Siælelidelser og Siælehøihed, end ellers findes i dette Slags Værker. Det er et Digt, der ikke er uden store Fortienester, og ikke skulde være uden Popularitet."

Da dette Digt er paa rimfri Jamber, drister jeg mig saameget heller til at fordanske de Stæder, den tydske Brevskriver deraf har uddraget, da jeg snarest troer mig istand at lade dem, og følgelig Digteren, skee Ret i min Fordanskning. Digtets Indhold angives saaledes: "Roderik Gothernes Konge, ulykkelig gift, driste: sig at vanære Grev Julians Datter. Julian, ikke saa ædel som Brutus, selv at hævne Fædrelandet, kalder Maurerne ind i Landet, og fægter som Christendoms Apostat i Spidsen for dem. I et otte Dags Slag overvindes Roderik, bytter sit Kongelige Klædebon med en dræbt Bondes, og flygter i Ørken. Alle troe ham dræbt. Efter et Aars Bod finder han sin Stridshest igien, og styrter sig med det Raab: Roderik og Seir! paa ny i Kampens Brimmel. Hans Raab bliver Dagens Løsen og Begeistring til Seiren. Efter at denne er tilkiæmpet, forsvinder han igien, og skiuler sig i en Udørk, hvor han tilbringer sit Liv i Pænitentse. Saaledes begynder Digtet.

Roderik den sidste af Gotherne.

Til Himlen længe Spaniens Synder skreeg,
Omsider bliver Syndeskaalen fuld.
Grev Julian kaldte Fienden, ei fordi
Umenneskelige Præster deres Land
Besudlet havde med uskyldigt Blod,

Ei for Jerntrældoms Aaget undertrykte,
Og pinte Jordens Børn; personlig Uret
Opægged den med Nag ukiændte Drot.
Afsindig efter at udgyde Hævn
For krænket Datter over Rodriks Hoved,
I en for Spanien usalig Time,
Som for hans Datter og ham selv, fortvivlet
Han affaldt, og indkaldte Morerne.
Og som en Sky Græshopper, hvilke Syden
Fra øde Afrikanske Sletter vifter,
Nedstige Moslem paa iberisk Kyst.
De en utallig Mængde didkom; Syrer,
Moor, Saracen, og grædske Renegat,
Copt, Perser og Tartar, af vrange Tro
Foreente i et Forbund, vældige
Ved Nidkiærhedens Ungdom og dens Ild,
Et rædsomt Broderskab, hvori enhver
Stormsvanger Last var løsladt; medens deres
Samvittighed, med vrange Tro forbandet,
Beruset som ved Viin, dem helliged
Hver blodig, hver en afskyværdig Ting.

Du Calpe! saae dem komme, gamle
Berømte Field! ei meer du kaldes skal
Op efter Fortids Guder og Heroer,
Kronos, og hundredhændet Briareus,

Og Bacchus eller Herkules, men dømmes
Din ny Erobrers Navn at bære, og
Herefter staae ham til et evigt Minde.
Du saae de mørkblaa Vande, fraadende
For deres uhældsvangre Vei, at hvidnes
Om deres Kiole, sorte Myriader
Dit Sand formørke; paa Strandbredden det
De Vantro sprede deres Bannere,
Som vaiede i Sölen og i Vinden.

Skiøndt skinned Solen, ned paa stolte Tög
Turbaner hvide, blanke Rustninger
Guldlagte Skiolde, Sværd af froisk Staal;
Og blide Luftningerne, som i Spøg
De lange Faner kruse og udtulde,
Bespottelsens paaskrevne Ord at vise:
For snarlig vifted Spaniens Luftninger
Dødsduften fra ulykkelige Land,
Som fra et aabet Liighuus. Klare Sol
Fra blodig Val opdrog med Morgenduggen
Fordærvelse igiennem smittet Luft.
Da faldt de Gothers Rige; deres Time
Var kommen, længe standset Hævn brød løs.
Dem Sult og Smitsot havde ødelagt;
Forræderi ligt gammelt Wdderfaar

Fortæret deres Styrkes-Been og Sener,
De værste Fiender, deres Synder var
I Vaaben mod dem. Dog ei æreløst
Kom Sceptret dem af Hænde, Skiændsel ei
Til evig Arv de lode deres Born.
Usalig Kamp stod otte Sommerdage
Fra Morgen til den silde Aften, før
Forræderi fik Magt til deres Fald;
Da sank de slagne, ei vanærede.
Paa Chryssus Bredder Rodriks Kongevogn
Orelio hans Stridshest, og den Hielm
Man fandt, hvis Horn, fremragende
Af tykkest Brimmel viiste, hvor han var.
Modtog ham Strømmen blandt de andre Døde,
Der uden Forskiæl, Christne mellem Morer,
Den Dag forstoppede dens Løb? Saa tænkte
Erobreren, og bød fra samme Dag
Til sin fuldkomne Seirs Admindelse
Hin Flod at bære Navn af Glædens Flod.
Saa tænkte Gotherne, ei læste Ban,
Ei Messe sang, og ei bar Sorg for ham;
Men dynged deres Brøder paa hans Hoved.
Og banded hans Ihukommelse."
Paa Flugten gav han sig tilkiænde for en Præst;

Da knælte Roderik
Ned for den Hellige, stræbende at tale.
Du seer — han skreeg — du seer — Erindringen
Og Tanker, der ham qvæle, standsed Ordet,
Og Gysninger, liig Feberkuld, ham rysted
Fra Hoved ned til Fod. Til han omsider
Naturen tvang til denne Vold, og skreeg
Med udstrakt Haand, og med opløftet Ansigt,
Ret som beslutted sig til Bod at bære
En Menneskbie paa sin Skam — du seer
Rodrik den Gother. Navnet alt var nok
At den afskyelige Sag at sige.
Han vedblev ei desmindre... Røveren,
Al hin Ulykkes Ophav! ved de Ord
Han ubevæget knæled i een Stilling,
Med Armene udstrakte, oprakt Haand,
Og Dine opløftede paa Munken,
Som af hans Røst han vented Liv og Død."

Munken ledsager ham i Ørken:
Bag dem var Ørken, der dem Frugt og Vand
Til Nødtørft bød; paa begge Sider tindred
Det hvide Sand i Solen, forved dem
Det store Ocean med evig Stemme
Som i bestandig Jubelfest forkyndte

Almagtens Underværker, og opfyldte
Saa Pauserne af deres hede Bønner
Hvor kunde Vandrerne vel bedre hvilet?

Da han forlader Orken, kommer han til Leiria.

Det var paa Tide
Til Aftensang, men ingen Klokke hørtes;
I det Sted paa besmittet Taarn en Raaber
Opkaldte Morer til vanhellig Bøn,
Og med sin lydelige Stemme fyldte
Den yndefulde Dal, hvor Leiria bugtes
Blandt Lunde, Hyrde-Enge; Lyden, Synet
Af Turban, Bælte, Klædebon og Sværd,
Og brune Hud, opvakte, Vredes, Blusels,
Og Smerters Tanker stridende hos Gothen.
De ubevante Menneskansigter
Forvirred ham, han gik i Gaderne
Med en forvildet Mine, og et Væsen,
Lig en vanvittig eller taabelig
Hver, som ham mødte, vendte sig, og undred,
I det han gik forbi. Een standsed ham,
Stak Almis i hans Haand, og bad derpaa
Paa brækket Gothisk maanesyge Mand

At signe sig. Med tanketomme Blik
Almissen Roderik imodtog; Diet
Omvankende paa Mynten faldt, og da
Den faldne Konge blev paa Pengen vaer
Sit kongelige Præg, udbrød han i
En snar krampagtig Lyd, der syntes først
Som Latter, men i hule Sukke endtes,
Snart qvalt. Ved denne græsselige Lyd
Gibs Muselmannen, og som han bortilte,
Han priiste Allahs Navn. En christen Qvinde
Der ved sin Huusdør spandt, fik Øie paa ham,
Og pludselig af Medynk rørt, hun lagde
Sin Teen, løb ind, tog Brød, gik efter ham,
Og kaldte ham tilbage, putted Brødet
I taalig Haand, og sagde: Jesus Christ
See for sin Moders Skyld til dig i Naade!
Han med et Blik, der syntes Sløvhedens,
Paa hende hørte, stille stod, og stirred
En Tid, brast da i Taare, græd nu, som
Et Barn, og lettede sit Hierte saa
Af Svulmetanker ellers bristefærdigt.
Nu giennem Gaderne, ad nordre Port,
Sig ei bekymrende om Hvilested
Med svagt dog iilsomt Fied urolig Vei

Fortsatte Roderich! og da han naaede
De aabne Marker, og sig under Himlens
Den stiernefulde Hvælving fandt allene,
Var Eensomhedens Følelse, ham nys
Saa rædsom, Hvile nu og Trøst. Han standsed
Da ved en liden Bæk, og Brødet brød,
Udøste over ham uvante Føde
En smertelig men rolig Taare, aandede
Taksigelser af en erkiændtlig Siæl,
Og Leie redde sig af Lyng og Myrther."

Da han kommer mod Cordova erindrer Munken sig forrige Tiders Pragt ved Kongens Indtog.

Hans Filsbens Vogn af tree kulsorte Heste
Blev draget; ved hans Side sad Rusilla
End svøbt i Sorg for længe Hedengangne.
Af dybre Bleghed falmet Ansigt hvidned;
Dog glimrede i hendes Øine Lyset
Af hendes majestetiske Natur.
Algode Gud! ikkun ti korte Aar
Og Alting saa forandret. Ti smaa Aar
Fra i hin Gaard de stolte Gangere
Han kued, Gangerne adlød hans Haand,

Nu Hvirvelhiulene stod stille, da
Han sprang paa Jorden ned, i dybe Taushed
Med aabne Øren hørte Folket Springet.
Langsommere fra Filsbeensſædet reiste
Rusilla sig, som ned hun traadde, rakte
Hun Armen til sin Sons Ledsagerhaand,
Ei som hun savned fast og hændig Kraft,
Men denne Høitidstimes Følelser
Var over hende, og fremkaldte Taarer.
Op Rodrik stod, og rakte sine Hænder
Mod Graven; Helten skreeg: Theodofred!
Min Fader! eengang jeg igien staar for dig.
Saa var din Søn, da mellem dine Knæ
Jeg knælende vor sidste Afskeed tog.
Og da ved alle dine Lidelser,
Ved alle dine Forurettelser
Min Moders Smertedage, Smertenætter,
Jeg loved, ei igien min Faders Ansigt
At see, og ei at bede om min Moders
Velsignelse, før jeg Tyrannen bragte,
Død eller lænkebunden for din Fod
Dreng, som jeg var, for alle Himlens Helgne,
For store Gud, hvis Retfærd aldrig slumrer
Jeg giorde Løftet. Efter dine Bønner,
I alle Ting min Fader! dette Løfte

Ak! kun for vel er opfyldt; thi du bad:
Mens jeg saae op, og fandt de hele Taarer
Der fra de blinde Øine strømmed, faldt:
At til din Grav, ei til din Fod i Live
Tyrannen maatte bringes — See ham her!

Som et høist lykket Sted anfører nu Brevskriveren det, hvor Digteren, efter at Ulykke har overswømmet hele Spanien, bringer Kongen igien sammen med Grev Julians ovenomtalte Datter Florinda; der holder Kongen for en Munk, og skrifter ham, at hun har elsket Kongen og opflammet hans Kiærlighed. Kongen vender sig til een af sine Ledsagere, der hører Skriftemaalet, og siger:

Hin gamle Mand,
Og den ulykkelige Gothers Moder,
Siig, om du vil, ei hvad du har udøst
I Løndom i mit Øre, men at Sønnen,
De med ublandet Smerte sørge for,
Af lastefulde Sind, fordærvet Hierte
Ei syndede', men at han af ulyksalig
Omstændighed bedraget faldt. Og hvis
Af Medynk du dem noget siger da
Til at besmykke, noget, at undskylde
Hin pludselige Vanvids Handling, da
Den onde Aand ham overvandt, du Alt

For Roderik vil giøre, hvad han kunde
Af dig begiære, Alt, hvad giøres kan
Paa Jorden, Alt, hvad taale kan hans Aand.
Et bønligt Blik han voved nu til hende:
Vil for hans Siæl med mig til Bøn du enes!
Han sagde, skiælvende, i det han talte,
Hin Sympathiens Stemme var, som Himlens
Indskydelse, der saarer og der styrker
Paa eengang Siælen. Fader! Christ dig lønne!
Udraabte hun! du har løsladt de Kilder,
Som visne Kummer lukked alt for længe.
Nu med en fastre Stemme:
For Roderik, Grev Julian, og mig selv,
De tre Usaligste blandt Mennesker,
Der havde ødelagt hinanden og
Sig selv, fornærmet, og fornærmende,
Giensidig lad os bede!

Nu anføres et Sted, hvor en af den til de asturiske Bierge flygtede Prinds Pelagios Ledsagere bliver slaaet til Ridder:

Fro ved deres Syssel
Med kiærlig Veddestrid om deres Donr
Nu trættes Husets Tyende. En bringer
Kyrassen, een hans Skiold, med Jubel denne

Uddrager Sværdet, denne løfter Hielmen.
Beenskinner, Handsker dele de indbyrdes.
En Spore synes tienstlig Haand at adle,
Der til sligt Brug den bringer til sin Herre.
I Keiserstaden grædske Kunstnere
I deres Kunst fuldkomne smeddede
Den Glimmerrustning, udarbeided den
Med kræsen Kunst eensskikket til at glimre
Blandt Krigens Herrefærd, og at staae Prøve
I Kamp. Begiærlig havde mangen Gang
Alphonso barnlig Haand fra Ammens Skiød
Udstrakt derefter, da det glimrende
Ved Arnens Flammer høit i Hallen hang;
Med Drengefyrighed tit havde ønsket,
Den Dag var kommen, Pedro vilde vide
Hans Bøn hin Skiænk, hans Hiertes første Ønske.
Ei var det Tid til gamle Høitidsfærd,
Til Drikkelag og Lege — Badet, Sengen,
Og Vagten — Forberedningsskikkene
Undlobes nu. Her, her for Himlens Aasyn,
Her for Vasallerne i Fædrehuset,
I overhængend Fare strax med dem
At dele Lodkast mellem Liv og Død,
Ifører Heltedrengen første Rustning
Skielpandseret af Staal, der hænger ned

Til Knæet over Tunica, sin Braag,
Armskinnerne af Staal. Med blottet Hoved-
Han stod. Men da Grev Pedro Sporen tog,
Og bøiede sit Knæ, sin Søn at tiene,
Alphons selv rev ham op af denne Stilling,
Ærbødig giøs tilbage, og sig bredeb
En dybere Farve over Glædens Blus,
Der rødmed paa hans Kinder. Giør du Resten,
Pelayo! sagde Greven nu. I Ære
Skal denne Stunds Ceremonie da langt
Opveie, hvad i Form den savne maae. —
I Taushed knælte Folket, og da de
Stod op igien, en saadan Ærefrygt
Dem tause holdt, at Skriget af en Ørn,
Langt ovenover dem i høiest Flugt
Der svæved rundt, en neppe synlig Plet,
Blev tydeligen hørt; og Biergets Strøm,
Der fra den fierne Dal sin Lyd opsendte,
Paa Vinden baaret hid, var hørelig
I denne Følelsernes dybe Tys,
Liig Vandes Stemme i den stille Nat.

Grev Julian, der er hos Maurerne, lader sin Datter ved Herolder hente fra den christelige Leir under Pelajo. I Munkeklæder ledsager Roderik

hende, uden at give sig tilkiænde, i det Haab, at omvende Julian, som dog ikke lykkes ham.

Mig tykkes, hvis I ville vide,
Hvorban Elendigheds Hiemsøgelser
Den fromme Siæl anfægte, hist det vises.
See did paa denne Sky, der seiler ene
Igiennem Luften, krydser Maanens Klode
Paa Veien. Da den kom, jeg vogted paa den,
Dybt Mulm, jeg troede, Maanens Straaler vilde
Udslukke; som en Sneeflag smeltende
I Sølverbølger foldet hænger Skyen,
Og klæder Maanen med en større Skiønhed,
Gaaer saa, og lader den i hulde Lys.
Med disse Ord den fromme Lidende
Sad og saae stivt paa elskelige Klode,
Til stille Taare Maanens brudte Glands
I Taageskin forvirred. Hine og
Af Siælens Grublen, som af Dagens Arbeid
Betvungne, tause var, og adlød Timen.
Sølvskyen bredtes, langsom drog forbi,
Og nu oploft i luftige Elementer
Var ikke meer, mens giennem Azurdybet
Paa Himlen ene ærerige Maane
Fortsatte anviist Løb, beskinnende
Med ligegyldig Straale, tause Høie

Rundt om, og vantro Hærs de mørke Tælte,
Hvor ubevidst, hvad Skiæbne overhænger,
Den nyder sidste Slummer. Taus er Leiren,
Vagtilden uddød, Luftningen, som rører
De bløde og sneehvide Emmer, snart
Kun blotter røde sluk uddøde Lysglimt;
Og snart et Dieblik afmægtig Lue.
Ved Kilden Strømmen nedenfor de hore,
Hvis Rislen, alt som Vinden steeg, og faldt,
Naaer Øret fuldere og svagere.
Og Nattergalen nu, ei saare fiern
Begyndte sin eensomme Sang, og udgiød
For kolde Maane, rigre, stærkre Quad,
End det, med hvilket lyrisk Lærke hilser
Nyfødde Dag. Dens dybe skarpe Sang
Melodisk giennemtrængende nu syntes
At Siælen naae, i løndomsfuld Forening
Med alle Yndes Elskovs Tanker blandes.
Opladte vare deres Hierter for
Naturens Lægekraft, og Nattens Glands,
Og Vandets Fald og hine søde Qvad
Kom over dem, som rige Aftendug
Paa Vagrens Planter, efter Regn der tørste.

Da nu Pelajos Hær i Biergsnævrerne møder Fienden, siger Digteren:

Som Maurerne fremrykked, Høvdingen
Blev i Fortogten seet, kiændt af sin Rustning;
En Røst fra Klippen nævned da hans Navn
Alcahman! hør! Alcahman! see herop!
Da Taageskoden løsted sig, den der
Sig havde stilt, og aabnet rundt om Korset;
En Deel ved Klippen nedenfor sig klynged,
I uldne Flokker svævende sig bølged,
En Bærehimmel der af tætnet Luft
At skabe og at danne. Midt deri
En Qvindeskabning stod, den ene Haand
Paa Korset, truende den anden løftet;
Løst nedenfor flød hendes Klædebon,
Men Brystet væbnet, hielmdækt Hovedet.
Da blegned Mauren; thi paa Murene
Af Auria den velbekiændte Skabning
Han havde seet, og fast han havde troet,
Hun hvilte blandt de Døde! Hør! hun raabte:
Alcahman! hør! i alles Navn, som faldt
Ved Blodbadet i Auria, jeg kalder
Dig denne Time ind for Herrens Throne,
For Uskyldsblod at svare! Denne Time!
Moor, vantro Morder, Helvedes Affødning,

Jeg denne Time kalder dig for Dommen.
I Herrens Navn! for Spanien og Hævnen!"
Fra Nøst til Nøst det gik paa begge Sider
Med snar Gientagelse — I Herrens Navn
For Spanien og Hævnen! og fra nu
Paa begge Sider langs den hele Huulvei
Asturerne, med Herrens Navn til Krigsraab,
Loslod al Ødelæggelsen. Ned, ned
De rulled store Stammer, svære Stene,
Løsrevne Klippestykker, ned med Brag,
Og Spring, og Tordenkraft. Saa Faldet var,
Som naar en Stad af Jorden i dens Veer
Fra faste Grundvold løftet kastes ned,
Og alle Huse, Taarne og Palladser
Nedstyrtes i een viid Forstyrrelse;
Fra lange Strædes Ende til den anden
Blev Braget hørt uafbrudt, sammenblandet
Med mere rædsom Lyd, med Skrig af Rædsel,
Fortvivlelse og Død; det rasende,
Dødskampens Skrig, af denne hele Hær
Begravet i een Ødelæggelse.

Uagtet jeg ikke i Almindelighed — k. L. — her indlader mig at meddele mine egne Tanker over, hvad jeg kun af Brudstykker selv kiænder, og kan giøre dig bekiændt, kan jeg dog ikke tilbageholde min

levende Beundring saa vel af dette mandelbergske Batailleslykke, som af de kort forhen anførte Maaneskinsbetragtninger, og at tilstaae, jeg vel ønskede at lære kiende hele det Digt, hvoraf man har udtaget saadanne kostelige Stæder.

Den tydske Forf. meddeler os nu Skildringen af den Scene, der foregaaer, efter at Roderik i sin Munkedragt ukiendt har omvendt Julian, der efter Slaget var vendt saaret tilbage til sine forladte Landsmænd.

Da sørgelige Arbeid var forbi,
Saae Julian forbauset Præsten knæle
Ned for sig. Ved det Sakrament, vi her
Har i Forening taget, raabte Rodrik:
I hint høitidelige Dieblik,
Ved Haabet — ved den hellige Tro, der styrker
Dig i Din Død, giv mig Forladelse,
Før, Julian! du døer! see her! den Mand
Der meest dig har fornærmet, Roderik,
Den ulyksalige Gother, skyldig Aarsag
Til al din Skyld, og det uværdige Redskab
Til din Forløsning — knæler her for dig
Og beder om Tilgivelse.
O Rodrik!
Udraabte Greven døende: o Rodrik!

Og han ved stærk Anspænding halv sig reiste
Fra Jorden; tungt hang Spydet i hans Side,
Og Smerte, Svaghed overvandt ham, at
Han segned i sin Datters Skiød tilbage.
O Død! skreeg han, og foer med Haanden over
Sin kolde vaade Pande: stærke Lem
Du tæmmer, og betvinger trodsigt Hierte.
Endnu i Gaar jeg sagde: ei een Himmel
Mig og min Fiende kunde huse sammen;
Og nu jeg døende min Røst opløfter
At sige: Gud forlad du mig, som jeg
Forlader ham, der Brøden har begaaet.
Et Øieblik han lukked sine Øine,
Da skreeg han af en brat Indskydelse:
Din Hustru, Roderik! er død — og Magt
Har Kirken dig at løse fra dit Løfte.
Det brudte Hierte end helbredes kunde,
Din Uret rettes, Thronen atter reises
Ved samme Haand, som styrted den; og disse
Bandlyste Afrikaner! O! een Maaned
Blot af det Liv, som Millioner øde.
Hans Datter overlever ham ikke længe.
"Da hun sig reiste fra sin Faders Liig
Foer Rødme over hendes Kind, i Øiet
Vild Glands fremtindred. Hun paa Gothen stirred,

Imedens under Timens Rørelser
Udtømte Liv henſvandt. O Gud! hun ſagde:
Med løftet Haand: du har mig Alt giengivet,
Alt i een Time — om hans Hals hun ſlog
Sin Arm og ſkreeg: min Rodrik! min i Himlen!
Med Suk han trykked hende tæt til ſig,
I ſamme Øieblik, i ſamme Kamp
Fløi hendes lykkelige Aand derfra."

Roderik ſtyrter ſig nu i Kampen, ſeirer, forſvinder, og døer i Selvforviisning.

"Disſe Udtog viſe — ſiger den tydſke Forf. — at en mørk Skygge udbreder ſig over hele Digtet. Desuagtet er det fuldt af Skiønheder. De erindrer, at Moore har kaldt Don Roderik et af de ædelſte og meeſt veltalende Digte, noget Sprog har at fremviſe."

Meget ſkulde det undre mig, elſkede Ven! om du ikke ſkulde, ſom jeg, endog blot efter de meddeelte Prøver billige denne Moores Dom, og ſom jeg, ønſke at kunne overkomme det hele Digt eller endnu heller Digterens ſamtlige Værker, der — efter Hr. Jacobſens Opgivende — ere udkomne i ſiorten Bind! men de koſte i ſelve Engelland 22 Sp. og ville altſaa uſtridig her blive en ſaare dyr Bog.

Din Rahbek.

Bilag til historisk Artikel.

Samtale mellem Fyrsterne Metternich og Cimitile.

(Udaf Brem. Z. No. 326).

Vrai liberal indeholder følgende, som foregivet Indhold af en mundtlig Samtale mellem den neapolitanske Fyrste Cimitile, og Fyrst Metternich, hvis Ægthed vi lade staae ved sit Værd, medens vi dog troe, dets Meddelelse ikke vil være uden Interesse:

"Man har talt meget om de Conferencer, der har været i Wien mellem den til Petersborg bestemte og til London udnævnte neapolitanske Gesandt Fyrst Cimitile, og Fyrst Metternich, paa den Tid, da Keiseren af Østerrig nægtede Hertugen af Gallo Indgang i sine Stater, da han kom fra Neapel, at gaae til Wien istedenfor Fyrst Ruffo. Hidtil var hine Underhandlingers Indhold blevet ubekiændt. Først nu faae vi fra Tydskland en tro Afskrift af den Relation, Fyrst Metternich selv har giort derom."

Indhold af Fyrst Metternichs Samtaler med Fyrst Cimitile.

Fyrsten af Cimitile kom, medens han var i Wien for at gaae over Petersborg til London, at be-

søge mig. Jeg modtog ham som et Privatbesøg, i det jeg erklærede ham forud, at jeg ikke fandt nogen Betænkelighed ved at snakke med ham, da jeg forudsatte, at ham ikke var overdraget nogen Sending til det wienske Hof.

Vor første Samtale dreiede sig om Tingenes Stilling i Neapel. Fyrst Cimitile søgte at bevise mig:

1) At Revolutionen i Neapel, skiøndt fremmet ved en Sammensværgelse af Carbonari, ikke desmindre dog var hele Nationens Værk.

2) At om man og umodsigelig kunde dadle den Form, hvorunder denne Revolution iværksattes, var det dog paa ingen Maade mere muligt at tilintetgiøre den, eller faae den til at gaae tilbage; at følgelig Viisdom udentvivl paalagde de udenlandske Magter den Lov, at betragte og behandle den som skeet og tilværende Kiændsgierning.

Jeg støttede derimod min Slutningsfølge paa følgende modsatte Grundsætninger:

Uden at ville bestride Kiændsgierningen om Neapels Revolution, og medens de neapolitanske Revolutionairers Ønske var meget naturligt, at Østerrig og de øvrige Magter maatte ansee Begivenhederne i de første Juliidage, som om de havde medført en Tingenes Orden, hvilken disse Magter ogsaa maatte

erkiænde, siden den bestaaer, have dog Østerrig og dets Allierede høist vigtige Betragtninger og Hensyn at modsætte en saadan Grundsætning.

Revolutionen, sagde jeg, er forhaanden i Neapel; den er et Værk af en misbilliget Sect; denne har forledt og forført en Deel af den væbnede Magt, der ved sin Eed var forpligtet at opretholde Thronen og den offenlige Rolighed. Revolutionen er altsaa fra denne Side et Værk af Overraskelse og Vold, og fra Statens Side, en Virkning af Svaghed og Afmagt. Altsaa skal i andre Lande ikke finde Sted, hvad der har tildraget sig i Neapel. Men naar de Hoffer, der befinde dem i fuldkommen Frihedsstand, gav denne Revolution deres Samtykke, var det ligesom at forplante paa deres egen Grund, hvad lykkeligviis ikke existerer for dem, hvad det er deres første og fælles Pligt efter Grundsætningen at misbillige, og i Gierningen at bekiæmpe, hvis nogensinde et saadant Forsøg skulde blive giort hos dem.

Fyrsten af Cimitile drog af mine Indvendinger den Slutning, at ved denne gienstdige Opstilling af Grundsætninger, Kongeriget Neapel vilde være afskaaret fra alle Forhold med det øvrige Europa, en Stilling, der vilde udsætte dette Rige for de meest truende og skrækkelige Farer, hvori den Skyldige maatte lide med den Uskyldige. Han meente, at denne Be-

tragtning saa uadskillelig maatte være forbunden med den simpleste Menneskeligheds Følelse, at den maatte have nogen Vægt i Monarchernes Øine.

Jeg svarte, at samme Tilfælde indtraf ved Pesten, og var ikke mindre anvendelig paa moralske Smitsoter; at ved Udbrud af Pest Sundhedscordonner blev slaaet om de Syge, som om dem, der vare i Fare; at i dette Tilfælde intet var naturligere end de sidstes Klager, og deres Fordringer paa lige Beskiærmelse med de udenfor Qvarantainen værende Mennesker; at imidlertid det almene Vel krævede, ikke at tage noget Hensyn paa deres Klager, og at i Øieblikke, hvor saadan Fare truede hele Samfundet, der Regieringens Handlemaade kun maatte være bestemt efter de sikkreste Midler til at redde den større Masse, om det end maatte skee ved Opofrelse af den mindre Deel. Jeg tilføiede, at denne Grundsætning, der var hentet af Samfundets Urbegreb, vandt saameget mere Gyldighed og Kraft for enhver Stat, naar Spørgsmaalet var om at anvende den i det egne Folks Interesse mod det fremmede.

I anden Sammenkomst, som Fyrsten af Cimitile bad mig om, begyndte han med at erklære, at efter modneste Eftertanke over vor første Samtales for ham intet mindre end glædelige og fyldestgiørende Resultat, han ligevel ikke kunde tænke sig det som muligt, at der slet intet Middel skulde gives til at komme til Forstaaelse med hinanden. De seer, blev han ved, at min Regiering meget vel indseer, hvor meget den for sit Kongerige har at vove og frygte; ved sit Forhold i Henseende til Benevent og Portecorvo har den givet utvetydige Beviser paa Maadehold. Den ønsker frem for Alt, at leve i Fred og Venskab med hele Verden; den tænker ikke paa at blande sig i fremmede Anliggender; den har ene til Formaal ved Viisdom og Maadehold at afvende Ulykke fra sit eget

Land. Hvorfor skulde ved denne Tingenes Stilling, og saa venlig Tilbøielighed fra dens Side Keiserne vægre sig ved at byde den Haand til dens Frelse, og tilstaae den Midler mod store Ulykkestilfælde? Gives der da virkelig slet ingen Mulighed at enes?

Jeg svarte, at de Kiændsgierninger, han anførte mig om Benevent, og Pontecorvo, talte for mine Paastande. I det, der har tildraget sig hos Dem, ligger netop Beviset og Maalestokken for, hvad Deres Regiering formaaer, og hvad de andre vove. At den nye neapolitanske Regiering ikke tænket paa, at giøre materielle (territoriale og factiske) Erobringer, er i dens Stilling vel meget naturligt, og man har i Sandhed ikke behov at takke den derfor. Har den derimod paa den anden Side et eneste Middel i sin Magt til at hindre, at den Grundsætning, hvorpaa dens Tilværelse og Varighed støtter sig, ikke uden dens Hielp, og (som jeg gierne vil tilstaae) mod dens Ønske, og mod dens umiddelbare Interesse forplanter sig? Og De vil, at de Friske skulde selv indpode sig Deres Onde? at de ved en eneste Handling skulde sønderrive de Baand, der sammenholde deres Tilværelses Grundlag? med eet Ord, at de skulde opgive Selvopholdelsens Midler, ved at erkiænde Grundsætninger og Begivenheder, der have styrtet Deres Land af en Roligheds og Lykkes Stand i en bundløs Afgrund, og at de derved skal berøve Dem selv maaskee de sidste Redningsmidler fra et absolut Anarchie, De endnu kunde haabe paa.

Men hvad kunde disse Redningmidler være? spurgte Fyrsten af Cimitile mig? Jeg svarte: Orden og Vedligeholdelse af de Grundsætninger, efter hvilke ene Samfundet kan regieres; de Grundsætninger, hvorpaa Samfundsforeningens sunde Deles Rolighed grunder sig, og lykkeligviis gives der saadanne endnu, ved Regieringernes Kiækhed, i at opretholde

saavel de ældre som nyere lovlige Indretninger, mod Neologernes og Secternes Angreb.

"Men naar man nægter os hver Berørelse med disse sunde Dele, hvor skal det da være muligt at bevare os, at vi skulle frelses? De synes ingen Gesandte fra vor Side at ville tilstæde, og dog har De endnu en Chargé d'affaires i Neapel"

"Hvad det første af disse Spørgsmaal angaaer, kan jeg ikke giøre Andet end føre Dem tilbage til Exemplet af en Qvarantaine; hvad de to andre angaaer, flyder deres Besvarelse ganske ligefrem af de Kiændsgierninger, de vedkomme. Keiseren vil ikke tilstæde nogen Repræsentant af en Regiering, hvis Tilværelse han ikke kan erkiænde, uden tillige at erkiænde det Grundlag, hvorpaa dens Tilværelse beroer. Keiserens Chargé d'affaires, saavel som hele det diplomatiske Corps i Neapel er accrediteret hos Kongen, og var det alt paa en Tid, da Kongen endnu var, hvad han aldrig skulde ophørt at være. I øvrigt er jeg langt fra at frakiænde Deres Regiering den Ret, strax at bortsende Keiserens Chargé d'affaires, saa vel som hele det diplomatiske Corps.

Fyrsten af Cimitile forsikrede, det ikke vilde være Tilfældet; jeg svarte ham, det troede jeg ret gierne. Han trængte derpaa flere Gange ind paa mig: om der da slet ingen Mulighed gaves at finde et Middel til giensidig Ening?

Der gives kun eet Middel, svarte jeg ham, og det er ingen Ening eller Forliig, men et Lægemiddel mod det Onde, der trykker Dem. De ønsker at vide det; jeg vil sige Dem det. De modige Mænd, der vil deres Fædrelands Frelse, maa forene dem til et fast Forbund; de maa træde for Kongen, og sige ham: Sire! De og Deres Folk blive Offer for et Complot, der smeddedes i Mørke, og udførtes ved Midler, der true alle Throner og Forfatninger, og

ikke mindre vilde true Varigheden af alt det, der i Følge Tingenes nuværende Stilling i vort Fædreland kunde skee. Behag at lide paa os, og tage Regieringens Tømme igien; begynd med at straffe dem for deres Forbrydelser, der have bidraget til Statens Omstyrtning. En Krigsret dømme Peperne, Morelliern?, Minichinierne, og 24 Timer, efter Dommen er afsagt, blive den udført paa dem og deres Medskyldige. Tilgiv dem af Deres Undersaatter, der kun vare skuffede og forledte! erklær Carbonarierne og Secterne skyldige i Landsforræderi, lad det være Deres igien tiltraadde Regierings første Handling at tilintetgiøre Alt, hvad siden 6te Julii er skeet, som aftvunget ved Vold og Forræderi. Lov tillige, at De forbeholder Dem, at giøre slige Forandringer i Forvaltningen, som Landets Vel og dets Tarv kræve; lov ydermere, i Deres Viisdom at ville overveie den Retning, Gemytterne ved Partigiængeres strafværdige Foretagender i disse seneste Tider har faaet, og hvad i Følge denne Retning er behov. Paa denne Maade opfylder De, hvad De er Dem selv, Deres Folk og hele Samfundet skyldig, og vi skulle understøtte Dem — Dem og Fædrelandet.

Men, svarte Fyrst Cimitile, hvor skulde de Mænd findes, der kunde føre saadant et Sprog? "De findes ikke. Just det er Aarsagen, hvorfor Keiseren, der kan rose sig af at herske over Nationer, hvoriblandt modige Mænd af slige Grundsætninger danne den uendelige Majoritet, ikke, for at behage Forbrydere og Narre, der have styrtet Deres Land i Fordærv, vil opoffre disse Mennesker og disse Grundsætninger."

"I øvrigt, hvis De skulde finde Mænd, der vare istand til at virke det antydede Gode, kan De raade over alle de Midler, der ere i Keiserens Magt. 80 til 100,000 Mand vil paa Deres første Kald ile

til; De vil atter indtræde i Samfundet, naar De har overvundet det Oprør, som nu udelukker Dem derfra."

To Dage efter bad Fyrst Cimitile mig atter om en Sammenkomst. Jeg afslog ham den; midlertid overraskede han mig i min Hauge.

"Jeg kommer, begyndte han, at spørge Dem om Raad, hvad jeg har at giøre i Tilfældet af, at man ikke antager mig i Rusland? vil jeg da kunne blive her? jeg svarte ham, at samme Dag, da vi maatte blive underrettede om H. R. M. Vægring at tilstæde ham, vilde vi anmode ham at forlade Østerig.

Fyrsten af Cimitile gientog mig her Alt, hvad han allerede ved de forrige Sammenkomster havde sagt mig; han lagde især megen Vægt paa den ubegribelige Ulykke, den af os tagne Stilling kunde have til Følge for hans Fædreland. Jeg gav ham herpaa de samme Svar, som de forrige Gange.

Han viste mig herpaa et Brev, han just havde faaet fra Hertugen af Gallo, hvori denne underrettede ham, at man ikke havde villet lade ham fortsætte sin Reise længere end til Klagenfurth, han bad deri Fyrsten af Cimitile at begive sig til mig, og mælde mig, at hvis mindste Vanskelighed fandt Sted ved at tilstæde ham i Qvalitet af Gesandt, var han rede, som simpel Reisende at komme til Wien, og hans eneste Diemeed var at tale med Keiseren o. s. v.

Jeg svarte, at Hertugen af Gallo i nærværende Dieblik alt maatte være paa Hiemreisen fra Klagenfurth til Neapel, og meddeelte ham det Brev, jeg havde skrevet Hertugen under 2den Sept.

Fyrsten af Cimitile syntes forskrækket herover. "Der er altsaa intet Middel at komme til Forstaaelse? hvad kan jeg da skrive hiem?"

"Alt hvad De vil! thi De vil kun skrive det, jeg har sagt Dem."

"Men man bedrager Dem, naar man siger, det er Carbonarierne ene, der har giort Revolutionen; den er fuldbragt, ligegodt ved hvem. Partierne vil adsplittes, Blodet flyde, og De, der kan hindre det, vil ikke."

"Fyrste! svarte jeg, Blod vil flyde; det kan jeg ikke nægte mig; det vil flyde i Neapel — men falde paa deres Hoved, der have styrtet deres Fædreland i Forvirring for at opoffre det til deres personlige Ærgiærrighed. Jeg er kun ansvarlig for det, mit Fædrelands Vel byder mig, og dette stemmer lykkeligviis overeens med hele Europas, fra Rusland af til Republiken San Marino. Alle Stater, alle Regieringer, hvad endog den Form er, under hvilken disse regiere, hine regieres, maa giøre Stadighedens (stabilité) Grundsætning til den første Regel for deres Handlemaade, uindskrænkede og constitutionelle Monarkiers, Republikers og selv Carbonariernes Regieringer. Finde De iøvrigt Vanskeligheder og Uforeneligheder mellem Deres Stilling og det hele øvrige Samfunds, saa søg ikke disse hos andre, men ene hos Dem selv."

Fyrsten af Cimitile sagde derpaa, at altsaa intet Andet blev ham tilbage, end at afgive Beretning hiemme om vore Samtaler.

Jeg bad ham da at giøre, hvad ham vilde synes godt, i det jeg var langt fra at ansee mig berettiget, i saa Henseende at tillade eller forbyde ham Noget. Fyrst Cimitile vilde derpaa vide, hvad Fyrst Metternich tænkte? "Hvad han tænker, veed De nu, De kunne holde det hos Dem selv, eller lade det opslaae paa alle offenlige Pladser."

Historien findes i følgende Hæfte, som er under Trykken.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Trebie Binds

sjette Hæfte.

Om Englands nyere poetiske Litteratur

til Hr. Confessionarius Liebenberg.

Trebie Brev.

Sit tolvte Brev begynder vor Forgiænger ved at erindre sin Veninde, at Lord Byron som Motto forved sit udødelige Farvel — til sin Gemalinde efter deres Skilsmisse — tog tvende Linier af et — da — utrykt Digt af Coleridge:

"At de i Ungdom Venner var
Men onde Tunger Sandhed kan forgifte.

Ogsaa havde denne Digter roest hint utrykte Digt som et synderlig originalt og skiønt Poem, hvilken Roes i Anmældelsen deraf blev anført til dets Anbefaling hos Publikum."

Da Rec. i Edinburg Rew., som den tydske Forf. har fulgt, hændelsesviis just ligger for mig, vil jeg heller deraf selv giøre dig et Udtog end meddele dig hans, der forekommer mig ikke ganske fyldestgiørende.

"Saa store — siger da denne Rec. — som hin ædle Bardes Fortienester ere i Poesien, bevæge nogle af hans seneste Publicationer os til at mistroe hans Anskuelse, naar Spørgsmaalet er om, hvad der er sømmeligt at forelægge Publikums Die, og de Værker, der ligge for os, give end een Prøve, at hans Kiændelse om slige Ting ikke er ubetinget at lide paa. Desuden ere vi en Smule tilbøielige at kalde Værdien i Tvivl af den Roes, een Digter laaner den anden. Det synes nutildags at være Skik for denne en Tid saa opirrelige Slægt (irritabile genus), at udbasune den ene den anden uden Maal og Maade, og man kan neppe bare sig for at mistænke, at det, der saa rundelig forstrækkes, bliver agt ud i den Tanke, at blive tilbagebetalt med Rente. Dog, Hr. Coleridge maa dømmes efter sine egne Fortienester."

"Det er anmærket af dem, der have skrevet om Bathos, at det rette Dybe sikkerst kiændes af een Egenskab, den, at det er fuldkommen bundløst; saa at, naar man troer, man har naaet det yderste Dyb i eet Værk af nogen blandt dets store Mestere, en anden, eller maaskee den samme overrasker os umiddelbar derpaa, ved en saameget kraftigere Dybning, at det overgaaer alle hans forrige Overgaaenheder. Saaledes synes det at være med den nye Skole, eller, som de kunne kaldes, de vilde eller lovløse Poeter. Efter vi i mange Aar havde beundret det Galskab, og studset over den Lethed og Snarhed, hvormed den ene overgik den anden i det meningsløse eller barnagtige, indtil der ikke var en eneste Tanke tilbage i Rimene, eller i det afsindige, til vi havde naaet Noget, der syntes den tøilesløse Udgydelse af en Forf., hvis Tanker torde snart være mere frie end hans Handlinger — fremtræder Hr. Coleridge liig en Kiæmpe forfrisket ved Søvn, og som for at gienvinde sin Priis efter saa lang en Taushed — da hans poetiske Evner, siger han, have været fra 1808, til for nylig — 1816 — i en udsat Besiælingstilstand — bryder ud i følgende Ord:

Det Midnat er efter Klokkeslags Tal

Og Uglerne vakte Hanen til Gal:

Tu — it Tu — uh!

Og hør den galende Hane igien,

Hvor søvnig galede den;

Sir Leoline en Drot saa riig,

En tandløs Lænkehund havde sig,

Fra Hundehuset ved Klippens Fod

Den Klokkes Slag svared imod,

Et for hvert Qvarteer, og for Fuldslaget tolv.

I klaren Maanskin og Regnen kold,

Sexten Smaatud, ei meget stærk.

Det siges, den seer Fruens Jordesærk,

Er denne Nat kold og mørk?

Kold er Natten, men ikke mørk."

"Det er rimeligt, at Lord Byron har havt dette Sted for Øie, da han kaldte Digtet vildt og originalt, men hvorledes han opdagede det at være skiønt, er ikke slet saa let at udfinde."

Jeg kan ved denne Leilighed, og til behagelig Parallelisering med, hvad vel vi andensteds kunne have været Vidner til, ikke undlade at anføre, i hvad Tone Lord Byron i Don Juan — et af hans seneste Arbeider — omtaler Coleridge i Forening med dennes Ven Wortsworth:

Ung Juan gik ved klare Bækkes Bred
Og tænkte Ting, der sig ei sige lod.
I løvbækt Vraa han kastede sig ned,
I Ly ved vilde Korketræers Fod.
Poeter finde Æmner sligt et Sted,
Og nu og da de sig nok læse lod,
Naar Plan og Prosodie er god, at sige
Og ei som Wordsworths af det ubegribelige.
Han — Juan og ei Wordsworth — saa blev ved
At skuffe selv sin egen høie Siæl,
Indtil hans store Hierte fik derved
Helbredet — om ei reent — dog for en Deel
Sit Onde, og saaledes foer han med
En Ting, som ei sig lader styre vel,
Og blev — skiøndt ei ham selv bevidst det er,
Liig Coleridge, en Metaphysiker.
Han tænkte over sig, og over Jorden
Og underfulde Mand, og Stierners Hær,
Og hvorban Pokker de dog til var vorden,
Og saa om Jordskiælv og om Ledingsfærd,
Hvor mange Mile lang var Maanegiorden,
Luftballer, og de mange Hindringer,
For ret at kiænde det umaalte Høie,
Og saa igien paa Julias sorte Øie.
Sand Viisdom kun de Tanker kan opdage

Hoi Efterkragten, dybe Længseler,
Som nogle fødes med; men sig til Plage
De fleste lære man, men veed ei, hvortil er.
Heel sært, saa ung en Knos sig skulde tage
Sig Skyerne, og hvad der var, saa nær...

Jeg vil afbryde, saameget mere, som jeg dog i det følgende kommer tilbage til dette byronske Digt. Heller ikke vil jeg fortsætte Udtoget af den edinborgske Rec., men blot meddele Enden deraf.

"I det hele ansee vi denne Publikation for een af mærkværdigst Prøver paa Uforskammenhed, Pressen nylig har giort sig skyldig i, og et af diærveste Forsøg, der endnu er blevet giort paa Publikums Taalmodighed eller Forstand. Det er imidlertid umuligt at slippe det, uden een eller to Anmærkninger. Søskolens andre Producter have i Almindelighed viist Talenter bortkastede paa saa lave Gienstande, at ingen Magt af Geniet kunde adle dem; eller og fordærvede, og giorte unyttige ved en falsk Theorie om poetisk Composition. Men selv i de værste af dem naar vi undtage Wordsworths hvide Daa (S. A. H. S. 437) og nogle af Laureat (Geburtsdags) oderne var der altid nogle Glimt af Følelse, eller Phantasie; men hvad her ligger for os (Cristabel og to andre Digte af samme Haand, Kubla Khan

og Søvnens Qvaler) er aldeles uden Værd. Det viser fra Begyndelse til Ende ingen Straale Genie, og vi opfordre Nogen at udpege os noget Sted af poetisk Værd i noget af de tree Stykker, det indeholder, undtagen maaskee følgende Linier, og selv de ere ikke meget glimrende, heller ikke den ledende Tanke original

Ak! de i Ungdom Venner var,
Men onde Tunger Sandhed kan forgifte
Bestandighed sit Hiem hist oppe har
Og tornefuldt er Livet, Ungdom daarlig;
Og at forternes paa, hvem man har kiær
Lig Vanvids Virkning det paa Hiernen er."

"Med denne ene Undtagelse, er der bogstaveligen ikke en Strophe i det Skrift, der ligger for os, der vilde blive holdt for Poesie eller engang for Menneskeforstand, hvis de fandtes i en Krog af en Avis eller paa et Værtshuusvindue. Skal vi da dannes til at høre saadan en Blanding af Vanvid og Vaas, ophøiet som et Værk af et vildt og originalt Genie, blot fordi Hr. Coleridge nu og da har skrevet kiønne Vers, og en Broderpoet falder paa i sin mildere Stemning at rose ham af Høflighed eller Interesse?" . . .

Jeg udelader de to sidste Perioder af Recensionen, forbi de ved at fremstille Coleridges Ophoielse som en Partisag, synes at kaste nogen Skygge om ikke paa Recensionens dog paa Recensentens fuldkomneste Upartiskhed, og vil i det Sted af den tydske Brevskriver meddele følgende Anekdote:

"I Dr. Adrians tydske Oversættelse af Byrons Digte fortælles, Byron havde i Schweits reciteret Begyndelsen af Digtet Christabel, som dengang ikke var trykt. En af Selskabet blev saa grebet af det gruelige i denne Historie, at han ilte med Rædsel ud af Værelset. Byron og en Læge var ilet efter ham, havde fundet ham næsten afmægtig, og i Angestens Sveed, og han paastod at have havt et Syn. Da han kom tilbage til Selskabet, blev det Forslag giort, hver af de tilstædeværende skulde skrive et Digt, grundet paa een eller anden overnaturlig Indvirkning. Lord Byron skrev ved denne Leilighed sit Digt Vampyren, der er bygget paa den arabiske, græske, og ungerske Overtro, at der gives Blodsuere, der saa længe suge Blodet af elskede (?) Personer, til de døe deraf; et Digt, som midlertid mange frakiænde Byron, som ham uværdigt."

At Coleridge — som Brevskriveren tilføier — har en sand Vandskræk for Kunstdommere, og kla-

ger over, at, medens Byron og Walter Scott havde fundet hans Christabel god, forfulgte Criitikerne ham saa ubarmhiertig, at han saae deres Gienfærd, hvor han gik og stod, er meget begribeligt. Jeg skylder imidlertid at tilføie, at Hovedaarsagen, hvorfor jeg afkortede Edinborgerens Udtog af Christabel, var, fordi Fabelen deri, med saa kunstig Delicatesse den endog af Recensenten var uddraget, var — hvad vist nok i Lord Byrons Dine neppe torde nedsætte den,

fornærmelig for meer end for vor Smag

da vi, i det vi forberededes paa at faae en hofmannsk, eller La Mottefouqvesk Fortælling, i Grunden faae en velboccazisk Novelle.

Iøvrigt tilstod, som ogsaa Hr. J. anmærker, Edinborgeren selv, at man havde vakre tidligere Digte af Coleridge; en Prøve af disse har Hr. J meddelt i Idyllen

to Genevieve

der skal have givet Maleren Dove i London (den samme, der af Keiseren af Rusland er antaget til at male den keiserlige Familie, og de Krigere, der i seneste Krig udmærkede dem, i Alt 200 Portraiter med 1000 Bankrublers Betaling for hvert) Æmne til et skiønt

Maleri, der for nogen Tid siden ved en Udstilling i Sommersethouse vakte almindelig Beundring.

To Dele ere udkomne af Coleridges litterairiske Levnet under Titel of Biographical skotches of my litterary life and opinions; efter hvilke Coleridge alt tidlig var fortrolig med de gamle Classikere, og blev ved Bowler's Sonnets først vundet for Digtekunsten. Han studerte Videnskaberne i Cambridge, og siden i Tydskland den kantiske Philosophie, og blev efter sin Hiemkomst Udgiver af en Journal under Titel the Watchman; Digtet overskrevet Love i hans lyrical Ballads holdes for hans bedste.

"At De skal skilles med gode Indtryk fra Indsøskolen — siger nu Brevskriveren til sin Veninde — gior jeg dem fremdeles bekiændt med Hr. Lamb. Han har giort sig bekiændt ved Stykker i litterairiske Journaler og skrevet meget saare læseværdigt over Shakspear. Som Digter hører han, om ikke til de ypperste, saa dog til de gode Digtere, der nu leve i England. I Blackwords Edinburg Magazine hedder det i Aug. Hæftet 18 om ham: Han er den bedste af de Digtere, der mere ere Digtere ved Iagttagelsers Fiinhed, Phantasiens Delicatesse, og Hiertets rene Varme, end ved Impuls af en skabende Kraft, der

virker i Indbildningskraftens Verden. Hans Værker ere udkomne 1818 i London i to Bind. Ingen kan være mere elsket af sine Venner, end Charles Lamb, og man kan ikke læse nogen Side i hans Digte, uden at føle, at han fortjener denne Kiærlighed."

Nu meddeler Hr. J tvende Stykker af ham, det ene over et Maleri af Leonard Vinci, kaldet the Virgin of the Rocks. Dette Digt roser han for dets Rhytmus, og den rene Fromhed, det aander; jeg tilstaaer frit, jeg hverken har kundet finde, eller troer mig istand til at giengive nogen af Delene, som jeg overalt tilstaaer, at den nymodens mystiske Kunstsands er en mørk Tale for mig; ganske i din og min Smag torde derimod følgende være, hvis jeg kun maa have Held med Fordanskningen.

De gamle Vennetræk

Jeg Legebrødre havde, og mangen Kammerat
Udi min Barndoms Dage min glade Skoletid,
De alle ere borte, de gamle Vennetræk.
Jeg mangen Gang har skogret, har sværmet mangengang
Og sad og drak til Midnat i muntre Brødres Kreds
Og alle er de borte, de gamle Vennetræk.
Engang en Mø jeg elsked, den første af sit Kiøn,

Mig hendes Dør er lukket; hun mig ei meer vil see;
Og borte er de alle, de gamle Vennetræk.
En Ven jeg engang havde, en bedre ingen har,
Jeg utaknemmelige! jeg ham med eet forlod,
Forlod ham at erindre de gamle Vennetræk.
Jeg som et Gienfærd vanked omkring min Barndoms Spor;
Mig Jorden syntes øde, jeg maatte vandre paa,
Og søgte af forgiæves de gamle Vennetræk.
O du Ven af mit Hierte! meer end en Broder, du!
Hvi er du ikke baaren udi min Faders Hiem,
Vi kunde sammen tale om gamle Vennetræk;
Hvor nogle ere døde, og nogle mig forlod,
Og nogle fra mig reves; men ingen er igien,
Ak alle er de borte; de gamle Vennetræk!

Jeg behøver, kiæreste Liebenberg! i det jeg afskriver disse Linier ikke at tilføie, hvilke Skygger, Minder, Billeder fra vore aarle Dage staae for mig, de ville, naar du læser det, omsvæve dig, som mig, og en Taare i dit Øie vil hylde dem, og de ugienkaldelige Tider.

Det trettende og fiortende Brev sysselsætte dem med en os begge udentvivl hidtil ukiendt Digter "den elskværdige John Wilson en af de yngre engelske Digtere der berettiger — siger Hr. J. — til stor Forhaab-

ning. Han er practiserende Lovkyndig i Skotlands Hovedstad, og almindelig agtet. Hans første store Digt Palmeøen besynger to Elskendes Skiæbne, der ved et Skibbrud redde dem paa en øde Ø, og endelig komme tilbage til England, efter at have opholdt dem syv Aar paa denne Ø, hvor en Datter er fød dem. De Steder han meddeler deraf, og som beskrive Skibets stolte Tryghed i Skibbrudets Dieblik; hvorledes den unge Kones Moder i England hver Dag i de syv Aar var gaaet til Stranden, hvor hendes eneste Barn var gaaet ombord, nu endelig et Skib ankom, hvorpaa sagdes at være tree Christensiæle, der havde for adskillige Aar siden lidt Skibbrud paa en ubeboet Ø, og det opdagedes, at det er hendes Datter, hvem hun saalænge har begrædt som død, er i mine Tanker særdeles smukke, især Beskrivelsen af Moderens Længsel; men jeg seer mig ligesaalidet istand til at lade dem skee Ret i Fordanskning, som et lidet Digt: det sovende Barn, der anprises med Føie som særdeles smukt; dog kan jeg ikke nægte mig at meddele een Strophe deraf:

O skiønne Syn! o at jeg nu
Var atter ung og reen som du,
Dog ak! Regnbuens Straaleform
Kan see, men ikke trodse Storm

Tid kan de stolte Fier, der funkle
Paa Paradisets Fugl, fordunkle,
Og, saa er Skiæbnens Lovbud, Aar
Omtaage Siælens muntre Vaar.

Som et af nyere Tiders yndigste landlige Digte nævnes nu et i den wilsonske Samling Medefiskerne kaldet. Mellem flere virkelig nydelige Brudstykker han meddeler deraf, drister jeg mig kun til at fordanske følgende Skildring af Vaaren:

Den store Sol med umodstaaligt Smiil
Adspreded Skyerne, og traadde frem
At hylde dig! en listig Hymne blev
I høie Luft af lave Vinde sunget,
Og dine Fødder, da de rørte Jorden
Knap kunde flytte dem blandt Blomstervrimlen,
Naturen strødde over Dal og Høi og Mark
At hilse sin velsignede Befrier.
Hvor er I, skiønne Træer, forandrede!
Og I forandres end, i det jeg stirrer
Det synes, som et Glimt af grønligt Lys
Paa eder fra en Regnbu faldt; men det
Blandt Eders Qviste leved, klarnende
Til dybre Straaleglands med hver en Time,
I søde Fugle, vare I i Søvn
I alle Vintrens Timer under Vander

Hvad eller i mosklædte Huler! —
Ei, spøgende i Træ og Luft, Ja dog
Er skiønnere, end hine unge Lam
Der sende spæde Bræg, lig Barnets Røst,
Halv bange og halv fro fra Dalens Side.
Velsignte Skabninger! ved Syn af Eders
Fuldkomne Uskyld Mandboms strænge Tanker
Bortsmelte til en Stemning, der er mild
Som Qvindedrømme. Strid af dristige
Forstand, Oprør af æresyge Haab,
Og Ærens Styrrelyd, alt det tilbedte
Bramvæsen, fyrige Gemytter brænde
I deres Stolthed for, bortflye som Skyer,
Der skilles, efterlade Siælen reen
Og klar som Himlens lysblaa Dyb.

Skotlænderens fromme Sindelag helliger Digteren følgende Linier

Udvalgte Bøger, fromme Mænd har skrevet,
For Støv bevarte ligge i hver Hytte
Igiennem skotske Dales vilde Centrum,
Samt Bibelen, ved hvis velkiændte Sandhed
Af Bønderne hver jordisk Tanke prøves,
Velsignet Forret for Naturens Skiald
At muntre dydig Armods Hiem med Glimt
Af Lys, langt skiønnere, end ofte de

Der spille over Herresæders Glands.
Mig synes, jeg et skiønt elskværdigt Barn
Seer roligt sidde paa sin Moders Knæ,
Og læse med en sagte Læspeerost
Et Sted af Søndagsbogen, medens Taare
Staae i hans smaa og venlig lyse Øine,
Til reent af Ynk betaget hvide Arme
Han snoer om hendes Hals, og skiuler et
Hoiskbarnligt Suk ved hendes glædte Bryst,
Lig kielne Lam, halv spøgende halv frygtsomt
Et Blund sig skiuler under Moderen,
Der bræger; nu den lykkelige Moder
Tit kysser ømme Barn, og lægger Bogen,
Og spørger, om det end den fremmede
Erindrer, der for længesiden gav det
Et Afskedskys, dets Øines Smiil velsigned?
Hans Hulkgraad øm Adminbelse forkynder
Han græder ved at tænke, at saa øm
Og god en Mand har skuldet døe.

Wilsons meest bekiændte — og som det synes — meest betydelige Værk er Den pestbefængte Stad (Edinborg 1816) der sysselsætter sig med Pesten i London 1666, og er dramatisk affattet, skiøndt det ikke egner sig til at opføres. En Søofficier, der kommer fra en lang Reise, iler til London,

at see og hielpe sin Moder og Søster. En Ven, som ledsager ham, trøster ham, at Stilheden kommer af, at der er hellig — Løverdag — Aften

Uglædelige Sabbath! fordum ei
Hendøde dine søde Aftener
Saa tyst langs Themsen. Nu hvert Seil er rebet,
Af Rorkarls Haand er Aaren faldet ud;
Du flyder hen i livløs Majestet,
Du Ørkens Strøm, der nys var fyldt med Glæde.
Reen Luften er og skyløs over al
Den mægtige Steenudørk, som paa Søen
Om Skibet der fremglider; død al Ild
Og ei en enkelt Krands af Røg sig hæver
Op over Taarnenes og Spires Stilhed
Hvor ørkesløs pragtfulde Bue hænger
Ud over lade Flod. Ei mindste Plet
Man seer paa den at røres. Der den hænger
Regnbuen liig paa uveisomme Himmel.
Her paa den samme Plet, hvor nu vi hvile,
Den Morgen, da jeg seiled sidst fra England,
Min Moder Armene slog om min Hals,
Og sagde med høitidelig af Graad
Uhæmmet Røst: Søn! et Farvel! det sidste!"
Til den høitidelige Røst paa Havets

Grølfulde Ord foer mig igiennem Siælen,
Og jeg i sørgelig Musik har hørt
Den stiæle sig op af folbare Stilte.
Paa vor Hiemreise, da vi talte med
Det Skib, der sagde os om Pesten, vidste
Jeg, Raaberstemmen Sorgetidender
Vort Hierte vilde bringe; thi jeg saae
Dets Seil i Frastand sorte fra sig kaste
Med Haan en Straaleregn af signet Sol.

En gammel Mand, der flygter ud af Staden med et Barn, beskriver Stilheden, de aabne Grave, som rædsomme, og advarer dem at flye. De trænge ligefuldt ind i Staden, paa en af de offenlige Pladser harangverer en Bedrager Folket, men befaldes under sit Markskrigeri af Pesten, og alle flye ham. Søofficierens Elskede er fra Vestmoorland kommen til London, alle hendes Paarørende er hende fradøde, og hun staaer i hellig Begeerstring de Døende bi. Vi finde hende i lydelig Bøn i en Kirke; hun udraaber:

O lad paa denne vilde Verdens Bølger
Mig gaae usynkende ved Troen; ræk
Din Frelserhaand til eensomme Forladte
Paa Havet, der ei haaber Hvile uden
I Himlen! og, o! denne hellige Stilhed
Den dybe Fred! hin Sky saa ærerig

I sin Uendelighed! den talløse
Hærskare Stierner brændende saa blidt,
Og alt det flydende Lysunivérsum
Opløft min Aand langt over Grav, og sig mig:
At mine Bønner er i Himlen hørte.

Officieren iler uden at ane, hans Elskede er ham saa nær, til sin Moders Huus — Hun er død, hans Broder er død; en Søster forkynder ham det med disse Ord:

Jeg sidste Nat hos hende sad, og talte
Om dig; so stille Timer talte vi
Om dig og ingen anden; lille William
Sad paa sin søde frygtsom tause Viis
Ved Moders Fødder i sin Stoel, og stundum
Saae hende op i Ansigtet, og syntes
At lytte om sin Broder fiern til Søes.
I Morges tidlig saae jeg ind til dem
Snart af en Hændelse. Den lille William
Laae med sit lyse Haar, sin Rosenkind,
Død, skiøndt jeg troede først, at han kun sov.
Du troer, var Moders Ord, at William sover,
Men han er død. Han sygnede i Nat,
Og mens jeg bad, han drog et langt dybt Suk,
Og aandede ikke mere.

Jeg fandt, at paa sin Seng hun havde lagt
Saa mange af de Smaaforæringer,
Du fra din første Reise bragte hende
Fra Indien. Muslinger med Sørgeglands
Paa disse hvide Jordelagen skinned,
Og stolte Fiedre, som faa Timer før
Den Lille havde leget med, imedens
Han stedse læspede sin Broders Navn,
En sørgelig Modsætning giorde med
Det bleege blege Ansigt, der saa stille
Laae under mørkebrune Haar. To Breve
Er end i hendes Haand, som Døden lukked,
De jordes skal med hende; et var skrevet
Fra Eders Høvding efter store Seir,
I over Ruiter vandt, med høiest Roes
Om hendes Søns fuldkomne Sømandskab
Og Mandighed. Det andet, næsten nu
Af Graad udslettet, var fra Eder selv,
Det sidste, hun fra Eder fik! og talte
Om Eders Hiemkomst. Dreng! Gud signe dig
Jeg er for gammel til at græde; men
Slig Hiemkomst præsser Taare af mit gamle
Henvisne Hierte.
Sønnen. Det er Fraværelsens Forbandelse;
Vor Ømhed bliver for tungsindig, alt

For om — for dyb for alle fierne Venner.
Hiem komme vi, og dem vi finde døde,
For hvem vi ofte græd, unyttig græd
Imedens de i deres Glæde var.
Sømanden da med knuset Hierte gaaer
Igien paa Havet, der sig rædsomt velter
Omkring den hiemmeløse Jord.

Nu gienkalder hans Elskede sig mellem Sine deres første Kiændskab, derpaa mødes de, omfavne hinanden, og befaldes begge af Smitsotten. Da dette ulykkelige Moment indtræffer, siger hun:

Dit Ansigt
Er ganske overgydet med en Stilhed
Langt skiønnere end Søvn, og Spøg, og Fryd
Jeg er ei meer utrøstelig; vi døe
Som tvende glade Bølger, mødende
I Vellyd og i Maaneskin paa Havet,
Hensmelte stille, i den stille Ørk.

Og i det hun drager ham i sin Favn, siger hun:

Din milde hvide rene Barm mit Hierte
Som Fiedre af en ynksom Engel møder
Og alt deri saa roligt er som Sneen
I aandeløse Midnat.
En sød mild Røst gienlyder fra det Fierne
I Siælens Allerinderste,

Nu klarnende, og nu hendøer igien;
Og efterlader Taushed blid som Søen,
Der paa sit Bryst har alle Himlens Stierner.
Vi gaae til Slum og vaagne skal med Gud!"
"Syng, før jeg døer et Vers mig af en Psalme
En af de Psalmer, du for længe siden
Sang Søndagaften, hulk ei saa min Magdalis!
Han døer ikke med ham; men Præsten siger om hende:
See hendes Aandedrag netop bevæger
Hans Lokker paa hans Kind. Hvor kierlig ligge
I sidste Søvn de hvide hulde Hænder
Ei paa Hans Hals og Bryst; bort drager Siælen.

Og da han nu jordes, segner hun afmægtig ned ved Randen af hans Grav, og Folket siger:

Een lille Grav, den ene døde Sømand
Den døende Ungmø, og! de Venners Undring
Saa stille, høie — men medlidende
En dybre Ærefrygt indgyder os
En dybre Menneskesorg, end vide Grav
Med dets utalte Liig

Derpaa siger Een:

Vee og Død

Hin lyse Engel fik tilsidst til Bytte.
Jeg end i Gaar saae hendes Himmelansigt,
Med eet sødt Smiil en Stues Skriig at stille,

For hende Welde sølvgraa Lok vil rive,
Og Barndom mumle eene hendes Navn
Med Graad i sorrigfulde Drømme.

En anden:

Hendes blide Haand
Har mine Spædes Øine lukt, og da
Hun vendte sig at gaae, sank Skiønheden
Af hendes Ansigt i sin Graad saa dybt
Ind i mit Hierte, at jeg med en Art
Af Fryd betragted disse spæde Liig,
Forvisset ved medynksom Engels Smiil,
De vare gangne op til Himlen.

Ogsaa hende kalde Englene til det evige Liv, og hellige Sange og Velsignelser slutte Digtet, der er efterlignet efter Defoes Historie om Pesten i London. Digteren siger om Pestens Virkninger

Som Tordnen ængster
De ringere Skabninger i Luft og Jord,
Saa bøier Pesten alle Menneskhierter
Med eet; den kiække hos naturlig feige
Gik zittrende; til en urolig Mængde,
Der travle Liv hentræller tankeløst,
Og ei i deres Siæles Tummel hører
Affældigheds almindelige Sprog,
En Røst kom ned, der selv sig giorde hørt.

Da Dødens Finger bøvende med eet
Bortfeied fulde Gader ned i Graven.
Med Pesten da opstod en rædsom Kamp,
Og de almindelige Livets Former
Gik fremad med fortvivlet Voldsomhed.
Vidt opsløi Skuepladsens fulde Døre,
En bleeg og ræd Tilskuerflok, hvis Siæle
Saae i Forvirring ud igiennem Glaret
Af convulsivisk Latter, sad, og jubled
Ved smudsig Grovhed, og vanhelligt Skiemt.
End hørtes Krigsmusik ad Gaderne
At drage, og Soldatens Vaiefiedre
Med vante Stolthed sig bevæged. O
Forfængelige Bram af disse usle
Uværdige Dødsredskaber, nu selv
Hengivne Døden. Barneabespil
Som Pesten haaned, bød een Nat Trompeten
At tie, lagde Fiedrene i Støvet.
Taust som Naturens øde Dale, sov
De lange Gader — mægtigt London syntes
Med sine Templer, Domer og Palladser
En høi Forsamling liig af ranke Klinte,
Der Himles dybe Stilhed bringe ned
Den over Orken at udgyde. Skove
Af Master steeg igiennem klare Skin

Af solbestraalte Flod, men deres Flag
Var alle strøgne, hvert et Seil var nede,
Mangt fiernet Land har følt, det stolte Hierte
Med eet er standset, og den Gang jeg saae
Ned paa Domstæderne, og Torvene,
Hvor eengang Siælen af hin Verdens Sysler
Liig Havet bruste, denne Lyd forgiæves
Da streed i min Hukommelse.

Mig synes at dette poetiske Maleri af Pesten uden Betænkning kan sættes ved Siden af hine Oldtids Skildringer deraf, men hos Thucydid, Lucrets og Ovid med saa megen Føie beundrer.

Din N.

Fierde Brev.

Efter at have meddeelt saameget af Wilsons Hoveddigt, nævner vor Forgiænger blot et andet Digt af ham: the Convict, hvori en Uskyldig, i det Dieblik, han skal rettes bliver frelst, ved det man opdager den virkelige Morder, som ikke uden Fortieneste, og tilføier at man roser hans Digte the Childrens dance og the Scholars Funeral. — End og uden at kiende Noget til disse, ville vi i de ovenanførte

Brudstykker ubentvivl have nok til at erkiænde, at det sikkerlig ikke er formeget sagt, naar det nu hedder: at Wilson ikke er uden digterisk Anlæg! At vi derimod saa ganske ubetinget vilde underskrive det følgende: at han ved større Studium sikkert vil opnaae høi Ære i sit Fædreland; forekommer mig saare tvivlsomt, da neppe Savn af Studium er den Mangel, der kan foreskastes de ovenanførte Fragmenter.

Nu nævnes en Hr. Ligth Hunt, som den, der ved et Digt: the Story of Rimini, efter Dantes skiønne Episode, Paolo og Francesca (i hans Inferno, .Cantos) vakte større Forhaabninger, end han ved sine nyere Digte af den — (arnim brentaniske) Knaben Wunderhorns Skole, har hiemlet.

De anførte Steder af det forstnævnte Digt ere i Sprog og Versification saa skiønne, at man kunde fristes at ønske det hele fordansket, af en heldigere Haand, end jeg torde tiltroe min at være.

Vort Fædreland har nys gienvundet en Digter, der dannet i Frimannernes og Jacobiernes Skole, ikke blot besidder Alt, hvad hertil udkrævedes, men endnu dermed kunde forene den Fortieneste, at hosføie en Fordanskning af den dantiske Original, af hvilket han i dette Tidsskrift alt har skiænket os een kostelig Prøve.

Femtende Brev omhandler en Mistris Grant, af hvis Samling the Highlanders and other Poems hvoraf den tredie Udgave udkom i Edinborg 1810, og der samtlig angaae Biergskotland, efter en udførlig og interessant historisk Indledning, af forstnævnte Digts tredie Sang, meddeles Fragmenter af Fortællingen om den — i Skuespillet Edward af Skotland ligeledes forekommende — Miss Flora Macdonalds ædle Trofasthed mod den fredløse Prinds Carl Edvard, hvem hun efter Slaget ved Culloden frelste, men blev selv fangen, og ført til London, for der at domfældes, og henrettes med Prætendentens øvrige Tilhængere, men benaadedes af den ædle Georg den anden, der lod hendes Høimodighed og Trofasthed mod den sidste af Skotlands gamle Kongestamme vederfares Ret, og skiænkede hende sin Frihed; hvorpaa hun en Tidlang opholdt sig i London, vandt almeen Beundring for sit Heltemod, og mange Tilbedere og Beilere for sin Skiønhed; men blev sin skotske Brudgom tro, ægtede ham, og udvandrede 1776 (?) med ham til Nordamerica.

Som en kort Prøve af dette smukke Digt maa jeg indskrænke mig til at fordanske følgende skiønne Linier, om Biergskotternes beundringsværdige Tro-

fastheb mod deres ulykkelige Prinds, efter Culloden-slaget:

Hvo siger os, hvad Farer end ham vente,
Fortæller hans frembeeles Vandringer,
Et over al min Roes ophøiet Værd
Hvo skal tildele Lonnen, det fortiente?
Frygt, Stolthed, Gierrighed, som Verden herskes af,
Her ingen Dyrker var istand at finde,
Har nogen paa udmærket Hæder Krav,
Hvor alle lige Hæderskrandsen vinde?
Da Stolthed styrted Engles Oprørskarer,
Een trofast Abdiel sin Tro bevarer,
Da Stuartslægten Rum for Skiæbnen gav,
Da Landets Had kun een Forræder traf.

At det er ikke Versificationens og Udtrykkets Skiønheder, men kun Tankernes, og det især den herlige Sammenligning i de sidste fire Linier, jeg vilde give dig Forsmag paa, vilde du uden min Anmærkning sikkerlig kunde sige dig selv.

Det sextende Brev omhandler tvende andre brittiske Digterinder. Den første er Lady Morgan, af hvem der og findes et interessant Portrait. Om hende siger Hr. J.

"Til de Damer, der for Øieblikket meest udmærke dem i Litteraturen, hører Lady Morgan, fød Miss

Owenson. Hendes Fader, en Paarørende af Oliver Goldsmith, havde en umodstaaelig Tilbøielighed til at tage sig af Skuepladsen, og satte derved sin Formue til. Han opholdt sig i forskiellige Egne af Irland. I de Forlegenheder, der opkom i hans Familie, udviklede hans Datters, den nuværende Lady Morgans Talenter dem meget tidlig. Hun røbede i sin tidligste Ungdom stort Anlæg og Forkiærlighed vexelviis for Musik og Maleri; men inden hun endnu havde naaet de Aar, hvori Smag og Genie kunne anvende lærte Kundskaber, som Skatte, blev hun nødsaget at arbeide for Brød. Hendes første Roman var en slavisk Efterligning af andre Romaner, og blev uden Bifald. I hendes seeneste Arbeider udviklede sig en hende egen Originalitet, og i hendes Wild irish Girl skabte hun en Art Digtning, som maaskee de almeenyndede Romaner, der tillægges Walter Scott, skylde deres Oprindelse og deres Form. Ovennævnte Roman, og hendes kort før trykte Novice of St. Dominic bragte hende imode i Irlands og Englands høiere Cirkler. Hun kiendte til den Tid intet til Livet, var opvoxet i eensomme af vilde Naturscener omgivne Egne, og alle hendes Caracterer svarte ikke til den virkelige Verden. I Omgang med faa Mennesker havde hun ikke lært at kiende

dem; thi alle de udannede Selskaber, hun undertiden kom i, havde efterladt hende stum og uden Deeltagelse. Hun kom i sit Element, da hun kom i de dannede Cirkler. Alt inden hun udarbeidede de sidstnævnte Romaner, havde Paarørende, Sir Maltby, og Lady Crofton optaget hende paa deres gamle Herresæde ved Oceanet i Grevskabet Sligo. hvor hun fornemmelig udarbeidede sine patriotic sketches, hvori hun skildrede de maleriske Skiønheder, og de ukunstlede Landboer, Landstedet var omgivet af——. Hun er fra sin tidligere Tid af blevet meget forfulgt af Fiender; men har stedse havt de bedste Vidnesbyrd for sig, har været ubøielig i Ulykke, og altid stræbt og sorget for sin Familie, at erkiænde og at udøve var Ret stedse eet for hende.

Da hun paa det meest oprørende var bagvasket, ønskede Publikum i Dublin at kunde give hende Fyldestgiørelse, og der blev paa det dublinske Theater opført et Efterspil af hende, det første Forsøg, og meget talriig besøgt. Hendes Beneficeaften kom Hertugen og Hertuginden af Bedford (Lord and Lady (?) Lieutenant of Ireland) alle de lovkyndige, og Alt, hvad der var udmærket i Dublin, paa Comedie, for at giøre denne Aften ærefuld og indbringende for Forfatterinden. Hun er en af Englands yngste Skribentinder og har dog allerede skrevet overmaade

meget: St. Clair to Dele, Novice of St. Dominic 4 D. Wild irish Girl 3 D Patriotic Sketches 2 D. Ida 2 D. The Missionary 3 D. Odonnel 3 D. France 2 D. The lay of the irish harp 1 D. Hendes sidste Værk er Florence Macarthy. Hendes senere Skrifter robe mere Kiændskab med den virkelige Verden, og mere philosophisk Anskuelse af Livet, end hendes tidligere. Hendes Navnkundighed har derfor hurtig formeret sig, og den offenlige Opmærksomhed seer med Begiærlighed hendes tilkommende Pensostere imode. Adskillige af hendes Romaner ere oversatte paa fransk, spansk, og andre Sprog, og af hendes Memoires over Frankrig er 3 Udgaver udkomne i England, 3 i America, og 3 i Frankrig."

"Ved sidstnævnte Værk har hun giort sig meget forhadt ved at stille Ludvig den attendes Efterfølgere deres Nativitet, og forudsagt dem deres og deres Tilhængeres Skiæbne. Man kan ikke lægge hendes Bog over Frankrig ulæst fra sig. Denne Britterinde har beskrevet Frankrig, som Tacitus Tydskland o: som et Speil, hendes eget Land kan see sig i. Saaledes siger hun f. Ex.: Man viser ikke i Frankrig de efterlignende Kunster nogen overdreven Hylding. De sættes aldrig over Originalgeniet, men stedse under

det, istædenfor, at en berømt Skuespiller, eller den første Sanger i de første engelske Cirkler optages med mere Udmærkelse end en Ottway eller Cimarosa kunde vundet sig. I Frankrig hævder Skribenten eller Componisten i den offenlige Mening og i Privatselskaber en Plads, som Skuespilleren eller Sangeren aldrig kan naae. Hvor afskrækkende er det og for Geniet, i Mørket at modtage en usel Løn, forsømmes af sine Samtidige*, kun leve for Efterverden, der for seent rykker frem, til at vække de behagelige Følelser i hans Siæl, der vilde opkomme af Bevidsthed om egne Fortienester, naar Samtidiges Bifald kronede dem — medens efterlignende Kunstnere, der skylde hans Arbeid deres Held (???) der af hans Indbildningskrafts Frugter hente de Materialier, de forarbeide, smigres, adles (!!!) og betales med Ødselhed. Der gives ogsaa i England Digtere, der neppe have at leve af, medens italienske Sangere reise derfra med Riigdomme, som de i deres Fædreland kunne kiøbe dem Fyrstendømmer for, og engelske Skuespillere overlade dem til Udsvævelser, fordi de ikke veed, hvad de skal giøre med deres overvættes Rigdom, og hverken forstaaer at bruge den viselig, eller nytte den klogelig. I Frankrig komme derimod Fruentimmer, saasnart de have betraad Brædderne,

ikke mere i det gode Selskab, med mindre de ere betalte for at give Underviisning eller at synge (!!!) Men Voltairerne ere i Frankrigs gode Selskaber fra Arilds Tid foretrukne selv de høieste Dignitarier."

Men hvad vedkommer Alt det de nyeste engelske Digtere? vil du sige. Vist nok, men det vedkommer dog en af de nyeste Digterinder: desuden er det jo een af Brevformens Beqvemmeligheder, at man ved den kan faae sagt alt, hvad man vil, og hvorom man vil. Frygt imidlertid ikke, at jeg ligeledes skal af denne Beqvemmelighed lade mig friste til at faae indført Alt, hvad jeg om, eller rettere mod hendes Ladyships Oventilførte kunde have at erindre. Værst for Digter som for Kunstner selv, naar han søger sin Løn enten i usel Vinding, eller, det per antiphrasin saakaldte, gode Selskabs vel saa usle Yndest og Bifald; værst for ham, hvis han drømmer om nogen anden Rang end den hans Arbeids Værd, og hans Genies Adel beføie ham til. Ilde vist nok for det Land, hvor landstrygende Virtu lønnes rigelig, medens indfød Fortieneste miskiændes og mislønnes; men endnu værre for den Mand af Genie, der i denne sit Fædrelands Fordærvelse kun eller fornemmelig seer sin personlige Tilsidesættelse; og ilde for

Voltaire, at han synligen satte saa stor Priis paa den Rang, han havde i den Statscalender, hvor Stordignitarier stod over ham, han som stod saa høit paa Udødelighedens Tavler, hvor af hine høie Herrer ikke gierne pleier at findes.

"I Florence Macarthy skildrer hun Irlands Tilstand, da Regieringen ved Bedrag havde fremtvungen Union med Storbritannien, og især Lykkepaddehatternes og Servilernes Levnet, der ved blind Forgudelse af Magten vidste at tilegne dem Landets Marv, eller den slette Embedsmandsclasse, der, som en nordisk Prinds sagde, er den Støvsky, der omgiver Fyrsterne, saa de ikke see, ikke høre Folket. Bogen er skreven med Aand; men der ikke Handling nok deri."

Hendes egenlige poetiske Arbeider, de irlandske Sange meddeles her ikke. I det Sted omhandler Resten af Brevet en anden brittisk Skribentinde, den — ogsaa fra Prof. Brøndsteds Forelæsninger — bekiændte Skribentinde Miß Edgeworth.

"En Engelskmand — hedder det nu — siger et Sted i en Afhandling om Romaner, at han ingen større Fornøielse kiænder, end efter fuldbragt Dagværk, en regnfuld Vinteraften ved Caminen at læse en velskreven Roman, hvor den moralske Tendents

er puur og reen, og hvor det virkelige Liv er talende skildret. Ingen opfylder dette Krav, som Miß Edgeworth. Vore (nyere) tydske Romaner tabe dem kun alt for ofte i phantastisk Nonsens eller dovende Mysticismus; medens overalt i Miß Edgeworths elskelige Romaner puur Moral og reen Fornuft omgiver os, og fører os giennem de Scener af det virkelige Liv, der skildres os fore. Edenborg Reiview siger ved at beskrive den indtagende Roman fashionable Life, hvori Fortællingen the Absentees er min Yndlingsbog: Hos Miß Edgeworth viser sig en saa sielden Forening af klar Fornuft og uudtømmelig Opfindelsesævne, med et fortroligt Bekiendtskab med Alt, hvad der angaaer de forskiellige Menneskeclassers Sæder eller deres Lykke; en saa rigtig Vurdering af Glædens sande Kilder, og de Selvbedrag, hvorved de kun for ofte forstoppes, at hun udmærker sig fra alle Romanskrivere. Skulde hun stode paa en Læser, der ikke ved de meest lykkede Steder i hendes Værker gribes af Beundring eller Henrykkelse, vilde vor Mening om hans moralske Følelse eller Smag kun være meget ringe; og vi have at agte os selv deshøiere, hvis vi forekomme triviale i hans Dine. Det er vanskeligt at sige, om man

mere maa elske Miß Edgeworth for det siældne Talent, hun viser i sine Beskrivelser, eller for den Dømmekraft, hun viser i Valget og Anordningen af sit Æmne. Hun synes ikke blot fød, for at giøre os de Gienstande elskelige, hun i det Enkelte vil anbefale os, men for at lære os at kiænde og elske den hele Menneskehed."

"Den, der bedømmer Miß Edgeworth behøver ikke at insinuere, at vove, at antyde; men han opfordres her uden Omsvøb at udtale sin Dom. Man glemmer den Høflighed, man kan troe at være hendes Kiøn skyldig, i Betragtning af hendes mandige Forstand, og den lange Række af hendes fortreffelige Skrifter sigter blot til store og afgiørende Forbedringer i det borgerlige Samfund, til at forstyrre skadelige Fordomme, nedstemme vakte Prætensioner, forsone ydmyg Fortieneste med sin Skiæbne i ubemærket Lykke, og blotte den Elendighed, der paa den menneskelige Lykkes glimrende Høider avles ved Stræben efter frivol Ærgiærrighed eller rasende Forlystelser, kortsagt at berigtige Pøbelvurderingen af Liv og Lykke, opdage Blotted erne af de Meningsfeil, der pleie ved en indskrænket Jagttagelsesaand at blive almindelig hædrede, og giøre Vigtigheden mærkelig

af de ringere Dyder og Laster, der allermeest bidrage til vore daglige Glæder og Lidelser."

Det syttende Brev omhandler en Hr. Herbert, der i mere end een Henseende vedkommer os nærmere. Den Formodning, som i dette Brev yttres, at han længe skulde have været i Danmark, først, som Postmester i Tønningen og siden som Godseier i Holsteen, er vel i et følgende Brev gienkaldet, med Tillæg, at han er Broder af en Lord og beklæder et geistligt Embede i den engelske Kirke; derimod vil jeg, efter at have giort dig Rede for, hvad Hr. J. siger om ham, selv komme til at fremstille dig ham som en Kiænder og Beundrer af vort Sprog, hvori han endog selv har giort Vers.

"Man har — siger Hr. J. — fra Arildstid af været af den Mening, at Digtekunsten behøvede overnaturlig Bistand. Digterne have derfor (?) fra tidligste Dage skabt dem overjordiske Riger, og ingensteds er den hedenske Himmel mere befolket, end hos Ovid og andre Digtere. Du veed, at vor Gerstenberg, vor Klopstock, og i senere Tider for alle La Motte Fouqué søgte ved Digte at sandseliggiøre den nordiske Mythologie. I Hr. Herbert i Engelland have de faaet en Fostbroder. Southey, Byron og Moore havde i deres Digte oplivet den indiske og ma-

homedanske Himmel; Herbert søger at aabne os Odins Himmelsal. Først øvede han sine Kræfter paa at oversætte os islandske Digte. Han siger, at hver Uge Thor, Wodan, og Freya møde det engelske Øie i Betegningen af Dagene, og han skabte sit Digt for at skaffe sig Leilighed, som Ovid, til at sandselig-giøre og dybere indpræge Læseren Nordens Gudelære. Hans Digt udmærker sig ved Elegants og Correction. Han har tænkt over Digtkunstens Væsen, og er fuldkommen bevandret i alle Fortidens Mønstre; men man bebreider ham, at hans Beskrivelser undertiden ere for overfyldte, og hans Stiil ikke levende nok. Men sikkerlig er der overmaade megen Vellyd i hans Vers, og ingen vil kunne aftvise ham Rang blandt sit Folks gode Digtere."

Til Hiemmel for denne Paastand beraaber Hr. J. sig paa sine Udtog; imidlertid vil du alt af ovenstaa-ende let selv udfinde Grunden, hvorfor jeg mellem disse indskrænker mig til at meddele dem, der vise hvorledes han har baaret sig ad med den poetiske Be-handling af nordisk Mythologie. Vel troer jeg ikke, disse Prøver ville kunne overbevise dem, som lukke forsætlig deres Øine for det soleklare Beviis, Oehlen-schläger i sine Nordens Guder (hans Baldur den gode og flere Arbeider af ham ikke at omtale) har

givet paa denne Mythologies særdeles Tienlighed til poetisk Behandling; da her midlertid ikke pleier at fattes paa dem, for hvem intet er ret kraftigt, uden hvad der kommer udenlands fra, torde det ikke være af Veien, at vise, hvad i England er i denne Henseende forsøgt.

Det her omhandlede Digt hedder Helga, er i syv Sange, og udkommet 1815. Det Æmne er det samme, vor Suhm i sin deilige Fortælling de tre Venner, har behandlet, og forekommer det mig sandsynligt, at Digteren har kiændt denne Behandling, skiøndt han tillige har benyttet det islandske Original, hvoraf han i sin select icelandic poetry (hvorom siden) har meddeelt en Oversættelse.

Følgende er et Forsøg til at oversætte det Sted, hvor Kampens Møer beskrives at have omgivet Hialmar i Striden med Angantyr:

Ved Hialmars Side
Sex Møer i fulde Rustning vak,
Hver paa en Hest, som Lyset snar.
De Gangere af himmelsk Blod
Slog Jorden med utaalig Fod,
Fnøs vrinskende saa stolt i Sky,
Som de alt hørde Kampens Gny,
Og brændte efter dib at flye.

Saa taus hver stod urokkelig
Og tankefuld saae ned for sig,
Det blanke Spyd hver synke lod,
Ei Haab, ei Frygt at kiænde lod.
Mild Fasthed blide Mine har,
Saa kiæk, skiøndt himmelskiøn den var.
Men ei til mindste Medynksglimt
Fra mørke Øienbryn saaes Skimt.
Ei Ømheds milde Taare randt,
Ei Kiærlighed et Hiem der fandt,
Skiønt Qvindeansigt aldrig saa
Ulidenskabligt strængt man saae.
De taled ei, men frem de reed
I Herrefærd. En Straale ned
Fra mørke Øienbryn de slog
Paa Hialmars Ansigt, som de drog.
Nu de sig svinged rundt, og holdt,
Og saa den første raabte stolt:
Priis hver, der faldt paa Kampens Val!
Udødelig i Odins Hal
Ei i uværdig Ro skal han
For Sot og Ælde vorde Ran.

Med Forbehold, at det er kun Tankerne og Behandlingen af den nordiske Mythologie, og ikke den hos Digteren viiste Vellyd af Versification, du her

venter dig, vil jeg endnu forsøge mit Held paa det Sted, hvor Valkyrierne ledsage den i Kampen faldne Hialmars Aand til Odin:

Ad Middelluftens Taageegn,
Hvor Luftsyn svæver, glimter, døer,
Nu Kampens straaleklædte Møer
Igiennem Ætherluften lys
Og tusind Kloders Straalelys,
Og Sole med umerknet Skin,
Den faldne Kiæmpe føre ind
I glimmerfulde Majestæt,
Hvor høie Under bliver seet,
Naar Tordengudens Kongesæde
Sit Sted allene at beklæde.
Han Odin, Himlens Hersker, der
I al sin Ære sidde seer,
Og hos ham to kulsorte Ravne,
Hu og Forglemmelse, af Navne,
Hver Morgen paa uträttet Vinge
De underfulde to sig svinge;
Igiennem grændseløse Rom,
Hver Aften hiem med Budskab kom,
I Øret Odin Kundskab bar,
Hvad lønligt paa hver Klode var.
Dug under høie Tield er bred

Og Festen er paa den bereed,
I Guddomspragt Einheriar
Og Guder blandt hinanden var.
Der Heimdal Lysets Gud har Sæde
I skinnendhvide lyse Klæde,
Han af ni Undermøer fød,
I Hornet giver høie Stød;
I Himmelhorn det gyldne, som
Rundt høres alle Verdner om,
Til Liv opvækker Alt paa Jord,
Hvad aander, rinder, eller groer;
Han briste hør' hver Blomsterknop,
Hver Dunst af Floden stige op,
Der Ungdomsdronningen Ydun,
Med røden Kind og Rosenmund,
Som aander Sundhed; see hun bær
I riige Skaal saa reen og skiær
Af Himmeldug bestænkte Frugt
Af yndigst Farve, sødest Lugt.

Endnu kan jeg ikke modstaae Fristelsen, ligesom vor tydske Forgiænger, til Slutning at meddele Skildringen af en nordisk Vaars Trylleri, som heller ikke jeg veed saaledes at have fundet hos nogen Digter:

I Gaar beklædt af rædsom Snee
Var Biergets barske Aas at see.

Bag Høien stod da Solen rød,
Og hver en Aande Vind var død.
Sydvinden over Himlens Blaa
Før Solen oprandt, Slør mon slaae.
Tykt rulled Skyer, frugtbar Regn
Giød Syndflod over vide Egn;
Skiøn Eng, og grønne Dal fremgaaer
Og Varme vækker knoprigt Aar.
Kun Tryllehaandens Slag saa kan
Opvække Vaar i nordligt Land,
Ei gradviis seent opvarmes der
Foranderlige Luftninger;
For Diet, undrende derpaa,
Glands, Liv og Lys med eet fremgaae,
Det grønne pludselig frembryder,
Og Trylleblomster Jorden pryder.
Hiemkommet fra sin Flugt saa lang,
Rødvinget Drossel qvad sin Sang.
Sin Velkomst Sneppen Vaaren bringer,
Mens Vinden piber i dens Vinger;
Orhanen hilser smeltet Snee,
Med Vingeslag og galende.

Jeg kommer nu til samme Digters Select icelandic Poetry translated from the Originals

with Notes, udkommet 1806 i London i to Smaabind, der tillige begge synes at udgiøre andet Bind af denne Digters Miscellaneous Poetry.

Denne Samling er tilegnet Hr. Carsten Anker, Directeur for det danske asiatiske Compagnie (nu norsk Statsraad) først med følgende prosaisk Tilskrift: "Følgende Oversættelse fra gamle Sprog i hans Fædreland (hvilket, da det er i gammelt Blod og Tungemaal inderlig forbundet med Engelland, stedse skulde forblive sammenknyttet dermed ved uafbrudt Venskabs nøieste Baand) tilegnes som et ringe Vidnesbyrd om oprigtigste Høiagtelse og Venskab ved hans oprigtige og ydmyge Tiener"; og siden saaledes paa danske Vers:

Til Hr. Anker.

Forlader mig, I Muser! om jeg her
Opvække tør den danske Lyras Sang
Først i et fremmed Land; Vel kiænder jeg
Min Svaghed til at synge Danmarks Roes
I Danmarks skiønne Sprog! Veileder da,
Hendes Indvaanere med helligt Trin,
Hvor svæver den udødelige Aand
Af gammel Digtekunst fra Grækenland,
Og den almægtige latinske Bred,

Ophøier dem, og fylder deres Bryst
Med Reenhed, og Indbildningskraftens Magt,
At de maa snart den Ærekrone faae,
Som deres Sprog fortiener! Mig er nok,
At jeg fra Island, og fra Norges Kyst
Kan friske Krandse bringe til min Ven,
Og Blomster plukkede ved engelsk Haand.
Hvor gierne vilde jeg, hvor hierteglad
Med dig, min Ven! i Norges elskte Land
Klavre ad skovbevoxne Klipper op
Ligindtil Kiølens Spids, og Nordlands Kyst
Haloges ældste Bolig! O hvor fri
O hvor fortryllet skulde jeg omkring
Der følge Vildtets Spor, og modig (da
Sin Hede Middagssolen styrter ned)
Udstrakt nærved en høi balskyrig Fos
Udi den mørke Graneskygges Nat
Rose den Pragt af en almægtig Haand,
Som mellem Snee og Tordenskyers Skræk
Det usle Hiem af et frimodigt Folk,
Med Glæde har fornøiet! Ædle Land!
Hvori hver Egn erindrer vigtig Strid
Af gamle Helte, eller Runesteen,
Som Sønnens Pligt ei uden Heltesang
Lod reise til sin døde Faders Roes,

I Fordum Tid, da deres høie Navn
Indblæste deres Bryst ærgiærrig Magt,
Og det i Kamp uboielige Sind.

At du er for dansk til at gaae irette med den dannesindede Britte for de Sprog- og Ord-føinings Feil, der forekomme i dette vort Fædresprog helligede Hæbersqvad, veed jeg tilfulde, og er overtydet om, at det, disse Pletter uagtet, ikke har glædet dig mindre end mig. I den følgende Forerindring siger han: De Bind, der ere trykte paa Islandsk, ere talrige, skiøndt mange af dem ere blevne meget siældne; og et stort Antal gamle Haandskrifter ligge endnu uudgivne. De følgende Digte ere nøiagtig oversatte, og uprydede; med faa Undtagelser ere de givne Linie for Linie; og saa bogstavelig — troer jeg — som Forskielligheden af Sprog og metriske Regler ville tilstæde. For mig har disse gamle Digtes energiske Harmonie store Tillokkelser; de ældste ere de simpleste og skiønneste; thi den islandske Poesie udartede til Affectation af ugiennemtrængelig Dunkelhed og udsvævende Metaphorer. Jeg indseer, at meget af disse Levningers Værdie bestaaer i deres Egenheder, og i det Lys, de kaste paa de nordiske Nationers særegne Sæder og Overtydninger, hvilket vil blive tilintetgiort ved et Forsøg at for-

skionne dem. Den eneste Fortieneste, jeg har tragtet efter, er Nøiagtighed, og har jeg heri tænkt urigtig, kan jeg blot sige til mit Forsvar, at det vilde været meget lettere at udpynte dem end at efterligne dem trolig."

En indledende Beretning om Islands gamle Historie og Litteratur, som han giver Haab om, findes i det mindste ikke forved anden Part.

De indeholder, den første 1) Thryms Sang, eller Hammerhentningen af Sæmunds Edda; 2) Slaget i Hafurviig af Hiemskringla; 3) Vegtamsqvida atter af Sæmunds Edda; 4) Asbiorn Prudes Dødssang (af Orm Storolfsons Saga; 5) Gunlaug Ormetunge og Ravn Skiald egenlig Svavad og Skathedin af Solariod i Sæm. Edda; 6) Hialmars og Odders Kamp med Angantyr og hans Brødre efter Hervararsaga; 7) Hroks den sortes Sang af Halfs Saga; 8) Hakons Død efter Ewind Skaldaspiller; og 9) Biarkemaals første Strophe efter Hemiskringla og Saxo. Anden Part indeholder 1) Skirners Reise af Sæmunds Edda; 2) Brynhilds Rid til Helveg; sammesteds fra 3) Regner Lodbrogs Dødssang. 4) Harald Haardraades Sang; 5) Stærkodders Klagesang, af Biorners Kiæmpedater; 6) Grymur og Hialma. Tilligemed en kort Beretning om Islands Opdagelse.

Af denne Fortegnelse vil du see hans Valg og kunne slutte dig til hans Bevandring i den islandske Litteratur. Paa hans Behandlingsmaade af Fortællingerne selv og de kundskabsrige Noter, hvormed han ledsager dem, venter jeg med første, skiøndt maaskee andensteds, at kunde forelægge dig Prøver.

Din Rahbek.

Femte Brev.

"Den 3die Dec. 1766 fødtes en fattig Skræbber i Honnington en Søn, ved Navn Robert Bloomfield—" saaledes begynder Hr. J. attende Brev. "Da Skræbderen døde, efterlod han sin Kone, der holdt Skole, sex uopdragne Børn. Robert, der havde lært at læse og skrive, blev sat som Plougdreng hos en Paarørende ved Navn Austin, en Fæster i Sapiston, hos hvem han blev til sit femtende Aar 1781, da han, som for spæd til svært Arbeid, kom derfra, og til London, i Skomagerlære hos sin ældre Broder George, der var Skomagersvend. Her maatte han paa et Tagkammer, hvor der arbeidede fem Mennesker, opvarte Svendene og blandt andet læse dem Aviserne for."

Da denne Bloomfield er den berømte Naturdigter, der uden litterarisk Opdragelse har ved sit Digt, Bondedrengen, giort saa stor Opsigt, og han desuden med Føie kan ansees, som en Vendepunkt i den engelske Litteratur, da han er den eneste af de her forekommende nyere Digtere, der tillige nævnes i Bouterwecks classiske Historie af den engelske Poesie og Veltalenhed — udkommet 1810 — tillade du mig at omtale ham lidt omstændeligere, ved at tage den biographiske Artikel til Hielp, der i Idelers og Noltes Handbuch der englischen Sprache, findes forved de af ham meddeelte Prøver.

"Da der — hedder det da — ved at forelæse Aviserne, tit mødte ham et ubekiændt Ord, kiøbte hans Broder ham en Ordbog, hvormed han sattes istand til at forstaae Foxes, Burkes, Norths, og andres skiønne Taler, og beriges heraf med nye Ideer. Ogsaa tog hans Broder ham undertiden med i et Bedehuus for Dissenters, nu og da i et debatterende Selskab, og nogle Gange i Coventgardens Theater. Dette, og nogle Bøger, han læste, var den eneste Hielp, han havde til at danne sig. Paa samme Tid læste hans Broder the London Magazine; af dette Tidskrift, der tildeels og indeholdt

litterariske Efterretninger, fik Robert noget at vide om, hvad der foregik i den lærde Verden. En Dag forelæste han nu en Folkesang, han havde digtet efter en meget gammel Tone. Hans Broder, der undredes over de flydende Vers, opmuntrede ham at forsøge, om ikke maaskee Udg. af Magazinet vilde indrykke det. Det hedder Malkepigen, blev skrevet i hans 17de Aar, og optaget i Bladet tilligemed nok et Digt af ham, Sømandens Hiemkomst. Noget efter fik han nogle andre Skrifter at læse, som Miltons forlorne Paradiis, Thomsons Aarstider, og nogle Romaner; fremfor alt giorde Aarstiderne dybt Indtryk paa ham."

"En Strid, der opkom mellem Londons Skomagere om det Spørgsmaal, hvorvidt de, der ikke formelig havde staaet deres Læreaar hos en Mester, torde arbeide som Svende, bragte Robert, der havde lært af sin Broder, som kun var Svend, til at tage et Par Maaneder bort fra London, for ikke at volde Broderen mulige Uleiligheder. Han tog tilbage til Hr. Austin, hvor han blev meget vel modtaget, og opholdt sig nogen Tid. Fuld af de Billeder, Thomsons Seasons havde vakt hos ham, og fortryllet af de Naturskiønheder, i hvis Nydelse han havde tilbragt sine tidlige Aar, fattede han her den første

Idee til sit Digt the Farmers Boy. Efter to Maaneders Forløb tog han tilbage til London, og da Striden endnu ikke var til Ende, gik han i Lære hos en Mester. 1790 giftede han sig med et vakkert Fruentimmer fra Woolwich, medens han endnu arbeidede som Skomagersvend; midlertid havde han faaet sit Digt færdigt, der skal være skrevet paa et koldt Tagkammer. Længe kunde han ingen Forlægger finde til det. I November 1799 fik en Lovkyndig ved Navn Capell Loft, en Mand af Kundskaber, det af en Hændelse at see, og hvorvel han i Begyndelsen forargedes ved Tanken at skrive saadant et Digt bag efter Thomsons, blev han dog snart saa indtaget af dets Fortrin, at han i Forbindelse med sin Ven Hill gav til Pressen. Det kom da endelig ud 1800, og Digterens Broder George, som altsaa heller ingen almindelig Skomager maa være, skrev en Forerindring dertil med Efterretninger om Autor. 1802 havde det allerede oplevet 6 Udgaver — formodenlig endda det i Leipzig 1807 udkomne Eftertryk uberegnet — og da det syvende Oplag udkom, var i mindre end tree Aar 26000 Exemplar trykte og solgte. Det er oversat paa fransk, italiensk, ja endog paa Latin. 1811

vat alt den tolvte Udgave udkommet *). Det er udarbeidet i Hukommelsen, inden det bragtes paa Papiir."

Han har siden leveret to andre Digte, under Navn af Rural Tales og Wild Flowers, der tillige med the Farmers boy ere udkomne i Stereotypudgaver, et Beviis paa, hvad Yndest de er i. At han ikke har, som hans tydske Forgiænger Hans Sachs

An Sylvien gedacht
Und manchen Fuß zu kurz, und Schuh zu lang gemacht

synes man at kunne slutte af det, at han lever i London som Dameskomager.

Om Hovedbigtet selv anfører Hr. F. følgende Vidnesbyrd af en Dr. Brake: "Jeg har læst det med Forundring og Fornøielse. I sine Følelser og Beskrivelser har Forf. en pathetisk Simpelhed, der paa eengang giør hans Forstand og Hierte Ære. Hans Copier tagne af Naturen ere nye og troe, og berørte med Mesterhaand. Hans Versification viser undertiden en Harmonie og en Kraft, der vilde giort den største Digter Ære. Midlertid er Ynde og Lethed,

*) Des synderligere er det, især med Hensyn til det leipzigske Eftertryk, at en Bouterweck i Gøttingen 1810 kun kiændte Digt og Digter af litterariske Anmældelser. K. R.

hans Stils almindelige Caracter. Kort jeg tager ikke i Betænkning at paastaae, at siden Thomsons Dage vor Litteratur i den beskrivende landlige Digtning intet saa fuldkomment har at fremvise."

Et andet Sted siger samme engelske Kunstdommer: "Faa Idylskribenter have undgaaet slavisk at efterligne de Gamle. Bloomfield er en Undtagelse heri. The farmers Bay, skiøndt den ikke antager Eklogens Form, hører dog til Hyrdedigtenes Slægt, og tager ikke, som Thomsons seasons en viid Udflugt giennem alle Aarstidernes Phænomener, men dvæler næsten ene ved Landhuusholdningens Sysel; da midlertid Aarstidernes Skifte er forbundet dermed, har han meget passende deelt sit Poem i fire Dele, opkaldte efter Aarstiderne. Hans Arbeid er saa fortienstligt, at siden Theocrits Dage intet lignende i landlig Sceneri og Simplicitet er skrevet!"

"Til denne tryllende Simplicitet — tilføier Hr. J. selv — der udmærker Grækerne, kommer endnu den Individualitet, Troskab og Dristighed i Beskrivelse, hvorved Thomson er bleven alle Naturelskere saa interessant."

Aldeles stemmer dette med, hvad ovenanførte Haandbogsartikel af de engelske Misceller for Aaret 1800 meddeler om dette Værk i Sammenligning med

Thomsons: "Blidtflydende Vers, Følelse, Fromhed, Digterild, Talent til det malende, rigtig Sands for det naturlige og rørende, Kraft i Tanker, og Livelighed i Indbildningskraft er fælles for dem begge, men i Bloomfields Digte hersker høiere Simpelhed end i Thomsons. Ynde, medfød Ømhed, og det molle atque facetum, Horats i Virgils Ekloger ophøier, ere ejendommelige Træk hos den bloomfieldske Bondedreng."

Ustridig maa her det første Ønske være: at vi endnu eiede den heldige Fordansker af Thomsons Vinter, at meddele os det bloomfieldske Sidestykke dertil!

Gierne prøvede jeg at fordanske de hos J. anførte Betragtninger ved Enden af en landlig Fest, givet af Godseieren til Godsets Folk, saameget mere som de fra mere end een Side med Hiertets og Sandhedens Veltalenhed gientage det fromme Ønske, der fra vore bedre Dage sikkerlig endnu gienlyder i dit Bryst som i mit, skiøndt det med saa mange af hine Tiders Himmeltoner alt mere og mere synes at henveires:

Gid Bonden dog eengang skee Ret!

Men jeg har fundet dette Foretagende over mine Kræfter, og maa derfor indskrænke mig til den skiønne Slutning deraf:

Gud! Ædles Idræt Kraft og Lykke giv!
Medynksom mod os skiænk du Godhed Liv!
Arbeid skee Ret! da er min Hytte fri
Fra piinligt Savn, strafværdigt Klynkeri;
Arbeid skee Ret! da har jeg Fred og Ro,
Og aldrig Sorg skal i mit Hierte boe.

At Hr. J., som endnu mesterligere, anfører Oldensvinenes Mædskning, overrasket mig; i det jeg villig lader Digterens Kunst vederfares Ret, ønsker jeg dog med Lessings Prinds at beundre den i andre Æmner.

Særdeles er jeg derimod indtaget af den Beskrivelse af et Tordenvæir, saavel Haandbogen, som Hr. J. anføre, og som hin siger, at sættes i Ligning med den thomsonske Skildring af samme Æmne.

Træt Arbeidsmanden sigter Himmelets Ly,
Naar Midnat og en rædsom Storm fremgryr;
Landmanden vaagner op, seer taus og ræd,
Om Leiet Himlens Pile knittre ned.
Nu brister Skyen, brager Brag i Brag,
Nu hviner laaset Dør, nu ryster straaklædt Tag;
Tungvinget Storm langs oprørt Himmel svæver,

I mørke Fart, og vild sig Vinden hæver.
Løvrige Alm, hans Boligs Ly ved Dag,
For Vinden bøier sig med Lyd som Tordenslag;
I Skorstenspiben lyder rædsomt Skrald
Blandt Regnens Skyl og Hagelbygens Fald.
Forfærdet Gaardhund Hundehuset flyer,
Med ynksom Hyl hen til Gaarddøren tyer.
Hvor er nu Letsind? Stoltheds Søn, hvor du!
De Øieblikke prøves Mandens Hu.
Saa reen er ingen af Samvittighed,
Ærbødig Frygt han føler jo derved;
At lettet Hierte sig jo finder fro,
Naar udtømt Storm har tudet sig til Ro.
Velkommen end langvarig Regn mon slaae,
Afbrudte Søvn nu dobbelt tung faldt paa,
Med Morgensoel kom Drøm om Held og Lyst,
Fuld er hver Lade, og fuldbragt hans Høst.

Endnu kan jeg ikke nægte mig, at slutte med følgende Linier, hvormed Haandbogen ender de korte Udtog af dette fortreffelige Digt, hvortil Rummet mod Udgivernes Villie har indskrænket dem.

Du Evige, som hin Velsignelse nedsender,
Lær mig, jeg stedse meer beundrer og erkiænder;
Lad du mig Sædetid, og Høsten atter see
Blandt Skovens Løvfald gaae, og Sletters Iis og Snee;

Lad første Vaarblomst, Lund, Eng, Kornmark
bølgeriig
Omkring mit Hiem, min Siæl opløfte, Gud, til dig!
Omgiven af din Godhed, til din Throne
Jeg stedse sende Tak og Priis i ydmyg Tone!

Ved een af de Feil, Forf. i sit sidste Brev paa Grund af sin Fraværelse under Trykningen med Grund beder Undskyldning for, har et nyt Brev atter til Overskrift det attende. Af Registret see vi, det er kun en Fortsættelse af det forrige; det giver Efterretning om et i 1817 udkommet Digt, under Titel: Paris 1815, som her menes at være af Digteren Crabbe — om hvem i det følgende — eller een af hans Aandsforvandte; men i det sidste Brev siges, at det nu tillægges en Hr. Croley.

"Forfatteren — siger Hr. J. — er Revolutionen ikke god; men han er en god Digter, og der er ogsaa i Preusen, Østerig og det øvrige Tydskland saa mange Erindringer om Paris 1815, at Digtet ogsaa fortiener at blive bekiændt hos os."

Da vi danske i Almindelighed, og jeg vel selv i Særdeleshed, i ingen Henseende høre med til de os, vil du ikke undres over, at jeg f. Ex. hverken føler Kald, eller tiltroer mig Held til at fordanske de britiske Krigeres Følelser, da de ved deres Indmarsch i

Paris vinede Staden fra Montmartre, saalidet som den triumpherende Beskrivelse af Indmarchen selv; end mindre Sammenligningen af Abbediefængslet da, og som det i Septembernætterne (1792) var, og allermindst den følgende Skildring af September-scenerne selv.

Derimod kan jeg ikke, af Beskrivelsen af de tro Soldater, der — ved Napoleons Tilbagekomst — fulgte Ludvig den attende til Gent, nægte mig at meddele de sidste Linier, som der ingen Partiaand behøves til at sympathisere med:

Jeg elsker ikke Krig, for tit det galne Spil,
Tyranner spille, der dem vaagne holde vil.
Men det er ikke Krig; det bedre Navn er værd,
Naar Mænd paa Pligtens Bud omgiorde Kampens Sværd
Paa Spil naar Konge Land og Tro og Frihed er.
Mit Øie vilde fro al Jordens Pomp forsage,
Ved tarvelige Bord at see dem Sværdet tage
Og sværge under Sang og muntre Bæggerklang.
De Kongen leve vil, for ham gaae Dødens Gang.

For ikke længe siden har man i et af vore offentlige Blade, hoverende over, at man nuomstunder, Tak skee Tidens seirende Aand torde i Anledning af den religieuse Vigtighed og Gavnlighed af Kirkernes

Udpyntning med Malerier, og Billedstøtter, yttre, hvad man for faa Aar siden ikke skal have tordet; det være da og mig tilladt til Beviis, at man endnu under Døgnets artistiske Papisteri tør tale og tale, som i hin Tid, at anføre, hvad denne Digter — som ud af mit Hierte — efter at have beskrevet den catholske pragtfulde Gudstieneste i Notredamekirken har sagt i Anledning af vor protestantiskes Simpelhed:

Pragtfuld! men ei slig Brampomp mig behager,
Slet bøier Hiertet sig blandt jordisk Pragt og Pral;
Langt hellere jeg Deel i ydmyg Andagt tager,
Hvor skyggerige Skov og tause Dal
Vort Englands eenlige og lave Gudshuus favne,
Hvor reene Alterbord staaer øst i lyse Hal;
Paa kunstløs Steen man seer de Hedengangnes Navne.
Hvad blege Præst har der af Hiertet talt,
Mon dybt til Hiertet gaae, som her er Alt i Alt.
Tom Verdens Storhed er mod helligede Tag,
Hvorunder Fædrene sad mangen venlig Dag;
Alt om os Minde er, og for vor Fod Beviis:
Dybt giemmer Graven Alt, hvorpaa vi sætte Priis.
Hvor vi os vende hen, den for vor Øre svæver,
Den Røst, hvis Afskeed hver en Livets Pagt ophæver,
Der Hierte, Tanke, Graad, Bøn, Alting af os kræver.

Han som: Barmhiertighed, ei Offer! selv
har sagt
Hvis Fodtrin Himle er, hvad er ham jordisk Pragt?

Da du her, saa godt jeg er istand til at give dem, tillige har Forsmag paa denne Digters Sprog og Tone, vil du udentvivl fritage mig for at fordanske de af Hr. J. beundrede Linier over Hertuginden af Angoulemes Fangenskab.

Hr. J. forsikrer os, at Digteren ikke er mindre stor i at skildre Parisernes Latterligheder, end de Forbrydelser, de eengang begik; men da han ikke her giver nogen Prøve af det satiriske, siden han alt troet at have været for vidtløftig til at turde afskrive mere end et Sted om Waterlooslaget, som jeg ikke finder Kald at oversætte, forlader jeg denne Digter, og hans Digt, for endelig i næste Brev at komme til den ene af den nyere engelske Poesies Dumvirer, Walter Scot.

At jeg ved denne min Yndlingsdigter blandt de nyere, hvis samtlige poetiske Værker jeg er saa lykkelig fra en Ven at kunne faae ihænde, for det meeste vil gaae min egen Vei, uden dog derfor at tabe vor hidtilværende Ledsager of Sigte, vil du, haaber jeg, ikke ugierne see; lykkes det mig derved at vinde dit Bifald, agter jeg om muligt, naar jeg naaer Lord Byron, at prøve det samme. Din Rahbek.

Den grædende Konge.

Der ligger en Gravsteen saa bred og saa lang;
  Og Sorgepilen den græder.
Den Gravsteen vel ligger paa Kirkegaard trang,
  Og Pilen den græder og græder.

Derunder der ligger den deiligste Mø,
  Og Sorgepilen den græder;
Og aldrig bar skjønnere Land eller Sø,
  Men Pilen den græder og græder.

Og Kongen han sidder i Skarlagensskind,
  Ak Sorgepilen den græder!
Af Sorg er han gammel, af Graad er han blind,
  Thi Pilen den græder og græder.

Jeg havde mig Dronning saa faur og saa fiin;
Jeg havde mig Dotter i kosteligt Liin;

Paa Torne der hænger den Rose saa rød;
Saa smilte min Datter paa Faderens Skjød.

Paa Marken henveirer den Lilie vild;
Som Lilien bleg blev min Datter saa mild.

Og Skarntyden staaer med sin Dødningesaft,
Ak Dronning, hvi kjendte du Skarntydens Kraft?
  Ak Pilen nu græder og græder!

Den Ridder, som beiled til Datteren min:
Hvi elsked du ham meer end Konningen din? !

Og her staaer det Bæger af klareste Guld:
Nu ligger min Datter i svarten Muld:
Hvor Pilen dog græder og græder!

Og hvor blev min Ridder min Kæmper saa god?
Jeg saae, som en Munk han i Chorsdøren stod!

Og hvor blev min Dronning saa faur og saa fiin?
I Lænker hun blegner her under mit Trin;
Men Pilen den græder og græder.

Og hvor blev den Konge, den Fader, den Mand,
Mens Sørgepilen den græder?
Da alle de døde, da døde jo han;
Og hvo er det da, som her græder?

Og det er ei Konning, ei Fader, ei Mand,
Thi Sørgepilen kun græder:
Nei det er et Træ kun paa Gravens Rand,
See Pilen den græder og græder.

Søtoft.

Maaneharens *) Gesandt og Elephanternes Konge.

Hitopadesas tredie Bogs fierde Fabel
(udaf A. W. von Schlegels indiske Bibliothek 1. B. 2 H).

Man vel med Paaskud sig hielper imod de mægtige Konger
Ved det Paaskud om Maaneharen levd end Harerne fro.
Jeg sagde: hvorledes var det? Fuglene fortalte:

Engang da der selv i Regntiden fattedes Regn, sagde en Elephanthjord, der pintes af Tørst, til sin Fører: Herre! hvad Middel have vi til at leve? har ei ringe Folk en vandriig Bolig? Og vi, af Mangel paa Vanding gaae vi, som Blinde. Hvad skulle vi giøre? — Derpaa gik Elephanternes Konge ikke ret langt derfra, og viiste dem en klar Sø. Midlertid bleve de Harer, som boede ved dens Bredder, sønder-

---

*) Til at forstaae denne Fabel er det fornødent at vide, at Maanen blandt andet paa indisk hedder Sasin, et possessiv Derivatum af Sasa en Hare; eller og Sasânka, af samme Ord, og anka, en Plet, et Mærke, da man i Maaneskivens Pletter troer at see dette Dyrs Billede. Maanens Gud, Candras, bærer undertiden en Hare, eller fører dens Billede i sin Fane.

Fors. Anm.

trandbe under Elephanthjordens Fødder. En Hare ved Navn Ormegesigt, betænkte herved: Denne Elephanthjord vil dreven af Lyst til at drikke, komme daglig igien, og da er det ude med hele vor Slægt. — Herpaa sagde en gammel Hare ved Navn Seirsæl, lader ikke Modet synke; jeg skal skaffe eder et Værn herimod. — Med dette Løfte gik han bort, og medens han saaledes vandrede, overlagde han: hvorledes skal jeg tale, naar jeg staaer lige over for Elephanternes Hiord? thi

En Elephant ved Berøring, med Aande dræber alt Slangen,
Selv beskiærmende Landets Hersker, Niddingen og naar han smiler.

Jeg vil bestige en Biergtind, og give mig tilkiænde for Hjordens Anfører." — Da han havde iværksat dette, sagde Føreren; hvo er du? hvor kommer du fra? — Han sagde: jeg er en Gesandt afsendt fra den hoihellige Maane? — Hjordanføreren sagde: Mæld dit Ærende. Seirsæl sagde:

Om og Sværd blive dragne, eens taler stedse Gesandten,
Som ukrænkelig, frit han siger frem, hvad sig sømmer.

Nu taler jeg paa Hans Befaling: hør! da disse Harer ere Maanens Beskyttede, er det ei vel

giort, at du har forbrevet dem. Forbi de ere mine Beskyttede, just derfor fører jeg Harefanen. — Da Gesandten havde saaledes talt, blev Elephantkongen forfærdet, og sagde: det er af Uvidenhed skeet; jeg skal ikke komme hid herefter. — Gesandten sagde: Derfor nedbøi dig for den høihellige Maane, der her i Søen zittrer af Vrede, forson ham og gaa. — Derpaa førte han ham hen i den selvsamme Nat, lod ham i Søens Vande see det vaklende Maanebillede, og bød Elephanten at bøie sig. Guddommelige Herre! sagde han: hvad han af Uvidenhed har giort, vorde ham tilgivet! — Hermed forløvede Haren Elephanternes Konge. Derfor siger jeg

Man sig med Paaskud vel hielper imod de mægtige Konger

Ved det Paaskud af Maaneharen leved end Harerne fro.

K. R.

Bilag til historisk Artikel

(udaf Journal d. Deb.)

a) Ultraroialisten General Donnadieus Tale i de Deputeredes Kammer 8 Januar.

Møde den 8 Januar.

DHH. Seglbevareren (de Serre) Pasquier, Simeon, Roi, Portal, de Villele, og Corbiere ere paa Ministerbænken.

General Donnadieu har Ordet mod Lovforslaget (at bevilge Ministrene $\frac{6}{12}$ af Paalæggene forud) han holder følgende Tale:

M. H. En sælsom Omveltning er foregaaet; de Mænd, med hvem jeg hidtil har giort mig en Ære af at dele Grundsætninger, Tanker, Meninger; de Mænd, jeg ærer, og agter, og med hvem jeg troede at vandre her i fuldkomneste Enighed ad vort Lands Lyksalighed, tage nu en Vei aldeles modsat den, de selv 4 Aar i Rad have angivet, som den eneste, der kunde berolige Gemytterne; Jeg tilstaaer, lidet vant til disse pludselige Overgange, til disse improviserede Forbund, disse Støbninger af det Gode i det Onde, finde alle mine Ideer dem i Ulave ved denne ny Forening.

Jeg seer omkring mig, og jeg spørger mig selv, hvad der har kunnet frembringe en saa uventet Forandring?

Store Ulykker ere indtrufne iblandt os; en gruelig Forbrydelse har røvet os en Prinds, paa hvem Frankrigs Fremtid hvilte, afskyelige Mytterier, sigtende til at omstøde Monarkiet og Staten, have viist dem baade i Hovedstaden, og Provindserne; Revolutioner ere iværksatte paa adskillige Punkter af Europa; Samfundsbygningen synes undergravet i selve sine Grundvolde, fra een Udkant af Verden til den anden (!!!).

Midt under slige Catastropher, et Rov for de meest levende Uroligheder, hæver et Skrig sig fra hele Frankrig, og dette Skrig er en Anklageact mod Ministrene.

I har sagt, I har gientaget, at de Mænd, der vare kaldte til Statens høie Embeder, havde miskiændt, forraadt enhver dette Lands Tarv, alle Retfærds og Retskaffenheds Grundsætninger; eders Taler have gienlydet af Anklager imod dem, for at have villet omstyrte disses bevarende Elementer; og da Følgerne af dette selvsamme Forhold, mod hvilket I saa ædelt, saa kraftigt have giort Indsigende, ere

faldne Eder i Dinene ved virkelige Ulykker, ved uoprettelige Catastropher, hele Frankrig har seet og vurderet, komme I at række disse samme Mennesker Haand, give dem Bistand og Understøttelse, for paa ny at overgive dem vort ulykkelige Fædrelands Skiæbner. Jeg vover at spørge Eder, hvad er en saadan Forbindelses Cement? Under hvilken Tro, hvilken Sikkerhed indgaae I en saadan Pagt?

Førte i sex Aar uden Planer, uden Regler, uden bestemte Grundsætninger, føres vi endnu ligeledes.

Overalt sættes Lune og Vilkaarlighed i Retfærds Sted. Paa den ene Side et constitutionelt Monarkie; paa den anden Despotisme og Anarchie satte isteden for Almeenfrihederne. Her Troskab begiæret mod den svorne Tro; og der Foragt, Forfølgelse til denne Troskabs Løn. Alle Begreber om Ret og Uret aldeles forvirrede, alle Forestillinger om Orden og Fornuft kuldkastede; den Allerchristeligste Konges Religion fastsat som Statslov, og Haanlatter nedkaldt over hans Ministre, den lovlige Arvefølge i vore Kongers Slægt sat til Hiørnegrundsteen, i den Codex, der regierer os, og de meest umiddelbare Indgreb i denne Lovlighed, ved de Lærdomme, der ere skabte, understøttede under Beskyttelse af dette Monarkies

Ministre; Erkiændtlighed giort til en Last, og Uretfærdighed til Dyd.

En almindelig Opløsning af Armeen er skeet, og skeer endnu. Denne nye Gienorganisation, sagde Ministrene, havde til Hensigt, at rense Corpserne for de Officierer, som ikke ved deres politiske Meninger gav Monarkiet tilstrækkelig Sikkerhed. Herpaa, m. H. vil jeg henkalde hele Deres Opmærksomhed; her vil jeg lade dem anmærke, til hvad Grad man spiller Giæk med Menneskenes Skiæbner.

Ved den meest i Dine faldende Uforudseenhed, eller rettere ved en af disse strafskyldige Skiødesløsheder, en Frugt af den Ukyndighed, der var over Alt, har Frankrig skyldt den liden Omsorg, Ministeriet i 1814 og 15 bar for at sysselsætte sig med Armeens Aand, den største af de Ulykker, der kan ramme et Folk. Denne Armee, der i tyve Aar var ført fraÆre til Ære ved en Hærfører, som den troede at skylde næsten al den Ære, den havde vunden selv, og som hver Officier skyldte sin Lykke og sin Stand, syntes ganske udtrykkelig trappevis opstilt (echellonée) aldeles ordnet til at modtage sin General, og bære ham hen ad Veien ligetil Hovedstaden.

Denne Armee giorde da, m. H.; hvad alle Armeer har i gamle Tider giort, naar de vare satte i

lignende Stilling. Feilen er ganske deres, der ikke have vidst, at bruge nogen Forsigtighed mod det eneste Tilfælde, den eneste Fiende, der var at frygte.

Efter denne Catastrophe, sørgelig og ydmygende Hukommelse, der har kostet Frankrig to tusind Millioner, en Deel af sit Enemærke, og Frugterne af tyve Aars Møie og Erobring, ved Kongens Gienkomst troede man, at denne grusomme Erfaring fortiente, at man skulde give Armeen en Aand, der passede bedre til Statens Tarv; man vilde forvisse sig om Befalingsmændenes Grundsætninger, og lære Troppérne, hvilke en Soldats sande Pligter ere, der er væbnet frem for Alt at forsvare sin Fyrste og sine indførte Love.

Saadanne vare de Grundsætninger, der herskede ved Armeens Sammensætning og Organisation mod Enden af 1815 og i Begyndelsen af 16. Denne Armee, m. H. svarte til Frankrigs Forventning; Glemmer ikke, at det er dens gode Forhold, dens Fasthed i sine Pligter, De skylde — tvivler ikke derpaa, — De Deres politiske Tilværelse, Staten og Thronen sin Frelse.

Nu da, m. H. hvad har man giort ved denne Armee? hvad har man giort ved disse Tropper?

Det er her, det Ondes, Uordenens og Daarskabens Genius har viist sig aldeles tilfulde; Det er her, man maa see, til hvilken Forvildelse, til hvilken Afsind de smaa menneskelige Lidenskaber kunne lede Menneskene.

At regne fra den Dag, da disse brave Folk, troe mod deres Konge, troe mod de dem paalagte Forpligtelser, havde opfyldt disse, bleve de mættede med Ubehageligheder; de bleve landlyste, forkastede.

Vogter Dem, m. H. naar slige Udtryk udgaae af min Mund, for at vende Deres Tanker hen paa mig, at forestille Dem, at der i denne Fremstilling kan være noget personligt. Lader mig; jeg beder Dem, vederfares den Ret, at troe, at Generalens Interesse ikke her staaer i noget Forhold til den Deputeredes Mening. Jeg har vedligeholdt, forsvart, som jeg burde, Generalens Ære, jeg skal her opretholde, forsvare en retskaffen Deputerets Værdighed, hans Pligter.

Hele Legioner, erkiændte for at være inddrukne af rojalistiske Grundsætninger; Tropper, som paa Skrigene Keiseren leve! havde svart med leve Kongen! bleve sendte i Straffegarnisoner; kastede paa Øerne. En Mængde Officierer bleve afskedigede, og mistede deres Poster. I Kongerigets anden Stad

blev de retsindige Borgere nødsagede at flyde sammen, for at skaffe ulykkelige Officierer, som man sendte hiem uden Sold og Tractement, Midler til at naae deres Hiemstavn; og hvad var disse Officierers Forbrydelse? Det var at have forsvaret selv samme By under Raabet leve Kongen, mod Rebeller, der i Republikens og Keiserens Navn kom at kuldkaste Statens Love.

I tree Aar har denne Svimmelaand været Reglen for det Forhold, man har brugt mod Tropperne.

Hvo af eder kiænder ikke de haanende Spotterier, hvormed enhver Officier, der har fulgt Kongen i hine hundrede Dages Ulykke, er blevet modtaget i Krigsbureauerne? Hvo af Eder veed ikke, hvilke de Udkomster vare, man maatte fremlægge for at blive ansat, eller ikke miste sin Post? og det er efter en saadan Opførsel, og et saadant Ubilligheds Raseri, at disse samme Ministre nu komme, og klage over Troppernes Aand, undres over ikke mere at finde hos Officiererne den Nidkiærhed, den Hengivelse, de burde have for Kongens Tieneste. Disse Ministre vove at klage over, at finde disse samme Soldater, disse samme Officierer paa Forbrydelsens Vei!

Ulykkalige! det er Eder, der have kastet dem did, det er Eder, der har giort dem til Forbrydere; og I ville straffe dem derfor! O hvis Nationernes Retfærd stedse billigen anvendtes, paa hvem burde da Straffen for en saadan Misgierning falde? Jeg spørger her de retskafnes Samvittighed! jeg indstævner det for Frankrig, for hele Samfundet. Hvilke ere de sande Forbrydere? de som befale, eller de som lyde?

Og har, ved at bandlyse, ved at ramme Kongens Tienere, man ikke her tilkiændegivet, at man burde blive hans Fiende? Tænker De, m. H. at dersom de ugudelige Lærdomme, der ere Resultater af samme System, have givet Louvel Dolken ihænde, tænker De, siger jeg, at Magthavernes directe Handling ikke ligeledes mod Fyrsten har vendt den Kaarde, der var bestemt til at forsvare ham? Jeg indstiller det til deres Fornuft, til deres Omdømme; studerer, analyserer det menneskelige Hierte, gior dem Regnskab for det Herredom, Selvkiærlighedens store Interesse udøver over Menneskene.

See denne Interesse sat paa Spil, for at have fulgt en Vei, som man troer at være den gode! Vil De siden finde forunderligt, at man har kastet sig i Last og Forbrydelse?

M. H. De gode Huusfædre giøre Børnene gode, ligeledes er det de gode eller slette Regieringer, der giøre Nationerne dydige eller forbryderske (Bravo paa høire Side).

Her troer jeg, at have beviist Dem, at hvis een eneste Soldat, een eneste Officier har miskiændt sine Pligter, har forraadt Fyrste og Stat, er hele Breven, er hele Forræderiet hos Ministeriet.

Gaaer ud fra denne Classe, gaaer ind i de 1000 eller 1200 Officierers, som man hiemsender i denne foregivne nye Rensning, der udføres i dette Dieblik. Lykke, Bane, Alt berøves disse ulyksalige, hvoraf de fleste uden Tvivl ikke har nogen anden Levevei end deres Kaarde, en Kaarde, de med Ære har baaret til Kongens og Fædrelandets Tieneste.

Forudsat, at denne Forholdsregel ikke naaede uden Mennesker, hvis Tænkemaade var tvivlsom (som er langt fra at være sandt, det har jeg Vished om) hvilke Bebreidelser ere disse da ikke berettigede at henvende til dem, der ved deres Systemvexlinger, deres fordærvelige Lærdomme har indskudt dem dette Sindelag, har bragt dem paa denne falske Vei? Og midlertid skulle disse, medens Krigerne maaskee ikke have Brødet, disse, siger jeg, vedblive i deres Pallad-

ser at nyde alle Lykkens Godheder (flygtig Bifaldsmumlen).

Vor Pligt som Undersaatter, som Monarkiets hengivne Tienere, for Alt, som Deputerede, er at tilkiændegive Kongen, om de af ham valgte Ministre have retfærdiggiort hans Tillid eller ikke; og hvorledes kunne vi giøre det? ved det Votum; vi skulle give; det er umiddelbar til Ministeriet; det er et Tillids Votum, en Bifalds Bill.

I dette Spørgsmaal sige I Fyrsten: Deres Ministre ere Deres Tillid værdige, thi de have Nationens, som vi bringe dem.

Her, m. H. sporger dybt Deres Samvittigheder, gienkalder Dem Deres Departementers Mening; tænker paa den andægtige Skrupel, der bør i Særdeleshed ledsage hver Act, hvori man betinnger ikke sin egen personlige Interesse, men Andres, ikke een enkelt Committents, men et helt Folks.

Tænker paa Alt, hvad denne Act har stort og høitideligt; det er et Slags Præsteembede (?) I i dette Øieblik kaldedes til.

Det nærværende er uvist; det tilkommende end mere, det er det forbigangne, der bør oplyse og bestemme eders Mening.

Gaaer for Alt i denne Beslutning ikke hen at tage til Regel denne ligesaa latterlige som umoralske Sætning: Glemsel af det forbigangne!

Glemsel! Glemsel! siger man til Eder! feige og ulyksalige Glemsel, der gior Dyden fortvivlet og Lasten diærv. Og hvoraf vil De sammensætte Menneskenes og Nationernes Erfarenhed? Og hvorefter vil De ordne, bestemme Fremtiden? Efter hvad Udkomst vil De bestemme Meningen om det Gode og Onde, som De have af Menneskene at vente, naar det ikke er efter det forbigangnes Handlinger og Begivenheder?

M. H. i de Betragtninger, jeg har forelagt Dem, for at bevise Dem, at Alt, hvad der har været ilde, er saa endnu, har jeg især lagt Vægt paa det, der angaaer Armeen; fordi det er det, der i dette Dieblik er meest aabenlyst og hastende. Hvis Europas Throner styrte for denne Menneskeclasse, som Samfundet har bestemt til at opretholde Orden og Love, er det af den meest bydende Fornødenhed, at henvende den virksomme Opmærksomhed paa denne Classe.

Jeg har beviist, at det Onde af dette Slags, der kunde være hos os, var den nødvendige Følge af Ministeriets Forhold, at det Maal, man havde villet opnaae, at rette det Onde ved denne seeneste Organi-

fation, eller rettere denne Reduction, var aldeles forfeilet, fordi man har anvendt Midler, der stred mod det Diemeed, man burde foresat sig.

Alt er eens under dette Ministerium, der forgaaer under Bureaucratiets Herredom, en sand Orm, der nager, gnaver, og opæder Alt i Frankrig.

Det vilde være vanskeligt at skildre den Udueligheb og Lidenskabelighed, der er over Alt, hvad der skeer; selv inden disse Vægge har den for ikke længe siden rakt Bandlysningens og Vilkaarlighedens Haand. Den deputeredes Mening er bleven ramt i Generalens Person (Grev Foy). Høist caracteristisk i disse Uordenens Tider! det som Chartet har erklæret uviolabelt, finder sig ansvarligt for Skrivere, og Inviolabiliteten bliver hæftet til det, Chartet har erklæret ansvarligt.

Naar man skal omhandle Financeloven skal jeg indlade mig i andre Udviklinger, m. H angaaende de Uting, man finder hvert Skridt i Krigsministeriet, med Hensyn til det personlige, og til det materielle. Citationer skal ikke fattes mig; jeg er overbeviist om, at de Generalspersoner, der ere Lemmer af dette Kammer, ville være enige i denne Mening: at den franske Officierstand kan ikke være i en Skriverkarls Vold, saalidt som i en Ministers; at den Grad, man har erhvervet, efter Lovens Bogstav, og ved de Tienester,

den har fordret, kan ikke tabes, uden ved en lovlig Dom, som det under alle vort gamle Monarkies Tider har været helligen vedtaget.

Saaledes er det med de nærværende Betryggelser for denne Deel af Forvaltningen. Det er ligesaa med alle de andre Grene af Statens almindelige Forvaltning.

I hvilke Lande, hvilket Aarhundrede vilde man finde Mønstret for slige Urimeligheder? og hvilke Ministre eders Tillid værdige, de som paa eengang forvirre de simpleste Forestillinger om Magt og Frihed! I maa understøtte, eller giendrive dem, saa blive Minister-Menneskene bestandig de samme Mennesker, og kiænde I dem ikke, er det ikke deres Skyld.

Indtil denne Dag har der kun været Fare og Skade ved at være Rojalist; det vil blive ligesaa i Fremtiden, saalænge de Mennesker, der have skabt denne Tingenes Orden, blive ved Roret; thi det menneskelige Hierte er saaledes skabt; Egenkiærlighed gaaer ikke tilbage.

Har dette været Ministernes Forhold, afstikker det Eder Eders Pligt; her bør Kammeret opfylde de Forpligtelser, som ere det paalagte i den repræsentative Regierings-Orden, ved at vægre sig, i Hænder, det

bar anseet for uværdige og udygtige, at overgive Statens Skatte.

Er det deres Indsigter, er det deres Duelighed, de vilde byde os til Skadesløsholdelse? er det deres Bestandighed i samme Mening? Jeg mener, at deres Ustadighed er eder noksom beviist. Dersom I have beholdt Erindringen derof, bør I vide, hvor mange Gange I have seet dem tale for og imod, krænke alle deres Lofter, forraade alle deres Forpligtelser. Sikkerlig! have nogensinde Letsind og Middelmaadighed været aabenbare, bør Ministrenes være noksom beviist. (Meget levende Bevægelse i Forsamlingen).

I kan ikke skaane deres Egenkiærlighed uden ved at anklage deres Hensigter. De har begiært Undtagelseslove af Eder; I have overgivet dem de almene Friheder. Hvad have de giort dermed? unyttige Midler mellem Svagheds og Udygtigheds Hænder, og som de stærke ikke behove. Det byder hverken paa Talent eller Caracteer. Man være retfærdig og fast, man vide at belønne og straffe; med denne politiske Loftestang kunne alle Friheder bære Frugt i vort Land.

Er det den høie Agtelse, de have bragt Frankerig i hos Europas Magter? Jeg vil ikke tage fat

paa dette Spørgsmaal, alle Franskes Hierter har i Forveien besvaret det.

M. H. Jeg besværger Dem vel at overveie; det er endnu Tid: da disse Ministre have liden Indsigt nok til ikke af dem selv at giøre den Tilbagetrækning, som de vigtigste Almeenvels Betragtninger anvise dem, saa opfylder ædelt, modigen Eders Kald! giver vel Agt paa, hvad I udsætter Eder for, hvilken Ansvarlighed I paatage Eder? seer, hvem I forener Eder med; tænker paa den Stilling, hvori for faa Dage siden Frankrigs Seglbevarer, Justitiens Overste befandt sig; til hvilken Grad denne høie og ærværdige Magistratur er bleven fornedret i ham! fra Anklagerens Rolle er han gaaet over til den Anklagedes (heftig Murren i Centrum; nogle Stemmer yderst paa Venstre: Ja! Ja!). Hvo er den Franskmand vildledt ved Ministrenes Taler, ved deres Lærdomme, som ikke har Ret til at anklage dem for sine egne Vildfarelser, sætte dem selv paa Synderstolen, og forandre sin Rolle fra Anklaget til Anklager?

Men hvad siger jeg: ere de Franske de eneste, der have Ret til at anklage dem? er det da ikke under deres Værge, under deres Skyts, de ere fødte, disse ugudelige Lærdomme, som efter at have rystet, forført alle vore unge Hoveder, have været henne at ud-

brede Pesten i det øvrige Europa, og holde os hver Dag i Forventning og Frygt for nogle nye Omstyrtninger af Throner og Stater.

Hvis alle disse Betragtninger ikke ere tilstrækkelige til at bestemme Dem til det, som jeg troer saa gavnligt for Thronens og Frankrigs Tarv, har De da vel undersøgt m. H., naar De tager deres Deel i det Forbigangne ved denne Forening med dette Ministerium, til hvad Grad Anklagerne kunne blive skrækkelige? Der er ingen Hævd for Forbrydelsen...

Hvor stor vilde engang Deres Forbauselse, Deres Anger være? hvad blev deres Smerte, hvis man viiste, hvis man beviiste Dem, at det franske Blod ikke er rundet paa den og den Punkt af Riget, uden i Følge den meest sataniske og græsselige Machination, organiseret ganske ved Omsorg af Magtens Agenter, ved Ministeriets Mænd, og til hvad Ende? for at lade alt det forhadte deri, hele dets Gru falde tilbage paa Frankrigs Royalister, fornedre, vanære, beskiæmme dem i deres Medborgeres og hele Verdens Oine.

Græsselige Opdagelser ere skeete, og Sandhedens Røst vil udgaae engang af de Afgrunde, hvor man alt for meget smigret sig med at have qvalt den for

stødse. Eders Haar vilde reise sig paa Eders Hoveder, hvis I saae hele Dybden af dette Slags skiændige Forbindelse, og de Hænder, hvoraf den er anlagt... Alt for snart maaskee vil saamange Skiændigheders Flæthing oprulle sig for Eders Øine, og Forbrydelsen vil faae den Straf, der bier den.

Hvad mig angaaer, kiender jeg ingen Underhandling med det Onde; jeg troer, at fremfor Alt behøves Retskaffenhed hos Regieringen, og især denne ædle Erkiændtligheds Følelse, som udgior paa een Gang de store Sielers Dyder, og de store Kongers Politik, denne ærede Følelse hos de Gamle, der lyste Forbandelse over hver, der havde miskiændt den.

Hørende min Samvittigheds Røst, og Følelsen af mine Pligter mod Fyrste og Fædreland, erklærer jeg, at jeg ikke kan overantvorte Statens Subsidier i slige Hænder, jeg voterer mod Commissionens Forslag, ikke blot for sex Tolvte Dele, men selv for en Tolvte Deel (Man leer).

Jeg beder Kammeret at ville vel betænke, at i den Mening, jeg har udviklet, har jeg for bestandig burdet sige Ministeriet, fordi i mine Øine, saavidt jeg kan begribe, Ministrene udgiøre et homogent Heelt; de ere ansvarlige den ene for den anden; deres Ansvarlighed er fælles, den er udelelig, og hvad

Tidspunkt, de kom til at tage Deel i Myndigheden, er ligegyldigt, da Antagelsen af Magten hos hver af dem er eensgiældende med en positiv Sanction af alle deres Collegers foregaaende Handlinger.

Jeg veed, man indvender den trængende Nødvendighed at sørge for Statens Udgifter, og det er just, fordi denne Nødvendighed er trængende, at man maae afvise Ministeriet. For eet Aar siden, m. H. blev i Kongeriget Nederlandene Budgettet eenstemmig forkastet af de Deputeredes Kammer. Var det ude med Staten? Nei! 48 Timer efter blev Budgettet antaget. Det var ikke mere det samme; men intet leed, uden Ministrenes Egenkiærlighed, og det er meget lidt, naar det gielder om et Kongeriges Lykke.

Og hvis man skulde gaae over fra de almindelige Betragtninger til de særdeles, vil jeg sige Dem, at De kan dæmpe uden Feie denne levende Attraa efter at otsle Penge til Ministrene. De trænge ikke dertil, siden de endog ere istand til at byde 100000 Franker til den blandt Eder, der kunde være tilbøielig at at drive Handel med sin Ære, sin Uafhængighed (Voldsom Murren i Centrum) Ja m. H. (Taleren afbrydes med Skriget: Orden).

Voisin de Gartempe. Det er af yderste Vigtighed for denne Forsamlings Ære, ikke længer at taale Udtrykkene af en Tale, der sigter til intet ringere, end at udstrøe Forvirring iblandt os. Man har vovet at sige Dem, at Ministerne havde 100000 Franker i Haanden til at bestikke den første Deputeret, der vilde lade sig kiøbe. Er der Nogen af Dem tilfals? Hvad er det da for en Mening, en fransk General er kommet at ytre her? Vi burde alt have standset den uforsigtige Tale, da han kom og sagde, at ved en nylig Leilighed den første Øvrigheds Persons Værdighed i Frankrig var blevet fornedret. Vidne og Dommer i de Forhandlinger, der er opstaaet ved Cassationsretten (i Madier Montiaus Sag) kan jeg bestemt forsikkre Dem om Urigtigheden af denne Paastand. Hvis De vil taale slige Misbrug, vil Talerne fra denne Talstol ikke mere ligne uden Feldtvagtsnak. Jeg anbrager paa at han kaldes til Orden. (Stemme fra Centrum: Understøttet!)

Bazire. Det er til Fordeel for Sandheden og for selve denne Forsamlings Værdighed, at jeg ommer at modsætte mig Kaldet til Orden. Det er vor Pligt at høre Alt, hvad der kan siges mod Ministrene, og deres Apologie er i deres Forhold, ikke i vor Censur. Det er ikke for os at sætte os mod Ly-

fet, det er til dem at byde os det, og jeg for min Deel tvivler ikke paa, at DHH. Ministre jo er istand til, angaaende disse Facta, at give alle de Oplysninger, De behøve, og jeg skal være den første til at retfærdiggiøre dem, naar jeg har faaet Overtydning, at Facta ere til deres Fordeel.

Seglbevareren bestiger Talestolen og lader sig først meddele Gen. Donadieus Peroration af hans Papir, som denne Dep. selv tilstiller ham.

Deserre. M. H. Bange for at have urigtig forstaaet Talerens sidste Phrase, og da jeg ikke vilde forklare mig uden med Sagkyndighed, har jeg læst den Phrase, han fremsagde, og vil forelæse den igien høit 2c. Det er øiensynligt efter denne Paastand, at Taleren bebreider Ministrene, at have budt 100000 Fr. for at bestikke een mellem Dem. Der kan ikke være nogen større Fornærmelse; har Taleren Beviis, er det hans Pligt at komme frem dermed paa Øieblikket. Kammeret vil tilstaae ham Ordet, og jeg opfordrer ham at forklare sig ufortøvet. Han har tillagt Ministrene en Forbrydelse, Straffelovbogen har forudseet, en Forbrydelse, der vilde paadrage dem haarde og vanærende Straffe.

Ved saaledes at beskylde Ministrene har Taleren selv begaaet Berygtelses og Bagvaskelsesforbrydelsen, en Forbrydelse, der er forudseet i alle gamle og nye Love, selv ved de Love, I have givet; og da denne Forbrydelse burde straffes med de i Loven fastsatte Straffe, og da I efter Loven 7 May, og Reglementerne ikke ere istand til at straffe ham, modsætter ieg mig Kaldet til Orden. En saadan Opreisning vilde ikke være nok for uværdig og bagtalerisk behandlede Ministre. Men det oiensynlige Beviis paa Bagvaskelsen vil blive i eders Gemytter, og saaledes ville vi blive aftvættede en ublu Fornærmelse.

Donnadieu slutter sin Peroration. Ja mine Herrer! det er aldeles notorisk, at en af vore hæderlige Collegaer nylig er bleven fornærmet ved et Tilbud af 100000 Fr. som Skadesløsholdelse for Qvæstoreembedet, som Majoriteten af Kammerets Stemmer syntes at kalde ham til. Dette er de franske Følelser, man har hiembragt os fra Indien *). Factum er bekiendt, skal jeg nævne Personen?

Hele venstre Side. Ja! ja!

Andre Stemmer. Nei! nei!

Deserre fra sin Plads. Nævn det Medlem.

---

*) Hvor Premierministeren har været Gouverneur.

Donadieu. Det er ikke Dem, jeg henvender mig til; det er Kammeret; jeg oppebier dets Befalinger (levende Uro) Mine Prøver er aflagte, min Bane er bekiændt; aldrig besudledes mine Læber af en Meeneed; aldrig!.., og det er ikke for en Minister, som den, der besteeg Talerstolen, at beskylde mig for Bagvaskelse. (Nyt Udbrud af Misbilligelse, og Raab paa Orden). Jeg anmoder Kammeret at give mig Befaling at nævne vor Collega.

Stemmer fra Centrum. De har kun alt for tydelig betegnet ham.

Hr. Paul de Chateaudouble *) nærmer sig hurtig Talestolen, men standser nedenfor Trinene.

---

*) I følgende Nummer af Bladet har denne Deputerede erklæret, at dette Factum ikke er nøjagtigt; saalænge hans Navn ikke var nævnt, havde han ingen Forklaring at give; var det blevet nævnt, skulde han have skyndt sig at erklære Kammeret med den ham egne Frimodighed, at Ministeriet aldrig havde giort ham Forslag, der kunde beføye til at beskylde det for, at ville fange Medlemmernes Stemme ved Midler, der vilde saare deres Delicatesse." Hvo der imidlertid ikke

Prindsen af Broglio. Jeg forlanger Lønmøde. (Stemmer fra alle Sider: Nei! Nei!)

Doria. Jeg forlanger, Taleren skal kaldes tilbage til den simple Qvestion.

Præs. Ravez (til Donadieu, der er bleven paa Talestolen). De har at forklare Dem om den Begiæring, der ergiort om Kald til Orden.

Donn. Derpaa har jeg svaret Alt, hvad jeg havde at svare.

Stemme fra Centrum. Naar saa er, saa slut!

Donnad. Jeg slutter med at nægte endog een Tolvtedeel.

Præs. Da Hr. de Gartempe har taget sit Forslag tilbage, er der intet mere at raadslaae desangaaende.

---

kan kiende noiere til bemældte Deputerets Frimodighed, torde let fristes til at finde denne Erklæring noget sat paa Skruer. K. N.

Historien.

Endnu hænger Sværdet i et Haar over Hovedet paa det forventningsfulde Europa, og synes det ved nu og da ikke usandsynligt, at det forsætlig er ophængt saaledes for at giøre sin Virkning uden at blive nedtaget; hedder det end, at mægtige og anseete Hænder ere udstrakte, eller rede for at holde den Arm, der ansees i Begreb at føre det, hvo staaer da inde for, om selv endog dette forholder sig saa, at ikke en maaskee aldeles uventet Haand overhugger det svage Haar, som maaskee et ubetydeligt Vindpust fra det fierne vil være nok til at overrive, som muligt Sværdets egen Tyngde uden fremmed Bistand vil knække? Høist gaadefuld er ustridig i dette Øieblik, maaskee mere end nogensinde, Europas politiske Stilling, og vel kan man i saa stormfuld Tid, som nuværende, med Føie sige, at de, der sætte sig tilraads, derfor ikke kunne lide paa, det og bliver dem, der skulle raade, i det mindste ikke, at det bliver dem, paa hvem Raadenes Udslag vil komme til at beroe.

Troppaucongressen, hvorpaa Europas Opmærksomhed saa længe med saa spændt Forventning var hæftet, og af hvis Skiød saa overordenlige Begivenheder sagdes at skulle udgaae, er hævet, eller rette

flyttet. Efter at man i lang Tid have tvistet frem og tilbage om de der i Gang værende Forhandlinger, saavel med Hensyn til yderstvigtige Forandringer med Europa i Almindelighed, som især til de neapolitanske Anliggender i Særdeleshed, tog endelig den berlinske Statstidende af et i den russiske Tidende fortalt Rygte, som om Cabinetterne havde besluttet at prøve at bringe det i Neapel herskende Parti til, om ikke selv at omstøde den nye Tingenes Orden, dog at bringe den med betydelige Forandringer nærmere til det monarkiske Princip, Anledning til at erklære, at derom intet Øieblik kunde have været Tale, da det vilde være at erkiende Retmæssigheden af et Oprør, der havde en hemmelig politisk Sect til Stifter, og Armeen til Nedstab; men at det tilkom Neapels Monark, naar han befandt sig i fri Tilstand, at indføre en anden Forfatning i sit Rige; naar han overtydede sig om, at den svarte til hans Folks Fornødenheder og Ønsker. Tillige lod man i Forbigaaende indflyde, at Monarkerne i Troppau havde under 24 Nov. ladet afgaae egenhændige Skrivelser til Kongen, men at disses Indhold var ubekiendt. Andre Tidender mældte omtrent samme Tid, at Kongen af Neapel var indbuden til en Con-

gres i Laybach, og at man i Troppau ventede hans Svar, en Begivenhed, hvorpaa man alt af den engelske Eskadets Ophold i Neapels Havn tildeels var forberedet.

Midlertid erfoer man kort derpaa, at denne Indbydelse i Neapel havde giort stor Opsigt. Den 4 Dec. var en russisk Legationssecretair Kammerherre v. Hahn kommet fra Troppau til det russiske Gesandtskab i Neapel. Dagen derpaa kom en østerrigsk Courer til den østerrigske Charge d'affaires, der nu næstfølgende Dag med den russiske og preussiske Gesandt begav dem til Kongen af Neapel, og var hos ham om Eftermiddagen fra 6—7, kom igien Klokken 10 samme Aften, og blev hos ham til 1 om Natten. Næste Middag Klokken 2 fik Parlamentet en Skrivelse fra Udenrigsministeren, hvori han mældte, de 5 Statsministre kom endnu i Dag med et Budskab fra Kongen. Klokken halv fem kom da Udenrigsministeren Campochiaro, mældte, at de 5 Magters Gesandte havde Dagen for begiært saa snart muligt at forestilles Kongen, for at levere ham egenhændige Breve fra de trende Monarker. Efter at have læst Brevene, havde Kongen anmærket, at hans høie Alder, den slemme Aarstid, og især Landets Stilling tillod ham ikke saa let at efterkomme Anmod-

ningen. Gesandterne havde paastaaet hastigt og bestemt Svar." Det havde Kongen lovet, og derpaa var i et Ministerraad, hvor Prinds Rigsforstanderen var tilstæde, besluttet at forelægge Parlamentet Sagen.

Der blev da nedsat en Commission over det kongelige Budskab; da denne Dagen derpaa afgav Betænkning derom, opstod meget hæftige Debatter, og adskillige Lemmer forlangte det hele Ministerium sat i Anklagestand, da Kongen ikke blot deri havde udtrykkelig sagt, han reiste, men og forlangt Suspension af Lovgivningsarbeiderne, i det mindste, saavidt de angik Constitutionen, indtil hans Hiemkomst. Endelig vedtog man en lang Adresse til Kongen, hvori Parlamentet erklærede sig ikke berettiget at samtykke i H. M. Reise, naar den ikke havde til Formaal at befæste den fællesbesvorne spanske Constitution. Efterat Kongen Dagen derpaa havde givet en formildende Erklæring, og endnu den følgende Dag en tredie, hvori han gientog, at Hensigten af hans Reise til Laibach var at opretholde den i Fællig besvorne spanske Constitution, samtykkede man vel Reisen, midlertid giordes under Debatterne saa hæftige Angreb paa samtlige Ministre, at de begiærte deres

Afskeed, som og efter to Tretimers Conferencer bevilgedes dem af Prinds Rigsforstanderen.

Den 13de gik Kongen ombord paa det engelske Krigsskib Hævneren, under Ledsagning af den engelske Fregat le Revolutionnaire, og den franske Duchesse de Berry, som en anden fransk Fregat Fleur de Lis *), fulgte; det bragte ham til Livorno, hvorfra han videre har fortsat sin Reise, og er ankommet til Laybach, hvor de tvende Keisere alt vare, og Kongen af Preussen endnu ventes; blandt mangfoldige Ministre af Navnkundighed som ere samlede der, hvoriblandt Metternich, Blacas, Caraman, og flere, lægger man Mærke til, at den engelske Gesandt i Wien, Lord Stewart, Ministren Castelreaghs Broder, ikke var, og at Rygtet sagde, han agtede at sende sin Gesandtskabssecretair Gordon i sit Sted, hvortil føies, at han skal have havt en hæftig Tvist med Metternich, hvormed man bringer i Forbindelse, at ingen østerrigske Erkehertuger havde bivaanet

*) Et engelsk Blad har af disse Skibes Navne taget Anledning til at finde det et politisk Forvarsel: at Hævneren og Revolutionairen havde i haardt Vær stødt ilde paa hinanden, men Lillien og Hertuginden af Berry været ved Haanden, for at faae Alt igien i Lave.

et stort Bal, han gav. Ikke mindre mærkeligt er det, at medens den ny neapolitanske Udenrigsminister, Marchese Gallo, som var udnævnet at ledsage Kongen paa Reisen, siges at have faaet Contraordre underveis, den forhenværende, og for sin Uvillie til at erkiende den nye Constitution afsatte neapolitanske Gesandt Fyrst Ruffo, siges ikke blot at skulle bivaane Congressen, men endog at være bestemt til at beklæde Gallos Post hos hans Konge; ligesom og de sidste Efterretninger mælde, at den østerrigske Armee alt er gaaet over Posloden.

Ustridig ville disse Begivenheder giøre en overordenlig Sensation i Neapel, hvor Spændingen allerede var saa stor, at man i Parlamentet har æsket hele det forrige Ministerium sat under Anklage, hvilket imidlertid kun traf Udenrigsministren Campochiaro, for de uconstitutionelle Ytringer i Kongens første Skrivelse, og Indenrigsministren Zurlo for at have i et Ombudsbrev bekiendtgiort Kongens Reise, inden Parlamentets Beslutning var faldet. Midlertid er Sagen mod dem begge udsat paa ubestemt Tid, og altsaa opgivet. Østerrigske Tidender paastaae, at Alt er modent til en Contrarevolution, og at selv de Liberale, paa ti eller tolv Oprørshøvdinger nær hvorblandt Minichini og Gugl. Pepe, ere kiede af

Forandringen. Fra Neapel lyde naturligviis Tidenderne anderledes, dog seer man indbyrdes Uenighed og Utilfredshed, og har saaledes selve den ivrige Frihedsven General Filangieri nedlagt sin Commando, for at undgaae Avind og Bagvaskelse, men tilbudet sig, at ile til Grændsen som Soldat, saasnart Fare nærmes Fædrelandet.

Med megen Opmærksomhed har man vogtet paa den Deel de øvrige Magter, især England, Frankrig og Spanien vilde tage i denne Sag. Det synes midlertid, saavel efter den Tale, hvormed Kongen af England nys aabnede Parlamentet, som efter de Debatter, der i Anledning af den forefaldt mellem Ministren Lord Liverpool og Oppositionslorderne Grey og Holland, som Ministeriet vil indskrænke sig til en fuldkommen Neutralitet; hvilket vil naturligviis igien meget komme an paa, hvorvidt det selv er istand til at holde sig under de talrige Adresser, der endnu bestandig strømme ind imod det, og de hæftige Angreb, det saavel i Anledning af Dronningens Sag, som især af det neppe populaire Forhold, det i ovenomtalte Anliggender iagttager, ustridig vil være udsat for — Canning har taget sin Afskeed.

Spanien har udentvivl den bedste Villie, men deels er det neppe istand til at yde Neapel activ Hielp

af Betydenhed; deels vil dets blotte Stemme ikke være af den Indflydelse, som Englands, om det endog ikke skulde være saa, som tydske Aviser have ymtet om, at ogsaa den der skeete Revolutions Gyldighed paa Laibachscongressen vilde komme under Overveielse. Ogsaa sporer man fra Tid til Tid i Spanien en ulonlig Giæring, som vidner, at de geistlige og verdslige Oligarker ikke ere rolige.

Frankrig siges sindet, uagtet Ministeriets private Synsmaade at tage sig Neapel an; midlertid synes man, efter de seneste Rygter og Tidender ogsaa der at slumre paa en Volkan, og viser den i det foregaaede meddeelte Debat, hvilken farlig Alliance det er, Ministeriet med Ultrapartiet har indgaaet. Sandsynlig tør Dækket snart være draget fra adskillige Hovedpunkter i denne store Crisis; vi ville derfor indskrænke os her til disse forelobige Vink, og giemme den udførlige Fremstilling til næste Hæfte, efter blot at have nævnet, at ogsaa paa St. Domingo er foregaaet en Revolution, hvorved Tyrannen Christoph er styrtet, og aflivet; og hele Øen siges forenet under den republikanske Præsident Boyer.

Den 4 Febr. 1821.